

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
HISTORICKÝ ÚSTAV

DIPLOMOVÁ PRÁCE

JAN KVĚT (1896–1965): MEZI UMĚNÍM A HISTORIÍ.

Vedoucí práce: doc. PhDr. Bohumil Jiroušek, Dr.

Autor práce: Stanislava Dubová

Studijní obor: Kulturní historie

Ročník: 6.

2010

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 28. července 2010

Stanislava Dubová

.....

Na tomto místě bych ráda poděkovala panu doc. PhDr. Bohumilu Jirouškovi, Dr. za velkou trpělivost při vedení této diplomové práce, za cenné rady a připomínky. Dále děkuji ochotným pracovnícům a pracovníkům Masarykova ústavu a Archivu Akademie věd České republiky v Praze, Ústavu dějin Univerzity Karlovy a Archivu Univerzity Karlovy a Státního okresního archivu Jindřichův Hradec. A v neposlední řadě náleží mé poděkování RNDr. Janu Květovi za jeho vstřícnost a ochotu, s nímž mi předal své vzpomínky.

ANOTACE

JAN KVĚT (1896–1965): MEZI UMĚNÍM A HISTORIÍ.

Předkládaná diplomová práce si klade za cíl zachytit osobnost historika umění Jana Květa. Na základě dosud nezpracovaných archivních materiálů se snaží ukázat jeho osobní život, veřejnou činnost i dílo v kontextu vývoje první poloviny 20. století. Heuristický základ tvoří materiály vzniklé z činnosti Jana Květa, korespondence, memoárová literatura, i dosavadní poznatky vydané literatury z oboru historie, dějiny umění a scénografie. V neposlední řadě práce využívá vzpomínek pamětníka. Text je rozdělen do čtyř kapitol, z nichž první tři líčí životní osudy Jana Květa v biografickém sledu. První kapitola zachycuje rodinné prostředí a dobu studií, tedy období zásadní pro formování mladého člověka. Druhá část pak pojednává o období do konce druhé světové války, o Květově působení v Národním muzeu a na Karlově univerzitě. Třetí kapitola se zabývá životním úsekem od roku 1945 do roku 1965, tedy překotnou dobou plnou budování základny nové vědy a kultury. Poslední kapitola se věnuje dílu Jana Květa a to jak teoretickému – vědeckému, tak i praktickému – scénografickému.

ANNOTATION

JAN KVĚT (1896–1965): BETWEEN ART AND HISTORY.

This diploma thesis aims at capturing the personality of the art historian Jan Květ. Based on previously unavailable archival material, it attempts to show his personal life, public activities as well as his work, and to place them in the context of the first half of the 20th century. The heuristic base of the thesis consists of materials created as a result of Jan Květ's works, correspondence, memoir literature as well as resources taken from up-to-date literature from the fields of history, art history and scenography. Not least, the thesis makes use of a contemporary's recollections. The text is divided into four chapters, out of which the first three deal with the lives of Jan Květ in biographical order. The first chapter describes the family milieu and the time of his studies, i.e. the essential period when the young man's personality was formed. The second part discusses the years after World War II, Květ's work at The National Museum and Charles University. The third chapter deals with the life period between 1945 and 1965, i. e. the bustling time when the foundations of new science and culture were being built. The last chapter is concerned with the works of Jan Květ, both theoretical – his scientific writings – and practical – his scenography.

Obsah:

Úvod.....	7
I. Skromné začátky	14
I. 1 Rodina, dětství.....	14
I. 2 Studia 1915–1919	19
I. 3 Další studia (1919–1923)	27
I. 4 Školní rok 1922/23 ve Francii	31
II. Kariéra na vzestupu (1924–1931–1945)	46
II. 1 V Národním muzeu	46
II. 2 Počátky univerzitní kariéry	52
II. 3 Univerzita uzavřená, aneb co bylo za války.....	61
III. Úkol zájmem – zájem úkolem (1945–1948–1953–1965).....	68
III. 1 Na Univerzitě	68
III. 2 Činnost veřejná	76
III. 3 Na sklonku své cesty.....	89
IV. Pořádek duše i věcí	92
IV. 1 Teoretické dílo Jana Květa	92
IV. 2 Scénické umění výtvarné	107
Závěr	123
Prameny a literatura	125
Seznam příloh	133

Úvod

„Neleskne se, ale pevně drží“, napsal v roce 1965 O. Blažíček v nekrologu o svém učiteli a příteli Janu Květovi. Chtěl tím naznačit, že Květ na sebe nikdy nestrhával pozornost, ale že svou klidnou povahou a ohromnou pílí a pracovitostí „držel celý obor“. A snad právě tato jeho skromnost a tiché úsilí jsou příčinou toho, že Jan Květ stál dosud jaksi mimo zájem historiků i historiků umění. Proto bych ráda svojí prací tuto mezeru, alespoň částečně, vyplnila.

Historik umění Jan Květ za dobu svých nedožitých sedmdesáti let života stihl vykonat velký kus práce. Dvaadvacet let působil ve službách historicko-archeologického oddělení Národního muzea v Praze, čtrnáct let vedl obor dějiny umění na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. V důsledku svojí odborné erudice i organizačních schopností se výraznou měrou podílel na konstituování naší kultury, na výchově vědeckého dorostu a nové institucionalizaci uměnovědných studií.

Jeho odborná činnost byla rozsáhlá, badatelské pole obšírné. Celoživotním tématem Jana Květa byly středověké iluminované rukopisy. Mezi další témata patřila románská a gotická architektura a plastika, též se zabýval českou krajinomalbou 19. a 20. století, zajímal se také o soudobé malíře. Jan Květ napsal osm monografií, přes stovku drobnějších i delších statí, článků a referátů, pětatřicet recenzí a uspořádal na čtyřicet výstav. Uměním se zabýval i aktivně. V mládí prošel školením u Oty Bubeníčka, věnoval se kresbě, malbě – především krajinářství, také grafice (ilustrace, ex libris) a navrhování scén.

Přesto všechno se literatura zabývající se životními osudy Jana Květa omezuje pouze na sborník k sedmdesátým narozeninám Jana Květa (*Sborník k sedmdesátým narozeninám Jana Květa* (AUC – Phil et Hist 1), Praha 1965.), ve kterém se nachází životopisná stat', bibliografický soupis prací a kapitola věnovaná Květově scénografické práci a pojetí krajinomalby. Dále jsou k dispozici jubilejní články a nekrology, které jsou kratšími vzpomínkami. Ještě je třeba zmínit stručné medailonky v příručkách, které ovšem jen velmi stroze udávají kariérní postup, případně Květovo badatelské pole. (CHADRABA, Rudolf, *Kapitoly z českého dějepisného umění II., Dvacáté století*, Praha 1987, s. 298–300. HOROVÁ, Anděla a kolektiv, *Nová encyklopedie českého výtvarného umění I (A-M)*, Praha 1995, s. 429–429.). Všechny tyto texty jsou spíše

stručným seznámením s Janem Květem. Nejaktuálnější studie pochází z pera Bohumila Jirouška, který se snažil po dlouhé době na tuto zajímavou osobnost upozornit a představit ji v celé šíři. (JIROUŠEK, Bohumil, *Jan Květ – Historik, jenž miloval umění*, Výběr. Časopis pro historii a vlastivědu jižních Čech 39, 2002, č. 1, s. 66–69.) Tím je výčet literatury vztahující se k jeho osobě vyčerpán.

Zmíněné tituly však nenabízejí bližší pohled na osobnost Jana Květa. Zajímalo mne, z jakého prostředí Jan Květ pocházel a do jaké míry ho předurčilo pro další život. Co formovalo jeho výtvarný i vědecký názor, kdo jej ovlivnil. Jakým způsobem se rozhodl pro svůj obor. A jaká byla jeho cesta k němu. Jan Květ byl z generace, která zažila dvě války, pád monarchie, budování demokratické republiky, krizi, útrapy protektorátní vlády a nástup monopolní komunistické moci, proto jsem se snažila zjistit, do jaké míry jeho úděl utvářely tyto rychle se střídající politické a společenské vlivy první poloviny 20. století. Pokusila jsem se rekonstruovat, jak se vypořádal se složitou situací padesátých a šedesátých let, kdy byl jedním z předních představitelů oboru, a jaké bylo jeho politické přesvědčení. Pochopitelně jsem neopoměla stranou ani jeho osobní život.

Na výše uvedené otázky jsem vzhledem ke kusým informacím v literatuře hledala odpovědi především v pramenech. Stěžejní heuristickou základnou pro mne byly prameny archivní. Jako zcela zásadní se ukázal být osobní fond Jana Květa, který je uložen v Masarykově ústavu a Archivu Akademie věd České Republiky. Čítá šedesát pět kartonů písemností a je neuspořádaný, což mi práci značně komplikovalo. Nicméně dosud nezpřístupněný fond měl i tu velkou výhodou, že skýtal množství dosud nevytěžených informací. Z menší části fond obsahuje materiál biografický (osobní a studijní doklady, pracovní smlouvy, osobní poznámky, vlastní životopisy, žádosti) a poměrně velké množství osobní i oficiální korespondence. Dále jej tvoří písemnosti pracovní, nejrůznější zápisy schůzí, porad a jiné. Podstatnou částí jsou také rukopisy či strojopisy děl, separáty, množství posudků kvalifikačních prací, soubor pečlivě připravených vysokoškolských přednášek. Ve fondu lze najít velmi mnoho přípravných materiálů, náčrtků, konceptů a četnou řádku skleněných diapositivů. Ve výše jmenovaném archivu jsem dále prošla fond Komise pro zřízení Československé akademie věd a příslušné materiály bezprostředně se vztahující k Janu Květovi ve fondech Archiv Z. Nejedlého a korespondenci s V. Birnbaumem.

Přes rozsáhlost pozůstalosti bylo třeba využít fondů Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze uložené v Ústavu dějin Univerzity Karlovy a Archivu

Univerzity Karlovy. Konkrétně jsem pracovala s osobní složkou Jana Květa a rovněž s materiály Semináře historického a Semináře dějin umění. Několik informací mi poskytli i Státní okresní archiv Jindřichův Hradec, konkrétně Kulturněhistorický archiv.

Také jsem chtěla využít osobního fondu bratra Jindřicha Květa, který je uložen v Literárním archivu Památníku národního písemnictví, který je ovšem neuspořádaný. Očekávala jsem v něm četnou korespondenci mezi bratry, kteří byli od 1919 až do roku 1939 odloučení. Přes veškerou snahu se mi bohužel nepodařilo získat svolení do fondu nahlédnout. Je tedy příslibem pro další bádání o Janu i Jindřichu Květových. Hodlala jsem také studovat scénografické návrhy a makety Jana Květa, které jsou uloženy v Divadelním oddělení Národního muzea v Praze, to se ovšem kvůli plánovanému stěhování do nových depozitářů v Terezíně předčasně pro badatele uzavřelo. A nebylo možné ani zjistit, kolik skic, návrhů a trojrozměrných objektů od Jana Květa oddělení skrývá. Dle informací bude stěhování a následná katalogizace trvat nejméně další dva roky. Tyto materiály tedy na svého objevitele ještě čekají.

Druhou skupinou pramenů, se kterými jsem pracovala, byly prameny vydané. Mám na mysli především vlastní dílo Jana Květa, práce z jeho pera i štětce. Dalším typem je pak vydaná memoárová literatura, k níž je třeba přistupovat s opatrností, neboť zde lze předpokládat jistou míru neobjektivitu, způsobenou vlivem osobních zkušeností pisatelů. Využila jsem pamětí V. Černého, Z. Kalisty, J. Polišenského a P. Spunara (ČERNÝ, Václav, *Paměti III*, Praha 1994. KALISTA, Zdeněk, *Po proudu života II*, Brno 1996. POLIŠENSKÝ, Josef, *Historik v měnícím se světě*, Praha 2001. SPUNAR, Pavel, *Vlny vzpomínek, Rodina – studia – akademie*, Praha 2010.). Všechny tyto rozsáhlé paměti obsahují o Květovi jen kratší odstavce, přesto si myslím, že jde o postřehy vhodně dokreslující jeho osobu.

Pro vřazení do kontextu doby i společnosti mi byla cennou pomocí rozsáhlá hojně vydávaná literatura k jednotlivým historickým etapám rámujeícím Květův život. Zejména jsem využila příslušných knih z řady Velké dějiny zemí koruny české (KLIMEK, Antonín, *Velké dějiny zemí koruny české 1918–1929. Svazek XIII.*, Praha 2000. Týž, *Velké dějiny zemí koruny české 1929–1938. Svazek XIV.*, Praha 2002. GEBHART, Jan – KUKLÍK, Jan, *Velké dějiny zemí koruny české. Svazek XV. a, 1938–1945*, Praha – Litomyšl 2006. Titíž, *Velké dějiny zemí koruny české. Svazek XV. b, 1938–1945*, Praha – Litomyšl 2007.) a prací Z. Kárníka, A. Klimka a J. Gebharta (KÁRNÍK, Zdeněk, *České země v éře první republiky (1918–1938), I. Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918–1929)*, Praha 2003. KLIMEK, A. – GEBHART, J.,

Dramatické i všední dny protektorátu, Praha 1996.) Poválečný vývoj jsem pak sledovala v knihách K. Kaplana (KAPLAN, Karel, *Československo v letech 1945–1948*, 1. část, Praha 1991. Týž, *Československo v letech 1948–1953*, 2. část, Praha 1991. Týž, *Československo v letech 1953–1965*, 3. část, Praha 1991.). Všechny tyto práce jsem užívala jako faktografické opory.

Dalším důležitým krokem bylo studium literatury zabývající se dějinami historiografie. Pro potřeby této diplomové práce mi byl nápomocný přehled dějin dějepisectví od F. Kutnara, který trpí sice nedokonalostí faktografie, způsobené především dobou vzniku, ale i tak je to kniha cenná a dosud nepřekonaná. (KUTNAR, František, *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví II., Od počátků pozitivistického dějepisectví na práh historiografie marxistické*, Praha 1977.). Novější publikací o české marxistické historiografii je kniha od J. Hanzala. (HANZAL, Josef, *Cesty české historiografie 1945–1989*, Praha 1999.), která se tématem zabývá uceleněji. Rovněž díky publikacím věnovaným dějinám univerzity jsem mohla Jana Květa lépe zakotvit ve fungování této instituce. (HAVRÁNEK, Jan (ed.), *Dějiny Univerzity Karlovy III (1802–1918)*, Praha 1997. POUSTA, Zdeněk – HAVRÁNEK, J. (edd.), *Dějiny Univerzity Karlovy IV (1918–1990)*, Praha 1998.)

Pro potřebné seznámení s problematikou dějin umění, jejich historie i metodologie jsem využila podnětné texty z pera J. Kroupy, R. Šváchy, M. Neumannové a P. Wittlicha, které mi pomohly do oboru lépe proniknout. (KROUPA, Jiří, *Školy dějin umění. Metodologie dějin umění 1*, Brno 1996. ŠVÁCHA, Rostislav, *Vývoj dějepisu umění 1*, Praha 1980. NEUMANNOVÁ, Miloslava, *Vývoj dějepisu umění 2*, Praha 1980. WITTLICH, Petr, *Literatura k dějinám umění, vývojový přehled*, Praha 2008.) Průvodcem po dějinách umění jako takovém mi byly Akademické *Dějiny českého výtvarného umění*.

V kapitole pojednávající o scénickém umění Jana Květa jsem se ponejvíce opírala o práce J. Telcové a V. Ptáčkové, které vznikly v osmdesátých letech, neboť aktuálnější texty k tomuto tématu neexistují. (TELCOVÁ, Jiřina, *Paleta a maska: scénografie brněnského divadla v letech 1884–1944*, Brno 1988. PTÁČKOVÁ, Věra, *Česká scénografie XX. století*, Praha 1982.) Zcela zde chybí novější a komplexnější pohled na českou avantgardní scénografii, o avantgardní operní scénografii ani nemluvě.

Co se týče metodologického ukotvení celé práce, hlavní užitou metodou je zde individuální biografie. Zvolila jsem ji vzhledem k povaze archivních pramenů

a záměrům mé práce. Uplatnila jsem progresivní přístup. Respektuji události v chronologickém sledu, ovšem v několika případech jsem byla nucena se také uchýlit k souslednému vyprávění děje, hlavně v těch pasážích, kde Jan Květ působil současně v několika funkcích. Samozřejmostí každé práce z oboru historie jsou metody indukce a dedukce. Metoda komparativní byla vhodná především pro kapitulu přibližující dílo Jana Květa. Celou práci jsem oživila vzpomínkami pamětníka, syna RNDr. Jana Květa. Aplikovala jsem tedy metodu orální historie.

Po formální stránce jsem text strukturovala, kromě úvodu a závěru, do čtyř kapitol. Vzhledem k tomu, že mým hlavním cílem bylo přispět k poznání osobnosti Jana Květa a zmapování jeho životní pouti, jeho osudům se věnují první tři kapitoly. Čtvrtý závěrečný oddíl přibližuje dílo, a to jak výsledky badatelské tak i tvůrčí činnosti.

Předmětem první kapitoly nesoucí název *Skromné začátky (1896–1923)* je pojednání o rodinném zázemí, které je tím prvním, co člověka formuje. Pro Jana Květa bylo toto prostředí velmi inspirativní. Další, snad ještě důležitější, etapou byla doba studií na Karlově univerzitě, kde se setkal s celou plejádou vynikajících osobností nejen české historické vědy. Někdy v této době se konal jeho obrat od obecné historie, přesněji řečeno návrat, k umění a jeho dějinám. Pobyt na univerzitě i následný studijní rok 1922/23 v Paříži (Sorbonna a École du Louvre), byly pro profil Janovy vědecké osobnosti zásadní.

V druhé kapitole nazvané příznačně *Kariéra na vzestupu (1924–1945)* je věnována pozornost dvěma hlavními vědeckými působištím Jana Květa. První podkapitola se zabývá činností Květa ve službách Národního muzea (v oddělení historicko-archeologickém) od poloviny dvacátých let do roku 1945 (v letech 1940–1942 vedl Národopisné oddělení Muzea), kdy se ocitl nablízku sbírce středověkých rukopisů, tak i sbírkám numismatickým, inspirujícím jej ke studiu české románské plastiky. Druhá část téže kapitoly se zaměřuje na počátky kariéry a činnosti na Karlově univerzitě, kdy se habilitoval pro obor dějiny umění (1932). Jan Květ začal svoji pedagogickou činnost na Ústavu dějin umění vedeném tehdejšími kapacitami oboru V. Birnbaumem a A. Matějčkem. V této kapitole je i část věnovaná vývoji oboru za druhé světové války.

Třetí kapitola *Úkol zájmem – zájem úkolem (1945–1948–1953–1965)* sleduje Jana Květa ve vývoji období dvaceti let po válce, který byl poznamenán především změněnou politickou situací a zprerháním kontinuity dosavadního vývoje. Jan Květ

definitivně opustil post v Národním muzeu a plně se věnoval dráze univerzitního učitele. Okamžitě po válce byl jmenován řádným profesorem, od roku 1950 byl zatímním ředitelem katedry dějin umění, v roce 1953 obdržel oficiální dekret vedoucího učitele katedry. Jako čelný představitel oboru působil také v různých funkcích, pracoval na organizačních úkolech, přijal členství a předsednictví komisí a sborů, porot soutěžních a výstavních. V roce 1946 byl zvolen mimořádným členem Královské české společnosti nauk a ČSAV, při reorganizaci vědeckých společností se tak stal členem korespondentem (1952), působil jako předseda historické sekce a byl členem presidia. V roce 1960 byl jmenován akademikem. V posledním desetiletí života stanul v čele Ústřední komise státní památkové péče, poradního sboru ministra školství a kultury, byl členem Archeologické komise České akademie, členem komisí pro obnovu Karolina a Betlémské kaple. Tímto svým působením se tak výrazně spolupodílel na rozvoji svého oboru.

Poslední, čtvrtá kapitola, je bilancí Květovy vědecké práce, pokusem o shrnutí teoretického díla. Vzhledem k jeho rozsáhlosti se zabývám pouze hlavními okruhy jeho badatelské činnosti a jejím stěžejním tématům a výtvorům. Pokusím se jej zařadit do kontextu doby a neopomenu zhodnotit jeho význam a přínos i vzhledem k dnešnímu stavu bádání v oboru. Druhá část této kapitoly se týká působení Jana Květa v oboru scénografie, kde je právem řazen mezi průkopníky avantgardní scénografie v našich zemích. Časově je jeho práce pro divadlo členěna do čtyř období. V době předválečné se věnoval domácímu loutkovému divadlu spolu se svým bratrem. Druhou etapou bylo období let 1915–1919, kdy byly Květovy návrhy poprvé inscenovány na opravdových jevištích. Následovala nejintenzivnější doba jeho práce scénografické ve dvacátých letech (1920–1927), která byla přerušena intenzivní prací vědeckou a přípravou habilitace, po níž přišlo ještě poslední krátké období v letech 1935–1937.

Nedílnou součástí práce jsou přílohy. Soupis bibliografie vychází především z bibliografie sestavené J. Kropáčkem, která je uvedena ve sborníku (KROPÁČEK, Jiří, *Bibliografie Jana Květa*, in: Sborník k sedmdesátým narozeninám Jana Květa (AUC – Phil et Hist 1), Praha 1965, s. 211–216.) a z osobního fondu Jana Květa. V příloze je též uveden v nezkrácené podobě rozhovor s RNDr. Janem Květem. Pochopitelně nechybí ani obrazová část přílohy – fotografie i vlastní výtvarné práce, které obraz o Janu Květovi vhodně dokreslují.

Ambicí této diplomové magisterské práce je pokusit se přispět biografií Jana Květa k rozšíření poznatků v oblasti historie dějin umění. Život a názory konkrétní

osobnosti lze pokládat za projev jistých skrytých společenských vztahů. Proto mohou biografie sloužit jako odrazový můstek pro studium souvislostí ve vývoji první poloviny 20. století.

I. Skromné začátky

I. 1 Rodina, dětství

Každou osobnost zajisté formuje na prvním místě především vlastní rodina, její zázemí. Také místo zrození, prostředí, v němž člověk vyrůstá, básnicky řečeno krajina dětství, proto i toto vyprávění se jím začíná. Jan Květ prožil své nejtěplejší dětské roky na jihu Čech a následně vyrůstal v Praze, obě tato místa byla a jsou velmi podmanivá a inspirativní. Jan, ač v jižních Čechách strávil pouhých osm let, cítil se Jihočechem.¹

Hlava rodiny, otec Jan² se narodil 17. prosince 1857 ve Šluknově v rodině místodržitelského rady.³ Základní školu vychodil v Chrudimi, v roce 1875 absolvoval střední školu v „Bohm Leipa“, kde získal maturitu. Odešel na univerzitu studovat práva, a po státních zkouškách, se stal adjunktem⁴ c. k. dvorního soudu v Jindřichově Hradci. Jako státní zaměstnanec byl často překládán na různá působiště. Byl zaslán do Písku, poté do Tábora, na čas se vrátil do Jindřichova Hradce, pak šel do Trhových Svinů. Roku 1897 byl jmenován sekretářem Krajského soudu v Táboře, tuto funkci vykonával až do roku 1904, poté byl jmenován soudním radou u trestního soudu v Praze. V tomto úřadu působil do roku 1909. Po krátké epizodě u civilního soudu byl roku 1912 jmenován radou vrchního zemského soudu a vrátil se opět k trestnímu právu. Při vyžádaném odchodu do penze byl vyznamenán řádem Železné koruny III. třídy. Od roku 1920 pak ještě působil šest let v ministerstvu sociální péče a při Zemském úřadu o válečné poškozence v Karlíně. Poté byl na rok přeložen k Zemskému úřadu pro péči o válečné poškozence v Praze. Jan Květ starší zemřel 29. prosince 1932 nedlouho po svých sedmdesátých pátých narozeninách po krátké nemoci.⁵ Byl „jedním z nejtypičtějších představitelů trestního soudnictví v Praze. Měl velké a spolehlivé

---

¹ To zcela jasně vysvětluje z drobné poznámky v dopise rodičům z Paříže. „Tak vidíte, jak se v Paříži sešli dva Hradečáci. (Dr. Slavík z J[indřichova] Hradce[,] bývalý advokát, je ve Francii na zasedání při Svazu národů).“ Masarykův ústav a Archiv Akademie věd České republiky v Praze (dále jen A AV ČR), fond Jan Květ, kart. 44, nesignováno, Dopis Jana Květa rodičům, Paříž 2. 2. 1923. „No ten Jindřichův Hradec ležel dycky tátovi na srdci i když... a Tábor měl taky rád, protože tam prožil svoje raný dětství, než šel do Prahy.“ Archiv autorky, rozhovor s RNDr. Janem Květem, 3. 6. 2010.

² Pro lepší přehlednost bude dále v textu ke jménu otce Jana Květa používáno rozlišující „starší“.

³ Jan Květ starší (1857–1932), syn Alexandra Květa c. k. místodržitelského rady v Jindřichově Hradci č. 139/II, a manželky Marie, dcery Jana Pallousche, lesmistra z Pardubic. A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 1, Křestní list Jana Květa.

⁴ Někdy se užívalo i označení „praktikant u okresního soudu“.

⁵ A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 2, složka Jan Květ starší.

právnícké vědomosti: byl znamenitým a klidným předsedou, který dovedl s neobyčejnou rutinou, ba virtuositou vésti nejsložitější projednávání. V jednání se stranami byl laskavý a klidný, takže byl všeobecně oblíben nejen u nadřízených kolegů a advokátů, ale i u delikventů. O jeho velké oblibě svědčí i fakt, že na jeho pohřeb konaný 31. prosince se na vinohradském hřbitově sešlo ohromné množství smutečních hostů z kruhů soudcovských a osobních jeho přátel.⁶

Matka Jindřiška⁷ se narodila 12. prosince roku 1865 v pražské rodině Františka Randy, rady c. k. vrchního zemského soudu v Praze, a jeho manželky Johanny, dcery nadlesního v Horažďovicích Františka Kuttnera. Vychodila německou měšťanskou školu v Praze. Po svatbě konané 24. října 1889 u Sv. Jindřicha v Praze zůstala v domácnosti, kde dle tehdejšího zvyku bylo jejím hlavním úkolem starat se o její hladký chod, zajišťovat zázemí.⁸ Ve svých pětadvaceti letech přivedla na svět prvního syna – Jindřicha.⁹ O šest let později, dne 8. května roku 1896 se manželům Květovým narodil druhý syn, jenž dostal jméno po otci Jan. Světlo světa spatřil v Jindřichově Hradci, kde byl také 12. května pokřtěn.¹⁰

Dne 16. září 1902 začal malý Jan svoji školní docházku v Táboře, pak se rodina v roce 1904 přestěhovala natrvalo do Prahy, což se stalo v důsledku otcova kariérního povýšení a přeložení k trestnímu soudu,¹¹ proto od školního roku 1904/05 navštěvoval Jan třetí třídu III. obecné školy pětileté pro chlapce na Královských Vinohradech. Jeho samé jedničky na vysvědčení vypovídají,¹² že byl bezpochyby velmi nadaným

---

⁶ Srov. Soudcovské listy, 1. únor 1933, s. 36, Nekrolog J. Květa, podepsáno – cht.

⁷ Jindřiška Květová, rozená Randová (1865–1951), byla 3. ze 4 sester (Berta Pauková vdova po správci, Angela Wollková vdova po c. k. poštovním kontroloru, Anna Drahošová manželka Bohumila Drahoše c. k. vrchního poštovního kontrolora). Randovi bydleli v Praze č. 49/II. A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 1., Parte Františka Randy.

⁸ Tamtéž, kart. 24, Opis oddacího listu.

⁹ Jindřich Květ (15. 12. 1890 v J. Hradci – 31. 12. 1948 v Praze) starší bratr Jana Květa. Po maturitě na gymnáziu studoval práva na Univerzitě Karlově. Vedle toho také poslouchal hudební vědu u Z. Nejedlého v letech 1909–1919. Byl činný v Hudebním klubu (k tomu více pozn. pod čarou 19, a kapitola IV. 2 Scénografické dílo Jana Květa – pozn. autorky) a psal články do Českého slova. Hlavní jeho hudební činnost spadá do doby, kdy působil v Bratislavě, kde byl po první světové válce soudcem krajského soudu. Byl členem Československé sociální demokracie, po únoru 1948 v KSČ. V Bratislavě přednášel v cyklech osvětových přednášek pro dělníky. Psal články do Slovenských pohladů, Robotnických novin aj. Publikoval větší práce: Hudba v Bratislavě, Hudba na starom Prešpurku, Josef Haydn a Bratislava aj. Po návratu do Prahy za druhé světové války se zabýval zejména postavou J. Th. Helda (vydal výbor z jeho korespondence, Heldovy paměti a autobiografii). Kvůli vleklým očním problémům, které by vedly k úplné ztrátě zraku, odešel ze světa dobrovolně. Pro Jana i celou rodinu to byla velká rána. A AV ČR, fond Archiv Z. Nejedlého, kart. 33, Jindřich Květ, inv. č. 1529. Větší část pozůstalosti je uložena v LA PNP, čítá 20 kartonů a je neuspořádaná.

¹⁰ Celé jeho jméno znělo: Jan Nepomuk František Květ. A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 1, Křestní list Jana Květa.

¹¹ Květovi bydleli na Královských Vinohradech č. p. 1246.

¹² Kromě jediné 2 z počtů a nauky o tvarech měřičských ve 4. čtvrtletí školního roku 1905/06.

žákem. A tak další cesta za vzděláním vedla na gymnázium, konkrétně C. k. vyšší gymnasium v Žitné ulici v Praze.¹³ Gymnaziální výuka v monarchii byla především přípravou na univerzitní studia než pro praktický život. Lásku k historii i k umění nikdo v chlapci zažehávat nemusel, měl ji v sobě již dávno.¹⁴ Nicméně gymnaziální prostředí podněcovalo Jana dalšími impulzy. Ještě více a jasněji místní profesori probouzeli jeho lásku a obdiv k dějinám, hudbě, divadlu i výtvarnému umění. Ještě po létech bude vzpomínat na to, že patřil k posledním žákům Aloise Jiráska.¹⁵

I zde měl velmi pěkné výsledky, prospíval s vyznamenáním. V první gymnaziální třídě měl výborné hodnocení v náboženství, zeměpise,¹⁶ českém jazyce, přírodopise, kreslení, jazyce německém. Chvalitebně byl hodnocen v jazyce latinském a matematice. V dalším ročníku, se jeho vysvědčení opakuje, jen latinský jazyk si Jan vylepšil na výbornou. Ve třetí třídě v roce 1909/10 získal výborné známky opět z náboženství, jazyka českého i německého, dějepisu, fyziky, zeměpisu a kreslení, o stupeň horší byl v jazyce latinském, řeckém a matematice. V tomto školním roce odmaturoval bratr Jindřich na gymnáziu. Rád by studoval hudbu, ale otec si pro syna představoval praktičtější povolání, proto Jindřich nastoupil studia práv na Karlově (Karlo-Ferdinandově) univerzitě.¹⁷ Při tom ovšem navštěvoval, zprvu tajně, přednášky z hudební vědy u charismatického profesora Zdeňka Nejedlého.¹⁸ Toto je třeba připomenout zejména proto, že oba bratři k sobě měli blízký vztah, proto se i Jindřichovy zájmy a studium Jana bezprostředně dotýkaly. Takto se Jan již v nižším věku seznámil s univerzitní půdou, a od roku 1911 také se společností Hudebního

---

¹³ Jde o bývalé Jiráskovo gymnázium v Resslově ul. 10 (1950 zrušeno). Dnes ZŠ a MŠ Resslova 308/10.

¹⁴ Výtvarný talent měl již dědeček Alexander Květ a otec Jan Květ starší, ovšem brali umění jako pěkný koníček a nikoliv jako plnoprávné povolání. Archiv autorky, rozhovor s RNDr. Janem Květem, 3. 6. 2010.

¹⁵ Srov. Bohumil JIROUŠEK, *Jan Květ – Historik, jenž miloval české umění*, Výběr. Časopis pro historii a vlastivědu jižních Čech 39, 2002, č. 1, s. 66.

¹⁶ V letech 1888–1909 zde působil Alois Jirásek, učil dějepis a zeměpis. Jan Květ se s Jiráskem na škole potkával pouhé dva roky. „Učil ho dokonce v primě a sekundě Alois Jirásek, ale ne dějepis ale zeměpis a říkal táta, že bylo vidět, že Jiráska celkem baví to psaní, ale učení ho nebaví. Možná že ho to nebavilo s těma malejma klukama, že jo, což se nedivím.“ Archiv autorky, rozhovor s RNDr. Janem Květem, 3. 6. 2010.

¹⁷ „Můj otec nepřál mým zálibám v hudbě, dějepisu a písemnictví a brzdil je, jak jen dovedl. A tak se samo sebou rozumělo, že jsem svoje záliby pěstoval tajně.“ Jindřich KVĚT, *Zdeňk Nejedlý učitel*, in: Artuš Rektorys – Anna Patzáková-Jandová (edd.), *O Zdeňku Nejedlém: stati a projevy k jeho šedesátinám*, Praha 1938, s. 2.

¹⁸ Zdeňk Nejedlý (1878–1962), zakladatelská osobnost hudební historie, žák Golla a Hostinského, jehož od svých učitelů odlišovala zásada, že historický výklad má mít i jednoznačné hodnocení. Jeho hudebně historické dílo má dvě těžiště: dějiny předhusitského zpěvu a v moderní hudbě pak B. Smetana. František KUTNAR, *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví II., Od počátků pozitivistického dějepisectví na práh historiografie marxistické*, Praha 1977, s. 197–198, 147–153.

klubu.¹⁹ Zároveň, jak se zdá, toto prostředí na oba silně působilo a formovalo je. Hudba a divadlo byly velkým celoživotním koníčkem a láskou bratří Květů.²⁰

Ve školním roce 1910/11 byly jeho výsledky tyto: náboženství, jazyk český, jazyk německý, dějepis, zeměpis, a po malém zaváhání v pololetí i fyzika a chemie velmi dobré,²¹ latina, řečtina, francouzština a také matematika dobré. V páté třídě byl, jako již tradičně, velmi dobře hodnocen v českém a německém jazyce, zeměpise a dějepise, přírodopise, dobře prošel v jazyce latinském a řeckém, a dostatečně byl hodnocen v matematice. V náboženství byl v pololetí překvapivě hodnocen třetím stupněm, na vysvědčení z konce roku má ale opět jedničku.²² Šestou třídu ukončil v červenci 1913 s jedničkami z náboženství, českého, německého i řeckého jazyka, přírodopisu, také dějepisu a zeměpisu. Dvojky měl jen dvě, z latiny a matematiky. Školní rok 1913/14 ukončil prospěchem nejlepším v českém a německém jazyce, taktéž v dějepise a zeměpise a nově ve filosofické propedeutice, stupněm druhým opět v latině, řečtině, fyzice a matematice.

O prázdninách před závěrečným rokem Janova gymnaziálního studia vypukla válka. Oba bratři zatím nezkrúšení válkou a ve shodě s obecným názorem, že tato brzy skončí, byli plni mladického optimismu a vymýšleli, jak se přičinit, aby jim válka nenarušila činnost Hudebního klubu,²³ ani všechny jejich ostatní plány do budoucnosti. Náladu u Květů dobře ilustruje poznámka v Jindřichově korespondenci. „Bratr je velmi

---

¹⁹ Hudební klub v Praze (1911–1927), spolek, jehož význam dalece přesáhl univerzitní půdu a jenž přispěl k dalšímu zpestření a obohacení rušného českého hudebního života v posledních letech před první světovou válkou a v době jejího průběhu. „Počátkem roku 1911 vejde v život Hudební klub, jež založili posluchači Nejedlého, jenž bude pevně přimknut k univerzitě a jehož účelem jest pořádáním přednášek, debat, hudebních večírků, udržovat kontinuitu mezi posluchači univerzitních přednášek hudebně vědeckých a mezi všemi příznivci Hudebního klubu.“ Vladimír HELFERT, *Hudební věda na naší univerzitě*, Smetana 1, 1910–1911, s. 74.

²⁰ „No jinak taky táta kromě výtvarného umění měl velice rád hudbu... My jsme byli, jako rodina, po dlouhou dobu členy spolku pro komorní hudbu, český spolek pro komorní hudbu, měli jsme lístky do první a do druhé řady, to už se dědilo v rodině, z obou stran teda, z otcovy i matčiny strany (...) a tak chodil na ty komorní koncerty dost často, a protože na koncerty chodila hlavně máma sama, táta měl pořád práci doma, tak jsme si pouštěli rádio, měli jsme takový starý ale dobrý rádio a ...tak jsme vyladřovali vřdycky nějakou pěknou muziku a táta měl teda nejradši klasiku ... Beethovena, Mozarta a českou muziku. Smetanu, Dvořáka a potom hodně měl rád Foersteru taky a mladýho Vítězslava Nováka a Suka...“ Archiv autorky, rozhovor s RNDr. Janem Květem, 3. 6. 2010. Blíže o tom kapitola IV. 2 Scénografické umění výtvarné.

²¹ Stupnice tehdy byla: velmi dobře, dobře, dostatečně, nedostatečně.

²² Co stálo za tak náhlou a velkou změnou jeho známky, se bohužel zjistit nepodařilo.

²³ Jan pomáhal bratrovi s tiskem pozvánek, prodejem pohledů, výtvarnou stránkou vstupenek, ve dnech 6. a 7. 10. 1914 se dokonce podílel na stěhování knihovny Hudebního klubu. A AV ČR, fond Archiv Z. Nejedlého, kart. 33, Jan Květ, inv.č. 1528, dva dopisy Jana Květa Z. Nejedlému, 6. a 7. 10. 1914.

dobry historik – a stále se musí s otcem potýkat. Otec nosí s maminkou válečné rakouské kokardy. – To snad stačí, abyste poznal, jaký u nás věje vzduch.“²⁴

Pak přišla první rána. V polovině prosince byl Jindřich Květ zcela nečekaně odveden. Stalo se tak ne zcela standardním způsobem, což zapříčinilo matčinu psychickou i fyzickou nemoc.²⁵ „Tož tedy mě odvedli, ale poslouchejte jak! Lékař prohlížel nám před vlastním odvodem zrak a při tom všiml si i mé rány na hlavě (jsem dohola ostříhán a rána skutečně je ohromná –, ba překvapilo mne to samotného, jak to je velké; i deformace celé poloviny lebky tu je.) Hned mne upozornil, mám-li vysvědčení a vzal si je; když jsem stál před obertleutnantem upozornil jsem na ránu, lékař přečetl nahlas vysvědčení, celé; a obertleutnant řekl untauglich, nicht geeignet! Fíra, který nás roztríd'oval, mne strčil na stranu: nicht geeignet – a poví – já: Jsem volnej! – Věříte, jakou jsem měl radost. A pochopíte, jak mně bylo, když všem ostatním přinesli legitimace a mně ne. Ptám se co to; voják se dívá, dívá; prý tam mám napsáno geeignet. Do mne jako když udeří. Hned jsem to hlásil celé komisi, všichni se na mne sešli, uznali, že se stala chyba, ale nikdo změnit chybu nemohl, protože by se bylo muselo škrtat a opravovat v knihách a to holt nejde. – Leutnant, který výsledek zapisoval, zapsal špatně: místo nicht geeignet napsal geeignet! Kdyby mne byli odvedli, byl bych býval klidnější, ale takhle být odveden – zoufal jsem zrovna.“²⁶

---

²⁴ Tamtéž, Jindřich Květ, inv.č. 1529, Dopis Jindřicha Květa Zdeňku Nejedlému, 21. 9. 1914. Za první světové války stal se Jan Květ členem státoprávní demokracie, která později splýnula s Národně-demokratickou stranou, ze které vystoupil v roce 1920 anebo 1921. Od té doby nebyl politicky organizován. Tamtéž, fond Jan Květ, kart. 27, Koncept Jana Květa k dotazníku, nedatováno.

²⁵ „Maminka stůně, zas dostala silné nervové záchvaty a děsně uslábla.“ Tamtéž, Dopis Jindřicha Květa Z. Nejedlému, 6. 1. 1915.

²⁶ „Více o tom psát nemohu, to Vám povím až ústně, ale kdo ví, uvidím-li Vás, můj drahý pane profesore, nevím, kdy bude narukovat. Doufám ještě v tu prohlídku –, ale vidím že, mám smůlu v životě vůbec. Nevěřím v babské povídání, ale dnes skoro ano. Kdyby Vy jste, pane profesore, věděl, co já za daných okolností v životě protrpěl, žasl byste, snad byste ani nevěřil. Ale dovedl jsem žít a ze všeho se vysekal a musím se vysekat i z toho. Neklesám na myslí[,] vzpomínám na Vás, co byste mně Vy řekl a jak Vy byste těšil - . Vy, který jste mi na světě všim – a je mi klidno. Protože Vy dáváte sílu. – Slibuji Vám, že budu stále do poslední chvíle pracovat, nadarmo jste mně nevykládal. Přihlásím se snad ke státnicím, máme právo ji dělat od 27. 12. do 1. 1., snad mně to povolejí, jsem-li odveden; a budu-li narukovat – ani toho se nebojím, vzpomínky mne budou těšit; budu vzpomínat na Vás a na všechny ty, kteří jsou kolem Vás a jichž si tolik vážím; a půjdu-li do pole, budou dojmý! Je mně líto maminky a otce... Jsou na nejvyšší míru rozčilení, zakročít se nedá, poněvadž by se mi mohlo jenom přitížít při další prohlídce. Myslím, že až 15. ledna k prohlídce přijdu, tož tedy mám tento návrh, abychom v době od 1. do 15. ledna udělali tu valnou hromadu Hud[ebního] k[lubu], abychom vše uzavřeli. Jinak o vše neračte mít starost, v případě odvedení administrativu povedou slečny, prodej pohlednic dál povede bratr. Tomu vše mohu svěřit a i on v případě, že by Klub něco mohl dělat[,] mne v tištění a ohlašování zastane. Ale raději – myslím – zavřeme ten Klub. (...) Kdybych snad musel narukovat a dříve než Vy přijedete, vše, co mám od Vás vypůjčeno, odvede za mne bratr. Shroutilo (sic!) se to všechno. Myslil jsem, že Vám budu moci po novém roce předložit bibliografii už hotovou, vím, že to je nepatrná práce, ale myslím, že dostatek by Vám byla výrazem mé největší úcty a lásky k Vám, k celé Vaší rodině, a zatím... Ale vše musí se zas vrátit do starých kolejí – A pak bude zas dobře. Dáte-li p[ane] profesore do Smetany, kteří páni z nás jsou odvedeni, smím se tam taky přiřadit? Promiňte formě a způsobu psaní i to, že píši na úředním papíru. Ale

Alespoň Jan byl potvrzením Magistrátu královského hlavního města Prahy ze dne 20. března 1915 uznán při lékařské prohlídce nezpůsobilým k vojenské službě. Bylo mu povoleno zapsat se na vysokou školu, kdyby tak neučinil, musel by se v roce 1917 dostavit znovu k odvodu.²⁷ I přes mnohé starosti a dotírající válku Jan ukončil poslední, osmý ročník, sedmi výbornými: z českého, německého, řeckého jazyka, náboženství, filosofické propedeutiky, zeměpisu a dějepisu, fyziky, jazyk latinský a matematika opět hodnoceny druhým stupněm. Maturitní vysvědčení bylo Janu Květovi vystaveno dne 7. července 1915, tímto dokumentem se stal „dospělým s vyznamenáním k návštěvě univerzity“.²⁸

I. 2 Studia 1915–1919

Začátek války přinesl hned v roce 1914/15 i vysokému učení podstatné nepříznivé změny. Učitelé i studenti od 18 do 50 let byli podrobena vojenským odvodům a řada z nich odešla z fakult na fronty.²⁹ Odchody učitelů způsobily odpadnutí některých přednášek. Činnost fakult byla však také – a možná i více – postižena tím, že

---

první chvíle rozčilení. – Dovolím si Vám vše až podrobně vyložit ústně – hlavní víte, že mně bylo ublíženo, ale není odvolání. Absolutismus – barbarství. Prosím o trochu útěchy, vzpomínám na Vás, na všechny, stýská se mi. Kdybyste tu byl, hned by mně bylo volněji. (...) Ale doufám, že se musí vše obrátit, těším se na dopis od Vás.(...) Srdečně se s Vámi loučím, nevidím-li Vás už – a přeji Vám vše to nejkrásnější Vám zcela oddaný a věrný Jindra Květ.“ Tamtéž, Dopis Jindřicha Květa Z. Nejedlému, 14. 12. 1914.

²⁷ I přes potvrzení, že není odveden, měl Jan Květ velké pochybnosti a obavy. „Velevážený pane profesore! Děkuji mnohokrát za Vaše přispění a myslím, že bude-li to jen poněkud možno, že má žádost povede k cíli. Tatínek navštívil totiž váženého Vašeho pana švagra a ten se vší laskavostí přislíbil, že co se dá dělat, že udělá. Intervenoval prý u p. rytmistra častěji v podobných případech, ale velkého výsledku prý nedosáhl. Neboť zmíněnému pánovi se nynější postavení jeho docela líbí a hodlá prý již zůstatí důstojníkem. Pomoc svou však p. Dr. Krejčí tatínkovi přislíbil. Tatínek sám pak vydal se k panu rytmistrovi, který jej přijal docela vlídně a též přislíbil, že bude na moji žádost brát zřetel, možno to však bude jen v tom případě, uprázdni-li se nějaké jednoročnické místo. Jakousi naději tedy mám, přes to však podám si žádosti i k některým pražským plukům, abych pak nezůstal na holičkách. Do Uher by se mi přeci jen nechtělo.“ Státní okresní archiv (dále jen SOKA) Jindřichův Hradec, Kulturněhistorický archiv (dále jen KHA), kart. 84, složka Jan Květ, Dopis Jana Květa bližší neurčenému panu profesorovi, 18. 10. 1915.

²⁸ A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 2, Opis vysvědčení dospělosti c. k. gymnasia v Praze – II. (v Žitné ulici).

²⁹ Z filozofické fakulty odešel 1 profesor, 4 docenti, 5 asistentů. Jan HAVRÁNEK (ed.), *Dějiny Univerzity Karlovy III (1802–1918)*, Praha 1999, s. 302. K vojenské službě byla povolána většina mladých mužů. Úhrnný počet zapsaných mužů poklesl v roce 1916/17 na 1692, což bylo jen 39% ve srovnání s 4296 studenty v roce 1913/14. Počet studentek ve stejném roce vzrostl z 444 na 704, takže počet všech posluchačů poklesl o 49%. Na univerzitní obec dopadla, vedle běžných starostí válečných let, také nevidaná pozornost rakouských úřadů, zaměřená na školu, ze které vyšel velezrádce – vůdce protihabsburského odboje Čechů T. G. Masaryk. Zdeněk POUŠTA – Jan HAVRÁNEK (edd.), *Dějiny Univerzity Karlovy IV (1918–1990)*, Praha 1998, s. 19.

přednáškové místnosti světských fakult, jako třeba všech sedmi velkých poslucháren filosofických v Klementinu, „byly přenechány účelům nemocničním“ a byly, stejně jako velká část ve fakultních klinikách, zaplněny raněnými vojáky. Armáda využila některé budovy (zejm. přírodovědců) pro své účely. Profesori a fakulty nezaujali jednotné stanovisko vůči monarchii ve válečné krizi. Skutečnost, že v čele zahraničního odboje stáli vysokoškolští učitelé, přiměla vojensko-byrokratickou vládní skupinu k zesílení represe vůči fakultě.³⁰ Ta však pod tímto tlakem obstála a kromě některých forem loajality (upisování válečných půjček či některých projevů hodnostářů) pokračovala ve výuce podle vlastního programu, navazujícího na ideové a vědecké předválečné tradice.³¹

Studium na filozofické fakultě bylo organizováno podle rakouských předpisů o státních zkouškách a rigorózech. Liberální systém výuky a atestací odpovídal poměrům na jiných vysokých školách v monarchii i na mnoha univerzitách v Německu. Pouze studenti, kteří žádali o osvobození od kolejného (školního poplatku) anebo pobírali stipendium různého druhu, museli skládat z předepsaného počtu přednášek kolokvia (dílčí zkoušky, ve kterých učitel písemně stvrzoval, že posluchač chodil na přednášky a rozumí jejich obsahu). To byl případ Jana Květa.³² Pro budoucí středoškolské profesory bylo jinak obligátní pouze filozoficko-pedagogické kolokvium na konci pátého semestru, které se v roce 1911 změnilo na poměrně snadnou zkoušku. Každý student, který chtěl učit na střední škole, skládal po ukončení osmého semestru státní zkoušku. Podmínkou k tomu, aby mohl státnici skládat, bylo schválení domácí písemné práce examínátorem.³³

Ve skladbě oborů zaujímaly historické disciplíny tradičně přední místo, a jejich metoda pronikla před první světovou válkou všemi humanitními obory na fakultě. Dominantní pozice Gollovy školy byla patrná minimálně do poloviny 20. století a v dílčích rysech přesáhla až za rok 1948.³⁴ Předměty historické sekce, jejímž jádrem

---

³⁰ Profesor Masaryk a docent Beneš odešli do zahraničí a postavili se do čela odboje, někteří z učitelů, kteří na fakultě zůstali, udržovali styky s Maffii, domácím odbojovým centrem.

³¹ Srov. J. HAVRÁNEK (ed.), *Dějiny III*, s. 302.

³² Vysvědčení nemajetnosti bylo nutné k osvobození od placení kolejného. Jan Květ jej obdržel 26. 4. 1916. Tento dokument potvrzuje, že Květovi neměli „žádný nemovitý majetek (ani pozemek, ani dům), jen movitý majetek v podobě cenných papírů v hodnotě 2 200K, z toho také vyplývá, že platili daň z příjmů 145K 50h, a k tomu daň z vyššího služného 29K 99h.“ A AV ČR, fond J. Květ, kart.2. Zde jsou zachována i vysvědčení o absolvování zkoušek a kolokvií.

³³ Srov. Z. POUSTA – J. HAVRÁNEK (edd.), *Dějiny IV*, s. 155.

³⁴ Gollova škola – označení žáků J. Golla, kterým předal především zásady a metodologii historické kritické práce. „Dílna, ze které vycházejí podněty studentům a která zachytávala mnohé talenty.“ (J. Pekař, J. Šusta, L. Hoffman, M. Dvořák a mnozí další). K tomu více Bohumil JIROUŠEK – Josef

byly obecné dějiny a české dějiny, odpovídaly tradiční bázi a měnily se jen podle postupné specializace předmětů.³⁵

„My rektor i děkan fakulty filosofické staroslavného c. k. vysokého učení Karlo-Ferdinandova českého dosvědčujeme tímto listem, že pan Květ Jan, jehož rodištěm jest Jindřichův Hradec v Čechách, v seznamu tohoto vysokého učení mezi řádné posluchače fakulty filosofické zapsán jest.“³⁶ Takto slavnostně se začala Květova léta studentská. Byl zapsán na fakultě filozofické, rozhodl se pro učitelský obor dějepis – zeměpis pro střední školy. Svůj index obdržel 25. září 1915. Sám Jan byl plný očekávání. „Dnes právě (18. října 1915 pozn. autorky) začínají nám přednášky. Jsem tedy zvědav na to, co mi nové studium přinese.“³⁷

Přineslo mu především setkání s vynikajícími osobnostmi české vědy působícími na půdě univerzity. Po celou dobu svého studia navštěvoval přednášky hvězd české historiografie. Byly to především Gollovi žáci Josef Pekař a Josef Šusta.³⁸ Studenti si přednášky vybírali zcela sami, proto výčet předmětů dobře dokládá profil Květa – studenta a jeho zájmy.

V prvním semestru svého studia na univerzitě navštěvoval Jan Květ předměty zeměpisného zaměření u profesora Václava Švambery³⁹ (Evropské středomoří) a u profesora Jiřího Viktora Daneše⁴⁰ (Horské soustavy povrchu zemského a Proseminář geografický). Na historických vědách poslouchal profesora Lubora Niederleho (Úvod do starověkého národopisu), profesora Jaroslava Bidla⁴¹ (Dějiny evropského východu

---

BLÜML – Dagmar BLÜMLOVÁ (edd.), *Jaroslav Goll a jeho žáci, sborník příspěvků z vědecké konference pořádané Historickým ústavem Jihočeské univerzity ve spolupráci se Státním okresním archivem v Českých Budějovicích ve dnech 6. – 8. dubna 2005*, České Budějovice 2005.

³⁵ Předměty někdy bývaly úzce spjaty s disciplínami v jiných sekcích, hlavně filologické. Nevyřešen zůstal i problém předmětů estetických, když estetika literárního a výtvarného umění setrvala v sekci filozofických věd; dějiny výtvarného umění a hudební vědy zůstaly při vědách historických v historické sekci. Bylo to dáno především vývojem oborů. Z. POUSTA – J. HAVRÁNEK (edd.), *Dějiny IV*, s. 130.

³⁶ Imatrikulace proběhla v Praze, dne 11. prosince 1915. A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 2, Diplom o řádném zápisu, 11. 12. 1915.

³⁷ SOKA Jindřichův Hradec, KHA, kart. 84, složka Jan Květ, Dopis Jana Květa blíže neidentifikovatelnému panu profesorovi, 18. 10. 1915.

³⁸ Jaroslava Golla Jan Květ znal jen z letných setkání při jeho návštěvách v Historickém semináři na fakultě ve dvacátých letech.

³⁹ Václav Švambera (1866–1939), profesor geografie. Jiří MARTÍNEK – Miloslav MARTÍNEK, *Kdo byl kdo, naši cestovatelé a geografové*, Praha 1998, s. 430–431.

⁴⁰ Jiří Viktor Daneš (1880–1928), profesor geografie a cestovatel. Tamtéž, s. 99–106.

⁴¹ Bidlovy přednášky byly velmi pečlivě vypracovány, ale byly celkem málo záživné. Utápěly se v přílišných podrobnostech, byly přeplněny fakty a faktičky, v nichž se dala těžko, zvláště nezkušeným studentům, postřehnout celková linie nebo vývojová souvislost. Postrádaly také živé aktuálnosti přednášek Pekařových nebo duchaplného slohu Šustova. Jejich četba i studium byly proto těžké, unavující, a protože Bidlo u zkoušek vyžadoval jejich důkladnou znalost, vyžadovala příprava na každou zkoušku – i kolokvium – veliké námahy a dlouhého pracovního úsilí. To patrně bylo hlavní příčinou, proč

ve středověku I.) a profesora Václava Novotného (O pramenech dějin českých). Dále chodil na přednášky k Josefu Pekařovi⁴² (Dějiny rakouské II.), ke Kamilu Kroftovi⁴³ (Vývoj zemského zřízení v hlavních zemích říše rakouské po r. 1526) a k Josefu Šustovi⁴⁴ (Dějiny doby nové III.), ke kterému se také Jan Květ zapsal do semináře.⁴⁵ Již v prvním semestru Květ projevil svůj živý zájem o umění tím, že se zapsal na přednášky k profesoru dějin umění Karlu Chytilovi (Josef Mánes a Stavitelství XIV. století v Praze).⁴⁶ Ještě navštěvoval pedagogicko-psychologické předměty nutné pro přípravu budoucích středoškolských učitelů. Docházel k profesoru Gustavu Kabrhelovi⁴⁷ (Hygiena školská) a k profesoru Otakar Kádnerovi⁴⁸ (Pedagogická psychologie). Také absolvoval Ruštinu pro začátečníky I.⁴⁹

V letním semestru 1915/16 pokračoval ve školení u V. Švambery (Koloniální zeměpis), J. V. Daneše (Proseminář geografický. Cvičení a exkurze), také u J. Pekaře (Dějiny rakouské v letech 1849–1860), u J. Šusty (Dějiny doby nové IV., Přehled dějin

---

se studenti zkouškám u Bidla vyhýbali. Srov. *Josef Klik, Jaroslav Bidlo v mých vzpomínkách*, příloha článku B. JIROUŠEK, *O vzpomínkách Josefa Klika*, JSH 66–67, 1997–1998, s. 136.

⁴² Josef Pekař na studenty působil sebevědomě „velitelsky“. Byl svým založením syntetik, uvažující celostně, jakoby intuitivně, spoléhal na svůj historický čich. Zdeněk BENEŠ, *Gollovec Josef Pekař?* in: B. Jiroušek – J. Blüml – D. Blümllová (edd.), *Jaroslav Goll*, s. 338. Ve svých přednáškách velmi často hovořil o přítomnosti nebo o rozličných jiných otázkách, na které ho téma zavedlo. B. JIROUŠEK, *O vzpomínkách*, s. 137.

⁴³ Kamil Krofta prý studentům velmi imponoval, neboť z jeho přednášek si „odnášeli velmi mnoho praktických vědomostí a přitom současně vnikali do vědecké metody“. Tamtéž, s. 135.

⁴⁴ Josef Šusta se jevil studentům odměřený, ale byla to jen maska, která kryla jeho velký citový zájem o studenty. Tamtéž. V proporcionálně rozložených a evropocentricky založených přehledech obecných dějin využíval svých rozsáhlých studií soudobé literatury a pramenných edic, jež shromažďoval pro své syntetické příručky. J. Šusta byl jeden z mála členů Gollovy školy, kteří měli smysl pro syntézu i v oblastech, jež nemohli ověřit vlastním analytickým badáním. Psal kultivovaným stylem, zabrousil i do beletrie. Z. POUSTA – J. HAVRÁNEK (edd.), *Dějiny IV*, s. 133.

⁴⁵ Celým názvem: Seminář historický – přípravné oddělení.

⁴⁶ Kulturní dějiny a dějiny umění se na české fakultě v osmdesátých letech 19. století po smrti Tyršově jako samostatný předmět nepřednášely, pokud nebereme v úvahu výklady Hynka Vysokého (1860–1935), jenž se v roce 1889 habilitoval na oboru klasické archeologie (řádným profesorem 1910) a vypisoval lekce z dějin antického umění. Výklady také suploval v rámci svého oboru estetiky Otakar Hostinský, který se snažil, aby stolice Dějin umění byla obsazena. Obor se výrazně posílil v roce 1897, kdy se habilitovali krátce po sobě dva soukromí docenti dějin umění. Karel Chytil (1857–1934) a Bohumil Matějka (1867–1909). Oba dosáhli v roce 1904 mimořádné profesury. K. Chytil byl v roce 1911 jmenován řádným profesorem. B. Matějka vedl do roku 1908 nově zřízený kabinet pro dějiny umění, který po jeho smrti převzal od roku 1910/11 Chytil a v roce 1914 změnil v seminář pro dějiny umění. J. HAVRÁNEK (ed.), *Dějiny III*, s. 269.

⁴⁷ Gustav Kabrhel (1857–1939), lékař, zakladatel a přednosta (1897–1927) Hygienického ústavu české lékařské fakulty v Praze. Jeho nejvýznamnější práce jsou zaměřeny na hygienu vody. Josef TOMEŠ a kol., *Český biografický slovník XX. století, II. díl K-P*, Praha 1999, s. 13.

⁴⁸ Otakar Kádner (1870–1936) profesor pedagogického semináře Univerzity Karlovy, od r. 1919 jeho vedoucí, jeho pedagogické dílo je založeno na principu pozitivistické filozofie, na její metodologii. Tamtéž, s. 18.

⁴⁹ „Jinak táta vedle francouzštiny uměl taky slušně italsky, jezdil do Itálie (...) Anglicky se učil za války a před válkou moc neuměl. Za války se učil anglicky a zkoušel ruštinu, ale s tou se moc nepohod, ale... v druhý polovině války se spoustu lidí začlo učit rusky, ale anglicky se naučil slušně.“ Archiv autorky, rozhovor s RNDr. Janem Květem 3. 6. 2010.

novodobé historiografie, Seminář historický, přípravné oddělení) i v dějinách umění u K. Chytila (Umění byzantské a východní, Gotika v Praze za doby Vladislavské, Výklad pramenů – Vassari: Život Brunellesca). Nově se Květ setkal s profesorem Gustavem Friedrichem,⁵⁰ při školeních v oboru pomocných věd historických (O zkratkách v rukopisech středověkých), které mu daly především řemeslo a metodu historika. Ještě se Květ zapsal k profesoru Františku Čádovi⁵¹ (Filosofické školy sokratovské) a k zajímavému profesoru Čenku Zíbrtovi⁵² (České prvotisky pramenem stolici kulturně-historické).

V zimním semestru druhého ročníku svého studia prošel Květ paleografickým školením u G. Friedricha (Paleografie latinská). Pokračoval v historických přednáškách u J. Bidla (Dějiny evropského východu ve středověku III.), J. Šusty (Dějiny doby nové V., Seminář historický), J. Pekaře (Dějiny rakouských států III.) a L. Niederleho (Dějiny zbraně od doby římské do XIII. století). Nadále se zajímal o umění u K. Chytila (Perioda slohu románského, Seminář pro dějiny umění). Nevynechal zeměpis u V. Švambery (Asie) a u J. V. Daneše (Proseminář geografický); ani Čádovu psychologii (Soustavná psychologie). Jediným, pro Květa, novým vyučujícím v tomto semestru byl profesor František Drtina⁵³ (Úvod do filosofie II.).

---

⁵⁰ Gustav Friedrich (1871–1943), dlouholetý pedagog, žák J. Golla a J. Emlera, vyškoleného metodou precizní formální kritiky písemností na vídeňském Institutu pro rakouský dějezpyt u Theodora von Sickela. Akribie a řemeslně technicky dokonalý formální rozbor středověkých pramenů vyznačovaly Friedrichovu školu, jež vychovala několik generací našich historiků a archivářů. J. TOMESŠ a kol., *Český biografický slovník XX. století, I. díl A–J*, Praha 1999, s. 344.

⁵¹ František Čáda (1855–1918), profesor filozofie a pedagogiky, průkopník speciální a experimentální pedagogiky, pedopsychologie a pedologie. Studoval dětskou řeč, dětské kresby, věnoval se problematice pracovní výchovy mládeže, péče o postiženou mládež, dětské sebevraždy aj. Zabýval se dějinami filozofie i současnou filozofií, prosazoval tzv. „vědeckou filozofii“, k jejímuž pěstování a propagování také založili u nás první speciální filozofický časopis Českou mysl (1900), věnoval především noetice, etice a dějinám filozofie. Tamtéž, s. 179.

⁵² Čeněk Zíbrt (1862–1932). Obor všeobecných kulturněhistorických dějin, na nichž se v roce 1893 habilitoval jako jediný profesor této disciplíny v poválečných letech. Obor neměl stále vyhraněnou náplň. Zíbrt vycházel z riehlavského pojetí předmětu etnograficko-zvykového, které bylo obecnými historiky (J. Goll, J. Šusta...) odmítáno. Z. POUŠTA – J. HAVRÁNEK (edd.), *Dějiny IV*, s. 140.

⁵³ František Drtina (1861–1925), profesor filozofie a pedagogiky. V r. 1899 převzal po G. A. Lindnerovi vedení pedagogického semináře. Ve školním roce 1905–1906 byl děkanem filozofické fakulty. Působil v redakci Athenaea, podílel se na založení ND (1899; s T. G. Masarykem, J. Kaizlem), ČM (1900; s F. Krejčím, F. Čádou, v její redakci byl do r. 1906). V letech 1907–1911 byl poslancem Říšské rady za Realistickou stranu. Za války byl členem Maffie a po převratu Národního výboru. V letech 1918–1920 zastával úřad tajemníka ministerstva školství a národní osvěty (potom odborového přednosty); pomáhal tak utvářet čs. školství. Ve filozofii byl ovlivněn pozitivismem, ideou „vědecké filozofie“. Filozofii chápal jako úsilí o jednotný světový a životní názor, „o vysvětlení všehomíra“: co je svět a jsoucno, jaký je důvod a cíl jeho bytí. Ve své činnosti má filozof vycházet především z poznatků věd, zejména přírodních; ty mu dávají impuls, aby se na filozofické (obecné) úrovni zabýval pojmy jako substance, prostor, čas, hmota, duše, síla, pohyb aj. Milan CHURANĚ a kol., *Kdo byl kdo v našich dějinách ve 20. století*, Praha 2001, s. 116–117.

Pro letní semestr 1916/17 si Jan Květ zvolil a zapsal kurzy u G. Friedricha (Chronologie křesťanského středověku a Paleografické praktikum), J. Bidla (Otázka cyrilo-metodějská), J. Šusty (Dějiny doby nové VI. a Výklad pramenů a práce písemné), J. Pekaře (Dějiny rakouské v druhé polovici XIX. století), K. Krofty (Ústavní a správní dějiny rakouské II.), K. Chytila (Malířství české XV. století), V. Švambery (Dějiny geografie a geografického výzkumu země a Seminář geografický), a F. Drtiny (Dějiny pedagogiky do konce 18. století).⁵⁴

Pátý Květův semestr na univerzitě měl opět zajímavou skladbu přednášek a cvičení. Chodil poslouchat V. Švamberu (Vybrané kapitoly z nauky o mapách, Afrika a Seminář geografický), z dějin pak V. Novotného (Výklad pramenů a práce písemné) a Rudolfa Urbánka (Války husitské). Pedagogickou přípravu v tomto semestru zajišťoval O. Kádner (Dějiny paedagogiky I., Seminář paedagogický: 1. metodika a didaktika zeměpisu a dějepisu, 2. Práce písemné), pro otázky filozofie a pedagogiky zde byl F. Drtina (O akademickém studiu a životě: 1. Cvičení o vybraných otázkách z dějin paedagogiky 2. Referáty a práce písemné).⁵⁵

Oč méně historických přednášek Květ absolvoval v zimním semestru, o to více se jim věnoval v následujícím semestru letním. Docházel na hodiny G. Friedricha (O listinách králů českých, Paleografická cvičení), J. Šusty (Dějiny doby nové VIII., Seminář historický), K. Krofty (Ústavní dějiny rakouské IV.) a J. Pekaře (Dějiny rakouské ve druhé polovici 19. století).⁵⁶ Nevynechal ani zeměpis u V. Švambery (Úvod do geografie Čech, Seminář geografický, Kolonie evropských států) a pedagogiku s F. Drtinou (Seminář paedagogický-oddělení soustavné).

Vznik samostatné Československé republiky podstatným způsobem proměnil život všech jejích občanů.⁵⁷ Univerzitě připadly v novém státě velké úkoly – na prvním

---

⁵⁴ Ještě měl pro tento semestr zapsány dvě přednášky, ale ty byly z indexu následně vyškrtnuty. Všeobecné dějiny XIV. a XV. věku u soukromého docenta Vlastimila Kybala a Války husitské u soukromého docenta Rudolfa Urbánka.

⁵⁵ Původně byl Květ zapsán i k Drtinovi – Úvod do filosofie (I. díl, historický) a k Čádovi – Soustavné psychologie II., obojí vyškrtnuté.

⁵⁶ Novotný – Seminář historický – škrtnuto.

⁵⁷ „Přirozeně, že i my, posluchači, jsme byli vzrušeni převratnými událostmi a s napětím jsme očekávali, jak před nás předstoupí za nových poměrů naši profesori historie. Počátek přednášek byl tehdy pro španělskou chřipku odsunut až na listopad. Prof. Novotný se rozhovořil o nových úkolech, které čekají české dějepisce a o možnostech jeho rozvoje v nových poměrech, zvláště pak i o zvýšených povinnostech k národnímu celku. Pekař prohlásil, že zajisté všichni žijeme víc přítomností než minulostí a že bychom raději poodhrnuli záclonu budoucnosti, než poslouchali o minulosti. Přiznal, že mu připadají malicherné rozličné problémy XIV. století proti tomu, co se děje kolem nás, a vybízel nás, abychom bedlivě četli noviny a učili se chápat dosah převratných změn, které také našemu národu daly místo na slunci...“ B. JIROUŠEK, *O vzpomínkách*, s. 137. Antonín KLIMEK, *Vítejte v první republice*, Praha 2003.

místě to byla výchova československé inteligence. To mělo i svůj politický aspekt, když oficiální ústavní doktrína státu kodifikovala českoslovenství jako svůj program. Nastal ovšem problém, jak včlenit slovenské dějiny do výukového programu historických věd. Profesori českých dějin J. Pekař a V. Novotný, ani J. V. Šimák se badatelsky touto oblastí předtím nezabývali a někdejší výklady z uherských dějin nebyly právě silně obsazeny.⁵⁸ Další změnou bylo rozšíření příležitostí uplatnění prvních poválečných absolventů. Odcházeli jako učitelé do nově organizované sítě středních škol, zejména též na slovenské školy, do nových kulturních institucí, redakcí atd.⁵⁹

Zimní semestr 1918/19 byl nabitý. Jan Květ se v něm setkával na hodinách geografie již tradičně s profesorem V. Švamberou (Oceanografie a kontinentální hydrografie, Seminář geografický a praktikum) a nově se soukromým docentem Karlem Chotkem⁶⁰ (Australie a Oceanie). V oboru historie navštěvoval Šustovy přednášky (Dějiny doby nové IX., Vývoj spojených států amerických), pokračoval v Kroftovu výkladu (Ústavní dějiny rakouské do r. 1526), také docházel k V. Novotnému na školení v sociálních dějinách a do semináře (Seminář historický, České dějiny sociální).⁶¹ Ještě se potkával s profesorem F. Čádou (Dějiny filosofie v době renesance) a ještě prošel Soustavným kurzem jazyka ruského pro začátečníky s lektorem Markovinem. V tomto semestru měl Květ opět zapsané i dějiny literatury u profesora Arnošta Viléma Krause⁶² (Dějiny německé literatury VII.).⁶³

---

⁵⁸ Čelným představitelem historiografie byl Gollův žák a blízký spolupracovník J. Pekař, zakladatel významné školy českých historiků, který usměrnil orientaci několika generací. Vedle J. Pekaře a souběžně s ním přednášeli encyklopedický kurz českých dějin ještě dva další profesori V. Novotný a J. V. Šimák. J. V. Šimák, který obsadil stolicí historické vlastivědy československého státu, přednášel vedle vlastního oboru kurzy z českých dějin a konečně pravidelné přehledy dějin české historiografie. Na obecných dějinách nebyly kurzy z hlediska pedagogického takto komponovány už vzhledem k širšímu spektru a větší rozříštěnosti přednášek. Obecné dějiny, kromě starověku, zúžené na dějiny evropské, neměly zatím jiný předpoklad specializace než na východoevropské, které přednášel J. Bidlo a ostatní. Západoevropské dějiny přednášel až do uzavření univerzity J. Šusta, vedle něj byl roku 1918 jmenován dalším profesorem obecných dějin věku středního a nového V. Kybal, dobrý znalec oblastí románské kultury, který se však po jednom semestru, kdy vedl i vlastní seminář, záhy věnoval dráze diplomatické a na fakultě již nepřednášel. Postupující specializace bádání se projevila v tom, že nejstarší dějinné úseky vedle pravěku, ponechaného již dříve archeologům, byly svěřeny orientalistům a klasickým filologům. Rozvoj archeologie v samostatném státě, s to nejen na fakultě, byl úzce spjat se školou L. Niederla, který vyučoval do roku 1929. Z. POUSTA – J. HAVRÁNEK (edd.), *Dějiny IV*, s. 130–138.

⁵⁹ Tamtéž, s. 153.

⁶⁰ Karel Chotek (1881–1967), etnograf, žák Niederleho a Matiegův, studoval národopis a antropologii. J. TOMESŠ a kol., *Český biografický slovník, I. díl A–J*, s. 556.

⁶¹ V indexu jsou zapsány a zase vyškrtnuty tyto předměty: Šusta – Seminář historický, Friedrich – Encyklopedie nauk dějzpytných, Pekař – Dějiny rakouských států I., Urbánek – Války husitské. A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 2, index.

⁶² Arnošt Vilém Kraus (1859–1943 Terezín), český germanista, od roku 1905 řádným profesorem německého jazyka a literatury. (Současně se svým vysokoškolským působením vyučoval v průběhu devadesátých let 19. století rovněž na gymnáziu v Žitné ulici a na malostranské reálce v Praze. J. TOMESŠ a kol., *Český biografický slovník, II. díl K–P*, s. 170.

Poslední osmý semestr svého studia oboru dějepis – zeměpis Květ intenzivně navštěvoval pomocné vědy historické u G. Friedricha (Papežská diplomatika, Sfragistika, Seminář pro pomocné vědy historické) a výklady J. Šusty (Dějiny revoluce francouzské), J. Pekaře (České dějiny 1740–1790) a V. Novotného (České dějiny sociální, Seminář historický). Zvýšil se mu počet geografických přednášek, vyslechl si J. V. Daneše (Problémy poválečné ve světle zeměpisném), soukromého docenta Viktora Dvorského⁶⁴ (Geografické základy Československého státu), V. Švamberu (Geografický seminář, Politicko-geografický přehled povrchu zemského) a profesora Stanislava Hanzlíka⁶⁵ (Podnebí a člověk). A opakovaně si zvolil i literaturu v podání profesora Jana Hanuše Máchala⁶⁶ (Česká literatura od roku 1880), soukromého docenta Arne Nováka⁶⁷ (Politická poesie česká v době konstituční) a soukromého docenta Miloslava Hýska⁶⁸ (Český román historický).⁶⁹ Index byl uzavřen dne 27. září 1919.

Dochovala se řada vysvědčení, která jednoznačně dokládají, že i na univerzitní půdě si Jan Květ vedl velmi dobře.⁷⁰ Dne 21. března 1918 vykonal předběžnou filosoficko-pedagogickou zkoušku.⁷¹ Při zkoušce odpovídal na otázky Renesance a reformace, Pietismus a ústavy Franckeovy, Vědecká pedagogika Herbartova, Vývoj vyučování dějepisného, Paměť a její význam. A jak stojí v protokolu o zkoušce „otázky byly správné i úplné, forma podání plyná a přesná“.⁷² Vysvědčení, které Jan Květ dostal 27. června 1919, osvědčovalo, že zpracoval a odevzdal velmi dobrou seminární

---

⁶³ Předměty vyškrtnuté: Vlček – Od Dobrovského k Kollárovi, Máchal – Česká literatura od r. 1880, Novák – Karolína Světlá její život a dílo. A AV ČR, fond Jan Květ, kar. 2, index.

⁶⁴ Viktor Dvorský (1882–1960), zakladatel české antropogeografie. Absolvent gymnázia v Žitné ulici se sice nejdříve zapsal na právnickou fakultu pražské Karlovy univerzity (doktorát r. 1905), později ho ale zlákal studium geografie. Školní vědomosti doplňoval poznáváním reálií při svých četných cestách především na Balkán, a coby milovník hor také do alpských zemí. J. MARTÍNEK – M. MARTÍNEK, *Kdo byl kdo naši cestovatelé*, s. 128–129.

⁶⁵ Stanislav Hanzlík (1878–1956), mimořádný profesor meteorologie a klimatologie. Tamtéž, s. 178–9.

⁶⁶ Jan Hanuš Máchal (1855–1939), český slavista, literární historik, filolog a mytolog. J. TOMEŠ a kol., *Český biografický slovník, II. díl K–Q*, s. 311.

⁶⁷ Nejspíše jde o Arne Nováka (1880–1939), literárního kritika a historika, autora portrétů, monografií a dějin české literatury. V roce 1906 se v Praze habilitoval pro germanistiku, v roce 1910 pro českou literaturu. V roce 1920 byl Arne Novák jmenován řádným profesorem české literatury na Masarykově univerzitě v Brně, kterou pomáhal založit. M. CHURÁŇ a kol., *Kdo byl kdo v našich dějinách, II*, s. 27.

⁶⁸ Miloslav Hýsek (1885–1957), profesor dějin české literatury, literární kritik a historik. Hýskův badatelský zájem se zprvu soustředil hlavně na zkoumání moravského písemnictví v období od 18. do počátku 20. století. J. TOMEŠ a kol., *Český biografický slovník, I. díl A–J*, s. 543.

⁶⁹ Vyškrtnuto: Švambera – Oceanografie a kontinentální hydrografie, Hanzlík – O pevninském a mořském podnebí, Počta – O geologii všeobecné (dynamické I.), Vlček – Slovensko literární. A AV ČR, fond Jan Květ, kar. 2, Index.

⁷⁰ Na všech dochovaných vysvědčeních z univerzity je Jan hodnocen jako „velmi dobrý“. A AV ČR, fond Jan Květ, kar. 2, vysvědčení.

⁷¹ Zkoušen byl v ředitelně c. k. ústavu fyzikálního v Praze v Karlově ulici č. 5, pozván byl na půl čtvrtou odpoledne. A AV ČR, fond Jan Květ, kar. 2, Vysvědčení o předběžné zkoušce filosoficko-paedagogické.

⁷² Zkoušejícím byl prof. Drtina. Tamtéž.

práci historickou. Její název zněl: *Německá říše a války proti husitům ve 20. letech 15. věku*.⁷³ Posudek na ni psal J. Šusta. „Práce jest opřena o přímé studium pramenů, zejména listin hledících k dějinám říšských sněmů, jejichž výklad a správné pochopení působí nejednou značné obtíže, které kandidát však většinou se zdarem překonává. Proto lze práci označiti jako velmi dobrou.“⁷⁴ Odevzdání a úspěšné přijetí této domácí práce jej opravňovalo do dvou let, tedy až do zimního semestru roku 1921/22, vykonat klausurní zkoušky písemné a ústní z celého jeho oboru.⁷⁵

Jan Květ si za čtyři roky svého pobytu na akademické půdě odnesl, kromě faktických znalostí, především důkladné vyškolení v metodologické práci v „pozitivistickém“ duchu. Napořád již bude pokládat za základ důkladné prostudování pramenné základny a dějiny umění bude chápat jako jednu z historických disciplín.

I. 3 Další studia (1919–1923)

Dvacátá léta byla obdobím, kdy se život univerzity postupně rozvíjel tak, jak odpovídalo jejímu místu v mladé republice. Hlavním úkolem bylo vychovat novou generaci československé inteligence. Na univerzitě působily zralé osobnosti, jež se dokázaly se změnou vyrovnat a plně se daly do služeb nového státu. Náležely tak či onak mezi osobnosti zakladatelské, měly své žáky či tvořily dokonce základy nových směrů, stejně jako se dávaly cele do služeb republiky, a někdy dokonce proto téměř opouštěly svůj vědní obor.⁷⁶ Ve středu zájmu byla výstavba nových školních budov, s jejíž přípravou se započalo již před válkou. Tak mohla filozofická fakulta konečně z větší části opustit všechny budovy roztroušené po Praze i nevyhovující prostory Klementina.⁷⁷

---

⁷³ Tato seminární práce je psána velmi úhledným rukopisem, je svázaná, čítá 140 stran. Je strukturována takto: Úvod, I Od vratslavského sněmu do žatecké katastrofy (1420–1421), II Říšský sněm v Norimberku r. 1422, III Od Karlštejna k Ústí nad Labem, IV Po bitvě ústecké – k porážce u Trocnova 1426–1427, V Říšský sněm ve Frankfurtu, říšský daňový zákon 1427, jeho osud: 1427–1429. Tamtéž, kart. 54.

⁷⁴ Tamtéž, kart. 22, Posouzení práce seminární.

⁷⁵ Tamtéž, kart. 2, Dopis od České vědecké zkušební komise pro učitelství na středních školách v Praze, 27. 10. 1919.

⁷⁶ Zdeněk KÁRNÍK, *České země v éře první republiky (1918–1938), I. Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918–1929)*, Praha 2003, s. 178–186.

⁷⁷ Od roku 1920 fakulta využívala nového ústavu Arnošta Denise (ve Štěpánské ul. 37). Původně to byla novostavba budovy ministerstva zahraničního obchodu v Břehové ulici. (V roce 1920 projektoval architekt Josef Sakař). Začátkem roku 1923 se tam postupně přestěhovaly obory, které nejvíce zápasily s prostorovými obtížemi. Souběžně pokračovala stavba budovy filozofické fakulty na Smetanově náměstí (dnešní Náměstí Jana Palacha), která byla otevřena v roce 1929. Konečně mohla soustředit své sídlo

Ve zkuškovém období 1919–1920 vykonal Květ státní zkoušky z učitelství dějepisu a zeměpisu jako předmětů hlavních.⁷⁸ Odevzdáním seminární práce a úspěšným složením státních zkoušek však Janovo studium nekončilo. J. Šusta mu radil rozšířit tuto práci na rigorózum. Doporučoval „doplnit studii o proměnu kurfiřtského kolegia za královské moci už od doby Karla IV. až k Zikmundovi jako vrcholný předpoklad. Nastíniti charaktery jednotlivých kurfiřtů. To by byl poměr Zikmunda k říši jeho. Pak blíže osvětliti jeho poměr k jednotlivým knížatům říšským, proč mu byla blízko a Čechám (Rakouský kníže, Saský, Slezský vévoda) Poměr těchto knížat k husitským válkám – doplniti to k čemu neposkytují archivní prameny tolik. Osvětliti blíže účastenství německých knížat na první kruciatě. Prohloubiti též poměr Zikmunda k Polsku jakož i politiku Polsko – Braniborskou.“⁷⁹ Jan Květ se tedy rozhodl pro vědeckou univerzitní dráhu.

Na zájemci o doktorský titul se kromě formalit vyžadovalo pouze vysvědčení, že navštěvoval po čtyři léta některou z filozofických fakult (ať doma či v cizině) jako řádný imatrikulovaný posluchač. Osvojené znalosti nemusel prokazovat žádným vysvědčením; byly podrobně prozkoumány při hodinovém – tzv. malém – rigorózu z filozofie. Vedle toho bylo nutno složit ještě tzv. velké rigorózum ze zvoleného předmětu. Po absolvování osmi semestrů se mohli studenti přihlásit k rigorózním

---

do dvou novostaveb: v Břehové a na Smetanově náměstí. Obory s větším počtem posluchačů a velké semináře byly přeneseny do budovy na Smetanově náměstí, menší obory a semináře a ústavy do budovy v Břehové. (Seminář a kabinet pro estetiku, pedagogický seminář, archeologický semináře a ústavy, ústav a seminář pro dějiny umění, ústav pro hudební vědu). Zejména v budově v Břehové byly vystaveny archeologické sbírky ve vitrínách vkomponovaných architektem do učeben a pracoven, sbírka antického umění byla instalována na chodbách (dnes je součástí galerie Antického umění v Hostinném v Podkrkonoší a Litomyšli) a vhodným způsobem byla umístěna i knihovna dějin umění, kterou fakulta získala z pozůstalosti Ferdinanda Josefa Lehnera. Srov. Z. POUSTA – J. HAVRÁNEK (edd.), *Dějiny IV*, s. 36–41, 125–126.

⁷⁸ Vykonání druhé státní zkoušky jej opravňovalo k vyučování na středních školách. Jan Květ ji složil dne 27. 10. 1919. A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 2, Doklady o státní zkoušce. „V měsíci červnu 1919 požádal za povolení učitelské zkoušky pro střední školy z dějepisu a zeměpisu jako předmětů hlavních. Domácí práce z dějepisu byla panu kandidátovi prominuta, ježto mu byla přijata seminární práce z dějepisu obecného, kteráž velmi dobře nahrazuje práci domácí. Panu kandidátovi vydán pak úkol domácí ze zeměpisu: „Orografický přehled Krkonoš s ohledem na geologickou stavbu.“ Vypracování jeho, odevzdané 6. 10. 1919, bylo dobré. Při zkouškách klausurních dostal úkoly z dějepisu obecného: Oliver Cromwell, jeho dějinný význam. Z dějepisu českého I.: Přehled české historiografie do válek husitských, II: Pragmatická sankce. Ze zeměpisu: Hydrografický přehled evropského Ruska. Elaborát z dějepisu obecného byl velmi dobrý, úkoly z dějepisu českého byly vypracovány dostatečně a velmi dobře, úkol ze zeměpisu dostatečně. Ústní zkoušky vykonal z dějepisu obecného a českého jako předmětu hlavního s výsledkem dobrým, ze zeměpisu jako předmětu hlavního s výsledkem dostatečným. Z latiny a řečtiny jako předmětů pomocných s výsledkem dostatečným a dobrým. Z češtiny jako jazyka vyučovacího s výsledkem velmi dobrým. Kandidát pan Jak Květ prohlašuje se tedy za způsobilého vyučovati dějepisu a zeměpisu na vyšších středních školách s českým jazykem vyučovacím. V Praze dne 19. 5. 1920.“ Tamtéž, kart. 27, Vysvědčení učitelské způsobilosti, 19. 5. 1920.

⁷⁹ Tamtéž, Vysvědčení seminární, 27. 6. 1919.

zkouškám v jakémkoliv termínu. Podmínkou ovšem bylo, že nejprve vypracují vědeckou rozpravu – disertaci na téma schválené vedoucím semináře, jehož byli členy.⁸⁰

Současně v období od 1. srpna 1919 do 30. září 1922 pobýval Jan Květ na univerzitě jako asistent historického semináře.⁸¹ Jeho hlavní starostí zde byla péče o rozsáhlou knihovnu. „Jan Květ říkával, že asistent na historii je vlastně akademicky vzdělaný sluha. Nebyl daleko od pravdy! Vskutku v těchto dobách vykonával asistent jen práci, kterou mohl zastat i středoškolský student. Byl vlastně jen k dispozici studentům v knihovně a profesorům v opatřování knih, hlavně pro seminární cvičení, a to většinou jen podle seznamů, které mu sami dali! (...) Rozhodně to byla pochybná výchova vědeckého dorostu, významná snad jen v tom, že asistent měl pro svou vlastní práci dosti času a měl k dispozici i seminární knihovnu a možnost získat potřebnou literaturu i v jiných knihovnách.“⁸²

Takto strávil jako asistent na univerzitě tři roky. Při tom dále studoval své oblíbené dějiny umění. A až v roce 1921, kdy předložil Květ svoji disertační práci, rozšířenou a propracovanou práci absolventskou, na téma *Německá říše a války proti husitům ve 20. letech 15. století*, a úspěšně se postavil hlavnímu rigorózu z filozofie, z dějin všeobecných a dějin umění, dosáhl doktorské hodnosti v oboru historie. Dne 19. prosince roku 1921 byl slavnostně promován doktorem filozofie.⁸³ Již v této době je zcela jasně patrný jeho obrat od historie k umění, které se stalo jeho trvalým badatelským polem působnosti a velkou láskou.

Dějiny umění, tento krátce před vznikem republiky konstituovaný obor,⁸⁴ měly na filozofické fakultě kontinuitu v pedagogické činnosti K. Chytila, díky němuž se v obecném postupu vědecké metody pokročilo od registrace uměleckých artefaktů k jejich hodnocení a zařazování podle obsahu v konkrétní historické situaci a společenském prostředí. V roce 1919 se pro tento obor dějin umění habilitoval Vojtěch Birnbaum,⁸⁵ který později jako řádný profesor K. Chytila vystřídal na stoli

---

⁸⁰ Srov. Z. POUSTA – J. HAVRÁNEK (edd.), *Dějiny IV*, s. 155–158.

⁸¹ Vedoucími semináře byli J. Šusta, J. Bidlo. Ústav dějin Univerzity Karlovy a Archiv Univerzity Karlovy (dále jen A UK), fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, inv. č. 1207, kart. 99, Seminář historický.

⁸² Srov. B. JIROUŠEK, *O vzpomínkách*, s. 137.

⁸³ A UK, fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, inv. č. 435, Jan Květ, Curriculum vitae, nedatováno.

⁸⁴ Viz poznámka 46.

⁸⁵ Vojtěch Birnbaum (1877–1934), historik umění, pedagog – profesor dějin umění na Karlově univerzitě, mimořádný člen České akademie věd a umění. Studoval dějiny umění a archeologii, po dvou semestrech na univerzitě v Praze (žák Hostinského) odešel do Vídně (F. Wickhoff a A. Riegel – zakladatelé vídeňské

i ve vedení semináře. V. Birnbaum se školil ve Vídni, kde krátce před válkou vzniklo burckhardtovsky zaměřené kulturně historické středisko (tzv. vídeňská škola),⁸⁶ v němž se uplatnil především Gollův žák a Birnbaumův starší kolega Max Dvořák.⁸⁷ Žákem M. Dvořáka pak byl Antonín Matějček,⁸⁸ pozdější Birnbaumův kolega a nástupce.⁸⁹

Dvacátá léta patřila ke stěžejním etapám českého dějepisu umění ve 20. století. V tomto období se setkaly tři generace dějepisců umění. První (její představitelé K. Chytil a K. B. Mádl se ve dvacátých letech dožili sedmdesátky) položila jeho základy na pozitivistické metodě. Druhá, která vyšla z vídeňské školy, je považována za hlavní realizátorku a reorganizátorku našeho dějepisu umění v moderně pojatý obor. A třetí generaci (bývá někdy souhrnně označována jako „Birnbaumova“ škola) reprezentovali první absolventi pražské univerzity.

Institucionálně se tehdy pěstoval dějepis umění na dvou filozofických fakultách v republice, a to na pražské Univerzitě Karlově, jejíž Katedra dějin umění byla po válce přejmenována na Ústav pro dějiny umění, působil zde, jak už bylo psáno, K. Chytil 1911–1928, V. Birnbaum od 1919, A. Matějček od 1926, J. Cibulka od 1927, krátce N. P. Kondakov 1922–1925; a na brněnské Masarykově univerzitě, kde od roku 1921 působil Eugen Dostál.⁹⁰

---

umělecko-historické školy). Zabýval se především starším českým uměním. Anděla HOROVÁ a kol., *Nová encyklopedie českého výtvarného umění I (A-M)*, Praha 1995, s. 72.

⁸⁶ Vídeňská škola se zasadila o zhistorizování a zvědečnění studia dějin umění, došlo k tomu z podnětů kulturní historie. Především Jacob Burckhardt (1818–1897). F. KUTNAR, *Přehledné dějiny II*, s. 13.

⁸⁷ Max Dvořák (1874–1921) historik a teoretik umění, žák J. Golla, ve Vídni žák A. Riegla, od 1909 profesor umění vídeňské univerzity, vedoucím umělecko-historické sekce Institutu pro rakouské dějiny bádání a Státního památkového úřadu. A. HOROVÁ a kol., *Nová encyklopedie I*, s. 153–154.

⁸⁸ Antonín Matějček (1889–1950) historik umění, habilitovaný v roce 1926. Podobně jako další významní historici umění meziválečné doby vystudoval i A. Matějček dějiny umění ve Vídni u M. Dvořáka, který mu také našel místo při vídeňské centrální památkové komisi. Již v roce 1917 se stal profesorem dějin umění na Uměleckoprůmyslové škole v Praze, odkud přešel roku 1920 na Akademii výtvarných umění, kde roku 1926 dosáhl docentury a o rok později mimořádné profesury. V roce 1930 byl jmenován profesorem Univerzity Karlovy. Byl členem Spolku výtvarných umělců Mánes, od roku 1949 také vedl odbor umění ministerstva kultury. Matějčkův hlavní odborný zájem se soustřeďoval na středověké malířství (*Passionál abatyše Kunhuty*, 1922; *Velislavova bible*, 1926), kde svá studia završil základní syntetickou prací *Česká malba gotická* (1938). Věnoval se však i malbě 19. století a novodobému umění, z čehož výtěžil studie o Josefu Mánesovi (1920–1927; 1949), Janu Štursovi, Janu Kotěrovi, Janu Preislerovi, Antonínu Slavíčkovi, Václavu Špálovi, Maxu Švabinském a dalších). Byl rovněž autorem nejrozsáhlejšího díla české vědy o umění, šestisvazkových *Dějin umění* (od 1922), podávajících přehled o umění od jeho počátků do tehdejší současnosti. V duchu svého učitele M. Dvořáka chápal umělecký vývoj jako odraz duchovní atmosféry své doby. Tamtéž, s. 490–491.

⁸⁹ Srov. Z. POUSTA – J. HAVRÁNEK (edd.), *Dějiny IV*, s. 139–140.

⁹⁰ Eugen Dostál (1889–1943) brněnský historik umění, vystudoval práva a Ústav pro rakouský dějepis ve Vídni, inspirován M. Dvořákem specializoval se na dějiny umění. 1919–1926 byl zemským konzervátorem při Státním památkovém úřadě pro Moravu a Slezsko. Se svým vrstevníkem A. Matějčkem vedl ostré profesní polemiky, k nimž se později přidal J. Květ. Jeho pracovním oborem byly dějiny starší architektury, a později dějiny české a moravské knižní malby. A. HOROVÁ a kol., *Nová encyklopedie I*, s. 145.

Cílem historiků umění činných po první světové válce bylo sepsání velkých historických syntéz. Vytvoření a sepsání uceleného pohledu na dějiny umění patřilo k neaktuálnějšímu úkolům. V Čechách totiž dosavadní pokusy o soustavnější pojetí českého nebo světového umění skončily vždy napůl cesty. Teprve až generace vídeňské školy se s těmito komplikovanými potřebami vyrovnala na výši doby.⁹¹ Realizovány byly jak velké syntézy dějin umění, tak komplexní práce o českém umění středověkém.

Dále mohli badatelé uveřejňovat své práce v řadě ročenek, periodik a časopisů. Byly to především první dva ročníky Štencova Umění, vedle toho také pravidelné Ročenky Kruhu pro pěstování dějin umění, Památky archeologické, Český časopis historický a časopisy vydávané výtvarnými spolky (Volné směry, Dílo, Život a další) nebo mladými avantgardními skupinami. Ve dvacátých letech vyšel ještě sborník k sedmdesátinám K. B. Mádl a zvláštní číslo Volných směrů věnované památce Oty Gutfreunda. Konalo se také mnoho společenských akcí, za všechny lze uvést uspořádání velké retrospektivní výstavy Josefa Mánesa v roce 1920, která dala impuls k vydání hned tří svazků jeho díla. Z mezinárodních událostí, na nichž náš dějepis umění ve dvacátých letech participoval, je třeba zmínit dva kongresy dějin umění (Paříž 1920, Brusel 1930) a tři kongresy byzantologické (Bukurešť 1920, Bělehrad 1927, Athény 1930).⁹²

I. 4 Školní rok 1922/23 ve Francii

Od 1. října 1922 do 30. září 1923 byl Jan Květ ponechán bezplatným asistentem historického semináře,⁹³ a když obdržel stipendium francouzské vlády a neplacenou

---

⁹¹ V její péči se ocitly dva monumentální projekty: na pokračování vycházel Matějčkův *Dějepis umění* (ve dvacátých letech vyšly 4 díly) a v sešitovém vydání také první díl *Dějepis umění v Čechách* věnovaný středověku (v roce 1930 publikován knižně). Rudolf CHADRABA a kol., *Kapitoly z českého dějepis umění II., Dvacáté století*, Praha 1987, s. 83.

⁹² Srov. Karel SRP, *Situace českého dějepis umění ve dvacátých letech*, in R. CHADRABA a kol., *Kapitoly II.*, s. 71–94.

⁹³ Jan Květ si v červenci 1922 podal žádost o stipendium francouzské vlády na studijní cestu do Paříže. Poté, se uvolnilo místo knihovníka v Národním muzeu, Jan se pokusil o něj zažádat. „Níže podepsaný žádá za uprázdněné místo bibliotékaře při knihovně Národního muzea v Praze. Po absolvování státních zkoušek věnoval se téměř výhradně dějinám umění, a studuje miniaturní malířství 14. a 15. století. Hlavním úkolem v semináři byla péče o rozsáhlou knihovnu (proto doufá, že touto tříletou praxí je vhodně připraven pro službu knihovnickou).“ A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 2, Žádost zemskému správnímu výboru a policejní vysvědčení bezúhonnosti, 14. 7. 1922. Osvědčení, že byl členem Šustova semináře, kde hlavně pečoval o knihovnu a lékařské vysvědčení, 11. 7. 1922.

dovolenou z funkce asistenta,⁹⁴ odebral se na zkušenou do Paříže. Tam ve školním roce 1922/23 studoval dějiny umění na Sorbonně u profesora Émilea Mâla,⁹⁵ a současně byl také posluchačem pařížské École du Louvre,⁹⁶ kde studoval u Marcela M. Auberta⁹⁷ a Paula Vitryho.⁹⁸

Zprávy o tomto studijním pobytu jsou poměrně rozsáhlé, neboť Jan psal domů během své roční stáže každý týden detailní informace.⁹⁹ Jeho starostlivé rodiče zajímaly ponejvíce praktické věci jeho tamějšího života. Jak se má, ptali se na byt a stravu, zda-li je zdrav, jestli vyjde s financemi a také jaké je počasí, jak se dorozumí, a strachovali se o jeho bezpečnost. Pochopitelně se dotazy týkaly i průběhu jeho pobytu po stránce studijní a vědecké – na čem a kde jejich syn momentálně pracuje.

Samozřejmě součástí korespondence byl i Janův volný čas, ve kterém se snažil „vše“ poznat a prozkoumat, aby „využil co možno nejvíce svého pobytu ve Francii a měl aspoň zhruba přehled jejího umění“.¹⁰⁰ Jezdil na výlety, především za významnými památkami a účastnil se kulturních akcí – výstav, koncertů, divadelních představení, a také pěstoval společenské styky. Často líčil různé zajímavosti. Z toho lze vyčíst a usoudit, co jej v tom „velkém“ světě ohromilo, zarazilo, co bylo v tehdejší Československu nestereotypní, jiné. Především přirovnáváním se pokouší přiblížit nové věci, které nebyly v Praze k vidění, mentalitě svých rodičů.¹⁰¹ Z lístků a dopisů je také

---

⁹⁴ Tamtéž, řada osvědčení a úředních listin (potvrzení, že byl členem Šustova semináře, 31. 5. 1922; osvědčení, že byl členem Chytilova semináře dějin umění, 6. 6. 1922; vysvědčení nemajetnosti 10. 6. 1922 (měsíčně 1.085,-K, bytem u rodičů Jungmannova 55); osvědčení, že byl členem Birnbaumova semináře ve školním roce 1921/22 a doporučuje pobyt v Paříži, 14. 6. 1922; stipendium francouzské vlády na školní rok 1922/23 6000 franků, 2. 8. 1922.)

⁹⁵ Émile Mâle (1862–1954), přední francouzský historik umění, byl profesorem na Sorbonně, tvůrcem ikonografické metody. Věnoval se především církevnímu umění 12. a 13. století, křesťanskou ikonografií na příkladu francouzské chrámové architektury. Jane TURNER (ed.), *The Dictionary of Art*, 12, New York 1996, s. 189–190.

⁹⁶ Jde o institut vyššího vzdělání, přednáší se na něm archeologie, dějiny umění, antropologie a epigrafika. Byl založen 1882 s posláním vyškolit kurátory, jejichž odborná erudice bude budována na důkladném poznání samotných muzeálních sbírek.

⁹⁷ Marcel M. Aubert (1884–1962), francouzský historik umění, od roku 1920 působil jako asistent P. Vitryho v Louvru v oddělení Středověké, renesanční a moderní skulptury, v letech 1940–1955 byl kurátorem francouzského Národního Muzea. Zabýval se především gotickými katedrálami a jejich sochařstvím. J. TURNER (ed.), *The Dictionary of Art*, 2, New York 1996, s. 701–702.

⁹⁸ Paul Vitry (1872–1941), francouzský historik umění, působil v Louvru jako vedoucí oddělení Středověké, renesanční a moderní skulptury. Zabýval se francouzskou gotickou skulpturou, nejvíce katedrálami. Táž, *The Dictionary of Art*, 32, New York 1996, s. 643.

⁹⁹ Požádal rodiče, zda by tyto dopisy uschovávali, aby je měl jako takovou dokumentaci. A protože další korespondence z pera Jana Květa není dostupná, autorka se rozhodla v této kapitole nechat převážně promlouvat Jana Květa samotného, skrze prameny. Upřednostněno bylo hledisko antropologické, které dává nahlédnout jasněji do mentality mladíka v „cizím“ velkém světě.

¹⁰⁰ A AV ČR, fond Vojtěch Birnbaum, kart.7, II 99/09, sign. IIb., složka korespondence Jan Květ, dopis J. Květa V. Birnbaumovi, 23. 3. 1923.

¹⁰¹ Popisoval například tzv. francouzská okna, metro, „lift“, rozvinutý automobilismus (cestovatelům autem říkal „vozatajové“), pro Čechy netradiční a zajímavé francouzské stolování, francouzské kavárny

patrné, jak vřelý a srdečný vztah k sobě celá rodina měla. Lze hovořit o skutečně harmonickém prostředí.¹⁰² V dopisech neustále zmiňoval, že se o něj rodiče nemají strachovat a že se mají hlavně šetřit, tatínek v úřadu a maminka doma a v kuchyni. Doporučoval jim, aby raději odpočívali. Velmi se zajímal o všechny členy rodiny i širší příbuzenstvo.

Z Prahy vyjel 8. srpna 1922 vlakem přes Německo. „Cesta byla velmi příjemná. A cesta Německem byla velmi krásná. Četná výstavná města, vesničky, mnoho nových staveb, malebné úpravné čisté a krajina místy velmi hezká. Hodně listnatých, teď velmi krásně zbarvených lesů – a zejména pak na Rýně, pohled na Schwarzwald podle kterého se jede dlouho, byl krásný.“¹⁰³ Jízda trvala dvě celé noci a jeden celý den, do Paříže dorazil v šest hodin ráno. Velmi detailně se ve svém prvním psaní zabýval cestou, zabydlováním¹⁰⁴ a zařizováním. Jako stipendista byl povinen se hlásit na velvyslanectví, kde měl také obdržet svoji finanční podporu a na sekretariátu Institutu d' études slaves.

O zmatcích prvních dní napsal: „Je vidět, že ne všechno se děje tak přesně, jak jsem říkal. Ale je dobře, že už jsem tady.“¹⁰⁵ Chodil po městě, prohlížel si je a obstarával při tom všechny potřebné formality. Byl doslova pohlčen novými zážitky. Z Paříže byl naprosto unešený. Jeho očekávání byla předstižena, především co se velikosti metropole

---

i to, jak jsou místní zvyklí i v sychravém počasí sedět venku před kavárnami a mezi stoly mají koše s řevavým uhlím. „Je zima, ale lidi to neodradí vysedávat venku, divný je to národ...“ A AVČR, fond Jan Květ, kart. 44, Dopis Jana Květa rodičům, 27. 4. 1923. „Sedím v pěkném pokoji, krb hezky hřeje (k večeru, když je šero, je to dokonce velmi krásné a malebné!)“ Nadšeně sděloval v říjnu, ale již v únoru psal: „Ale s rozdělováním ohně je tu zlost v těch krbech. Něco tak pitomého jsem ještě neviděl, tak nepraktického, málo výhřevného a pro to vlastně velmi drahého!“ Tamtéž, Dopisy Jana Květa rodičům, 27. 10. 1922, 18. 2. 1923.

¹⁰² „A ještě jednou jsem se chtěl zmínit. O čem jsem už poněkud psal minule. Právě ta vzdálenost a pobyt v cizině – naučí člověka vážit si domova a rodičů. Víím, že bývaly často nesrovnalosti, a věřte mi, bolely mne vždycky jistě tolik jako Vás. Ale mládí už je takové, že se mu nechce ustupovat, a že si myslí, že jen ono má pravdu. A je třeba, aby samo se o té pravdě přesvědčilo. – Teď, když jsem pryč – teď zapomněl jsem na všechno, co nebylo pěkné, lituji všeho, čím jsem Vám bolest způsobil, vidím, jak Vás mám oba rád a nebojím se Vám to říci. – Cizina mě naučila té upřímnosti a tomu, abych si dovedl vážit vzdáleného domova. A to je jistě velmi kladná položka té mojí cesty.“ A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 44, Dopis Jana Květa rodičům, 30. 10. 1922.

¹⁰³ Tamtéž, Dopis Jana Květa rodičům, 15. 8. 1922.

¹⁰⁴ „Byt mám velmi hezký. Pokoje jsou tu pramalé a úzké. Všechno nějak miniaturní. A tak můj pokoj je hodně velký poměrně, tak 3x4m. (přiložil i nákres pokoje – poznámka autorky) Pokoj má dvě velká okna k východu. Jsou jen asi ¼ m nad zemí a chodí se jimi jako dveřmi ven na balkon, který se tahne podél celého domu. Rozdělen je mříží na dvě půlky a jedna patří k mému bytu. Je to v V. patře. Dole ulice, asfalt, takže je dost ticho. Slyšet jenom troubení aut“. Byl velmi nadšen výhledem z okna „Tu vyhlídku si namaluju. Je to velmi příjemné – hodně vzduchu a světla. Okna jsou jednoduchá, zevně žaluzie, jako u Randů (rodina z matčiny strany – pozn. autorky). Pokoj je tapetovaný, sedé proužky světlé, bílé dveře, bílá okna, dřevěné bílé sokly. Celý byt je nově tapetován, vše nově natřeno a elektrika nově zavedena...“

Tamtéž.

¹⁰⁵ Tamtéž.

týče.¹⁰⁶ Velmi obšírné zprávy podal o věcech, které ho na první dojem velmi upoutaly či zarazily.¹⁰⁷ Pro Jana byl zcela udivující nezvykle velký ruch a dopravní provoz v pařížských ulicích. Dokonce zmiňoval i to, jak se přechází. Udivovalo ho, že v tom zdánlivém zmatku vládne systém. Srovnával pařížské bulváry s vídeňskými ulicemi, které oproti tomu shledával vlastně dosti malými. „V postrannějších ulicích možno zas nahlédnout jinou stránku pařížského života, krámky, jiná stavení, vysoká okna s okenicemi a zábradlíčky. Nábřeží lemují staré krásné stromy – platany, a krámky na nábřeží při Seině, krámky antikvářů,(...) vše prohlížím a studuji. Až člověk lituje, že není bohatcem, aby si mohl koupit jen něco málo z toho, co tu vidí. Počítali jsme auta v Boulogneském lesíku, za minutu jich přejelo 85! (...) Ohromná prostranství, průhledy,(...) prostě je to město ohromné, ohromující a krásné... vše to velké tlačí člověka a rovná s mravenečkem...“¹⁰⁸ Zároveň zmínka o velkém večerním „slavnostním“ osvětlení napovídá, že v soudobé Praze to bylo něco běžně nevidaného.¹⁰⁹

O svých studijních povinnostech se Jan Květ zmiňoval méně. „Zápis na Sorbonně začíná až pozítří. (25. října 1922 pozn. autorky) Dosud ani seznam přednášek není venku. Měl být dnes, bude asi až zítra. A na École du Louvre, tam se začíná až v prosinci. Tak mám dost času, abych se seznámil s městem aspoň povrchně.“¹¹⁰ Jan Květ popisoval, jak se sžívá s městem a jeho památkami: Eiffelovkou, Louvrem, Luxemburským palácem, byl nadšený z prvního výletu do Versailles.¹¹¹ Využil každé příležitosti, aby Francii poznal důkladně.¹¹²

Teprve na konci října, psal domů, že dostal seznam přednášek z univerzity, které měly začít až v listopadu.¹¹³ A tak zatím trávil čas prací zpestřenou občasným večerním

---

¹⁰⁶ „Celkový dojem je ohromný a překrásný. Jinak cítím, že budu v Paříži doma brzy.“ Tamtéž. „Teď teprve vím, co je to velké město.“ Tamtéž, Dopis Jana Květa bratrovi, 18. 10. 1922.

¹⁰⁷ „Čistě modré nebe. V něm občas v ohromných výškách krouží aeroplán a kreslí svým bílým proužkem reklamy do vzduchu.“ Tamtéž, Dopis Jana Květa rodičům, 15. 10. 1922.

¹⁰⁸ Tamtéž, Dopis Jana Květa bratrovi, 18. 10. 1922.

¹⁰⁹ Tamtéž, Dopis Jana Květa rodičům, 15. 10. 1922.

¹¹⁰ Tamtéž, Dopis Jana Květa rodičům, 23. 10. 1922.

¹¹¹ „Dnes jsem byl ve Versailles, zatím v parku. Poznávám jak maličká je Vídeň a jak se Habsburkové nejspíše pitvořili a opičili po Bourbonnských Ludvících (...) mám dojem, že je to jen sen.“ Tamtéž, Dopis Jana Květa bratrovi, 18. 10. 1922.

¹¹² „Také v Boulogneském lesíku jsme byli minulou neděli a včera ve Vincennes, nedaleko Paříže, starém gotickém hradu s barokními a renesančními přístavky s pěknou gotickou kaplí a mohutnou obývací věží – donjonem, sídlem francouzských králů a královen – později státním vězením.“ Tamtéž, Dopis Jana Květa rodičům, 23. 10. 1922.

¹¹³ „Zapsat se můžu dát až po 4. 11. – toho dne totiž dostaneme „Carte d'identité“ z policejní protektury – bez které nás nezapišou. To je totiž legitimace, kterou si tu musí dát vystavit každý cizinec. Dělají to z obavy před Bolševiky.“ Tamtéž, Dopis Jana Květa rodičům, 30. 10. 1922.

kulturním programem.¹¹⁴ „Jinak tak dávám na sebe pozor. Večer nebývám pryč déle než do 9 hodin. Velmi zřídka si zajdeme po večeri do blízké kavárny na kávu a přečíst si noviny. V divadle jsem dosud nebyl a na koncertě jen jednou, ale to bylo odpůldne. Jak tedy vidíte, žiji velmi spořádaně. Mezi dnem chodím do museí, nebo odpoledne pravidelně bývám doma a pracuji.“¹¹⁵ Jako velmi vnímavý pozorovatel navštěvoval muzea, galerie a výstavy, o kterých pak posílal domů své postřehy. „Vidím čím dále tím jasněji, jak je ohromné a nevyčerpatelné zdejší výtvarné bohatství. Takový Louvre například, kde při každé návštěvě nalézám nové a nové věci, nové krásy. Je těžko říci, co mi tu nejvíce přirostlo k srdci. Jsou to snad italští mistři v Grande Galerie a pak gotická skulptura i románská (v krásném muzeu odlitků v Troeaderu a v originálech v Louvru) a skvělá kolekce ivoir. A je tu 19. století i moderní malířství současné, množství výstav v soukromých galeriích a velké salony – všechno to překvapuje člověka, který poprvé vlastně stojí tváří v tvář živému, velkému umění. Bylo by příliš obšírné vypisovati se o všem – není to ani možno a přiznám se, že se mi o tom lépe bude hovořit – až se vrátím do Prahy.“¹¹⁶

Na bohatství muzejních a galerijních sbírek starého i moderního umění se díval nejen očima okouzleného diváka, ale především jako odborník, jenž dokáže rozlišovat jemné estetické nuance. „Byl jsem na vernisáži – zahájení podzimního salonu uměleckého v Grand Palais. O jejímž rozsahu těžko si udělat představu. Řekněme, že by nastavili do našeho Průmyslového paláce řadu poschodí dovnitř a menších sálů a všechno hustě zaplnili obrazy, sochami, uměleckým průmyslem, modely architektur – jedno na druhém, do tisíců pak by to byl asi Salon. Namaluje se toho tu spousty – pomaluje pláten, vyplácá hlíny, sádry i bronzu a snad právě pro to je toho tolik podprůměrného, co by u nás do výstavy „Mánesa“, kupříkladu, neprošlo...“¹¹⁷

V listopadu konečně vše začalo naplno. Jan zahájil systematickou práci v Umělekohistorické knihovně Doucetově, vždycky odpoledne, „i přednášky konzervátorské v Trocadéru začaly a hodiny francouzštiny u p. Alléona – Francouz, který zná hodně naše poměry a právě se z republiky vrátil sem. V úterý a zítra začnou i na univerzitě přednášky. Tam ale s tím váhají, až to není hezké. Kromě toho pilně

---

¹¹⁴ „Byl jsem na velikém koncertě, prvně (v Paříži) slyšel jsem zpívat francouzsky a moc se mně to líbilo.“ Tamtéž, Dopis Jana Květa rodičům, 11. 11. 1922. „Byl jsem konečně taky v divadle, ruském, kde jsem se výborně pobavil a hodně krásných scén a kostýmů viděl. Ve francouzském divadle jsem dosud nebyl, je to hrozně drahé.“ Tamtéž, Dopis Jana Květa rodičům, 22. 11. 1922.

¹¹⁵ Tamtéž, Dopis Jana Květa rodičům, 30. 10. 1922.

¹¹⁶ Tamtéž, fond Vojtěch Birnbaum, kart.7, složka korespondence Jan Květ, II 99/09, sign. IIb., Dopis Jana Květa V. Birnbaumovi, 23. 3. 1923.

¹¹⁷ Tamtéž, fond Jan Květ, kart. 44, Dopis Jana Květa rodičům, 11. 11. 1922.

chodím do menších soukromých galerií na výstavy moderního umění a čekám na příznivé vyřízení své žádosti o volný vstup do všech státních muzeí“.¹¹⁸ Ale už v dalších zprávách dával vědět, že: „teď, co začaly přednášky, je to všechno pohromadě v Sorbonně, kam nemám daleko (deset minut nejvýš), odtamtud (3 minuty) do restaurace, kam teď chodíme k jídlu a jedu-li do Doucetovy knihovny, nebo jinam, jedu metrem (podzemní drahou), která vozí lacino (30 centů) přes celou Paříž velmi rychle, nebo autobusem. Dnes jsem se zapsal jako žák 1. semestru na École du Louvre. 1. prosince začnou tam přednášky. Tím budu mít všechno v běhu a budu mít práce dost a dost.... Tak už jsem se tu vpravil do toho života, že mi ani nepřipadá, že jsem cizinec – při přednáškách se ani nedivím, že profesori mluví francouzsky a uvědomím si, že to je cizí řeč jen někdy, když něčemu nerozumím.“¹¹⁹

V prosinci 1922, kdy byl semestr na obou ústavech již v plném proudu, měl Jan Květ tolik práce, že „na druhý břeh Seiny – do velkého moderního města vůbec nepříjdu – jen když jdu do Louvru a do školy v Louvru – a to je hned na nábřeží“.¹²⁰ Jinak trávil skoro všechnen čas na Sorbonně. Několik hodin na přednáškách (poměrně málo) a ostatek pracoval v knihovně Uměleckohistorického institutu v Sorbonně. „Pustil jsem se teď do těch miniatur, vlastního svého cíle zde v Paříži. V příštím týdnu se vypravím do Bibliothèque Nationale a začnu se studiem originálů, rukopisů samých. Doporučení z velvyslanectví už mám. Po práci scházíme se s Dvořákem¹²¹ a někdy ještě s jinými v restaurantu hned u Sorbonny na večeři, po ní chvíli hovoříme venku a pak jdeme domů. Večer hovořívám dosti často tak hodinku – i víc s domácími a pak ještě čtu. To je tehdy, když nejsem nikam zván.“¹²²

Ani společenské styky nezanedbával. Již krátce po svém příjezdu se setkal s dr. Dvořákem, který mu pak byl po celou dobu dobrým společníkem a přítelem.¹²³ Také velmi rád navazoval kontakty s Čechy žijícími v Paříži. Nejčastěji chodíval na odpolední či podvečerní posezení k Jelínkovým,¹²⁴ na večerní čaje,¹²⁵ či si

---

¹¹⁸ Tamtéž, Dopis Jana Květa rodičům, 11. 11. 1922.

¹¹⁹ Tamtéž, Dopis Jana Květa rodičům, 22. 11. 1922.

¹²⁰ Tamtéž, Dopis Jana Květa rodičům, 10. 12. 1922.

¹²¹ Bohužel v dopisech nebylo nic, co by napomohlo k bližší identifikaci „dr. Dvořáka“.

¹²² A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 44, Dopis Jana Květa rodičům, 10. 12. 1922.

¹²³ „Jinak stýkám se hodně s Dr. Dvořákem, který je velmi milý a hodný. Rozumíme si výborně a jsem rád, že tu je.“ Tamtéž, Dopis Jana Květa rodičům, 11. 11. 1922. „Je mi nejmilejší ze všech kolegů, kteří tady jsou.“ Tamtéž, Dopis Jana Květa rodičům, 10. 12. 1922.

¹²⁴ Božena Jelínková-Jirásková (1880–1952), malířka, dcera Aloise Jiráska. Její choť Hanuš Jelínek (1878–1944), překladatel a básník. Jelínek studoval v letech 1896–1900 v Praze germanistiku a romanistiku a dva roky pobyl též na Sorbonně. Krátce přednášel před první světovou válkou na pařížské univerzitě českou literaturu a v letech 1919–1932 působil jako vysoký úředník ministerstva zahraničí

do kanceláře dr. Jelínka přečíst české noviny. Někdy býval také zván na návštěvy k madame Roufffié, u které se scházela velmi pestrá a zajímavá společnost¹²⁶ a Jan se tak mohl výborně pocvičit v konverzaci. Zavítal i na větší a oficiální setkání, na buffety¹²⁷ či tanec.¹²⁸

Do Janovy pařížské každodennosti zasahovaly různé svátky a slavnosti. O těch se zmiňuje v dopisech domů hlavně pro svoji neobvyklost v kontextu k poměrům známým a běžným v Praze. Popsal mimo jiné zvyklosti spojené se svátkem všech zemřelých,¹²⁹ které se ve Francii slaví mnohem více než v Československu, anebo oslavy výročí podepsání příměří s Německem 14. listopadu 1918 v Compiégne, které mu připomínaly české oslavy ke vzniku republiky.¹³⁰ Také akce pořádané univerzitou pro něj byly zajímavé. „V sobotu máme slavnostní schůzi v Sorbonně ve velkém amfiteátru. Slavnostní odevzdávání diplomů čestného doktorátu asi osmi či deseti Čechů. První jsou Masaryk a Beneš. Dostal jsem pro sebe pozvání, tak přijdu. Jsem na to velmi zvědav. Protože oslavovat to Francouzi dovedou.¹³¹ A krásně mluvit. Možná že i oficiálně tam přijdu. Neboť jsem vicepresidentem Asociace československých

---

v Praze a v Paříži – šéf československé tiskové kanceláře. Milan CHURANĚ a kol., *Kdo byl kdo v našich dějinách, I.*, s. 282–283.

¹²⁵ „V sobotu jsem byl u nich pozván na čaj, kde se sešlo několik Čechů a Francouzů, malířů, kritiků, muzikantů.“ A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 44, Dopis Jana Květa rodičům, 22. 11. 1922.

¹²⁶ „Byl jsem pozván do čistě francouzské rodiny, k M[ada]me Roufffié, jimž mně doporučil Dr. Jíra, který tu loni byl. Monsieur Roufffi je v nějakém ministerstvu, v oficiálním listě vládním. Madame i mademoisille, které byly letos v Č[esko]Slovensku 6 neděl[,] mne přijaly velmi mile a vůbec to bylo u nich velmi pěkné – takže čas do půlnoci utekl velmi rychle. Bylo tam pozváno ještě několik lidí: 3 čeští inženýři, se kterými jsem se už znal, jeden český kapitán – voják a jeden Číňan. Hovořilo se ovšem jen francouzsky a s potěšením jsem sám na sobě konstatoval, že mně to nešlo ani tak špatně. Dostalo se mi za to taky komplimentů. Ten Číňan je tu už 3 roky, studuje tu práva a je velmi milý, příjemný hoch. Jmenuje se Ko a je ze Šanghaje. Bavil jsem se s ním hodně a velmi zajímavě. Tak už první díra do společnosti Francouzské je udělána. Měl jsem z toho nejprv strach, ale pak jsem byl nadmíru spokojen.“ Tamtéž.

¹²⁷ „Recepce vynikala také výborným buffetem, kde prof. Eisenmann (generální sekretář Slov. Institutu, přítel všech našich mladších profesorů Šusty, Pekaře etc. a Gollova) sám mně velice důkladně zaopatřil šampaň atd. – volaje na mně česky: „Ku předu, Ku předu!“- byl tam totiž – jako vždycky bývá v buffetu, velký nával.“ Tamtéž, Dopis Jana Květa rodičům, 18. 2. 1923.

¹²⁸ „Minulou neděli v Universitním ústředí pro cizince – na velké recepce, a velmi často, zejména zde posledně – jsem upřímně politoval neznalost moderních tanců, které výhradně se tu tančí – a nalézám, že některé z nich jsou velmi hezké a ani dost málo nejsou neslušné (tango, boston).“ Tamtéž.

¹²⁹ „Na dušičky jsem byl na nejslavnějším pařížském hřbitově Père Lachaise, kde jsou pochováni všichni znamenití mužové od roku 1804, kdy byl hřbitov ten založen.“ Tamtéž, Dopis Jana Květa rodičům, 11. 11. 1922.

¹³⁰ „A tak je tu slávy jako u nás na 28. 10. (...) Dnes po obědě jsem zašel do katedrály Notre Dame, kde arcibiskup asistoval slavnostní Te Deum na výročí příměří.“ Velmi emotivně popisoval přítomné duchovní, a rituály, celou katedrálu, její světlou atmosféru a hlavně varhany a jejich hru. „Protože muzika – ta mi tu moc a moc schází. Koncertů sice fůry, ale peněz je málo.“ Tamtéž.

¹³¹ „Vůbec se zdá, že tady lidé (Francouzi – pozn. autorky) žijou jenom pro legraci.“ Tamtéž, Dopis Jana Květa rodičům, 2. 2. 1923.

studentů v Paříži.¹³² Také svátky vánoční se světily jinak. „Francouzi je oslavují tak, jako my Silvestra nebo masopustní úterý, a ani zvyk se stromky není tak rozšířen“,¹³³ proto byl velmi rád, že dostal pozvání k Jelínkovým na Štědrý večer, mohl se tak těšit se na české Vánoce. V toto období mnoho vzpomínal na zimní Prahu a na rodinu, po které se mu velmi stýskalo, a tak nebylo divu, že si nakonec vše rozmyslel a nelitoval ani času ani peněz ani námahy a jel na svátky domů.¹³⁴

Cestou nazpět se zdržel v Německu, přes které jel. Tuto svoji výpravu držel v tajnosti, z obavy, aby se to nedověděli na ministerstvu, protože stipendisté nesměli bez vážného důvodu a zvláštního ministerského povolení opustit zemi, kde byly na stáži. Zastavil se v Norimberku, Frankfurtu, Würzburku, Wormsu, Mohuči, Heidelbergu a ve Strasburku. „Jak jsem se měl v Německu. Výborně – Všude jsme znamenitě spali, znamenitě jedli, popil jsem si zas bavorského piva po dlouhých letech, hodně viděli – všechno dohromady 4 dny i s cestou až do Štrasburku a s noclehy za 150,- K.“¹³⁵ Umínil si, že ty konce znovu důkladně projede, a to co možná nejdříve. „Dnes, kdy cestování v Německu je skoro znemožněné – no, jsem tím raději, že jsem ji podnikl a poznal aspoň některé z německých katedrál a památek.“¹³⁶ V novém roce se Jan Květ konečně přestěhoval¹³⁷ do levnějšího podnájmu, aby něco ušetřil na plánované

---

¹³² Tamtéž, Dopis Jana Květa rodičům, 22. 11. 1922.

¹³³ Tamtéž, Dopis Jana Květa rodičům, 10. 12. 1922.

¹³⁴ Tamtéž, fond Vojtěch Birnbaum, kart.7, složka korespondence Jan Květ, II 99/09, sign. IIb., Dopis Jana Květa V. Birnbaumovi, 23. 3. 1923.

¹³⁵ „Byli jsme první den v pátek v Norimberku, jehož některé části (ty opravdu staré a nefalšované) se mi velmi líbily a jsou vskutku krásné právě jako Lorenzo Kirche s Dürerovými obrazy, Stossovy plastikami a skvělými malbami na skle. Večer jsme pak jeli do Würzburku, kde jsme se znamenitě vyspali. Würzburk je velmi hezké město na Mohanu s hradem na kopci[,] polohou poněkud připomíná Bratislavu. A je to město baroku – červený pískovec, z kterého se tu všude staví, se znamenitě hodí na barokní architekturu (...) V poledne jsme museli z Würzburku do Frankfurtu – kam jsme přijeli večer a přenocovali – to bylo v sobotu. V neděli jsme si prohlédli Frankfurt (...) V poledne jsme jeli do Mohuče a večer zas jeli do Wormsu, kde jsme zase přespali. To bylo na Silvestra. V Mohuči i Wormsu, které jsou v okupačním pásmu, všude bylo spousty francouzského vojska – patrně už tam bylo ponecháno k okupaci pravého břehu Rýna. Ještě večer jsme se prošli Wormsem, a zažili jsme překrásné dojmy u domu – zejména krásného večera – v jasné noci v měsíčním světle. Bylo kolem půlnoci. Všude zpěv a křik a střílení. Zvyk takový, zapalovat v ulicích takové prskavky, žabky[,] co vybuchují. Že když jsem to slyšel prvně, myslel jsem, že je to přestřelka s francouzskými vojáky (...) Po obědě na Nový rok jsme jeli do Heidelbergu (...) a hned ve ¾ na 6 jeli jsme pryč – Khelu-Strasburku, kam jsme přijeli asi v 9 hod, povečeřeli, a v ½ 12 vyjeli k Paříži. Kam jsme dorazili ráno v 7 hodin, rádi, že už jsme na místě. Byl jsem velmi rád, že jsem tu cestu podnikl, líbilo se mi to velice. Lidé byli všude velmi přívětiví a vstřícní. Jen ve Frankfurtu[,] když jsme řekli, že jsme z ČSR (všude se vždycky ptali[,] odkud jsme[,] a podle toho se v Němcích apod. platí), tak chtěli za 2 postelový pokoj 4000 marek za noc (190Kč). Přirozeně jsme šli jinam, a nedaleko, tedy u nádraží jsme spali za 1400 marek oba (tedy za našich 7.50 jeden).“ Tamtéž, fond Jan Květ, kart. 44, dopis Jana Květa rodičům, 19. 4. 1923.

¹³⁶ Tamtéž, fond Vojtěch Birnbaum, kart.7, složka korespondence Jan Květ, II 99/09, sign. IIb., Dopis Jana Květa V. Birnbaumovi, 23. 3. 1923.

¹³⁷ „Stěhování nebylo tak nesnadné a ve svém novém bytě jsem se už docela zařídil a jsem v něm dokonale spokojen. I madame ukázala se být zcela milá. Je to stará dáma, která bydlí se svou dcerou, tedy už ke 40ti letům starou. Jeden pokoj ještě má pronajatý mladý Francouz, úředník či písař „nějaký“

cestování po Francii. Velmi toužil na vlastní oči vidět všechny významné umělecko historické památky, o kterých dosud jen četl a vídal je na obrázcích.

Na jeho denním pořádku se nic nezměnilo: Bibliothèque Nationale, Bibliothèque de la Sorbonne, Louvre, École du Louvre – to byla místa mezi kterými se pohyboval jeho pařížský život, neboť vědecká práce byla stěžejním bodem celého jeho pobytu. „Dost času přes den ztratím chozením a přejížděním z místa na místo, raději již večer sednu a čtu – či vlastně studuji – chcete-li. Jsou tady velmi nešikovně rozděleny studijní hodiny v knihovnách. Bibliothèque Nationale, kam teď chodím nejvíc vedle Sorbonnské knihovny, je otevřena od 10–4, univerzitní knihovna od 9–12, 2–6... Tak práce tu mám pořád dost a nevím někdy co dřív, jestli jít do musea či na přednášku nebo do knihovny.“¹³⁸ Hlavním tématem Květova studia se stala práce o francouzských miniaturách, kterou konzultoval s prof. E. Mâlem.¹³⁹

S důkladným studiem začal už před Vánoci. Snažil se prohlédnout a poznat všechny materiál, o kterém psali A. Haseloff¹⁴⁰ a G. Vitzthum,¹⁴¹ který byl přístupný hlavně v Bibliothèque Nationale a pak v Bibliothèque Ste. Genevieve a v Bibliothèque de l'Arsenal. Při tom nezapomínal na svoji práci o filigránu ve středověkých rukopisech a stále doplňoval materiál. Díky tomu mohl dát své malé práci již určitější formu. Profesor E. Mâle, s nímž o tom hovořil, projevil ochotu práci zhodnotit. Text mu Květ

---

v Justičním paláci. Madame mi říká „mon petit“ anebo ještě častěji „Monsieur Jean“, nabízí mi bonbony – pralinky velké a stará se o mně a o mé pohodlí[,] jak může. Je to paní mnohem vzdělanější než M[ada]me D[eyma] [,] dá se s ní hovořit velmi dobře o zajímavých věcech, překvapuje mně (sic!) svým rozhledem[,] jaký má[,] a správnými úsudky. Byla asi zvyklá lepšímu živobytí – teď celé dny opisuje akta pro notáře, aby si něco přivydělala.“ Tamtéž, fond Jan Květ, kart. 44, Dopis Jana Květa rodičům, 18. 2. 1923.

¹³⁸ Tamtéž, Dopis Jana Květa rodičům, 19. 4. 1923.

¹³⁹ „Byl ke mně velmi laskav a rozprávěli jsme se spolu dlouho.“ Tamtéž, Dopis Jana Květa rodičům, 14. 3. 1923. „Prof. Mâle doporučoval mi také, abych se pustil do vysvětlení původu realistických scen u Pusella a vůbec vzniku drolerii v bordurách rukopisů francouzských. Mâle (zdá se) nesouhlasí s výsledky Haseloffovými a Vitythumovými, kteří hledají původ této výzdoby v Anglii. Ukazuje na to, že je to něco čistě francouzského, analogického realistickým scenám v plastice gotických katedrál francouzských, a jejich kalendářích... Po Velikonocích, pokusím se o to – ale nedoufám, že bych já mohl korigovat zmíněné autory, jichž práce působí dojmem bezpečným, hodně definitivním, na základě materiálu velmi důkladně vyčerpaného. A nevím také – stačím-li i časově na takovou práci.“ Tamtéž, fond Vojtěch Birnbaum, kart.7, složka korespondence Jan Květ, II 99/09, sign. IIB, Dopis Jana Květa, 23. 3. 1923.

¹⁴⁰ Arthur Haseloff (1872–1955) německý historik umění. Studoval v Berlíně, Lipsku, Mnichově, pracoval v Michovském muzeu, byl sekretářem pruského Historického institutu v Římě, ředitelem německého Kunsthistorického institutu ve Florencii. Věnoval se středověkému umění. Walther KILLY – Rudolf VIERHAUS, *Deutsche Biographische Enzyklopädie*, 4, München 1999, s. 421.

¹⁴¹ George Vitzthum von Eckstädt (1880–1945) německý historik umění. Zabýval se francouzskou a německou gotikou. Professorenkatalog der Universität Leipzig: <http://histvv.uni-leipzig.de/dozenten/vitzthum_von_eckstaedt_g.html> online dne 17. 6. 2010.

donesl již v půlce března.¹⁴² Po dlouhém čekání, konečně obdržel posudek svého snažení. Nadšeně psal domů: „Mále mi už sdělil svůj posudek o práci – že prý „to četl se zájmem“ – napsané je to prý „un bon françois“ a že je to prý práce vtipná, že prý mám pro ty mikroskopické věci vycvičený zrak – že ale by bylo zajímavé rozpracovat to – přivést to jaksí do souvislostí s celým dekorativním uměním 12. a 13. století [,] t.j. v malířství na skle, malířství nástěnném, tapiseriích, plastice etc. Jaksí pracovat ve „velkých liniích“ ne jen v detailech.“¹⁴³ Květ sám uznal, že v tomto případě má E. Mále pravdu. Práce, jak profesor naznačil, by byla zajímavá, ovšem bylo by třeba vyjít od detailů a v těch „velkých liniích“ pokračovat později. „Ale byla by to práce tak na několik let. A na to nemám tady čas – Protože tu prostě nemohu tak dlouho zůstat. Vidím to čím dál tím líp – to ohromné bohatství zdejších knihoven...“¹⁴⁴

Jan Květ měl zcela jasno, kterým směrem by se jeho počínající kariéra měla ubírat. Rozhodně chtěl vědecky pracovat a nepodávat jen zprávy politické, „dělat žurnalistiku“. Sám to také jasně napsal v dopise z 2. března 1923: „... taková popularita mně nepomůže. Lidé, o které mně se jedná (univerzitní profesori, sekční šéf v ministerstvu školství Dr. Wirth a ostatní umělečtí historici) [,] krátce lidé, kteří mohou rozhodovat v mé kariéře, ti by takovým způsobem mého veřejného vystupování byli sotva nadšeni. Já mohu psát hlavně o věcech odborných a to dříve o odborných a teprve v druhé řadě mohu dělat jakoukoliv žurnalistiku. Všichni ti lidé, kteří o mně budou rozhodovat, o mně dobře vědí, se všemi se znám osobně, psal jsem jim už – anebo jim budu psát odtud, a nezapomenou na mne tak brzy. Je ovšem jim připomenout, že jsem na světě, zde, že tu něco dělám a pokusit se jim ukázat, že jsem se snad taky něco naučil. Chystám si referát o světových nových knihovnách odborných pro „Archeologické památky“ patrně, kde je hlavním redaktorem právě Wirth – a pak

---

¹⁴² „Ale když jsem mu práci přinesl – i s obrazovým materiálem – požádal mne, abych mu ji dal až po Velikonocích – teď že nemá na to času. Jsem ovšem velmi zvědav na posudek – i obavy jakési mám. Možná, že pak ji pošlu p. prof. Matějčkovi a pak bych Vás také poprosil o posudek.“ A AVČR, fond Vojtěch Birnbaum, kart.7, složka korespondence Jan Květ, II 99/09, sign. IIb., Dopis Jana Květa V. Birnbaumovi, 23. 3. 1923. Jan Květ měl pro to na Mála značnou zlost, ale co se dalo dělat. „Mám to alespoň hotovo – kdyby se to tisklo u nás, bylo by třeba to v některých bodech trochu rozšířit – ale to vše na základě materiálu, který už mám v rukou. Udělám to možná ještě v nejbližších dnech a pošlu to do Prahy (...) Podaří-li se mi ještě docela ukončit své rukopisy, případně zpracovat thema nové, budu s výsledky Francie pro sebe docela spokojen.“ Tamtéž, fond Jan Květ, kar. 44, Dopis Jana Květa rodičům 14. 3. 1923.

¹⁴³ Tamtéž, Dopis Jana Květa otci, 10. 5. 1923.

¹⁴⁴ Květ zvažoval i otázku dalšího pobytu ve Francii. „Co se týče mého druhého roku ve Paříži, to je zase věc, která není v mé moci (...) Přiznám se, že ve formě stipendia bych tu byl už dosti nerad. Na druhé straně vím, kdybych tu mohl zůstat, že by to vědecky mohlo mít pro mne značnou cenu, a ovšem i jazykově...“ Tamtéž, Dopis Jana Květa rodičům, 2. 3. 1923.

stále pracuji na své práci o filigránu v rukopisech a tu otisknu – pokusím se o to aspoň – jak se vrátím a doplním ji ještě českými věcmi.“¹⁴⁵

Pařížský čas Květovi utíkal velmi rychle, a to především v práci, kterou jen občas přerušila nějaká kulturní akce.¹⁴⁶ „Na masopustní úterý je tu značný svátek. Pršelo ale a tak viděli jsme málo a ubohé jakési zárodky masopustního průvodu studentů – ti ovšem se tu baví způsobem velmi málo studentským a vtipným – jsou to většinou hrubosti... Policajti tady málo zasahují proti studentům výtržníkům. Dívají se třeba na hlouček studentů, kteří zpívají „Vive le roi“ (Ať žije král) – tady v republice! Policajti je nechopí. Vůbec royalistů je tady hodně. To ale policie trpí. Huň jsou na tom tu bolševici... Ale z Němců tu mají lidi dost strach. Vůbec tak moc a moc věcí je tu zajímavých.“¹⁴⁷

Volných dní využíval k dalšímu poznávání.¹⁴⁸ „Den před svým svátkem jsem byl v Chartres, navštívit katedrálu. Byli jsme s malířem Kupkou, prof. pařížské akademie malířské, ale usedlým tady už asi 30 let. Výlet byl velmi vydařený. Mělo nás být víc – ale ostatní nepřišli, vyjel jsem sám z Paříže a teprve v Chartres před katedrálou zastihl mne Kupka, který přijel dalším vlakem. Nakonec jsme si oba velmi libovali, že jsme sami. Celý den skoro jsme strávili v katedrále prohlížením nesčíslných vitraílí (malovaných oken) z 12. a hlavně 13. století, prohlížením překrásných románských, raně i pozdně gotických plastik, soch, jichž počet jde do tisíců. Prolezl jsem katedrálu i zevně – v opěrném systému, po ochozech i obou věžích. Bylo to před polednem. Gardien, který nás prováděl, vyzval mne, mám-li „courage“, abych mu pomohl vyzvánět „Angelus“. A tak pomáhal jsem statečně toho dne já – „čeko-čeko-če-slovak“ (můžou si dycky zlomit jazyk, při tom ovšem jakživ žádný neví, co to je za zvíře takový Čékó a odkud přiběhl.¹⁴⁹ – To už je za Rýnem a o tom, co je za Rýnem [,] 99.9999999%

¹⁴⁵ Tamtéž, Dopis Jana Květa rodičům, 2. 3. 1923.

¹⁴⁶ Velké recepce na velvyslanectví, či oblíbené čaje u Jelínkových. Koncert Českého kvarteta, divadelní anebo operní představení. „Večer jsem byl v opeře Comigüe na Figarově svatbě – a vzpomínal jsem při tom mnoho na Vídeň, kde jsem ji také slyšel – a celkem vzato lepší a vůbec na svůj loňský velikonoční výlet do Vídně a Bratislavy – a rád na to vzpomínám.“ Tamtéž, Dopis Jana Květa rodičům, 24. 3. 1923.

¹⁴⁷ Tamtéž, Dopis Jana Květa rodičům, 18. 2. 1923.

¹⁴⁸ Například „minulou neděli jsem byl za Paříží, v St. Germain en Lay, kde je zámek starých francouzských králů, ve své nynější podobě renesanční z doby Františka I. (v tom zámku byl podepsán mír s Rakouskem teď po Velké válce). (...) Uvnitř zámku je umístěno skvělé archeologické národní muzeum. (...) Musím tam ještě jednou, neprohlédl jsem dosud vše. Bylo to velmi krásné odpoledne. Byl jsem tam sám a to mám vždycky požitek nejlepší.“ Tamtéž, Dopis Jana Květa rodičům, 11. 11. 1922.

¹⁴⁹ Na tuto skutečnost, francouzskou neznalost menšího evropského nově vzniklého státu (Prague-Tchécoslovaque), rozhořčeně a snad i trochu povzneseně reaguje „Co je to za zvíře a odkud, nevědí nic. Vem je čert – dnes už nám to je jedno.“ Tamtéž, Dopis Jana Květa rodičům 9. 5. 1923., „A kam přijdeš, všude slyšíš česky mluvit. Ale dělám vždycky jakoby nic – a poslouchám. A v Louvru často vidíš Čechy

Francouzů neví vůbec nic, než [že] tam bydlejí Boši, které je třeba vyvraždit, aby byl pokoj!) z Prahy rozhoupávat důkladný „bourdon“ k slávě boží na překrásné věži starobylé snad nejkrásnější katedrály Francie. Krátce bylo to velmi krásné. A večer po návratu do Paříže čekala Mme Kupka na nádraží na M. Kupku. Pozvali mně (sic!) na diner. A tak jsme příjemně skončili den pečenou Kachnou v restaurantu. – Jak vidíte, neměl jsem se špatně ve dnech svatojanských.¹⁵⁰

Kromě menších výletů měl Květ naplánovány tři velké cesty. O Velikonocích jednu uskutečnil se svým druhem doktorem Dvořákem. Vyjeli z Paříže 2. dubna ráno. „Nejsme ještě rozhodnuti definitivně, pojedeme-li na sever či na západ. Podnikneme ovšem obě ty cesty – ale teď, nejpravděpodobněji, pojedeme na západ. A to Chartres, Le Mans, Tours, Poitiers, pak zámky na Loiře, hlavně známé Ambroise a Blois a přes Orleáns zpět do Paříže. Cesta na osm až deset dní. Hlavní věc, aby nám přálo počasí...“¹⁵¹ Viděl jsem mnoho krásného. Nejprve 3 zámky na Loiře – renesanční ze 16. století většinou. To v pátek (Velký) vyjeli jsme odpoledne do Blois [,] přenocovali tam a druhý den ráno jsme vyjeli na blízký zámek Chambord, který patří císařovně Zitě.

Bylo náramně – všude stromy v květu, zelená pole a luka (...) Odpoledne jsme se vrátili do Blois, prohlédli zámek a město. – Druhý dne, na Boží hod odjeli jsme z Blois do Ambroise (...) Odpoledne jsme se vrátili kousek cesty do stanice Avignonu a odtud vyšli na hrad Chaumont, na kopci nad Loirou, která je zde už hodně široká, širší než Vltava, ale mělká. (...) A my s Dvořákem jeli dál do Toursu, kde je pochován apoštol těch končin sv. Martin. Odtud podnikli jsme krásný zájezd do Loches. (...) Vrátili se zas do Toursu a druhý den v poledne jeli jsme do Poitiers, znamenitým expresem, který jel jako čert (vůbec vlaky tu jezdí mnohem rychleji než u nás...).

V Poitiers byla první žeň na kostely, překrásné, zejména románské. Odtud jsme zase zajeli do St. Savignogu (...). V okolí Poitiers je už vidět vliv jihu – ploché střechy, prejzové, cypřiše – vždycky hřbitov a z něho se tyčí celý lesík cypřišů – jako někde u Gorice. (...) A všude slunce, modré nebe a květy. Nazítří ráno z Poitiers jeli jsme k moři do La Rochelle, slavné pevnosti Hugenetů (...) Večer vjeli jsme do nového sousedního přístavu [La] Pallice, (...) a odtud na malém motorovém člunu jsme

---

a nejsou to už jen samí proletáři jako já – jsou to už elegantní, slušně – někdy až velmi nádherně a pařížsky nebo londýnsky oblečení lidé – krátce bohatí a už tak trochu umění v tom chodit. Krátce říkáme, že už to není nic platný, že ta čeština je světová řeč a že už i v Paříži člověk není jist a že se dobře musí dát pozor na řeč.“ Tamtéž, Dopis Jana Květa otci, 10. 5. 1923.

¹⁵⁰ Tamtéž, Dopis Jana Květa rodičům, 21. 5. 1923.

¹⁵¹ Tamtéž, Dopis Jana Květa rodičům, 14. 3. 1923.

podnikli krásnou vyjížděku na moře. – Bohužel, že to trvalo jen asi hodinu, ale bylo to skvělé – moře krásně houpalo, vlny se rozstříkávaly o příď – rackové – plachetky, dlouhé pobřeží, o něž se opíralo západní slunce – bylo úplně žluté – a zelené břehy nad tím. Atlantický oceán vypadá docela jinak než Adrie. (...) A druhý den ráno mlha, začíná déšť. Rozloučili jsme se s přístavem a mořem a vsedli do rapidu La Rochelle – Paříž v 10 hodin. Chtěl jsem se ještě zastavit v Chartres, ale pro déšť jsem to odložil. A před sedmou hodinou večer jsme už zase byli v Paříži. – Zdrávi – prý ztloustlí a opálení poněkud. (...) Až přijedu domů[,] ukážu Vám mnoho pohlednic, které jsem si po cestě koupil a budu Vám o tom všem ještě povídat. – Jsem zvědav, jak se mi povedly foto, která jsem vzal. Dal jsem je vyvolat, protože zařízen tu na to nejsem.¹⁵²

Druhou cestu, kterou projektoval, mínil uskutečnit o Svatodušních svátcích. Chtěl se vydat tentokrát do severovýchodní Francie – na gotické katedrály, totiž Rouen – Havre – Amiens – Laon – Soissons – Remeš. Rád by také viděl Normandii, a uvažoval o cestách do Belgie a Londýna, ale sešlo z nich. Cestu na jih si nechal až na konec svého francouzského pobytu, do Auvergene, na Dijon, Lyon, Avignon, Marseille.¹⁵³ „Neboť musí se teď jezdit k nám přes Švýcarsko – In[n]sbruk – Salzbuk – Lin[e]c – Budějovice. A tak dá se to dost vhodně spojit při jednom. A tím vyčerpám hlavní místa pro umělecké historiky nejdůležitější, nejzajímavější a nejhezčí – a uvidím při tom taky kus bojiště...“¹⁵⁴ V plánu měl tedy program hodně rozsáhlý, k němuž ovšem bylo třeba především peněz a času, ale hleděl ho uskutečnit za každou cenu.

I po stránce praktické mu Paříž dala mnohé. A sám si toho byl také vědom. „Teprve teď, když to vše vidím, dovedu si vážit toho dobrodiní, tu být. Domov je tak

---

¹⁵² Tamtéž, Dopis Jana Květa rodičům, 9. 4. 1923.

¹⁵³ „Ve Francii mám být do 30. 7. (...) přijel bych tak 8. – 10. srpna. Jel bych tedy do jižní Francie – do Dijonu, Lyonu, Avignonu, Nimes, Arles a krátce všechno tam na jihu[,] co v krátké době se dá vidět, a pak přes Marseilles, Nizzu na Janov – pak buď Milán či Florencii a Benátky – na Terst a Vídeň a Bratislavu domů. Budu-li na jihu Francie je návrat přes severní Itálie nejkratší – a i nejlevnější a při tom slibuje mnoho pro mne. Ovšem to horko bude nepříjemné.“ Tamtéž, dopis Jana Květa matce, 6. 7. 1923. Později svůj plán upřesňuje „přehled cesty: 16. 7. Lyon, Vienne, Orange (noc), 17. 7. Orange, Avignon (noc), 18. 7. Avignon, Nimes (noc), 19. 7. Nimes, Aignes-Mostes, Arels (noc), 20. 7. Arles, večer v Marseilles (noc), 21. 7. Marseilles, odpledne Nizy (noc), 22. 7. Nice, Monte Carlo (noc), 23. 7. Monte Carlo, Vintimile, Janov a pak podle financí se rozhodnu o zdržení v Itálii. Kdybych se zdržoval, tedy bylo by to tak: 24. , 25. Janov, Miláno, 26. a snad i 27. Benátky, pak buď přes Terst nebo jen direktně vlakem přes Tarvis do Vídně a Bratislavy, kam bych tedy dojel někdy 28. – 29. července. Dostal jsem totiž podporu 500 franků na fir[ancouzskou] cestu na jih. Budu ji muset hodně zkrátit. Ale zpět už na sever nepojedu. Neboť přes Itálii je to pak pro mne levnější, když už budu na Rivieře. Doufám totiž, že mi dají taky poloviční slevu na dráhu z Paříže až do Vintimile (pohraniční stanice mezi Francií a Itálií). A pak poskytnete mi ta cesta možnost poznat aspoň zhruba Benátky a možná: Janov a Milán. I v Bratislavě bych se zdržel něco málo dnů – 3–4.“ Tamtéž, Dopis Jana Květa matce, 11. 7. 1923.

¹⁵⁴ Tamtéž, Dopis Jana Květa rodičům, 14. 3. 1923.

daleko. Ale i to je hezké a užitečné!¹⁵⁵ Sám se přiznal bratrovi, že poprvé v životě na něj přišly starosti.¹⁵⁶ Musel být soběstačný. Jan se učil sám sebe zaopatřit, nejprve si zajistil obědy a večeře v blízké restauraci, snídaně, úklid, praní prádla i drobné spravování měl zajištěno u Madame Deyma, ve svém prvním bydlíšti. Později se mu však zdálo, jak bylo již výše zmíněno, že byl tento byt příliš drahý.¹⁵⁷

Poté, co se přestěhoval do lacinějšího podnájmu, se rozhodl ušetřit něco i na stravě. S Dvořákem si koupili lihový vaříč. „S Dvořákem si vaříme večeře i někdy snídaně. V restauracích se to brzy přejí. Kupujeme si mléko, karton máme doma, a vaříme znamenité kaše. K večeři míváme hlavně vejce – buď měkká či míchaná, někdy se šunkou či uherským salámem a čaj také výborný vaříváme. Byli bychom ti velmi vděční, maminko, za nějaké pokyny kuchařské, jak upravit něco jednoduchého, co by bylo zase něco jiného, co by bylo hned hotovo na lihovém kahanu. Abychom měli bohatší repertoár. Ale i takhle už je to velmi milé, že nemusíme chodit denně večer do restaurantu. Jen kdyby nebylo toho mytí nádobí!“¹⁵⁸ Dlouhé odloučení, ta dálka, cizí ač velmi zajímavý svět, to vše působilo na Jana Květa silně,¹⁵⁹ v každém dopise rodinu nabádal, aby hodně psala. On sám se často svěřoval, že se mu stýská.¹⁶⁰

Na pařížský život si ale zvykl dokonale a tak se pomalu vyplňovalo proroctví profesora J. Cibulky, že na jaře se mu z Paříže nebude chtít. „Cítím denně víc, jak jsem potřeboval té cesty do ciziny, po všech stránkách, a především však po stránce odborné.“¹⁶¹ Avšak celé rodiny, Prahy, přátel a známých se už nemohl dočkat.

Pozvolna se také ohlašovaly se otázky Janovy budoucí existence. „Je tu teď opravdu krásně – už plné jaro – teplo, což je nám tím milejší, čím více jsme nemile nesli zdejší vlhkou deštivou zimu při jednoduchých oknech a bídně topících krbech. A co mi tu občas kazí náladu, to jsou starosti o to, co podniknu, až se vrátím domů. 1. října, kdy

---

¹⁵⁵ Tamtéž, Dopis Jana Květa rodičům, 23. 10. 1922.

¹⁵⁶ Tamtéž, Dopis Jana Květa bratrovi, 27. 10. 1922.

¹⁵⁷ Jan Květ se chtěl odstěhovat ještě z jiného důvodu „mám upřímně řečeno madame a jejího povídání někdy až po krk. Jsou to, jak říká Hamlet: Slova – slova – slova. Pak přeci jen jsou to takoví povýšenci tak trochu a to, když jsem to poznal, je mi velmi protivné.“ Tamtéž, Dopis Jana Květa rodičům, 10. 12. 1922.

¹⁵⁸ Tamtéž, Dopis Jana Květa rodičům, 18. 2. 1923.

¹⁵⁹ V této souvislosti není možné přehlédnout krátký odstavec, kdy, pohnut dojemným přáním svých rodičů k jeho narozeninám, poodhaluje kus ze svého nitra: „Ba věru, že bych si nepřál taky nic jiného, ale nevím – nevím, bude těžko najít zas jednou takovou nevěstu. – Hledat ji nebudu – to všechno musí samo přijít a když nepřijde, zůstanu holt „garçon“ (mládenec pozn. autorky), i když se přiznám, že bych moc a moc nerad zůstal sám. Vidím to teď, jak těžko samotu snášim. A stýská se mi tu často moc.“ Tamtéž, Dopis Jana Květa rodičům, 10. 5. 1923.

¹⁶⁰ „Máme poslední dny s Dvořákem špatnou náladu pro nedostatek zpráv z domova. A tak vůbec jaksi se nám stýská.“ Tamtéž, Dopis Jana Květa rodičům, 2. 2. 1923.

¹⁶¹ Tamtéž, Dopis Jana Květa rodičům, 30. 10. 1922.

vyprší mé ustanovení bezplatným asistentem, jsem bez místa. A tak budu musít začít se starat o tyto záležitosti už odtud – ale nevím dosud, jak. Nejsem totiž s nikým z Prahy ve styku a nevím tedy, co je tam nového.¹⁶²

V dopisech o tři měsíce později se už další Květovo směřování rýsuje zřetelně. Náhodou se z českých novin dozvěděl, že se v Národním muzeu v oddělení historicko-archeologickém uvolnilo místo asistenta. Na tuto pozici byl vypsán konkurz.¹⁶³ Proto Jan ve spěchu hned sháněl veškeré potřebné doklady a dokumenty, což dalo mnoho běhání a ježdění.¹⁶⁴ „Sehnal jsem je, tedy zvláštní posudek a doporučení příznivá od prof. Málea a včera jsem žádost odeslal. Rekomando expres. Přes to bych měl [rád] jistotu, jestli žádost došla, a proto bych Tě tatínku pěkně prosil, jestli ovšem můžeš, kdybys laskavě zašel do kanceláře Národního muzea a zeptal se na to.“¹⁶⁵ V posledním psaní domů s úlevou oznamuje rodičům, že obdržel dopis od J. Golla, který mu sděloval, že komise v muzeu se jednohlasně rozhodla pro něj.¹⁶⁶

---

¹⁶² Tamtéž, fond Vojtěch Birnbaum, kart.7, II 99/09, sign. IIb., složka korespondence Jan Květ, Dopis J. Květa V. Birnbaumovi, 23. 3. 1923.

¹⁶³ Konkurz byl do 15. 6. 1923.

¹⁶⁴ Tamtéž, fond Jan Květ, kart. 44, Dopis Jana Květa otci, 7. 6. 1923.

¹⁶⁵ Tamtéž, Dopis Jana Květa otci, 7. 6. 1923.

¹⁶⁶ „A sám Goll, prý zmobilizoval kde koho.“ Tamtéž, Dopis Jana Květa matce, 11. 7. 1923.

II. Kariéra na vzestupu (1924–1931–1945)

II. 1 V Národním muzeu

Poté, co se Jan Květ vrátil ze zahraniční stáže, vzdal se ke dni 30. září 1923 místa asistenta historického semináře na univerzitě¹⁶⁷ a vstoupil do služeb Národního muzea v Praze do oddělení historicko-archeologického jako odborný úředník.¹⁶⁸ Od té doby se začíná jeho skutečná vědecká práce. Věnoval se teoreticky i prakticky studiím a práci v oboru muzeologie.

Z pozice své funkce pracoval jako sekretář výstavního výboru na organizaci a instrukci *Žižkovy výstavy*, která proběhla v Národním muzeu v Praze v létě roku 1924. Účastnil se činně na pracích spojených s novou organizací historicko-archeologických sbírek, spolupracoval na jejich nové instalaci pod vedením přednosta oddělení Karla Gutha.¹⁶⁹ Jeho úkolem bylo znovu inventarizovat velkou část památkového materiálu uloženého ve sbírkách oddělení. Květ se zhostil svého úkolu skutečně zodpovědně, jak o tom svědčí řada svazků tehdy nového inventáře vybaveného nejen velmi podrobnými popisy každého předmětu, ale z velké části i názornými schématy a kresbami, které napomáhají k identifikaci památek, zejména tam, kde selhával sebe podrobnější popis.

Po několik let pracoval také, za spolupráce s profesorem A. Matějčkem, na vyhotovení kompletního soupisu iluminovaných rukopisů, jež vlastnila knihovna Národního muzea. Výsledky, které při této práci získal, použil především ve svých

---

¹⁶⁷ Květ nastoupil místo po Miladě Paulové, od 1. 8. 1919 do 30. 9. 1923 byl asistentem historického semináře Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, za těchto podmínek: od 1. 8. 1919 do 31. 5. 1920 měl požitky XI. třídy hodnostní, od 1. 6. 1920 do 31. 5. 1922 měl požitky plně kvalifikovaného asistenta, tj. X. hodnostní třídy. Od 1. 6. 1922 do 30. 9. 1923 mu byly požitky zvýšeny o první dvouletý přídavek, od 1. 10. 1922 do 30. 9. 1923 byl asistentem bezplatným, po celou tuto dobu měl dovolenou jakožto stipendista francouzské vlády. Dnem 30. 9. 1923 se místa asistenta vzdal a vystoupil ze služeb univerzity. Po jeho odchodu do Paříže nastoupil místo asistenta Josef Klik. A UK, fond Filozofická fakulta, inv. č. 435, Jan Květ, Dopis Děkanství FF UK Ministerstvu školství a národní osvěty v Praze, 16. 12. 1924.

¹⁶⁸ Nastoupil od 1. 9. 1923, od 16. 4. 1924 v Muzeu, jmenován adjunktem 15. 10. 1924 Zemský správní výbor se usnesl jmenovat ho (s platností od 1. 9.) adjunktem Národního muzea, jeho služební postavení bylo prohlášeno definitivním. A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 2, Dopis od Zemského správního úřadu, 15. 10. 1924.

¹⁶⁹ Karel Guth (1883–1943), přednosta historicko-archeologického oddělení Národního muzea, vedl od poloviny dvacátých let vykopávky na Hradě, byl znalcem počátků české středověké architektury, byl hlavním Birnbaumovým oponentem při výkladu vzniku a funkce rotund. F. KUTNAR, *Přehledné dějiny II*, s. 374, 404.

vědeckých publikacích, neboť studium středověkých iluminovaných rukopisů bylo po léta jeho hlavním oborem.

Každoročně žádal o stipendia na cesty za dalším vzděláním. V rámci svého zaměstnání podnikl mnoho zajímavých studijních pobytů v zahraničí. Ty byly nutné nejen pro probádání materiálů k připravovaným pracím. Důležité byly rovněž pro všeobecné rozšíření obzorů v rámci dějin umění, poznání uměleckých památek a muzejního bohatství z vlastní zkušenosti, ale také pro seznámení se s rozdílnými a novými poměry v oboru, tolik potřebné mezinárodní srovnání; a v neposlední řadě pro navázání cenných zahraničních styků s lidmi takřkajíc z oboru. Roku 1924 navštívil Veronu, Padovu, Bolognu, Ravenu, Benátky a štyrský Admont.¹⁷⁰ Hlavním účelem jeho patnáctidenní cesty bylo studium iluminovaných rukopisů severoitalských škol, zejména si kladl za cíl zjištění stylové příslušnosti některých rukopisů z knihovny Národního muzea a prozkoumání jejich poměru k boloňské iluminátorské škole rozhraní 13. a 14. století.¹⁷¹ Výsledků studia opět využil nejen pro, již zmiňovaný, vědecký soupis rukopisů, ale i pro své další články a pokračující výzkumnou práci.

Ve svých 29 letech jej čekala velká změna v osobním životě. 5. října 1925 vešel ve svazek manželský se slečnou Evou Žižkovou.¹⁷² Svatba se konala v chrámu u Matky

---

¹⁷⁰ Zemský správní výbor Květovi udělil stipendium na studijní cestu do Itálie 2000 K. A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 2, Dopis Zemského správního výboru Janu Květovi, 8. 10. 1924.

¹⁷¹ Květ se snažil zjistit příbuznost i s rukopisy ze sousedních zemí – Durynska, Saska. Toto měl být významný doklad vlivů italského umění ve středoevropském prostoru ve druhé polovině 13. stol. a počátku 14. stol. „Zdají se být opožděným dokladem styků, jež tak rozsáhlou měrou uplatnily vlivy byzantské v umění školy, kterou A. Haseloff zjistil v Durynsku a Sasku ve 13. století. Neboť v severní Itálii ve 12. a 13. století působením Benátek vlivů italských šířily se do krajin zaalpských. Zjištěním a doložením této příbuznosti se školou padovskou – stává se bible pražská umělecko-historickým dokladem značné ceny. Podrobné výsledky svých studií hodlá výše podepsaný publikovat ve zvláštním článku. Vedle Padovy, Bologni a Admontu navštívil na své cestě Veronu, Ravenu (sic!), Benátky, kde věnoval značnou pozornost památkám archeologickým, i přes omezený čas navštívil všechna čelná muzea a bedlivě si všímal jejich organizace a instalace. Malířství 13. a 14. století věnoval největší pozornost, a to jak památkám monumentálního, tak také tabulového. Knihovna Sv. Marka v Benátkách a Bibliotéka Antoniana v Padově mu poskytly řadu cenných poznatků pro severoitalské miniaturní umění, které je nezbytně nutné pro úspěšné pokračování v pracích o iluminátorském umění středověkém.“ Tamtéž, kart. 3, Zpráva pro Zemský správní výbor v Praze.

¹⁷² Eva Žižková (13. 2. 1906 – 29. 5. 1993) dcera MUDr. Josefa Žižky (26. 2. 1870 v Netolicích – 2. 12. 1948 v Praze), zubního lékaře v Praze čp. 834/II. a Gabriely rozené Hoffmeisterové (30. 3. 1872 v Byšicích u Mělníka – 18. 3. 1943 v Praze). Její sestra Dagmar Digrinová (29. 11. 1900 v Praze). Eva Květová vystudovala hru na klavír na Státní konzervatoři, po svatbě zůstala tzv. v domácnosti, kde si přivydělávala jako soukromá učitelka klavírní hry. Tamtéž, kart. 2, oddací list. „Máma dělala mistrovskou školu na konzervatoři na klavír a pak, jako když byla doma, tak učila soukromě hudbu a v roce padesát jí převzala nějaká, nějaká osvětová beseda nebo něco takového, páč pak už soukromí učitelé neměli být. A skončila s tím asi, když se narodily vnoučata, že už potom pomahala dceři, sestře teda, posléze teda nám.“ Archiv autorky, rozhovor s RNDr. Janem Květem 3. 6. 2010.

Boží před Týnem a oddávajícím knězem byl Josef Cibulka,¹⁷³ univerzitní profesor. Za svědka šel bratr Jindřich a strýc nevěsty Karel Hoffmeister.¹⁷⁴

Za účelem dalšího studia a k podepření svých nově objevených hypotéz podnikal další cesty. Hned v roce 1926 opět do Padovy, Vicenzy, Benátek, Admontu, a Zwettelu.¹⁷⁵ V témž roce se Květovým narodil první potomek, 21. října 1926 přišla na svět dcera Evička Květová.¹⁷⁶

V dalším roce dokonce zastupoval Národní muzeum spolu se svým nadřízeným doktorem K. Guthem na *II. mezinárodním Byzantologickém kongresu* v Bělehradě, kde vystoupil s francouzským referátem o Sedleckém antifonári,¹⁷⁷ a následně se oba zúčastnili exkurzu po Starém Srbsku a vrátili se přes Dubrovník, Split a Vídeň zpět do Prahy. Do Vídně jezdil Jan Květ poměrně pravidelně, pracoval tam především v Národní knihovně na přípravných studiích ke knize o rukopisech, původně patřících klášteru cisterciáků na Starém Brně, které jim věnovala jejich donátorka královna Eliška Rejčka.¹⁷⁸ Toto téma chystal jako svojí habilitační práci. Alespoň částečné výsledky však ještě před tím publikoval ve spisu *Italské vlivy na pozdně románskou knižní malbu v Čechách*, za nějž mu byla udělena Šternberkova cena.¹⁷⁹

Květova drobná a precizní práce si vyžadovala dalšího srovnávacího pozorování v knihovnách, hromadění faktů a upřesňování zatímních výsledků. Proto navštívil opět

---

¹⁷³ Josef Cibulka (1886–1968), historik umění, římskokatolický kněz, vedl kněžský seminář, ve dvacátých letech se stal profesorem křesťanské archeologie a dějin církevního umění na Teologické fakultě Univerzity Karlovy, přednášel i na fakultě filozofické, za druhé světové války byl ředitelem Národní galerie v Praze. Jeho badatelským zájmem byla starokřesťanská ikonografie a nejstarší česká církevní architektura. Blíže k tomu R. CHADRABA a kol., *Kapitoly II.*, s. 161–170.

¹⁷⁴ Karel Hoffmeister (1868–1952) byl nejstarší bratr Gabriely Žižkové, roz. Hoffmeisterové (1872–1943), klavíristky, a tedy strýc nevěsty. Byl vynikající klavírista, skladatel, povoláním pedagog – profesor mistr klavírní školy na konzervatoři, Praha – Bubenčí č. 405. „Pro zajímavost: známý výtvarník a spisovatel Adolf Hoffmeister (1902–1973) byl bratranec mojí maminky, syn advokáta Adolfa Hoffmeistera (1870–1936), dalšího bratra Gabriely Žižkové. K jižním Čechám měl nejužší vztah nejmladší ze 4 sourozenců Hoffmeisterových, Ferdinand (1874–1935), klasický filolog a dlouholetý ředitel gymnázia v Jindřichově Hradci.“ Informace poskytl RNDr. Jan Květ. <http://www.hudebnirozhledy.cz/www/index.php?page=clanek&cislo_id=92&id_clanku=949> online dne 10. 6. 2010.

¹⁷⁵ A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 2, Stipendium Zemského správního výboru, 28. 7. 1926.

¹⁷⁶ Eva Knesslová, rozená Květová, poprvé provdána Kredbová se narodila 21. 10. 1926 v Praze, kde dosud žije. Studovala dívčí reálné gymnázium Krásnohorská, Institut moderních řečí. Pracovala jako kancelářská úřednice. (po čas i jako sekretářka ředitele Národní galerie). Informace poskytl RNDr. Jan Květ.

¹⁷⁷ Jan KVĚT, *L'antiphonaire de Sedlec de la Bibliothèque de l'Université de Prague – L'Art byzantin chez les Slaves. Deux recueils dédiés à la mémoire de Théodore Uspenskij*, Paris 1934, s. 413–420. (Přednáška na *II. mezinárodním byzantologickém kongresu* v Bělehradě 1927; teze vydány ve sborníku *Deuxième congrès international des études byzantines*, Belegrade 1927, Belegrade 1929, s. 155–156.

¹⁷⁸ Pravidelné studijní cesty do Vídně konal v letech 1927, 1928, 1929 a 1930. A UK, fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, inv. č. 435, Jan Květ, Curriculum vitae, nedatováno.

¹⁷⁹ Ohodnocenou 1200Kčs. A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 2, Usnesení Správního výboru Národního muzea, 22. 3. 1928.

archiv a knihovnu muzea v Brně, Rajhradu, Olomouci, Vídni a Klosterneuburgu,¹⁸⁰ kde byly tyto rukopisy uloženy. Při další cestě dostal možnost studovat v Koblenci, Kolíně nad Rýnem, při tom také v Cáchách, Bruselu, Londýně a Oxfordu,¹⁸¹ a dokonce zopakoval cestu po Francii. Navštívil svoji milou Paříž a Dijon, lépe poznal řadu dalších francouzských měst a míst, významných po umělecké stránce: Orange, Avignon, Nîmes a Arles, Poitiers, St. Savin, Tours a zámky na Loiře, Chartres, Remeš a Rouen. Na cestě zpět zase prošel některá další německá města: Norimberk, Würzburg, Frankfurt, Mohuč, Worms a Heidelberg. Na jiných cestách, jež podnikl zcela na svůj náklad, si prohlédl řadu míst v Rakousku a Bavorsku, zejména Salzburg a Mnichov. V roce 1929 vypracoval pro světovou výstavu v Barceloně plán pro oddíl *Ikonografie sv. Václava*.

V polovině roku 1931 si Jan Květ podal žádost, aby bylo zahájeno habilitační řízení, jemuž se s úspěchem podrobil ještě v témže roce. Docentura mu byla Ministerstvem školství a národní osvěty udělena 16. dubna 1932, a jakožto soukromý docent ohlásil pak brzy konání přednášek na univerzitě.¹⁸² Každý soukromý docent měl své stálé pracoviště a na akademickou půdu docházel jen přednášet.¹⁸³

Na sklonku roku 1931 dostal Květ ještě dovolenou na studijní cestu do Vratislavi, počátkem následujícího roku byl opět ve Vídni. Na jaře vykonal cestu tentokrát do Drážďan, Lipska a Berlína.¹⁸⁴ Ve všech těchto městech věnoval velkou pozornost studiu muzeí, především po stránce organizace a muzejní techniky.

Do shonu všedního dne přišla další radost, narození druhého dítěte, syna Jana, dne 26. srpna 1933.¹⁸⁵ Jan Květ byl rodinný typ, rád se rodině věnoval, co možná

---

¹⁸⁰ Původně zamýšlel trasu: Paříž – Mnichov – Vídeň – Klosterneuburg – Brno – Rajhrad. Pak Řezno, Rajhrad, Olomouc a Klosterneuburg. A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 3, Zpráva Jana Květa o studijní cestě, nedatováno. Květ žádal o podporu na vědeckou cestu. „Do Brna, Rajhradu, Vídně a Klosterneuburg za účelem dokončení svých studií o skupině iluminovaných rukopisů, jejichž vznik se pojí k osobě královny Elišky Rejčky. Zamýšlená cesta bude trvat asi 14 dnů. Níže podepsaný publikoval knihu *Italské vlivy na románskou knižní malbu v Čechách*, jež se zabývá vývojovými předpoklady pro vznik stylu projevujícího se výzdobou rukopisů jmenované skupiny. Zamýšlená práce navazuje přímo na výsledky uvedené knihy, Předpokládá, že zdárným dokončením, podaří se osvětliti otázku původu slohu nejdůležitější skupiny iluminovaných rukopisů na počátku velkého vývoje českého malířství ve 14. stol.“ Tamtéž, kart. 2, Žádost Jana Květa Ministerstvu školství a národní osvěty, 18. 3. 1929.

¹⁸¹ A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 2, Dopis Národního muzea v Praze Janu Květovi o studijní cestě do Velké Británie, 29. 5. 1929.

¹⁸² A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 2, Oznámení Jana Květa Národnímu muzeu, 22. května 1934.

¹⁸³ O celém habilitačním řízení bude podrobně pojednáno níže, v podkapitole II. 2 Počátky univerzitní kariéry.

¹⁸⁴ A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 2, Dopis Předsednictva správního výboru Národního muzea, 25. 5. 1931, Dopis Předsednictva správního výboru Národního muzea, 3. 12. 1931.

¹⁸⁵ Jan Květ ml. se narodil 26. srpna 1933 v Praze. Po gymnáziu v Žitné ulici vystudoval Přírodovědeckou fakultu Univerzity Karlovy, obor fyziologie rostlin. Absolvoval v roce 1956. V letech 1956–1962 působil na Geobotanickém ústavu v Průhonících u Prahy, poté odjel na roční stáž do Oxfordu v Anglii. V letech 1964–1972 byl zaměstnán v brněnském Botanickém ústavu, od roku 1973 pracuje v Třeboni na místním

nejintenzivněji. Přestože měl mnoho práce a povinností jak v muzeu tak na univerzitě, snažil se veškerý svůj volný čas trávit v kruhu rodinném.¹⁸⁶

Pro rok 1933 plánoval cestu do Španělska, aby se mohl blíže obeznámit se stavebními památkami i v této oblasti. Nakonec však své plány přehodnotil a rozhodl se pro novou cestu do Itálie.¹⁸⁷ „Nebylo tentokráté účelem mé cesty sledovati určité téma nebo sbíratí materiál k řešení konkrétního vědeckého úkolu. Jejím cílem byla především města toskánská, pak hlavní umělecká střediska středoitalská a Řím. Účelem jejím bylo poznání z vlastního názoru pokud možno všeho stěžejního uměleckého materiálu této oblasti, který jsem dosud znal jen z literatury a vyobrazení. Města jako celek, jejich založení, dispozice půdorysná i výstavba i jednotlivé architektury, památky umění sochařského i malířského, zachované na místech, pro které byly vytvořeny, i díla všech umění shromážděná v galeriích a muzeích. Kromě Padovy navštívil ostatní města poprvé.“¹⁸⁸

Botanickém ústavu. Přednáší na Jihočeské univerzitě, je členem řady národních i mezinárodních vědeckých a odborných organizací, třeba České učené společnosti nebo Society of Wetlands Scientists. Podílel se také na vzniku a přijetí zákona o ochraně přírody z roku 1992. Má dvě dcery a čtyři vnoučata. Klára DVOŘÁKOVÁ, *Gamza hamsa nida, děkoval Květ korejsky (rozhovor s RNDr. Janem Květem, CSc.)*, Mladá fronta Dnes, 12. 1. 2009, s. B4.

¹⁸⁶ „Když jsem byl malej kluk no, tak táta byl o prázdninách s náma po dobu svý dovolený. Takhle my jsme jezdívali dycky na měsíc někam blízko Prahy, do Senohrab nebo Strančic a táta tam dojížděl za náma na sobotu a na neděli, pak jsme, podle toho kolik měl dovolený, nejdřív měl čtyři neděle a potom za války to zkrátily na čtrnáct dní. Tak jsme jezdili do nějaký končiny, kde bylo kopcovito a trochu vejš. Jednak do Svratky třeba nebo do Rváčova u Lomnice nad Popelkou a tam se nám věnoval kromě toho malování. Já se pamatuju třeba u toho Rváčova u Lomnice nad Popelkou je Smetanova vyhlídka, vo který se říká, že tam seděl Smetana a inspiroval se pro symfonickou báseň Z českých luhů a hájů a je votamtud' vidět, jak do Českýho ráje tak na Kozákov na Ještěd a do Krkonoš, teď už je to víc zarostlý ale tenkrát nebylo a ... tak táta nám tam tenkrát, mi tam vykládal celou jako ... takovej ten zeměpis a vo Krkonoších a vo těch zabranejch územích, po tom obvykle přešel něk tam taky na historii, že jo, a za války nám Němci vtlokali do hlavy jako žáčkům obecný školy do hlavy, že Čechy a Morava vždycky patřily k Německý říši a že se do ní vrátily, a táta mně vykládal, jak to vlastně bylo, jak to bylo s tím králem českým, že byl prvním kurfiřtem, že ta Svatá říše římská národu německého, že byl vlastně dnešním jazykem konfederace, čili sdružení nezávislých států a že Český království mělo nezávislý postavení a tak dále, takže takhle nás jako vzdělával a ovlivňoval i jako děti. (...) Pochopitelně s přibývajícím věkem jsme ho začal jako víc z něj jako čerpat (...) Potom... začalo to, co jsem říkal, to poslouchání tý muziky společný... ty, to naše sezení občas nad tím, co táta psal, on taky někdy posuzoval moje výtvoř, když jsem mu dal číst diplomku třeba, že jo, tak byla přírodovědecká, ale vytknul mně tam leccjaký věci“ Archiv autorky, rozhovor s RNDr. Janem Květem 3. 6. 2010. „Profesor Jan Květ měl pověst milujícího otce rodiny.“ Pavel SPUNAR, *Vlny vzpomínek. Rodina – studia – akademie*, Praha 2010, s. 117.

¹⁸⁷ A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 2, Žádost Jana Květa o studijní dovolenou, 11. 8. 1933. Tamtéž, kart. 3, Dopis Zemskému úřadu v Praze, 7. 9. 1933. Nakonec pobyl v Itálii 14 dní od 4. 11. – 28. 11. 1933, Tamtéž, Zpráva Jana Květa o studijní cestě Zemskému úřadu v Praze, 28. 12. 1933.

¹⁸⁸ Květův cestovní itinerář byl následující: Treviso – Padova (kde si chtěl osvěžit dojmy z Giottova díla tím spíše, že Giotto a malířství italského trecenta byla tématem jeho univerzitních přednášek) – Ferrara – Pistoia – Prato – Pisa – Lucca. Ve Florencii pobyl týden, „pro nesmírné bohatství tohoto města, jehož poznání je pro dějepisce umění nezbytné.“ – Fiesola – San Gimignano – Siena – Arezzo – Assisi – Perugia – Oriveto – Řím – Tivoli – Ostia. Tamtéž.

V roce 1936 se zúčastnil *XIV. mezinárodního kongresu pro dějiny umění* v Bruselu.¹⁸⁹ Následovala jeho cesta po Švýcarsku a ještě zavítal do Paříže.¹⁹⁰ Pochopitelné je, že se Jan Květ také intenzivně seznamoval s uměním domácím, většinou tak činil ve svém volném čase, kdy jezdil za krásami českých zemí, nicméně i na prostudování výtvarných a architektonických památek místních získal studijní podporu a volno přímo k tomu určené.¹⁹¹ Od roku 1935 pak na dlouhý čas za hranice nevyjel.

Květův vědecký zájem nebyl omezen pouze a jen na pole miniaturního malířství. Dokazují to i mnohé referáty ze zcela jiných oblastí dějin umění (v Numismatickém časopise, Naší vědě a Památkách archeologických), jejichž předmětem byly počátky gotického umění v Itálii i v Čechách, antických i středověkých mincí, o křesťanské archeologii, miniaturách, německých uměleckých renesančních plaketách a uměleckých řemeslech a technikách. Několik článků věnoval novým přírůstkům ve sbírkách muzea a začal se více zabývat uměním novodobějším a zlehka i současným. Přesto všechno zůstával jeho zájem o kodexy, iluminované rukopisy a knižní kulturu doby středověké vůbec ústředním bodem jeho práce.¹⁹²

Mimo svoje zaměstnání v muzeu a působení na univerzitní půdě, o kterém bude podrobně psáno níže, se Jan Květ podílel na práci a organizaci v nejrůznějších spolcích, sdruženích a institucích, které se věnovaly různému druhu pěstování výtvarného umění. Od třicátých let byl členem redakčního kruhu Českého časopisu historického. Také se stal roku 1930 členem komitétu S. V. U. Mánes,¹⁹³ kde se podílel na přípravě první výstavy *Sto let českého umění 1830–1930*,¹⁹⁴ také byl požádán, aby se ujal kapitoly o uměleckém řemesle doby renesanční a barokní v knize *Dějepis výtvarného umění*, k jejímuž vydání nakonec vůbec nedošlo.¹⁹⁵ Promlouval v cyklu přednášek pořádaných

---

¹⁸⁹ Tamtéž, kart. 2, Podpora od Zemského úřadu v Praze na studijní cestu do Švýcarska, 8. 5. 1936.

¹⁹⁰ Tamtéž, Podpora od Zemského úřadu v Praze na studijní cestu do Paříže a Bruselu, 23. 5. 1936.

¹⁹¹ Tamtéž, Podpora od Zemského úřadu v Praze na studijní cestu po Čechách, 10. 7. 1936.

¹⁹² Blíže se bude autorka dílu Jana Květa věnovat v samostatné kapitole: IV. 1 Teoretické dílo Jana Květa.

¹⁹³ Spolek výtvarných umělců Mánes, vznikl 1887, jako sdružení, jež si kladlo za cíl pořádat výstavy, vydávat časopis Volné směry i jiné publikace, pořádat přednášky. Prvním předsedou byl M. Aleš. K tomu blíže oficiální stránky spolku: <<http://svumanes.cz/>> online dne 14. 5. 2010.

¹⁹⁴ A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 40, Dopis od S. V. U. Mánes, 27. 5. 1930.

¹⁹⁵ Jde o knihu: Zdeněk WIRTH a kol., *Dějepis výtvarného umění v Čechách. I. díl, Středověk*, Praha 1931. A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 40, Dopis od S. V. U. Mánes, 16. 2. 1931.

českým odborem kuratoria Moderní galerie v Praze.¹⁹⁶ Přijal členství v poradním sboru Spolku pro zbudování Žižkova pomníku na Žižkově.¹⁹⁷

Spolu s K. Chytilým a V. Birnbaumem byl zvolen přísedícím členem archeologické komise při České akademii věd a umění.¹⁹⁸ Pracoval rovněž na přípravě výstavy *Albrecht z Valdštejna a doba bělohorská*.¹⁹⁹ Navštěvoval Kruh pro pěstování dějin umění, také zde přednesl zajímavé příspěvky, například v cyklu o českém středověkém umění, zájemcům přiblížil plastiku a malířství doby románské.²⁰⁰ Promlouval také v rozhlasovém vysílání.²⁰¹ Svou činností přispěl i v Jednotě výtvarných umělců v Praze, kde zorganizoval *Výstavu obrazů a kreseb Julie W. Mezerové*, kterou doprovodil slovem na vernisáži i v článku.²⁰² Na konci třicátých let byl kooptován za člena umělecko-výtvarného oboru Masarykova lidovědného ústavu, a do Československého Národního výboru pro dějiny umění, který byl zřízen podle statutů Mezinárodního výboru pro dějiny umění, předsedou národního komitétu byl J. Cibulka.²⁰³

II. 2 Počátky univerzitní kariéry

Jan Květ si podal žádost o připuštění k habilitačnímu řízení v oboru dějiny umění 11. května 1931.²⁰⁴ Dne 18. června 1931 byl usnesením profesorského sboru

---

¹⁹⁶ A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 40, Dopis od českého odboru kuratoria Moderní galerie v Praze, 9. 5. 1932.

¹⁹⁷ Tamtéž, Dopis Spolku pro zbudování Žižkova pomníku na Žižkově, 11. 5. 1932.

¹⁹⁸ Tamtéž, kart. 2, Dopis Archeologické komise při české akademii věd a umění, 14. 11. 1932.

¹⁹⁹ Tamtéž, kart. 40, Dopis od Pracovního výboru výstavy „Albrecht za Valdštejna a doba bělohorská“, 30. 1. 1934.

²⁰⁰ Tamtéž, kart. 29, Žádost Kruhu pro pěstování dějin umění, 1935. Tamtéž, kart 2, Oznámení o členství Jana Květa ve výboru Kruhu pro pěstování dějin umění v Praze, 9. 2. 1936.

²⁰¹ Tamtéž, kart. 1, O zvonech, přednáška pro rozhlas, 25. 12. 1935.

²⁰² Výstava obrazů a kreseb Julie Wintrové-Mezerové Dům Jednoty umělců výtvarných v Praze 2. 11. – 1. 12. 1935. J. KVĚT, *Umění Julie Mezerové*, in: Katalog výstavy obrazů a kreseb Julie W. Mezerové, Praha JUV, 2. listopad – 1. prosinec 1935, Praha 1935 s. 4.

²⁰³ Tamtéž, kart. 40, Dopis od Masarykova lidovědného ústavu – svazu osvětového, 25. 5. 1936. Tamtéž, kart. 2, Dopis od Československého národního výboru pro dějiny umění, 7. 1. 1938. „Úřad říšského protektora v Čechách a na Moravě žádá, aby Národní český komitét pro dějiny umění se rozešel (k 17. 7. 1939) a aby tato okolnost byla ještě včas oznámena Mezinárodnímu výboru londýnského kongresu. Místo toho se zamýšlí vytvořit pododdělení „Protektorát Čechy a Morava“ v Německém národním výboru pro dějiny umění, jehož členy by byli univerzitní profesoři Cibulka a dr. Swoboda.“ Tamtéž, kart. 2, Dopis od Československého národního výboru pro dějiny umění, 10. 8. 1939. Jan Květ byl tajemníkem Československého národního výboru pro dějiny umění.

²⁰⁴ Předložil: Životopis, nástin přednášek, které hodlá konat v nejbližších semestrech, pokud mu bude docentura udělena, návrh témat pro habilitační přednášku, křestní list, domovský list, vysvědčení dospělosti, imatrikulační list, vysvědčení o předběžné zkoušce filosoficko-pedagogické, absolutorium,

Filozofické fakulty Univerzity Karlovy přijat odborný posudek komise o vědecké hodnotě jeho předloženého habilitačního spisu: *Illuminované rukopisy královny Rejčky. Příspěvek k dějinám české knižní malby ve století 14.*,²⁰⁵ čímž byl tedy připuštěn k dalšímu stádiu habilitačního řízení. Práci řádně prostudoval a posudek na ní sepsal profesor G. Friedrich. G. Friedrich Květa dobře znal již z dob jeho studií, pečlivou historickou metodu mu vštěpoval on sám ve svých seminářích a cvičeních z pomocných věd historických. O práci se domníval, že „je cenným příspěvkem k probádání našeho středověkého malířství. Svědčí o dokonalé znalosti předmětu, vyzrálé metodě a vzorné akribii. Má i myšlenkovou samostatnost. Zjištění významné úlohy anglického umění, je skutečný objev. Přehlízíme-li i další práce doktora J. Květa v celku, překvapuje již jejich velký počet, případy kdy kandidát docentury opíral svou habilitační žádost o tak rozsáhlou vědeckou publikační činnost (21 referátů, 17 publikací – pozn. autorky),²⁰⁶ nejsou jistě časté. Práce nejsou jen hojné, ale také hodnotné. Jako vlastnost jeho pracovní metody nutno především uvést neobyčejnou zevrubnost a důkladnost, s jakou svůj předmět probádává až takřka do mikroskopických podrobností. Tato drobná práce není mu účelem, neutápí se v ní. Je mu jen prostředkem k získání solidního základu, na němž pak buduje své poznatky vědeckého rázu, které mají určitý velký rys, svědčí o myšlenkové samostatnosti a iniciativnosti a činí jasnými otázkami a problémy často značně spleťité.“²⁰⁷

Dalším stupněm řízení bylo habilitační kolokvium, které se konalo 29. října 1931 o třetí hodině odpolední.²⁰⁸ Zkušební komise se skládala z profesorů V. Birnbauma, A. Matějčka a G. Friedricha. Examinátoři dobře znali povahu i vědecké založení Jana Květa, a pokládali otázky takřkajíc na tělo. V. Birnbaum se tázal na „Začátky gotického malířství ve Francii; druhy, v nichž se vyvinulo /sklomalba a miniatura/; doba, kdy byl přechod z románského do gotického malířství dovršen. Šíření se z Francie do ostatní Evropy, hlavně Německa; sem přichází před Anglii a Flandersko a šíří se nejprve po Rýně.“²⁰⁹

---

vysvědčení učitelské způsobilosti, vysvědčení o rigorozech, opis doktorského diplomu. Tamtéž, kart. 2, Žádost Jana Květa o připuštění k habilitačnímu řízení, 11. 5. 1931.

²⁰⁵ Tamtéž, Udělení ceny z nadace Turkovy, 20. 5. 1933.

²⁰⁶ Recenze, články a referáty v denním tisku atd. na předloženém seznamu uvedeny jmenovitě nejsou. A UK, fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, inv. č. 435, Jan Květ, Posudek habilitační práce, 15. 6. 1931.

²⁰⁷ Tamtéž.

²⁰⁸ A AVČR, fond Jan Květ, kart. 2, Dopis Děkanství Filozofické fakulty Univerzity Karlovy Janu Květovi o konání habilitační kolokvia, 16. 10. 1931.

²⁰⁹ A UK, fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, inv.č. 435, Jan Květ, Protokol o habilitačním kolokviu Dra Jana Květa, 29. 10. 1931.

G. Friedrich položil otázky více historického ražení. Vyzval Květa, aby pohovořil o miniatuře všeobecně. Zajímalo jej odvození tohoto slova a jeho různý význam. Dále stočil řeč na vývoj iluminátorského umění v hlavních rysech. Ještě chtěl nastínit vlivy uplatňující se v iluminátorské výzdobě rukopisů a přehledně vysvětlit rozdíl mezi ilustrací a iluminací rukopisů, což měl Květ doplnit o přehled historického vývoje obrazových iniciál.²¹⁰

A poslední dotazy vznesl A. Matějček, který se ptal na Italské malířství druhé poloviny 13. století. Otázky směřoval především na malíře Giotto a jeho styl, jeho autentické malby v padovské Kapli dell' Arena. V druhé části otázky byly zjišťovány hlubší znalosti italského sochařství, proto měl Květ naznačit poměr Niccoly a Giovanniho Pisanů, vyjmenovat, popsat a charakterizovat jejich hlavní díla. A do třetice měl být vyložen klasicismus v gotickém umění 13. století a počátky realistických tendencí v gotickém malířství.²¹¹

Poté, co celý profesorský sbor schválil jeho habilitační kolokvium jako *zcela uspokojivé*, musel ještě stanovit čas a téma poslední části řízení, a to habilitační přednášky.²¹² Ze tří zajímavých nabídnutých témat, která byla: Počátky gotického umění v Čechách, Královna Rejčka a česká výtvarná kultura a Itálie a Čechy v dějinách středověkého umění, komise zvolila možnost první. I tato část proběhla s výsledkem *úplně uspokojivým*. Jan Květ se stal soukromým docentem.

Tím že mu byla udělena „*venia docendi*“ pro obor dějiny umění, začal konat pravidelné přednášky na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy.²¹³ „Milý strýče! Chystal jsem si přednášky, tedy zatím tu první, a to, jak chápeš, mi dalo nemálo starostí a práce, takže všechny ostatní věci jsem zatím... Začal jsem 11. března o půl jedenácté dopoledne, před osmi posluchači, vesměs ženského rodu...(to je místo Gollových tří teček!) Zatím úvodní přednáška k dvouhodinovce o „Uměleckém průmyslu v době renesanční“. A teď přes Velikonoce si musím připravit zas pokračování. Pro začátek je to dřina, protože je to pro mne něco zcela nového; ale nakonec, když už jsem plkal, se

---

²¹⁰ Tamtéž.

²¹¹ Tamtéž.

²¹² Habilitační přednáška byla vykonána dne 30. listopadu 1931 o 11. hodině dopolední v posluchárně č. 92. A AVČR, fond Jan Květ, kart. 2, Dopis Děkanství Filozofické fakulty Univerzity Karlovy Janu Květovi o konání habilitační přednášky, 23. 11. 1931. A UK, fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, inv.č. 435, Jan Květ, Protokol o habilitační přednášce Dra Jan Květa, 30. 11. 1931.

²¹³ Jejich konání ohlásil na pátek od půl jedenácté do dvanácti hodin. V letním semestru 1931 přednášel Umělecký průmysl renesanční v Itálii, v zimním semestru 1932/33 Umění předkarolinské a karolinské, v letním semestru Malířství a plastika doby románské. A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 2, Národní muzeum v Praze Janu Květovi, 16. 4. 1932.

mi to docela líbilo. A jelikož manželka má, jejíž kritičnost je známa (kritičnost vůči manželům je u žen jak známo příslovečná!), prohlásila, že se jí to líbilo, byl jsem téměř šťasten.²¹⁴

Nervozita, kterou do celé společnosti přinesla velká hospodářská krize z let 1929–1934, neponechala stranou ani univerzitu. Stabilitu a plynulý chod věci při každoročním střídání funkcionářů zajišťovali spolehliví a věci oddaní úředníci, kteří zůstávali po desetiletí.²¹⁵ Interpretace univerzitních tradic se stala politickou záležitostí a byla to nacionalistická pravice, která se jí chopila jako nástroje v kampani, jež pod protisocialistickými hesly cílila především proti Hradu, T. G. Masarykovi a E. Benešovi.²¹⁶ Radikalizace pravice ve studentském životě, která svým způsobem reflektovala špatné existenční perspektivy absolventů univerzity v letech krize, nezůstala bez odpovědi ze strany levice.²¹⁷

Navzdory neradostnému dějinnému rámci třicátých let zůstala zachována řada periodik, časopisů a ročenek, kde byl prostor manifestovat profesní, generační a názorové shody či rozpory, téměř do konce desetiletí.²¹⁸ Z hlavních umělecko-historických edic rámuje toto období Štencův první a poslední svazek *Dějepis výtvarného umění v Čechách*, který končí svůj výklad pozdní gotikou. Na jeho sepsání se pod redakčním vedením Zdeňka Wirtha²¹⁹ a Václava Viléma Štecha²²⁰

---

²¹⁴ SOKA Jindřichův Hradec, Kulturněhistorický archiv, kart. 84, inv.č. 567, složka Jan Květ, Dopis Jana Květa neurčenému strýcovi, 16. 3. 1932.

²¹⁵ Z. POUSTA – J. HAVRÁNEK (edd.), *Dějiny IV*, s. 41–47.

²¹⁶ V roce 1930 se Akademický senát Německé univerzity obrátil na Senát s žádostí, aby byl zákon změněn, že také Německá univerzita je pokračovatelkou staroslavného učení Karlova. (Většina profesorů byla proti např. Novotný, Stibera; pro byl např. Šusta i Pekař) Senát tuto žádost zamítl. Od r. 1933, kdy byl rektorem prof. botaniky Karel Domin, který si za svůj cíl vzal uskutečnění všech opatření, která byla obsažena v Lex Mareš (zákon z 19. února 1920, č. 135/1920 Sb. z. a n., o poměru pražských universit, nazvaný tak podle jednoho z předkladatelů, profesora fyziologie Františka Mareše). To vedlo k vyvrcholení tzv. insigniády (1934 za rektora Josefa Drachova). Srov. Tamtéž, s. 44.

²¹⁷ V roce 1932 byla založena Jednota nemajetných a pokrokových studentů, která organizovala řadu projevů proti německému i českému fašismu, při nichž nejednou docházelo ke konfliktům s pravicovými studenty. Srov. Tamtéž, s. 43.

²¹⁸ Hlavní pole působnosti poskytovalo Štencovo Umění, Český časopis historický, Památky archeologické, mánesácké Volné směry a besednický Život. Založení nových edic – 1935 Prameny (řada monografií řízená E. Fillou a B. Fučíkem), 1938 malá edice Poklady národního umění (řídila A. Birbaumová), 1941 Plány a díla (F. Kovárna), řada edičních počínů Umělecké besedy – Šourkova edice Cesty umění 1941, která měla obsáhnout dějiny umění od pravěku po novověk – slibovalo rozvinutí domácího bádání do nebývalé šíře. R. CHADRABA a kol., *Kapitoly II.*, s. 265–272.

²¹⁹ Zdeněk Wirth (1878–1961), historik umění, teoretik a organizátor památkové péče, v letech 1905–1918 pracovník Uměleckoprůmyslového muzea, od roku 1922 odborový přednosta Ministerstva školství a národní osvěty, od poloviny dvacátých let přednášel na ČVUT, od roku 1946 předseda Národní kulturní komise, akademik, spoluzakladatel ČSAV a její místopředseda. Jeho vědeckým zájmem byla teoretická bádání o české architektuře, historická topografie a teoretické otázky památkové péče. Tamtéž, 126–138.

²²⁰ Václav Vilém Štech (1885–1974), profesor dějin umění na pražské Akademii výtvarných umění. Jeho dílo vyznačuje sklon vyjádřit podstatu působení uměleckého díla na základě bezprostředního poznání a vcítění pomocí jemně odstíněného výkladu vyhýbajícího se abstraktním formulacím. Jeho zájem byl

podíleli i V. Birnbaum, J. Pečírka, A. Matějček a J. Cibulka. Druhé vydání Matějčkovy *České malby gotické* (1938, 1940) pak celé toto období uzavírá.²²¹

Co se týče institucionálního zakotvení, byly dějiny umění nadále vyučovány na brněnské univerzitě pod vedením E. Dostála, který však ve třicátých letech publikoval jen sporadicky. Svou tradici měl i dějepis umění na Uměleckoprůmyslové škole, kde jej přednášel Jaromír Pečírka²²² a V. V. Štech; na Ústavu dějin architektury působil zase od roku 1930 Oldřich Stefan,²²³ který se zde stal roku 1935 řádným profesorem a zároveň přednášel dějiny slohu na Akademii výtvarných umění, kam později docházel i V. V. Štech. Především však byl rozvoj oboru zajišťován na Ústavu dějiny umění na pražské univerzitě. Kde, po odchodu K. Chytila na odpočinek, zastávali funkci vedoucích čelní představitelé oboru profesor A. Matějček a profesor V. Birnbaum.

Skonem profesora V. Birnbauma v roce 1934, se ocitlo jedno oddělení semináře bez profesora. Protože vyučování v Ústavu pro dějiny umění bylo rozděleno ve dva spolu související semináře a tvořilo tak organický vědecky-výchovný celek, bylo nezbytně nutné, učinit opatření k udržení takové soustavy. Z toho důvodu profesor A. Matějček navrhl, aby byl vedením osiřelého oddělení semináře pověřen soukromý docent Jan Květ.²²⁴ Tak se také stalo.²²⁵

široký – od renesanční plastiky a malby, přes barokní epochu, až po současnou tvorbu. Tamtéž, s. 143–151.

²²¹ „Mezi těmito dvěma edičními podniky lze sledovat sinusoidu dalšího utváření pražské enklávy vídeňské umělekohistorické školy, k níž se postupně přidávala skupina Birnbaumových žáků narozených na přelomu století: Jan Květ (1896), topografka a vydavatelka Birnbaumových spisů Alžběta Birnbaumová (1898), Vojtěch Volavka (1899), Oldřich Stefan (1900), Václav Richter (1900), znalec barokní a novověké malby Vladimír Novotný (1901), Hana Volavková (1904), František Kovárna (1905), a Václav Mencl (1905). K této generační skupině patří i absolventka ČVUT Dobroslava Menclová (1904), Dostálův žák Albert Kutal (1904) a žák A. Matějčka a J. Mukařovského Pavel Kropáček (1915). Birnbaumovým seminářem prošli i Chytilovi žáci: F. Matouš, V. Denkstein, E. Poche, dva roky zde strávil i významný pracovník Umělecké besedy, Pečírkův a Štechův žák V. Šourek (1909). Práci profesionálních historiků umění provázela a zároveň plodně prostupovala výtvarná teorie a kritika (Pečírkův žák O. Mrkvička v Lidových novinách, K. Šourek v Útoku a Životě, V. Nikodem v Národním obrození, E. Filla, K. Teige, K. Novotný, píšíci výtvarníci jako J. Šíma, J. Čapek, B. Vaníček V. Rabas, V. Rada, J. Kaplický, M. Hégr a další). Ve své činnosti pokračovali badatelé, jejichž názorová orientace byla položena ve dvacátých letech (kromě jmenovaných V. Kramář a V. Nebeský).“ Tamtéž, s. 265–272.

²²² Jaromír Pečírka (1891–1966), historik umění a kritik, studoval ve Vídni u M. Dvořáka, pracoval ve vídeňské komisi památkové péče, poté v Praze v Uměleckoprůmyslovém muzeu, od r. 1920 byl učitelem na VŠUP a jejím rektorem, od r. 1935 docentem na filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Zabýval se hlavně českou a světovou středověkou sochařskou tvorbou a moderním malířstvím. R. CHADRABA a kol., *Kapitoly II.*, s. 179–184.

²²³ Oldřich Stefan (1900–1969) historik umění, původním školením architekt (ČVUT), prošel Birnbaumovým seminářem, přednášel na AVU, od r. 1935 profesorem a vedoucím Ústavu dějin architektury na Vysoké škole architektury, byl činný i jako památkář. Tamtéž, s. 273–283.

²²⁴ A UK, fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, inv. č. 435, Jan Květ, Dopis A. Matějčka profesorskému sboru filozofické fakulty, 13. 6. 1934.

Od letního semestru se Květ ujal nové funkce, a započal s konáním seminárních cvičení pro 23 posluchačů, začal propedeutikou a metodikou dějin umění.²²⁶ V následujícím akademickém roce pokračoval s tématem, probíral teoretické základy metodiky dějin umění, k tomu konal cvičení, která měla posluchače seznámit s praktickou stránkou umělecko historické metody. Pojednával o architektuře, plastice a malířství především po technické a tvaroslovné stránce, a byly studovány i slohové principy v jednotlivých oborech výtvarné práce. Postup cvičení byl podobný jako v minulém roce: výklad jednotlivých pojmů, doplněný promítáním obrazů a schématickými kresbami, terminologie česká i cizojazyčná a odkazy k literatuře, rozhovory s posluchači kontrolující při promítaných obrazech, do jaké míry se seznámili s vyloženou látkou. „Výsledky byly dobré, zájem posluchačů trvalý, frekvence velmi řádná“.²²⁷ Tím byl ukončen první kurz úvodu do dějin umění a jejich metody, který zůstal podle studijního plánu, vypracovaného v dohodě s profesorem A. Matějčkem, ředitelem Ústavu a semináře pro dějiny umění, úkolem Květova „přípravného“ oddělení semináře pro dějiny umění. Pro příští léta byl však stanoven rozsah propedeutických a metodických cvičení na čtyři semestry a měl být snížen počet studentů na hodinách. Dosavadní poměrně značný počet posluchačů vyllynul totiž

---

²²⁵ A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 2, Výnos Ministerstva školství a národní osvěty, 15. 7. 1934. Tamtéž, kart. 56, Pověřen Ministerstvem školství a národní osvěty vedením cvičení v 1. oddělení semináře pro dějiny umění filozofické fakulty Univerzity Karlovy 21. 12. 1934. Na konci první světové války byla uznána nutná potřeba druhého seminárního oddělení dějin umění kvůli rozsáhlosti oboru. Obrovská postupující specializace látky (architektura, sochařství, malířství, umělecký průmysl) kladla na badatele a učitele takové nároky, že již nebylo zcela možné, aby je bylo se ctí pěstovati vědecky ani vyučovat jedinému profesoru dějinám umění v časové a druhové celistvosti. Obor vyžadoval pojmout veškerou umělecko-historickou látku období středověku i novověku, a k tomu se vyžadovalo i speciální ovládnutí českých dějin umění. Těmto potřebám vyšlo Ministerstvo školství a národní osvěty vstříc, když v roce 1922 jmenovalo vedle profesora K. Chytila druhým profesorem oboru V. Birnbauma. Po Chytilově odchodu byl na jeho místo zase jmenován A. Matějček. Po smrti V. Birnbauma zůstala však druhá stolice dějin umění neobsazená. Ministerstvo ale uznalo nepřímou nutnost druhé stolice tím, že zachovalo seminární cvičení příslušná k této stoličce a pověřilo vedením druhého oddělení semináře právě soukromého docenta Jana Květa. A UK, fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, inv.č. 435, Jan Květ, Děkanství Filozofické fakulty Univerzity Karlovy Ministerstvu školství a národní osvěty: Návrh na jmenování Jana Květa mimořádným profesorem dějin umění, 4. 9. 1939.

²²⁶ „Probíráno bylo teoretický úvod do studia dějin umění a jeho metody. Byly objasněny základní pojmy, nastíněn vývoj historiografie obecní, objasněny základní pojmy historické a hlavně postuláty historické práce vůbec. Na tomto základě byl pak sledován dějepis umění se zvláštním zřetelem k nynějšímu stavu. Pak bylo pojednáno o pramenech dějin umění /jejich rozdělení a analýza/ a o metodologickém postupu práce. Při všech otázkách byli posluchači seznamováni s příslušnou literaturou. Stálými rozhovory a dotazy bylo zjišťováno, jak se posluchači seznámili s probranou látkou. Povaha cvičení nevyžadovala v tomto semestru exkurzí, a rovněž nemohly být ještě přidělovány referáty.“ Tamtéž, kart. 56, Seminární zpráva J. Květa za rok 1934/35 Ministerstvu školství a národní osvěty, 20. 9. 1935. Tamtéž, kart. 12, Přednášky LS/35 Úvod do studia: Propedeutika a metodika DU.

²²⁷ Tamtéž, kart. 56, Seminární zpráva Jana Květa za rok 1935/36 Ministerstvu školství a národní osvěty, 20. 10. 1936.

z toho, že do semináře se přihlásili původně posluchači všech ročníků, aby si doplnili tu část látky, jež po několik roků nebyla soustavně probírána.²²⁸

Pro další rok byl otevřen druhý kurz úvodu do studia dějin umění již jen pro studenty 1. a 2. roku studia, kteří teprve po absolvování tohoto prosemináře vstupovali do semináře k A. Matějčkovi. Program cvičení byl stejný, jen látka byla více rozvolněná.²²⁹ V roce 1937/38 pokračoval kurz pro 1. a 2. ročníky svojí druhou částí, kterou byla tentokrát cvičení praktická. Všichni členové semináře se vystřídali v referátech z architektury, sochařství a malířství, na něž pak navazovaly rozborů a diskuze s ostatními studenty. Výklady byly doplňovány promítáním plánů, obrazů, schematických náčrtků i architektonických detailů. Květ studenty cvičil v terminologii a tvarosloví, aby se naučili jasnému a přesnému vyjadřování po stránce jazykové i věcné, a vycvičili se tak ve zcela pregnantním popisu uměleckých děl, který byl nezbytným základem veškeré další práce.²³⁰ Takovouto koncepci svých hodin zachoval i v roce 1938/39.²³¹

Do univerzitního života se Jan Květ zapojil i jinak. V roce 1935 byl pověřen podílet se na slavnostní výzdobě auly k oslavám narozenin prezidenta.²³² Taktéž se stal členem komise vzniklé „k povznesení budovy Karolína“.²³³ A v akademických volbách 1936/37 byl zvolen zástupcem soukromých docentů pro rok následující.²³⁴ Také dění na mezinárodní úrovni bedlivě sledoval. A. Matějček doporučil Květovu účast na *XV. mezinárodním kongresu dějin umění*, který se konal ve dnech 24. – 30. července 1939 v Londýně. Květ zde měl vystoupit s referátem pojednávajícím o vztazích Čech a Anglie v knižním malířství 14. století. Na kongres měla navazovat řada studijních exkurzí, které měly probíhat až do 6. srpna. Nakonec tento kongres ale neabsolvoval.²³⁵

---

²²⁸ Tamtéž.

²²⁹ Takže namísto souborného obecného pojednání o architektuře, sochařství a malířství, byl přednášen úvod do architektury. Tamtéž, Seminární zpráva Jana Květa za rok 1936/37 Ministerstvu školství a národní osvěty, 20. 12. 1937.

²³⁰ Tamtéž, Seminární zpráva Jana Květa za rok 1937/38 Ministerstvu školství a národní osvěty, 12. 12. 1938.

²³¹ V zimním semestru Květ přednášel *Dějiny novověkého umění v přehledu II*, seminář *Propedeutika a metodika dějin umění I*, *Cvičení z oboru architektury, plastiky, malířství*. Tamtéž, Seminární zpráva Jana Květa za rok 1938/39 Ministerstvu školství a národní osvěty, 30. 12. 1939. Tamtéž, kart. 3, *Koncept Jana Květa: Stručný popis činnosti v období od 15. 9. 1938 – 15. 3. 1939*, nedatováno.

²³² Tamtéž, kart. 2, *Rektor Karlovy univerzity Janu Květovi: Pověření k výzdobě auly k oslavám narozenin prezidenta*, 15. 2. 1935.

²³³ Tamtéž, *Archiv Univerzity Karlovy Janu Květovi: Kooptován členem komise na povznesení budovy Karolína*, 4. 3. 1935.

²³⁴ Tamtéž, *Děkanství Filozofické fakulty Univerzity Karlovy Janu Květovi: Potvrzení volby zástupce soukromých docentů na rok 1937/38*, 6. 8. 1937.

²³⁵ Tamtéž, *Děkanství Filozofické fakulty Univerzity Karlovy Janu Květovi: výzva k zažádání o přiměřenou podporu na XV. kongres pro dějiny umění – History of Art 1939 24. – 30. 7. London*, 10. 6.

Jan Květ působil jako pedagog i na dalších vzdělávacích ústavech. Podle nových stanov z roku 1934 přibýly do osnov Státní archivní školy mimo jiné i dějiny umění.²³⁶ Tehdejší ředitel G. Friedrich se s žádostí o jejich vedení obrátil právě na Jana Květa, kterého dobře znal a jehož původně historické školení a precizní povaha byly přesně tím, co se pro tento typ kurzů hodilo. Budoucím archivářům Květ přednášel Dějiny knižního umění a Úvod a metodologii dějin umění, také je seznamoval s vývojem umění, ale jen v jakémsi stručnějším přehledu, u kterého vždy vycházel z konkrétních historických a geografických daností oblastí, o nichž postupně hovořil. Své přednášky, jak mu bylo zvykem, opíral o konkrétní obrazový materiál i schématické kresby.²³⁷

V této době ještě neexistovaly příručky s kresbami a náčrtý, které by byly pro studenty i jiné zájemce o dějiny umění jejich průvodci po slohových člancích a prvcích. Proto měla učební praxe Jana Květa velký úspěch, jak ostatně dokládá reflexe historika Josefa Polišenského, kterého si Jan Květ svými výklady zcela získal.²³⁸ Ke spolupráci Květa vybídla také Státní pedagogická akademie při Amerlingovu

---

1939. Tamtéž, kart. 3, Žádost Jana Květa Ministerstvu školství a národní osvěty, 12. 6. 1939. Květ odvolal svoji žádost o podporu na kongres, kterého se nemohl zúčastnit kvůli zdravotním problémům. A UK, fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, inv. č. 435, Jan Květ, Jan Květ Ministerstvu školství a národní osvěty, 27. 6. 1939.

²³⁶ Státní archivní škola československé odborné školy pro vzdělávání archivářů v oboru archivnictví a pomocných věd historických. Působila v Praze v letech 1919–1949. Na pražské univerzitě probíhala výuka pomocných věd historických v rámci studia historie, zatímco nová archivní škola se měla orientovat spíše na specializovanou praktickou výuku pro archiváře. V roce 1919 povolilo ministerstvo školství a národní osvěty zřízení školy, která mu byla přímo podřízena. Ředitelem byl jmenován Gustav Friedrich a škola sídlila v budově Zemského archivu v Bredovské ulici č. 6. (dnešní třída Politických vězňů) později v ulici Belcrediho č. 5 (dnešní Milady Horákové), čímž bylo zajištěno potřebné zázemí pro praktickou výuku. Podle zřizovacího dekretu byla SAŠ vysokou školou, ale toto bylo ministerstvem později zpochybněno. Kurzy se otevíraly každý druhý rok, avšak během 1. republiky z úsporných důvodů proběhlo jen osm kursů. Devátý kurs byl jen dvouletý (1941–1943). Po válce proběhl ještě 10. kurz (1945–1948) a poslední 11. v letech 1947–1950. Na výuce se podíleli Gustav Friedrich, Václav Novotný, Vladimír Klecanda, Václav Vojtíšek, Jan Bedřich Novák, Václav Hrubý, Zdeněk Kristen, Jaroslav Prokeš, Bedřich Jenšovský, František Roubík aj. Po druhé světové válce byla škola obnovena a otevřen 10. kurs. Změny po roce 1948 se dotkly i archivní školy. Od školního roku 1949/50 bylo archivní studium přeneseno na filozofickou fakultu, což de facto znamenalo zánik SAŠ, která jinak nebyla zrušena žádnou právní normou. Za třicet let své existence absolvovalo Státní archivní školu zhruba sto posluchačů. Josef KOLLMANN, *Státní archivní škola*, Sborník archivních prací 32/1982, s. 225–307.

²³⁷ A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 2, Státní archivní škola Janu Květovi, Učebná osnova I. roč. VII. kurzu státní archivní školy, 4. 10. 1934. Tamtéž, kart. 40, Státní archivní škola Janu Květovi, 24. 9. 1935. Tamtéž, Státní archivní škola Janu Květovi, 19. 10. 1935. Tamtéž, Státní archivní škola Janu Květovi, 17. 6. 1937. Tamtéž, Státní archivní škola Janu Květovi, 29. 10. 1938. Tamtéž, Archivní škola Janu Květovi, 7. 6. 1940. Tamtéž, Archivní škola Janu Květovi, 5. 4. 1941. Tamtéž, kart. 13, Přednášky ZS 34/5: Umělecké řemeslo renesance v Západní a Severní Evropě. „Jinak taky táta hodně fotografoval, a měl dalekohled, že jo, a měl na fakultě ohromnou sbírku tehdy černobílých diapositivů, který promítal při přednáškách.“ Archiv autorky, rozhovor s RNDr. Janem Květem, 3. 6. 2010.

²³⁸ Josef POLIŠENSKÝ, *Historik v měnícím se světě*, Praha 2001, s. 62.

učitelském ústavu, zde o výtvarném umění promluvil ke frekventantům kurzu pro učitele měšťanských škol.²³⁹

Provizorní situaci ve vedení jednoho oddělení semináře bylo třeba řešit, proto se 1. září 1939 uskutečnila mimořádná schůze profesorského sboru filozofické fakulty, na níž podali profesori A. Matějček, J. Schráníl²⁴⁰ a J. Čadík²⁴¹ návrh, aby byl soukromý docent Jan Květ jmenován mimořádným profesorem dějin umění. Svůj návrh odůvodňovali především tím, že jmenování druhého profesora dějin umění je žádoucí z vědeckých i pedagogických ohledů.

Záměrem členů fakulty (archeologické a historické skupiny) bylo jmenování druhého profesora dějin umění, ihned jakmile pro to budou splněny nezbytné předpoklady. „Podepsaní chtěli učinit návrh v příštím školním roce, čekající na vytištění práce Jana Květa *Síňový prostor v chrámové architektuře doby románské a gotické*, avšak nepředvídané události nutí, aby návrh podali již nyní. Ediční nesnáze oddalují vydání zmíněné práce, která je v rukopise hotová a navrhovateli čtena. K upřesnění uspišení návrhu ponouká hlavně však to, že odchodem profesora Šusty do penze ubyl examinátor při zkouškách rigorózních, který dosud nahrazoval chybějícího odborníka. Je tedy obsazení stolice dějin umění nutné i z důvodů pedagogických a služebních, a návrh je tím důvodnější, ježto se Květ plně osvědčil i jako pracovník vědecký i jako dobrý pedagog v rámci svého seminárního působení. Vědecká činnost Květa od jeho habilitace je značná svým rozsahem i vědeckým významem. Jeho práce se rozšířila nejen ve speciálním prohloubení témat, která tvořila základ jeho starších prací, ale také začal zasahovat od zcela nových oblastí umění, značně vzdálených jeho původnímu zaměření. V pracích, jež vznikly od habilitace, se projevuje nejen jako teoretik dějin umění, ale mluví z něj i muzejní praktik, který se szil

---

²³⁹ A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 40, Dopis od Ředitelství Státní pedagogické akademie, 16. 9. 1936. Květ zde vedl přednášky: Dějiny umění v přehledu, Nauka o slohu. Tamtéž, kart. 3, Dopis od Ředitelství Státní pedagogické akademie, 7. 12. 1938.

²⁴⁰ Josef Schráníl (1893–1940), žák L. Niederleho, vedoucí archeologického semináře. Zvláště v průběhu třicátých let došlo k institucionálním změnám. Ve školním roce 1935/36 zanikl univerzitní Archeologický ústav (jeho prehistorické oddělení po odchodu prof. L. Niederleho vedli taktéž postupně prof. A. Štocký a prof. J. Schráníl) a na jeho místo nastoupily dva samostatné ústavy – Ústav archeologie klasické a Ústav archeologie prehistorické (jeho ředitelem byl až do roku 1940 prof. J. Schráníl). J. TOMEŠ a kol., *Český biografický slovník, III. díl Q–Ž*, s. 116.

²⁴¹ Jindřich Čadík (1891–1979) historik umění, dlouholetý ředitel Umělecko-průmyslového muzea v Plzni, klasický archeolog. Internetové stránky Západočeského muzea v Plzni: <<http://www.zcm.cz/?page=osobnosti-cadik-jindrich>> online dne 22. 6. 2010.

s materiálem a jemuž praktická činnost dala bohaté možnosti uplatnit své znalosti v prosemináři.²⁴²

Tento návrh byl schválen všemi 32 hlasy a bylo už jen na Ministerstvu školství a národní osvěty, zda a jak jejich prosbu přijmou.²⁴³ Avšak v tomto neklidném období se na Květovo jmenování profesorem čas již nenašel.

II. 3 Univerzita uzavřená, aneb co bylo za války

Mnichovské rozhodnutí o osudu Československa těžce postihlo celý národ a zasáhlo hluboce také do života univerzity. Vzápětí po okupaci 15. března 1939 nacisty začala ideologicko-politická perzekuce fakulty.²⁴⁴ Fronty byly nyní zcela jasné a spory mohly být jen o taktiku, jakou zaujmou studenti i jejich učitelé vůči okupantům.²⁴⁵ Přes všechna bezpečnostní opatření a emocionálně laděné apely protektorátních úřadů vyzněl 28. říjen jako mohutná národní demonstrace ve středu Prahy. Studenti patřili mezi její nejaktivnější účastníky. Německá policie neváhala demonstraci tvrdě rozehnat za použití střelných zbraní. Byl zastřelen dělník Václav Sedláček a těžce zraněn student medicíny Jan Opletal a dalších dvanáct účastníků utrpělo zranění střelnou zbraní. Došlo také k zatčení celkem na 400 osob.

Zjitřenou atmosféru ještě podnítila zpráva, že J. Opletal 11. listopadu podlehl následkům svých zranění. Následovala pietní protestní akce, až vše vyvrcholilo 17. listopadu. Těmito událostmi bylo zdůvodněno již dříve zamýšlené uzavření vysokých škol.²⁴⁶ Budovy fakulty byly ihned obsazeny a jejich rozsáhlé knihovny

---

²⁴² A UK, fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, inv. č. 435, Jan Květ, Návrh A. Matějčka profesorskému sboru FF UK, 30. 8. 1939.

²⁴³ Tamtéž, Dopis děkana FF UK Ministerstvu školství a národní osvěty: Návrh na jmenování Jana Květa mimořádným profesorem, 4. 9. 1939.

²⁴⁴ Například již 21. 3. 1939 zprostito Ministerstvo školství a národní osvěty komunisticky orientovaného profesora Z. Nejedlého veškeré činnosti a později ho trvale penzionovalo, anebo vládní usnesení z 21. 1. 1939, kterým byli odejiti vyučující židovského původu. Z. POUSTA – J. HAVRÁNEK (edd.), *Dějiny IV*, s. 159.

²⁴⁵ Zatímco někteří profesori doufali, že ještě zůstane otevřen prostor pro vlastenecké působení, chráněné navenek loajalitou vůči Říši, bezmála všem studentům bylo toto myšlení cizí. Během srpna musela univerzita na příkaz říšského protektora předat insigne ministerstvu školství a ty pak byly předány univerzitě německé. Na počátku zimního semestru přišly další požadavky, a to aby bylo zcela vyklizeno Karolinum a aby byla česká univerzita zbavena práva užívat velkou aulu a aby německé univerzitě předala všechny archivní fondy vzniklé před rokem 1882. Srov. Tamtéž, s. 47–48.

²⁴⁶ Srov. Jan GEBHART – Jan KUKLÍK, *Velké dějiny zemí koruny české. Svazek XV. a, 1938–1945*, Praha – Litomyšl 2006, s. 331–345. Dále Jiří DOLEŽAL, *Česká kultura za protektorátu: školství, písemnictví, kinematografie*, Praha 1996.

a sbírky vystěhovány. Většina knihoven byla pak po dobu okupace umístěna ve skladištích na Albertově. Do hlavní budovy, na dnešním náměstí Jana Palacha, se nastěhovala Německá filozofická fakulta a úřad kurátora německé vysoké školy. Později tu byla nechvalně známá instituce Reinhard Heydrich Stiftung.²⁴⁷

Česká věda se tak od počátků okupace ocitla ve velmi obtížné situaci. Ztratila přirozenou institucionální základnu svého rozvoje, byla zastavena výchova vědeckého dorostu. Určitý prostor ještě nabízela Česká akademie věd a umění, která ze svých fondů podporovala vědecké bádání i publikační činnost. Zachovány zůstaly i některé výzkumné ústavy při velkých průmyslových podnicích, vědecký výzkum pokračoval také na klinikách a dalších lékařských pracovištích a úsilí o vědeckou práci se rozvíjelo především v knihovnách, archivech, galeriích a muzeích.²⁴⁸

Profesoři a asistenti byli dáni na dovolenou s čekatelným, nebo byli penzionováni, někteří byli nasazeni na práci do zbrojního průmyslu; naproti tomu soukromí docenti měli většinou svá kmenová pracoviště, na kterých zůstali. Pro Jana Květa to bylo Národní muzeum. Ovšem i zde ho čekaly změny. Byl pověřen vykonávat funkci správce národopisného oddělení,²⁴⁹ namísto původního postu zemského muzejního rady v oddělení historicko-archeologickém. Z Václavského náměstí se přestěhoval do Kinského zahrady. Dva měsíce po jeho převedení na nové pracoviště přišel další příkaz, Jan Květ byl ustanoven vedoucím – přednostou celého národopisného úseku.²⁵⁰ Když se této nové pozice ujímal, učinil prohlášení, ve kterém upozorňoval na to, že jeho kvalifikace historika a historika umění nezahrnovala národopisná studia, která byla samostatným studijním oborem.²⁵¹ Řediteli Národního muzea musel měsíčně hlásit postup prací, i svědomitost pracovníků. Hlavní náplní jeho

---

²⁴⁷ Z. POUSTA – J. HAVRÁNEK (edd.), *Dějiny IV*, s. 159.

²⁴⁸ J. GEBHART – J. KUKLÍK, *Velké dějiny, Svazek XV. a*, s. 504.

²⁴⁹ A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 2, Zemský úřad v Praze Janu Květovi, 29. 10. 1940.

²⁵⁰ Květ nastoupil do národopisného oddělení Národního muzea 30. 10. 1940, přednostou se stal 5. 12. 1940, a funkce byl zproštěn 16. 5. 1942. Tamtéž, Zemský viceprezident pro Čechy Janu Květovi, 16. 5. 1942.

²⁵¹ „Vynasnažím se učiniti za dost své nové funkce ze všech svých sil a schopností, jak je mojí povinností. Protože však ani má odborná kvalifikace, ani dosavadní funkce v muzeu, ani má vědecká a publikační činnost nezahrnovala obor národopis, nemohu s dobrým svědomím bráti na sebe odpovědnost za případné škody, které by proti mé vůli a přes mé úsilí plnití řádně své povinnosti, mohly někdy vzniknouti ústavu mně svěřenému z toho, že jest mým úkolem samostatná a zodpovědná práce v oboru, pro nějž nemám odborné kvalifikace a v němž jsem dosud nepracoval. Škody, které mám na mysli, mohly by být rázu správního, hmotného i morálního, jmenovitě ve styku oddělení s veřejností a s pracovníky v oboru národopisu. Činím toto prohlášení tím spíše, že okolností, za jakých se ujmám své nové funkce, jsou velmi obtížné, a že mojí činností v ústavu, jehož vědní obor je mi vzdálen, mohlo by být ohroženo ve své podstatě mé postavení jako správce oddělení v poměru k ostatním jeho zaměstnancům i mé jméno vědecké.“ Tamtéž, Zemský úřad v Praze Janu Květovi, příloha, 29. 10. 1940.

tamní práce bylo organizování a provádění soupisových prací národopisných sbírek.²⁵² Byl proveden úklid skladišť, vše nově reorganizováno, provedeny nejnnutnější opravy, vyřešeny nejakutnější problémy a exotické sbírky byly předány do správy Náprstkovu muzeu.²⁵³

Oddělení předal 20. května 1942 doktoru Svobodovi a téhož dne znovu nastoupil na své původní působiště, do oddělení historicko-archeologického.²⁵⁴ Zde se brzy stal zástupcem vedoucího celého úseku.²⁵⁵ Jan Květ ml. vzpomínal, jak rád svého otce v budově na Václavském náměstí navštěvoval, neboť v oddělení byla dobrá parta a vládla vždy přátelská nálada.²⁵⁶ Na podzim roku 1941 bylo Květovi Němci, doktorem Krausem a hrabětem Waldburgem, nabízeno a vnučováno místo hlavního ředitele Národního muzea v Praze, s touto funkcí mělo být spojeno i generální ředitelství všech muzeí v Protektorátu. Místo odmítl.²⁵⁷

V dané historické situaci sehrávala hlavně kultura závažnou roli. Stávala se „nejvyšší formou národního života, která mu zbyla a kterou se může národ projevovat.“ Do pozadí ustoupily dosud nesmiřitelné spory mezi jednotlivými myšlenkovými proudy, mezi uměleckými či vědeckými koncepty nebo generacemi. Hlavním kritériem veškeré tvůrčí aktivity se stávalo demonstrativní přiznání se k české národní příslušnosti a úsilí o záchranu její integrity a svébytnosti.²⁵⁸ Zlom v kulturním životě znamenal příchod Reinharda Heydricha do Prahy a nástup nové protektorátní vlády zahájil ofenzivní nástup v prosazování „říšské myšlenky“. Po atentátu na R. Heydricha zavedla okupační moc dosud nevídanou vlnu represí a zastrašování českého obyvatelstva jako celku.²⁵⁹

---

²⁵² Za 428 pracovních dnů do signatur zapsali 31.733 inventárních čísel. Tamtéž, kart. 3, Poznámkový sešit Jana Květa, 31. 10. 1940 – 15. 4. 1942.

²⁵³ K tomu jsou velmi podrobné zápisy. Tamtéž.

²⁵⁴ Květ uvedl, že byl funkce zproštěn z toho důvodu, že býval členem zednářské lóže „Pravda vítězí“. Tamtéž, kart. 3, Stručný popis činnosti v letech 1938–1945, příloha 3, s. 1.

²⁵⁵ A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 2, Potvrzení Zemského muzea v Praze Magistrátu hlavního města Prahy, odbočce v Dejvicích, 9. 7. 1942.

²⁵⁶ Především zmínil: Emanuelu Nohejlovou-Prátovou (1900–1995), historičku, spoluzakladatelku novodobé české numismatiky. J. TOMESŠ a kol., *Český biografický slovník, II. díl K–Q*, s. 455–456. Gustava Skalského (1891–1956) historika a numismatika, od roku 1914 v Národním muzeu v Praze, zakladatele české novodobé numismatiky. Tamtéž III., s. 133. Vladimíra Denksteina (1906–1993), historika umění a muzeologa. Tamtéž I., s. 231.

²⁵⁷ „K jednání tomu došlo na základě referátu prof. Kunkela ze Štětína, pověřeného návrhem na reorganizaci Národního muzea v Praze, o stavu národopisného oddělení Národního muzea za mého vedení. Místo to jsem odmítl a o jednání jsem z profesorů filozofické fakulty informoval pány Matějčka a Pražáka.“ Více o tom: A AV ČR, fond Jan Květ, kart.3, Stručný popis činnosti v letech 1938–1945, příloha 3, s. 1.

²⁵⁸ J. GEBHART – J. KUKLÍK, *Velké dějiny, Svazek XV. a*, s. 478–479.

²⁵⁹ Tamtéž, s. 510–526.

Jan Květ se snažil svými aktivitami přispívat k onomu pozitivnímu povzbuzení národa. Hlavně svojí spisovatelskou a výstavnickou prací, která v tomto období obsahovala silný citový akcent. Jeho stěžejním a velmi oblíbeným počinem tohoto neradostného období se stala kniha *Má vlast. Česká krajina v dílech našich malířů*. Byl to soubor 122 obrazů českých malířů 19. a 20. století, jehož předmluvu sepsal Josef Hora.²⁶⁰ Kniha byla zamýšlená jako vzpruha českému národu, aby mu připomenul nejen velké umělecké osobnosti, ale především krásu milované země. Konečně byl též vydán jeho dlouho připravovaný spis *Síňový prostor v chrámové architektuře doby románské a gotické*, který měl být podkladem k získání profesury. Pro toto období je typický odklon od původního Květova badatelského zaměření na starší umění především ke krajinářskému malířství 19. století a k umění současných malířů. Velmi aktivně se po celou dobu války věnoval galerijní organizaci.

Pořádání výstav především současných českých umělců mělo být apelem na národní povědomí, hrdost a čest. Pro rok 1940 představil na 19. výstavě Salonu malíře Bohumila Stanislava Urbana a Františka Zikmunda, svého dobrého přítele.²⁶¹ V roce následujícím pořádal výstavu Adolfa Kašpara a Franty Úprky, *Tvář české krajiny* ve výstavních prostorách S. V. Ú. Mánes a na konci roku zahájil výstavu Sotera Vonáška a Miloše Maliny.²⁶² V roce 1942 přiblížil české veřejnosti tvorbu Vladimíra Pukla, Richarda Wiesnera a Miloslava Holého.²⁶³ Od počátku roku 1943 byl odborným uměleckým poradcem v galerii J. R. Vilímek v Praze,²⁶⁴ a nejen pro ni připravoval

---

²⁶⁰ První vydání z roku 1940 se lišilo od pozdějších výtisků (7. nové a přepracované vydání vyšlo v roce 1959) tím, že v něm zcela chyběly tehdy zabrané pohraniční oblasti.

²⁶¹ Jan Květ ml. vzpomínal na jejich úzké přátelství. Archiv autorky, rozhovor s RNDr. Janem Květem, 3. 6. 2010.

²⁶² 5. výstava Salonu Výtvarné dílo 7. 3. – 7. 5. 1941: Obrazy, kresby, grafiky a plastiky z pozůstalosti Adolfa Kašpara a Františka Úprky. J. KVĚT, *Úvod*, in: Katalog výstavy obrazů, kreseb, grafik a plastik z pozůstalosti Adolfa Kašpara a Franty Úprky, Praha, Salon Výtvarné dílo, 7. 3. – 7. 4. 1941, Praha 1941, s. 2. Týž, *Úvod*, in: Katalog výstavy *Tvář české krajiny*, Praha, S. V. Ú. Mánes, 6 – 9 1941, Praha 1941 s. 5–7. Pozvánka na vernisáž 4. 12. 1941 výstavy Sotera Vonáška a Miloše Maliny.

²⁶³ Vladimír Pukl 5. 9. – 14. 10 1942 Salon Výtvarné dílo. J. KVĚT, *Úvod*, in: Katalog výstavy obrazů, kreseb a grafik akademického malíře a grafika Vladimíra Pukla, Praha, Salon Výtvarné dílo, 15. 9. – 14. 10. 1942, Praha 1942, s. 1–2. Výstava posledních prací Richarda Wiesnera ve výstavních prostorách S. V. Ú. Mánes 12. 3. – 6. 4. 1942. Týž, *Úvod k výstavě nových prací malíře Richarda Wiesnera*, in: Katalog výstavy obrazů Richarda Wiesnera, Praha, Síň Mánesa, 12. 3. – 6. 4. 1942, Praha 1942, s. 1–3. Souborná výstava obrazů, akvarelů a kreseb Miloslava Holého v malé síni Mánesa 9. 4. – 3. 5. 1942. Týž, *Profil malíře Miroslava Holého*, in: Katalog obrazů, akvarelů a kreseb Miroslava Holého, Praha, Síň Mánesa, 9. 4. – 3. 5. 1942, Praha 1942, s. 1–3.

²⁶⁴ Galerie J. R. Vilímek byla jednou z nejvýznamnějších výstavních síní 40. let v Praze, která zahájila činnost 1941 z podnětu šéfredaktora Nakladatelství Josef Richard Vilímek, literárního kritika Bedřicha Fučíka (1900–1984) v uvolněných místnostech nakladatelství a knihkupectví na Národní třídě 30. V počáteční fázi existence galerii vedl Fučíkův blízký spolupracovník František Kobylka. Do listopadu 1949, kdy svoji činnost galerie ukončila, bylo uspořádáno 83 výstav.
<http://abart-full.artarchiv.cz/soubory/23552_0001.pdf> online dne 3. 6. 2010.

mnohé další výstavy. Opět uspořádal výstavu F. Zikmunda, dále Viléma Plocka, Hugo Ullika, Anny Roškové, Maxe Švabinského, Františka Tichého, Ady Nováka a Cyrila Boudy.²⁶⁵ V dalším roce se Jan Květ spolupodílel na přípravě výstav: *Obrazy hledají své autory*, Vladimíra Silovského, Vladimíra Studeného, Miloslava Holého, Ivo Rubiče a Karla Svolinského.²⁶⁶

Veřejná činnost Jana Květa byla zcela v souladu s jeho vědeckou odborností. Působil jako odborný poradce a člen nejrůznějších komisí. Roku 1940 se stal členem poroty pro udělování národní ceny pro umění výtvarné za období od 1. srpna 1939 do 31. července 1940. Byl jmenován členem výstavní a nákupní komise ministerstva školství na období 1940–1942.²⁶⁷ Již v květnu 1942 požádal o zproštění z této funkce. Nebylo mu vyhověno a činnost komise v té podobě, v jaké byla jmenována na podzim 1940, se protáhla až do července 1943. Členem poroty pro soutěž na inscenaci Dvořákovy opery *Rusalka* byl v roce 1941. Porota pracovala celé září v Uměleckoprůmyslovém muzeu v Praze. V květnu 1941 byl zvolen členem komise pro vědecký výzkum, soupis, zpracování a vydávání českých památek hmotné

---

²⁶⁵ 390. výstava Topičova salonu František Zikmund 2. 1. – 21. 1. 1943. J. KVĚT, *Úvod*, in: Katalog výstavy František Zikmund, Praha, Topičův salon, 2. 1. – 21. 1. 1943, s. 1–3. 13. výstava galerie J. R. Vilímek 22. 1. – 14. 2. 1943 *Obrazy a kresby Viléma Plocka*. Týž, *Obrazy a kresby Viléma Plocka*, in: Katalog výstavy *Obrazy a kresby Viléma Plocka*, Praha, Galerie J. R. Vilímka, 22. 1. – 14. 2. 1943, Praha 1943 s. 1–2. 14. výstava galerie J. R. Vilímek 16. 2. – 9. 3. 1943 *K výstavě obrazů a kreseb Huga Ullika*. Týž, *K výstavě obrazů a kreseb Hugo Ullika*, in: Katalog výstavy *Obrazy a kresby Hugo Ullika*, Praha, Galerie J. R. Vilímka, 16. 2. – 9. 3. 1943, Praha 1943 s. 1–2. 16. výstava galerie J. R. Vilímek 6. 4. – 27. 4. 1943 *Akvarely Anny Roškové*. Týž, *Akvarely Anny Roškové*, in: Katalog výstavy *Akvarely Anny Roškové*, Praha, Galerie J. R. Vilímka, 6. 4. – 27. 4. 1943, Praha 1943, s. 1–2. *Kresby krajin Maxe Švabinského*. Týž, *Kresby krajin Maxe Švabinského*, in: Katalog výstavy *Kresby krajin Maxe Švabinského*, Praha, Galerie J. R. Vilímka, 30. 4. – 30. 5. 1943, Praha 1943 s. 1–2. 22. výstava galerie J. R. Vilímek 22. 5. – 26. 9. 1943 *Nové práce Františka Tichého*. Týž, *K výstavě nových prací Františka Tichého*, in: Katalog František Tichý, Praha, Galerie J. R. Vilímka, 5. – 26. 10. 1943, Praha 1943, s. 1–2. 23. výstava galerie J. R. Vilímek 29. 10. – 21. 11. 1943 *Obrazy Ady Nováka*. Týž, *Obrazy Ady Nováka*, in: Katalog výstavy *Ada Novák*, Praha, Galerie J. R. Vilímka, 29. 10. – 21. 11. 1943, Praha 1943, s. 1–2. 12. výstava Pošovy galerie 15. 4. – 4. 5. 1943 *Obrazy, akvarely a kresby Cyrila Boudy*. Týž, *K výstavě obrazů, akvarelů a kreseb Cyrila Boudy*, in: Katalog výstavy obrazů, akvarelů a kreseb Cyrila Boudy, Praha, Pošova galerie, 15. 4. – 4. 5. 1943, Praha 1943, s. 1–4.

²⁶⁶ Výstava galerie J. R. Vilímek *Obrazy hledají své autory* (Anonymové 17. – 19. století) 31. 7. – 29. 8. 1944. Týž, *Obrazy hledají své autory*, in: Katalog výstavy *Obrazy hledají své autory*, Praha, Galerie J. R. Vilímka, 31. 7. – 29. 8. 1944, Praha 1944, s. 1. Výstava Vladimíra Silovského v síni S. Č. U. G. Hollar zahájena 4. 1. 1944. Týž, *Úvod*, in: Katalog výstavy původní grafiky a kreseb Vladimíra Silovského, Praha, S. Č. U. G. Hollar, leden 1944, Praha 1944, s. 1–7. 26. výstava galerie J. R. Vilímek 7. 1. – 30. 1. 1944 *Kresby Vladimíra Studeného*. Týž, *Kresby Vladimíra Studeného*, in: Katalog výstavy Vladimír Studený, Praha, Galerie J. R. Vilímka, 7. – 30. 1. 1944, Praha 1944, s. 1–2. 27. výstava galerie J. R. Vilímek 27. 1. – 23. 2. 1944 *Nové obrazy Miloslava Holého*. Týž, *Nové obrazy Miloslava Holého*, in: Katalog výstavy Miroslav Holý, Praha, Galerie J. R. Vilímka, 1. – 23. 2. 1944, Praha 1944, s. 1–2. 28. výstava galerie J. R. Vilímek 25. 2. – 19. 3. 1944 *Obrazy a kresby Ivo Rubiče*. Týž, *Malíř Ivo Rubič*, in: Katalog výstavy Ivo Rubič, Praha, Galerie J. R. Vilímka, 25. 2. – 19. 3. 1944, Praha 1944, s. 1–2. Výstava galerie J. R. Vilímek 5. – 30. 5. 1944 *Karel Svolinský*. Týž, *Úvod*, in: Katalog výstavy Karel Svolinský, Praha, Galerie J. R. Vilímka, 5. – 30. 5. 1944, Praha 1944, s. 1–7.

²⁶⁷ A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 2, Ministerstvo školství a národní osvěty Janu Květovi, 17. 10. 1940.

i duchovní kultury při České akademii věd a umění. V létě 1941 následovalo jmenování členem komise pro putovní výstavy při zemském ústředí osvětových sborů v Čechách a na Moravě. Po několika přípravných schůzích činnost této komise ustala, když se veřejné poměry utvářely nepříznivě pro uměleckou úroveň zamýšlených výstav. Téhož roku se přidal ke sdružení přátel baroka, scházejících se v Umělecké besedě.

Na podzim 1941 byl vedle doktora Kamila Novotného²⁶⁸ a docenta Jaromíra Pečírky členem poroty *II. výstavy soudobého českého umění* v paláci Bílá labuť. Na podzim 1942 byl s oběma jmenovanými členem poroty při Okresní péči o mládež v hlavním městě Praze pro soutěž na sérii uměleckých dopisnic žijících malířů – učitelů. V roce 1942 a 1943 zasedal v porotě Purkyňovy ceny, udělované Sdružením výtvarníků v Praze.²⁶⁹ Roku 1943 redigoval s V. Novotným a J. Pečírkou edici *Výtvarný dnešek*, vydávanou v nakladatelství Václav Tomsa v Praze. Po vyjití dvou knížek Jana Drdy o malíři Karlu Černém a sochaři Janu Kavanovi bylo další vydávání edice zakázáno. Přijal členství ve Svatoboru, spolku vzniklého pro podporu českých spisovatelů v roce 1862. Kanceláři státního prezidenta byl 11. září 1943 pověřen uspořádáním vědecké pozůstalosti docenta K. Gutha, týkající se jeho historicko-archeologických prací na Pražském hradě. Stalo se tak na přání choti zesnulého K. Gutha, motivované především tím, že byli dlouholetými spolupracovníky. K jeho účasti ale nakonec nedošlo.

Květových se druhá světová válka a okupace výrazně dotkly především tak, že dcera Eva byla tehdy nasazena. Nebyla však poslána do žádného průmyslového podniku, ale byla jí určena práce zdravotní sestry. I tak to bylo pro osmnáctiletou dívku těžké. Na poslední dny války, hlavně bombardování Prahy si Jan Květ ml. dobře vzpomněl. Otec se prý nacházel zrovna na svém pracovišti v muzeu, když došlo v květnu roku 1945 k bombardování Prahy. Celá rodina měla velký strach, neboť střední trakt budovy byl poškozen německou leteckou bombou. Naštěstí ale nebylo přerušeno telefonické spojení a Jan Květ mohl tak své blízké uklidnit.

„Jinak táta měl takovej zvláštní sen, za války, von se narodil táta 8. května a někdy v roce 1942 nebo tři, spíš čtyřicet dva, se mu zdálo, že je 8. květen a že je konec války, což se strefil, i když pro nás byl konec v Praze až 9. května, ale téměř se

---

²⁶⁸ Kamil Novotný (1892–1959), úředník ministerstva školství a národní osvěty, historik umění, výtvarný kritik. <<http://www.pamatniknarodnihopisemnictvi.cz/cs/pruvodce-po-fondech-la-seznamy.php?sk=n>> online dne 10. 7. 2010.

²⁶⁹ V porotě v roce 1942 spolu s Květem zasedali Šaloun, Loriš, Urban, Rada a v roce 1943 Loriš, Matějček, Charvát, Lander. A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 2, Sdružení výtvarníků v Praze Janu Květovi, 7. 12. 1942.

strefil a že Nejedlý se stal prezidentem. A tak von se nestal prezidentem republiky, našťestí, ale prezidentem akademie se stal.²⁷⁰

---

²⁷⁰ Archiv autorky, rozhovor s RNDr. Janem Květem, 3. 6. 2010.

III. Úkol zájmem – zájem úkolem (1945–1948–1953–1965)

III. 1 Na Univerzitě

Po skončení útrap druhé světové války, v době, kdy se společnost těšila z nabyté svobody, se všichni snažili, co nejdříve navrátit život do předválečných kolejí.²⁷¹ Nově získané volnosti využil Květ mimo jiné také k tomu, aby se vypravil se svým synem podívat se do rodných Jižních Čech, které mu vždy ležely na srdci. „Táta rozhodl, že mně ukáže Jindřichův Hradec, hned po válce až se bude moct cestovat a bude to bezpečný vlakem, že nebudou vlaky ostřelovaný hloubkovějma..., takže koncem srpna nebo tak nějak v posledních dnech srpna, jsme jeli do Jindřichova Hradce a ubytovali se v hotelu Grand. Táta mně ukázal svůj rodný dům, kterej je na Hradeckym náměstí, kde dlouho byl nápis znát, že tam byla lékárna a pak tam byla samoobslužná jídelna. A co tam je teď kon to nevím, myslím, že ji zrušili tu samoobslužnou jídelnu a je to takhle na rohu vedle radnice, jak je podchod vod radnice, jestli znáte Jindřichův Hradec, ke kostelu, tak ten dům vedle, a tam se teda táta narodil toho 8. května 1896.“²⁷²

Zdalo se, že se život vrací do normálu. Dcera Eva dokončila studia na Institutu moderních řečí v roce 1947 a nastoupila do zaměstnání, pracovala jako kancelářská síla.

---

²⁷¹ Druhá světová válka však změnila jak politickou mapu, tak velmocenské vztahy v Evropě. Mocnosti, které dosud nejvýrazněji určovaly osud kontinentu, byly poraženy nebo natolik oslabeny, že nemohly svoji dřívější roli již zastávat. Do evropské politiky vstupovaly dvě nové mocnosti, Sovětský svaz a Spojené státy. Zájmy velmocí při výstavbě poválečné Evropy se stále více rozcházel a střetávaly, až vznikly dva protichůdné bloky – sovětský a západní. Druhým výrazným rysem poválečné Evropy byl její politický posun doleva. Srov. Karel KAPLAN, *Československo v letech 1945–1948, 1. část*, Praha 1991, s. 5–6.

²⁷² „...a v ten den měl teda přesně pohřeb jeho dědeček, muj pradědeček, Alexander Květ, kterej byl tenkrát už v penzi, ale před tím byl okresní hejtmanem v Jindřichově Hradci a taky maloval... a dědeček Květ, tátův otec, taky maloval. No, a to tenkrát byl dědeček Květ, čili Jan Květ už byl soudcem v tom Jindřichově Hradci a po roce ho přeložili do Tábora a pak když tátovi bylo 10 let ho přeložili do Prahy, ale táta se cítil tím Hradečkem, má tam Hradecký museum taky nákou... jednou byla výstavka taková, když měl sedmdesátiny, právě v roce šedesát šest, tam byla taková výstavka na paměť tátovu a velice do konce života se stýkal s doktorem Mukem. Jan Muk byl vlastně velký kunsthistorik a velký znalec prostě Jindřichova Hradce. V Jindřichově Hradci měl ten pradědeček a prababička..., jsou pochováni na hřbitově u kostela Nejsvětější Trojice, kterej je už dlouho zrušený, a teď je tam park a i ten náhrobní kámen, ve zdi toho hřbitova zmizel. Tehdy tam ještě byl, táta prostě platil údržbu toho hrobu, péči o ten hrob a jezdil tam okolo Dušiček se podívat za dědečkem a za babičkou a při té příležitosti se právě viděl s tím doktorem Mukem a intervenovali za záchranu toho hřbitova u Národního výboru v Hradci ale marně. Tenkrát dokonce dali volnou ruku takovejch chuligánům aby ten hřbitov pustošili, aby měli důvod ho zrušit a zůstalo tam jen několik náhrobků a zbytek prostě zplanýrovali a udělali z toho park. A táta se zasazoval vo to u toho Národního výboru a Památkového úřadu vo to, aby ten hřbitov zůstal zachován... a byl členem spolku přátel Jindřichova Hradce.“ Archiv autorky, rozhovor s RNDr. Janem Květem, 3. 6. 2010.

Syn Jan studoval vysokou školu. Celá společnost se však potřebovala „zbavit“ válečné minulosti. Po válce v lidech přetrvávala nedůvěra a z ní vyplývající podezíravost v mezilidských vztazích. Bylo třeba společnost očistit. I Jan Květ musel projít pověrkami, osvědčením o státní, politické a národní spolehlivosti. „Od května 1946 bylo proti mně vedeno řízení pro domnělý přestupek proti dekretu č. 138/1945²⁷³ při Ústředním národním výboru hlavního města Prahy. Nalézací komisí č. 4 bylo však toto řízení 21. ledna 1947 zastaveno, poněvadž bylo vyšetřeno a shledáno, že „skutková podstata provinění nebyla dána“/citát z písemného rozhodnutí/. Řízení to bylo uvedeno v pohyb nedůvodným nařčením, jež vzešlo z náhodného střetnutí s člověkem, mně do té chvíle neznámým. Záležitost byla znovu prošetřena na podzim 1950 kádrovým oddělením ministerstva školství, věd a umění, dříve než jsem byl ustanoven vedoucím profesorem katedry dějin umění.“²⁷⁴

Také činnost univerzity se rozbíhala hned od prvních dnů po skončení druhé světové války. Konstituování akademických institucí proběhlo velmi rychle v několika dnech po osvobození.²⁷⁵ Ústav pro dějiny umění začal vyvíjet činnost už od června 1945. V říjnu bylo na Ústav převedeno zařízení, knihovna a numismatická sbírka

---

²⁷³ Dekret prezidenta republiky, č. 138/1945 Sb. o trestání některých provinění proti národní cti.

²⁷⁴ A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 27, Životopis, nedatováno. „Šetřením a výsledkem svědků Čeňka Kozlíka a dr. Františka Mergla bylo zjištěno, že obviněný na podzim roku 1944 v ředitelství Národního muzea oznámil svému představenému dr. Opitzovi (Josef Opitz nahradil v roce 1942 penzionovaného Karla Gutha ve funkci vedoucího (Leiter) oddělení historické archeologie – pozn. autorky) výrok, který pronesl Čeňk Kozlík: „My si všechny věci po válce vyrovnáme, nebo naše ženy!“ Dále však bylo zjištěno, Č. Kozlík pronesl tento výrok vůči obviněnému v mylném domnění, že obviněný je odpověden za jeho totální nasazení, neb jiných zaměstnanců a že tento výrok a výstup s ním související alespoň z části zaslechl dr. Opitz, který vzápětí na to se tázal obviněného, co se stalo. Obviněný v rozčilení, citě se výrokem neprávem napaden, sdělil dr. Opitzovi, co řekl Kozlík. Dále bylo zjištěno, že příhoda neměla pro Kozlíka nepříjemných následků. Vzhledem k těmto okolnostem jest míti za to, že obviněný neučinil na Kozlíka udavačské oznámení, nýbrž v prvním rozčilení řekl dr. Opitzovi to, co se skutečně stalo a čehož byl dr. Opitz více méně svědkem. Toto ani při dobré úvaze nemohl zapřít, natož pak v pochopitelném rozčilení jinak nemohl jednat.“ Tamtéž, kart. 27, Trestní komise nalézací č. 4, Ústřední národní výbor hl. města Prahy – notářsky ověřený opis, 29. 5. 1947.

²⁷⁵ Byli svoláni akademičtí funkcionáři ze školního roku 1939/40 a ti vytvořili Výbor vysokých škol. Ten slíbil postarat se o brzké otevření vysokých škol a zajištění podmínek pro rychlé dokončení studia přerušného válkou. Všeobecně vládla představa, že naposledy zvolení hodnostáři svolají profesorské sbory, a bude-li jim vyslovena důvěra, setrvají ve funkci do řádných voleb. Jinou cestu zvolilo ministerstvo školství, aby si zajistilo vliv. Akceptovalo návrhy, které vzešly před koncem protektorátu z ilegálních odborářských kruhů, a proti pravidlům univerzitní autonomie potvrdilo do akademických hodností takto vybrané osoby. Univerzita byla za všech dob velmi citlivá na své akademické svobody. Zasahování ministerstva do práva svobodné volby akademických hodnostářů a práva podávat návrhy na nové profesury bylo vždy přijímáno s nelibostí. Srov. Z. POUSTA – J. HAVRÁNEK (edd.), *Dějiny IV*, s. 235–236. K zajištění výuky bylo samozřejmě na prvním místě zapotřebí dobrého učitelského sboru. Řady profesorů na všech fakultách profídly, z 381 habilitovaných sil ztratila univerzita přes 70 osob, tedy více než 18%. Úbytek byl dán, jak přirozenými ztrátami (během války a těsně po ní zemřelo přes 50 profesorů a docentů), tak obětmi nacistické zvůle, která se nevyhnula ani řadám asistentů a jiných zaměstnanců. Zatímco profesori se automaticky vraceli na svá místa, asistenti a docenti většinou přešli po uzavření vysokých škol do jiných zaměstnání, a proto se teď cítilo jejich nedostatek. Tamtéž, s. 237–238.

Ústavu dějin umění Univerzity německé. Sbírkou antických mincí pak byla zapůjčena do Národního muzea.²⁷⁶

Již v roce 1946 přišlo Ministerstvo školství a osvěty s požadavkem na normalizaci a sjednocení právních předpisů na vysokých školách,²⁷⁷ především proto, že při poválečném přetlaku studentů bylo třeba vše lépe zorganizovat. Za tímto účelem byly jmenovány ministerstvem komise, které měly zpracovat návrhy, jakým způsobem celé vysoké školství upravit k novým poměrům. Jan Květ byl zařazen do komise reformní, v níž zasedal spolu s kolegy: Hendrichem, Králem, Rypkou, Salačem, Příhodou, Havránkem, Stloukalem, Matějčkem, Dvořákem, Dolanským a děkanem Kozákem.²⁷⁸ Jejich úkolem bylo sestavit předběžné studijní plány, také upravit počet a postup zkoušek, a inovovat celý zkušební řád.²⁷⁹ Kromě toho byl Květ, spolu s posluchačem Schedem, pověřen uvést v život obory: estetika, dějiny umění, věda o literatuře, hudební věda, klasická archeologie a divadelnictví.²⁸⁰ Výsledky několikaleté usilovné práce těchto odborníků, především učební plány Filozoficko-historické fakulty, pak Ministerstvo školství a kultury schválilo výnosem ze dne 20. srpna 1952.²⁸¹ Roku 1954 žádalo ministerstvo také nově přeměnit organizaci uměleckého školství.²⁸²

Ještě před válkou byl podán návrh na ustanovení Jana Květa mimořádným profesorem. V roce 1946 byl ministrem Z. Nejedlým jmenován rovnou řádným profesorem dějin umění, čímž skončilo jeho dvaadvacetileté působení ve službách Národního muzea a hlavním pracovištěm se mu stala univerzita.²⁸³ Po válce Květ také navázal ve svých přednáškách pro posluchače Archivní školy, vyučoval v 10. (1945–1948) a v posledním 11. kurzu (1947–1950). I této instituce se týkaly změny po roce 1948, od školního roku 1949/50 bylo studium archivnictví přeneseno

---

²⁷⁶ A. HOROVÁ a kol., *Nová encyklopedie, I (A-M)*, s. 129.

²⁷⁷ A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 37, Ministerstvo školství a osvěty Janu Květovi, Normalizace a sjednocení právních předpisů na VŠ, 12. 11. 1946.

²⁷⁸ Tamtéž, Ministerstvo školství a osvěty Janu Květovi, Seznam komisí: reformní, 25. 10. 1947.

²⁷⁹ Tamtéž, kart. 24, Reformní komise upravila počet a postup zkoušek, 1948. Tamtéž, Ministerstvo školství a osvěty, Předběžný studijní plán a zkušební řád, 15. 10. 1948. Tamtéž, Dodatek k reformnímu plánu studia dějin umění – o praxi, 1. 4. 1949. Tamtéž, Reformní studijní plány, rok 1950.

²⁸⁰ Tamtéž, Děkanství Filozofické fakulty Univerzity Karlovy Janu Květovi, 7. 10. 1948.

²⁸¹ Tamtéž, kart. 37, Ministerstvo školství a kultury, Oznámení o schválení učebního plánu Filozoficko-historické fakulty výnosem ze dne 20. 8. 1952.

²⁸² Tamtéž, kart. 38, Ministerstvo kultury, Žádost o připomínky k návrhům na novou organizaci uměleckého školství, 11. 5. 1954.

²⁸³ Tamtéž, kart. 2, Ministr Z. Nejedlý Janu Květovi, Jmenován řádným profesorem (29. 4. 1946 s účinností od 1. 10. 1945), 21. 5. 1946. Tamtéž, kart. 27, Zemský národní výbor v Praze Janu Květovi, Zproštění ze služby v Národním muzeu (ke dni 30. 9. 1945), 25. 10. 1946.

na Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy a tím Státní archivní škola v podstatě zanikla.²⁸⁴

Na Ústavu pro dějiny umění na filozofické fakultě, který řídil A. Matějček, byl systém výuky v období let 1945–1948 zachován z předválečného období. Seminář vedl profesor A. Matějček, uměleckohistorickou propedeutiku v proseminárii vyučoval opět Jan Květ. Od června 1945 zde působil jako asistent Oldřich Jakub Blažíček,²⁸⁵ který se habilitoval hned příští rok. Přednášel o barokní plastice v Čechách.²⁸⁶ Avšak už v roce 1951 byl donucen ze školy odejít. V roce 1946 se stal docentem i Matějčkův zeť Jaroslav Pešina,²⁸⁷ jenž přednášel hlavně o českém deskovém malířství doby gotické. Roku 1947 bylo vyhověno žádosti A. Matějčka o zřízení prosemináře a dvou oddělení semináře, neboť to vyžadoval vyšší počet studentů. Následujícího roku byl řízením prvního oddělení semináře pověřen docent J. Pečírka. Od akademického roku 1947/48 bylo v rámci Ústavu pro dějiny umění zřízeno oddělení profesora Nikolaje Okuněva,²⁸⁸ věnované východoslovanskému a byzantskému umění. Oddělení pro křesťanskou archeologii bylo v téže roce změněno v samostatný seminář, vedený soukromým docentem J. Cibulkou.

Únorový komunistický převrat předurčil československý vývoj na čtyřicet let, neboť dal KSČ do rukou téměř neomezenou moc. V poválečné historii Československa šlo o změnu zásadního významu ve dvou směrech: vytvořila předpoklady a zahájila první kroky k přechodu od demokratického zřízení k diktatuře komunistického typu a změnila dosavadní zahraničněpolitickou orientaci. Doposud samostatná politika

---

²⁸⁴ Archivní škola od roku 1934 do jejího zrušení v roce 1950, k tomu již poznámka pod čarou: 236. Státní archivní škola.

²⁸⁵ Oldřich Jakub Blažíček (1914–1985), historik umění, v letech 1939–1949 byl vedoucím knihovny Uměleckoprůmyslového muzea v Praze, v období 1945–1947 asistentem na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, 1947–1951 docentem, 1951–1965 pracovník Státní památkové péče, od roku 1966 vedoucí vědecký pracovník NG v Praze. J. TOMĚŠ a kol., *Český biografický slovník, I. díl A–J*, s. 107.

²⁸⁶ Z. POUSTA – J. HAVRÁNEK (edd.), *Dějiny IV*, s. 434.

²⁸⁷ Jaroslav Pešina (1912–1992), historik umění, vystudoval 1931–1936 Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy (žák V. Birnbauma a A. Matějčka), 1950–1970 působil jako pedagog na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy (1946–1954 docent, od roku 1954 profesor), zabýval se především vývojem českého gotického deskového malířství. J. TOMĚŠ a kol., *Český biografický slovník, II. díl K–P*, s. 555–556.

²⁸⁸ Nikolaj Lvovič Okuněv (1896–1949), působil od roku 1923 v Praze, kde se stal členem Seminaria Kondakoviana (Institutu N. P. Kondakova). Profesor dějin byzantského a východoslovanského umění N. L. Okuněv byl původně z Petrohradu, kde vyučoval dějiny a teorii umění (1916), později působil na univerzitě v Oděse (1917–1918) a jako profesor archeologie a dějin umění ve Skopji (1920–1923). Od roku 1913 byl také vědeckým tajemníkem Ruského archeologického institutu v Konstantinopoli. Převzal přednášky o byzantském umění, ale věnoval se také dějinám ruského malířství a umění jižních Slovanů, srbské architektuře a malířství a bulharskému umění. K těmto tématům vedl rovněž semináře a pořádal četné přednášky o ruském, srbském a rumunském umění. Lubomíra Havlíková, *Uplynulo 60. let od smrti Nikolaje Lvoviče Okuněva*, Akademický bulletin 11. 3. 2009.

<<http://abicko.avcr.cz/cs/2009/03/13/>> online dne 7. 7. 2010. R. CHADRABA, *Kapitoly II.*, s. 95–100.

přerostla v poslušné vykonávání mocenských tlaků sovětského bloku bezvýhradně podřízeného Moskvě.²⁸⁹

Období mezi lety 1948–1953, představuje v historii československého komunistického režimu jeho zakladatelské období.²⁹⁰ Bylo to období umělého prohlubování společenských rozporů, tragických politických procesů, období všelijakých ideologických kampaní, negativního nálepkování celých vědních oborů či směrů, v období místy až primitivního, neodpovědného zpřetrhávání kontinuity s minulostí i svazků se západním světem.²⁹¹

Činností akčního výboru začala destrukce filozofické fakulty politickým režimem.²⁹² Zatímco první represivní a zstrašovací manévr moci nového režimu nesledoval ještě programově celkovou ideologickou přestavbu fakulty, opatření na něj navazující takový program soustavně uskutečňovala. Zaměřila se zvláště na profilující obory filozofii, sociologii a hlavní historické disciplíny, dále na jazykovědnou a literárněvědnou bohemistiku.²⁹³

„Po únoru 1948 by komunisté uvítali, kdyby vstoupil do strany. K odmítnutí mu dodal odvahy jeho přítel profesor Ryba a věřím, že mu byl za to do smrti vděčný. Sám nebyl bojovník a neuměl by se bránit.“²⁹⁴ Jan Květ nikdy nebyl členem KSČ, a přesto působil v mnohých čelných pozicích uměnovědných institucí, a to i v nejvyšších sférách. Důvodem byla především jeho velká odbornost, píle a pracovitost. Odborníků jeho ražení bylo třeba. „Ty padesátý léta byly kruté, to, opravdu daleko horší než ta normalizace, (...) a ten postoj k inteligenci byl trochu jinej. Existovala komunistická

---

²⁸⁹ Srov. Karel KAPLAN, *Kronika komunistického Československa, doba tání 1953–1956*, Brno 2005, s. 7. Dále k tomu Týž, *Pět kapitol o únoru*, Brno 1997. Jiří KNAPÍK, *Února a kultura. Sovětizace české kultury 1948–1950*, Praha 2004. Týž, *V Zajetí moci. Kulturní politika, její systém a aktéři 1948–1956*, Praha 2006. Týž, *Kdo byl kdo v naší kulturní politice 1948–1953: biografický slovník stranických a svazových funkcionářů, státní administrativy, divadelních a filmových pracovníků, redaktorů*, Praha 2002.

²⁹⁰ Charakterizovaly jej tři hlavní úkoly: 1. prosadit mocenský monopol, absolutní komunistickou nadvládu („vedoucí roli strany“) nad všemi úseky života. 2. položit základy nového, socialistického zřízení, a tak vymezit konečnou podobu. 3. zásadně změnit životní podmínky společnosti, skupin obyvatel, rodin, jedinců, určit nové poslání, obsah činnosti a roli institucím státním, zájmovým, přetrhat vazby s minulostí, vnútit novou ideologii, kulturu, politickou praxi, hospodářský systém, tedy nový způsob života. Srov. K. KAPLAN, *Kronika, doba tání 1953–1956*, s. 16.

²⁹¹ Jiří BERAN, *Perspektivy a dobová i dějinná omezení Československé akademie věd v období jejího vzniku*, in: Blanka Zilyská – Petr Svobodný (edd.), *Věda v Československu v letech 1945–1953*. Sborník z konference 18. – 19. 11. 1998, Praha 1999, s. 121.

²⁹² K tomu blíže Z. POUSTA – J. HAVRÁNEK (edd.), *Dějiny, IV*, s. 438–445.

²⁹³ Tamtéž, s. 440. Sovětský systém vysokého školství charakterizoval centralizovaný způsob řízení, podřízení se státnímu plánování žádoucích odborných kádřů, úplná politizace a podpora sociální mobility směrem vzhůru. Jeho základní duch byl antiintelektuální a utilitární. John CONNELLY, *Ztročená univerzita, Sovětizace vysokého školství ve východním Německu, v českých zemích a v Polsku v letech 1945–1956*, Praha 2008, s. 55.

²⁹⁴ P. SPUNAR, *Vlhy*, s. 117–118.

intelligence, nebo silně levicová, tak tu získali do strany, ale potom byla intelligence z řad, řekněme, humanitních vědců i přírodovědců, kterou oni potřebovali, aniž by je donutili, nebo nutili vstupovat do strany. Prostě je potřebovali, tu jejich odbornost a zkušenost, protože jí sami neměli a vlastně spoléhali prej, že vychovají svoje nástupce, který potom voni už si nějak vochočej, což se také do značné nebo do jisté míry stalo. (...) Do čela těch zodpovědných funkcí těch kolegií a tak dále už poslali svoje lidi, takže tady prostě lidi, kteří vysloveně nevystupovali proti režimu, nebo neměli prostě z tohohle, z toho, hlediska komunistického máslo na hlavě, tak oni jaksi využili vlastně k tomu, aby oni vyškolili lidi mladší a mezi těma mladšíma lidma pochopitelně, který byli více či méně nadaný komunisti a byli taky hodně nadaný nekomunisti a tam potom bylo první kritérium ta stranickost. Takže potom už méně schopný komunisti dostali přednost před schopněma nekomunistama, a to se pak tahlo až do té doby normalizace, že jo. S takovou mírnou přestávkou v těch šedesátech...no, táta kdyby se dožil osmašedesátého, tak by asi nejdřív měl radost a pak by teda ho to hrozně skříplo, že jo, takže takhle asi bych to vysvětloval. Takže ten nátlak se na ně nedělal ani tak velkej, já si myslím.²⁹⁵

Po úmrtí profesora N. Okuněva v roce 1949 a náhlé smrti A. Matějčka v roce 1950 byl obor dějin umění citelně oslaben. V akademickém roce 1950/51 byl navíc ještě po penzionování docenta J. Cibulky zrušen Seminář pro křesťanskou archeologii.²⁹⁶ Jedinou novou silou byl nově jmenovaný docent Jaromír Neumann,²⁹⁷ který se zabýval barokním uměním, zejména malířstvím. Pro řešení této „krize“ na ústavu byla sestavena speciální komise, která měla celou situaci prodiskutovat a navrhnout vhodného kandidáta na uprázdněný řídicí post.²⁹⁸ Celou situaci vyřešilo až ustanovení Jana Květa „zatímním“ vedoucím katedry dějin umění ministerským výnosem ze dne 7. prosince

---

²⁹⁵ Archiv autorky, rozhovor s RNDr. Janem Květem, 3. 6. 2010.

²⁹⁶ Z. POUŠTA – J. HAVRÁNEK (edd.), *Dějiny IV*, s. 441.

²⁹⁷ Jaromír Neumann (1924–2001), dějiny umění vystudoval v letech 1945–1949, 1949–1951 asistent, 1951–1966 docent, od roku 1966 profesor, 1960–1970 ředitel Ústavu teorie a dějin umění ČSAV, od roku 1962 člen korespondent ČSAV, 1970–1986 vědecký pracovník NG v Praze. Jeho zájem se zaměřoval hlavně na dějiny renesančního, manýristického a barokního umění – malířství, a malířství 19. století. V šedesátých letech se podílel na vybudování Obrazárny Pražského Hradu, v roce 1986 byl zatčen a v lednu 1987 odsouzen za spekulaci s obrazy k pěti letům odnětí svobody a ztrátě vědeckých hodností, v říjnu 1988 byl propuštěn, v roce 1990 rehabilitován. Roku 1991 byl spoluzakladatel klubu „Ars aura prior“. J. TOMESŠ a kol., *Český biografický slovník, II. díl K-P*, s. 448–449.

²⁹⁸ V prvním návrhu stálo jméno J. Pešina, kde byl i doložen jeho vědecký význam. A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 11, Návrh komise zvolené k řešení situace vzniklé v oboru dějin umění úmrtím profesora N. L. Okuněva, 14. 6. 1949.

1950.²⁹⁹ Teprve v roce 1953, s účinností od 1. září, byl jmenován vedoucím učitelem Katedry dějin umění při Filozoficko-historické fakultě Univerzity Karlovy.³⁰⁰ S touto funkcí bylo automaticky spojeno i členství ve fakultní radě Filozoficko-historické fakulty.³⁰¹ Jako vedoucí profesor měl povinnost nejen vést přednášky, semináře, konzultace atd., ale především se chopit práce spojené s řízením pedagogické i vědecké činnosti celé katedry. Obnášelo to především velké úsilí organizační, být členem mnohých poradních sborů a komisí, účastnit se mnoha porad a schůzí.

Květ se tak stal členem Komise expertů při ministerstvu vysokých škol pro studium filozoficko-historické. Tato komise se zvláště zabývala vypracováním návrhu učebních plánů reformovaného pětiletého studia.³⁰² Zároveň byl jmenován do Odborné komise k projednání návrhu plánu vědecko-výzkumné a badatelské práce vysokých škol na rok 1954.³⁰³ Jeho práce byla oceněna hodností doktora historických věd, kterou byl Květ vyznamenán 1. března 1956.³⁰⁴ Dále byl členem komise pro rozbor stavu vědecké práce na vysokých školách,³⁰⁵ také pracoval v Komisi vědeckých pracovníků při ROH – svaz zaměstnanců školství.

Přes veškerou úřední agendu, organizování a schůzování, měl Květ čas vyměřený i na práci pedagogickou. Jako vedoucí oboru musel zastat dost široký okruh

---

²⁹⁹ Tamtéž, kart. 27, Děkanství Filozofické fakulty Univerzity Karlovy Janu Květovi, Ustanovení zatímním vedoucím katedry, 9. 1. 1951.

³⁰⁰ Tamtéž, Ministerstvo školství Janu Květovi, Jmenování vedoucím učitelem katedry Dějin umění, 20. 10. 1953. A UK, fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, inv. č. 435, Jan Květ, Ministerstvo vysokých škol Janu Květovi, Jmenován vedoucím učitelem katedry dějin umění při filozoficko-historické fakultě Univerzity Karlovy (ke dni 1. 9. 1953), 20. 10. 1953. Ústav dějin umění byl na konci roku 1950 přejmenován na Katedru dějin umění. < <http://udu.ff.cuni.cz/> > online dne 25. 5. 2010.

³⁰¹ A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 27, Rektorát Univerzity Karlovy v Praze Janu Květovi, Oznámení, 22. 10. 1959.

³⁰² Tamtéž, kart. 27, Ministerstvo vysokých škol Janu Květovi, Jmenování členem komise expertů při ministerstvu vysokých škol, 9. 6. 1953. Práce katedry spočívala především na pevném styku studijních kroužků, a jejich pevné vedení, podchycené pravidelnými konzultacemi s instruktory kroužků a se studijními vedoucími. Důležitá byla také spolupráce s ČSM. Jednou za měsíc byly konány porady instruktorů, studijních vedoucích a osvětových vedoucích, zástupců ČSM, studijního referenta dílčí skupiny, na kterých byl vždy přítomen také člen katedry a referent pro kroužky. Tamtéž, kart. 37, Náměty k plánu práce Katedry dějin umění v roce 1951/52, nedatováno.

³⁰³ „Úkolem této komise bylo zhodnotit význam a aktuálnost navrhovaných úkolů jak pro vědeckou a pedagogickou činnost vysokých škol, tak i pro jejich spolupráci s vědeckými akademii a s výrobní praxí při budování socialismu v našem státě.“ Tamtéž, kart. 27, Ministerstvo školství Janu Květovi, Jmenování členem odborné komise k projednání návrhu plánu vědecko-výzkumné a badatelské práce vysokých škol v oboru estetika – umění – literatura na rok 1954, 1. 10. 1953.

³⁰⁴ Tamtéž, kart.2, Rektorát Univerzity Karlovy v Praze Janu Květovi, Státní komise pro vědecké hodnosti mu udělila vědeckou hodnost doktora věd (dne 29. 2. 1956), 30. 3. 1956.

³⁰⁵ Tamtéž, kart. 2, Ministerstvo školství a kultury Janu Květovi, Návrh předsednictva Státního výboru pro vysoké školy jmenování členem komise pro rozbor stavu vědecké práce na vysokých školách, 18. 11. 1958. A UK, fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, inv. č. 435, Jan Květ, Oznámení, že je jako vedoucí katedry i členem vědecké rady Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, 22. 10. 1959. A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 27, Koncept Práce 1958, nedatováno.

témat, což vyžadovalo velké znalosti a jistě i úsilí a čas. Byl přísný, ale spravedlivý učitel a mnozí studenti si jej velmi oblíbili. „Po smrti profesora Matějčka se mi stal nejbližším učitelem na dějinách umění Jan Květ, přední znalec knižní malby, jehož práce jsem četl a obdivoval pro jejich přesnost. Zapůsobil na mne již v první hodině prosemináře. Profesor Květ věděl dobře, že zájem o obor je často spíše módou než snahou se ve studiu dějin umění prosadit. Začal tím, že pohrozil tvrdou prací. Neztrácel čas a ihned se pustil do výkladu základních termínů a kladl otázky, aby si ověřil úroveň našeho rozhledu. (...) Absolvování Květova prosemináře bylo podmínkou pro přechod do semináře, kde se již vědecky pracovalo. Složil jsem kolokvia, ale na zápočet prosemináře jsem si ještě netroufal. Tušil jsem, o jak náročnou zkoušku půjde, a přihlásil se až k poprázdninovému termínu. V létě jsem byl několik dní s rodiči v Harrachově, ale místo výletů do hor jsem sedával raději s knížkou a učil se uměnovědné abecedě a analýze výtvarných slohů. O ikonografii se tehdy ještě mnoho nemluvalo.

Zkouška byla opravdu těžká. Profesor Květ si mne pozval na půl devátou ráno. Pěkně mne přivítal a kladl první otázky. Nepozval mne ani do své pracovny, ale vodil mě po chodbách ústavu v Břehové ulici, kde visely na zdech fotografie nejrůznějších architektur a artefaktů. Chodili jsme od obrázku k obrázku a žádal, abych určil sloh, odhadl přibližnou dataci a podal obšírný popis každého detailu. Bylo třeba se zamyslet, dobře odborně formulovat a dokázat, že použitým termínům rozumím. Zkouška trvala více než čtyři hodiny. Přecházeli jsme od fotografie k fotografii a ztráceli vědomí o čase. Nakonec byl profesor Květ spokojen a přijal mne do semináře. Nic těžšího jsem již při dalších zkouškách na fakultě nezažil.

Seminář byl vizitkou každého profesora. Právě při cvičeních se rodila témata, jimiž bylo možno se inspirovat a později volit téma disertace. Studium v semináři vypadalo na první pohled jednoduše, studenti si vybrali problém a napsali o výsledcích své práce. Pro vystoupení se na bílé plátno promítaly diapozitivy. Profesor Květ výklad rád přerušoval, kladl otázky, polemizoval. Do rozpravy se mohli zapojit všichni seminaristé. Někdy bývalo přednášejícím horko. Profesor Květ nikoho nešetřil, ale své dotazy a výhrady formuloval tak, aby se nikdo nemohl cítit ponížen. Nestačil jsem se erudici svých starších kolegů divit, zdáli se mi v polemikách s profesorem Květem rovnocennými partnery.³⁰⁶

---

³⁰⁶ P. SPUNAR, *Vlhy*, s. 105–108. O oblíbenosti J. Květa studenty: „Eště bych vám řekl, jako s jeho studenty sem se stýkal dál, jako třeba s Pavlem Preissem třeba nebo s Olgou Strettiovou, ta je teďka

Tak tedy probíhaly semináře, ovšem přednášky byly jiné. „Při přednáškách jako řečník nevyňikal. Mluvil tichým, nevzrušivým hlasem, byl vždy výborně připraven, neimprovizoval. Někdy sice posluchači trochu dřímali, ale věděli, že to, čeho se jim dostává, má vysokou faktografickou úroveň. Jan Květ, žák Šustův, často opakoval své krédo: „dějiny umění jsou především dějinami“ Vycházel vždy z historických souvislostí a jemného formálního rozboru. Teoretizování mu bylo cizí, věřil jen tomu, co našel v pramenech a co mohl popsat. V osobním styku byl noblesní, nedokázal odmítnout radu.“³⁰⁷

III. 2 Činnost veřejná

Jako čelný představitel oboru byl Jan Květ zaměstnáván nejen pedagogickými povinnostmi a množstvím práce organizační a administrativní na univerzitě. Ale byl přizván, požádán k účasti v četných komisích, porotách a poradních sborech. V souvislosti s jeho znalostmi o českém novodobém umění se také podílel na přípravách výstav převážně současných umělců. Zároveň se věnoval vlastnímu bádání a publikační činnosti. „Činnost s tím spojená jej absorbovala nad únosnou míru, zvláště když uvážíme, že byl členem nepřehlédnutelného počtu odborných komisí, které rozhodovaly o závažných otázkách našeho kulturního života a jež proto nebylo možno odbývat pouhým formálním účastenstvím. Tato forma sebeobrany proti přemíře úkolů je ostatně Květovi nedostupná. To všechno ovšem svědčí o spravedlivě vysokém ocenění jeho vědecké činnosti a o jeho neobyčejné vážnosti, které se těšily jeho osobní vlastnosti. Ve všech těchto funkcích se Květův neobyčejný rozhled, jeho rozvážnost a věcnost uplatnily ve prospěch naší kultury. Na druhé straně jejich nadměrný rozsah zanechal patrné stopy v Květově zdravotním stavu i v extensitě jeho vědecké práce.“³⁰⁸

---

jednatelkou spolku přátel galerie v Praze, takže... jinak Krčálová, která psala knížku o tom rondelu na zámku v Jindřichově Hradci. V roce asi padesát jedna, když promovali, tak udělali velikou oslavu a dokonce na statku jednoho z nich na kraji Prahy tenkrát to bylo, tady v Jinonicích, tak tam napsali taky na tátu básničky takový a písničky... no, básničky teda, písničky si vypučili existující..., takže já si myslím, že ty jeho žáci ho měli rádi, že na něj vzpomínají v dobrém, i když byl určitě přísný.“ Archiv autorky, rozhovor s RNDr. Janem Květem, 3. 6. 2010.

³⁰⁷ P. SPUNAR, *Vlny*, s. 117–118.

³⁰⁸ Albert KUTAL, *Sedmdesát let Jana Květa*, in: Sborník k sedmdesátinám Jana Květa (AUC – Phil et Hist 1), Praha 1965, s. 10.

V době ještě předválečné začal působit coby tajemník Národního komitétu pro dějiny umění.³⁰⁹ Od roku 1945 byl členem Výboru společnosti Národního muzea v Praze a členem Kuratoria Matice české v Praze. Pro funkční období let 1945–1949 byl zvolen členem Nákupní komise při Historicko-archeologickém oddělení Národního muzea v Praze.³¹⁰

Také od roku 1945 se stal členem Syndikátu československých spisovatelů – vědecké sekce. Manželé Květovi se přidali k Československému červenému kříži. V roce 1946 se stal členem poradního sboru Uměleckoprůmyslového muzea v Praze, dále byl členem Pracovního komitétu komise pro archiv a galerii Slovanského umění při Slovanském ústavu. Ještě v témže roce byl zvolen mimořádným členem České akademie věd a umění a Královské české společnosti nauk.³¹¹ Od roku 1946 byl také členem klubu PEN. Velmi se zapojil do dění kolem vznikající Národní galerie v Praze.³¹² Pro období let 1946–1949 byl členem nákupní komise při fondu na rozmnožování Státní sbírky starého umění v Národní galerii,³¹³ kde působil i v komisi pro likvidaci přírůstků z doby války spolu s V. Novotným, A. Matějčkem, J. Horákem

---

³⁰⁹ A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 24, Československý národní komitét pro dějiny umění, Návrh obeslání XIX. Mezinárodního kongresu dějin umění v Paříži, 3. 12. 1957.

³¹⁰ Pro funkční období let 1946–1949. Tamtéž, kart. 27, Ministerstvo školství a osvěty Janu Květovi, Jmenování členem nákupní komise, 22. 12. 1945.

³¹¹ Tamtéž, Královská česká společnost nauk Janu Květovi, Zvolení mimořádným členem, 9. 1. 1946. Tamtéž, Česká akademie věd a umění Janu Květovi, Zvolení mimořádným členem, 10. 4. 1946.

³¹² V roce 1902 byla založena samostatná Moderní galerie Království českého (její předchůdkyní byla Obrazárna Společnosti vlasteneckých přátel umění), zaměřila se především na české umění 19. století a tvorbu současných umělců, čímž začala budovat základ sbírky českého umění 20. století. V roce 1918 se Obrazárna stala ústřední uměleckou kolekcí nového státu. Jejího vedení se v roce 1919 ujal Vincenc Kramář, který ji za krátkou dobu proměnil v moderní, odborně spravovanou galerii. Ve složité situaci válečného období v roce 1942 přešly pod správu Národní (oficiálně Českomoravské zemské) galerie fondy zrušené Moderní galerie. Až nově přijatý zákon o Národní galerii z roku 1949 pak tento stav posvětil. Národní galerie naplňuje funkci muzea umění. Jednotlivá sbírková oddělení se zabývají především získáváním, shromažďováním a zpřístupňováním děl výtvarného umění. Úkolem galerie je samozřejmě také zajišťovat dílům ochranu, evidenci a inventarizaci. Povinností odborníků působících v této instituci je soustavný vědecký výzkum a publikování jeho výsledků. Několikrát se objevily snahy vybudovat pro sbírky Národní galerie novostavbu, jediné centrální sídlo, které by tak pod jednou střešou sdružilo a představilo všechny umělecké sbírky jako celek, tyto snahy nebyly nikdy dovedeny k cíli. Sbírkový Národní galerie dnes sídlí v šesti architektonicky významných budovách na území Prahy: stálá expozice Starého umění ve Šternberském paláci na Hradčanském náměstí, v klášteře sv. Jiří na Pražském hradě a v klášteře sv. Anežky České na Starém Městě. Umění 19. století, moderního a současného umění je umístěno ve Veletržním paláci, sídlo Sbírkový orientálního umění je na Zbraslavském zámku. Sbírkový grafiky a kresby jsou umístěny v paláci Kinských na Staroměstském náměstí. Pro své velké výstavní projekty využívá NG také Jízdárny Pražského hradu (ve správě Správy Pražského hradu) a Valdštejnské jízdárny (ve správě kanceláře Senátu). Zdrojem <www.ngprague.cz> online dne 1. 7. 2010. Jiří KOTALÍK a kolektiv, *Národní galerie I, Sbírkový starého evropského umění, sbírkový starého českého umění*, Praha 1984.

³¹³ A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 27, Ministerstvo školství, věd a umění Janu Květovi, Zproštění členství v nákupní komisi Národní galerie v Praze pro umění až do konce 19. století, 18. 11. 1950. (tentýž den byl znovu jmenován členem nově ustanovené komise, na funkční období tří let.) Tamtéž.

a K. Novotným.³¹⁴ Přizván byl i k jednáním Komise pro stavbu budovy Národní galerie, ještě v 1956 roce se jednalo o jejím umístění.³¹⁵ Zúčastnil se také práce v Porotě pro státní cenu za umění výtvarné v roce 1947. Stal se členem Archeologické komise pro období let 1947–1951.³¹⁶ Byl jmenován členem vědecké rady Národní galerie v Praze, která byla poradním orgánem jejího ředitele.³¹⁷

14. června 1948 byl jmenován Akčním výborem Kruhu historiků umění (šlo o bývalý Kruh pro pěstování dějin umění) členem výboru. Od 11. ledna 1949 přijal členství ve Svazu československo-sovětského přátelství (odbor filozofické fakulty v Praze). Patřil k redakční radě výtvarné redakce Státního nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, jako místopředseda.³¹⁸ Ve Svazu československých výtvarných umělců působil jako člen sekce teoretiků a roku 1952 byl zvolen členem svazového redakčního klubu.³¹⁹

Ministerstvem byl delegován do komise pro výzdobu síně Rudé armády v Národním památníku na Vítkově. Vedením Památníku národní kultury na Strahově byl pozván k poradě nad návrhy fresek akademického malíře Adolfa Zábranského.³²⁰ Dále se Květ aktivně podílel na chodu vládní komise pro úpravu budovy Národního divadla. V roce 1953 v lednu a únoru velmi mnoho času si vyžádala práce v porotě pro posouzení soutěžních návrhů na malířskou výzdobu malého foyeru Národního divadla, a téhož roku v listopadu a prosinci v porotě pro posouzení soutěžních návrhů na architektonickou úpravu malého foyeru Národního divadla. Při této porotě zastával funkci předsedy. Ještě více času zabrala práce v porotě soutěže na výtvarné díla s tématem *Postavy a krajiny Jiráskových románů*, jež v 17 zasedáních, většinou celodenních, v době od 8. října do 3. prosince 1954 posoudila celkem 1 863 návrhy

---

³¹⁴ Tamtéž, kart. 2, Národní galerie v Praze Janu Květovi, Členství v komisi pro likvidaci přírůstků z doby války, 7. 1. 1948.

³¹⁵ Tamtéž, Národní galerie v Praze Janu Květovi, Členství v komisi pro umístění Národní galerie v Praze, 4. 5. 1956.

³¹⁶ Tamtéž, kart. 27, Česká akademie věd a umění Janu Květovi, Zvolení členem Archeologické komise, 6. 11. 1946. Byl obnoven archeologický sbor, zvolena čtyřčlenná komise, ve které zasedli: prof. Květ, dr. Vojtíšek, doc. Skalský, dr. Neustupný. Tamtéž, Společnost národního muzea Janu Květovi, Obnovení archeologického sboru, 18. 11. 1946.

³¹⁷ Tamtéž, Národní galerie v Praze Janu Květovi, Jmenování členem vědecké rady Národní galerie v Praze, 10. 7. 1961.

³¹⁸ Tamtéž, kart. 27, Koncept Práce 1958, nedatováno.

³¹⁹ Tamtéž, kart. 10, Svaz československých výtvarných umělců Janu Květovi, Členství svazového redakčního klubu, 10. 1. 1952.

³²⁰ Tamtéž, kart. 40, Vedení Památníku národní kultury na Strahově Janu Květovi, Porada o freskách akademického malíře A. Zábranského, 18. 12. 1953.

od 413 výtvarníků.³²¹ Rovněž Květ zasedl v porotě Alšovy ceny za dílo z oboru výtvarného.³²²

Na počátku padesátých let byl jmenován členem subkomise pro obor historických věd, která byla zřízena při Státní komisi pro vědecké hodnosti.³²³ Také přijal členství v Komisi expertů při Ministerstvu školství a kultury, a rovněž působil v umělecké a historické radě při kanceláři prezidenta republiky.

Československý stát uskutečnil v letech 1945–1959 rozsáhlou generální obnovu Karolina s areálem dvou přilehlých univerzitních domů. Zřídil proto odbornou komisi,³²⁴ která dohlížela na tento velkorysý podnik. Jan Květ v této komisi působil po celou dobu.³²⁵ Měl tak podíl na posouzení předložených architektonických návrhů celé přestavby, rekonstrukce byla nakonec provedena dle plánů architekta Jaroslava Fragnera.³²⁶ J. Fragner pietně zachoval středověké stavební části, včetně detailů zakrytých F. M. Kaňkou, a vytvořil monumentální architektonický celek, který byl dokončen vytvořením čestného nádvoří se slavnostním vstupem, jemuž dnes dominuje kašna se třemi lvy sochaře S. Hanzíka z roku 1968.³²⁷ Květ se podílel na výběru vhodné výzdoby budovy Karolina, účastnil se posouzení dodaných modelů pro sochu Karla IV. a sochy Mistra Jana Husa pro Karolinum.³²⁸ Roku 1959 se účastnil stavebně-historického průzkumu celého areálu,³²⁹ jenž byl organizován Státní ústřední památkovou péčí a ochrany přírody. Za příspěví ke zdaru celé akce, a za odbornou práci byl pak Jan Květ vyznamenán prorektorem univerzity J. Mukařovským. Jako výraz díků

---

³²¹ Tamtéž, kart. 28, Jan Květ Předsednictvu VI. sekce ČSAV, neúplný koncept: Přehled mé činnosti od mého zvolení za člena ČSAV 18. listopadu 1952, 30. 1. 1955.

³²² Tamtéž, kart. 10, Ústřední národní výbor hlavního města Prahy Janu Květovi, Žádost o vyjádření poroty Alšovy ceny za dílo z oboru výtvarného, 7. 4. 1950.

³²³ Tamtéž, kart. 27, Ministerstvo školství Janu Květovi, Jmenování členem subkomise, 25. 6. 1955. A UK, fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, inv. č. 435, Jan Květ, Rektor filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze Janu Květovi, Jmenování členem pro vědecké hodnosti, 30. 11. 1959.

³²⁴ Tamtéž, kart. 3, Ministr školství Janu Květovi, Komise pro obnovu Karolina, 18. 9. 1956.

³²⁵ Tamtéž, kart. 27, Koncept Práce 1958, nedatováno. Tamtéž, kart. 11, Zápis ze schůze Komise pro obnovu Karolina, 19. 9. 1947. A mnohé další materiály (zápisy ze schůzí, časové plány) vzniklé činností této komise. Tamtéž, kart. 2; kart. 10; kart. 11; kart. 56.

³²⁶ Jaroslav Fragner (1898–1967), někdejší člen Devětsilu, jeden z tvůrců českého funkcionalismu a moderního klasicismu a v letech 1954–1958 rektor AVU, který se po roce 1945 věnoval především obnovám památkových objektů, obdržel roku 1952 za tento projekt obnovy rozhodnutím prezidenta K. Gottwalda státní cenu. Prokop TOMAN, *Nový slovník československých výtvarných umělců. I. díl (A–K)*, Ostrava 1994, s. 233.

³²⁷ Z. HAVRÁNEK – J. POUSTA, *Dějiny IV*, s. 244–246, 453–454.

³²⁸ A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 2, Rektorát Univerzity Karlovy v Praze Janu Květovi, Členství v porotě pro posouzení dodaných modelů pro sochu Karla IV. pro Karolinum, 18. 6. 1947. Tamtéž, kart. 40, Komise pro obnovu Karolina, Členství v porotě pro posouzení sochy M. J. Husa pro Karolinum 24. 6. 1947.

³²⁹ Tamtéž, kart. 32, Komise pro obnovu Karolina, SÚPPPOP provedl průzkum Karolina, 18. února 1959.

převzal stříbrnou medaili (stříbrný odznak doktorský), stříbrnou stokorunu i jubilejní publikace z roku 1948.³³⁰

Spolek přátel starého Jindřichova Hradce svého rodáka Jana Květa v roce 1958 poctil jmenováním čestným členem.³³¹ Ministerstvo školství a kultury jej v roce 1959 delegovalo jako odborníka pro starší českou literaturu do Komise pro výstavu v Moskvě v Leninově knihovně.³³² Členství v Ústřední osvětové radě přijal 29. prosince 1960.³³³ V šedesátých letech bylo budováno Muzeum československých dějin na Pražském hradě.³³⁴ I zde zasedl Jan Květ ve funkci předsedy Komise pro výzkum Pražského Hradu a rovněž jako člen Komise pro zřízení Muzea Pražského hradu.³³⁵ Jeho hlavním polem působnosti bylo řešit otázky archeologické, historicko-památkové, a historické, k těmto jednáním s ním spolupracovali další odborníci: Filip, Borkovský, Richter, Macek, Janáček, Neuman, Kotrba, Poche, Krása, Pešina, Kotalík, Veselý, Vošahlík, Zeman.³³⁶

Pro vývoj vědeckého bádání po druhé světové válce bylo rozhodující stanovisko vybudovat akademii věd přijaté již v Badatelském programu v roce 1946 a znovu zopakované na Sjezdu národní kultury v květnu 1948.³³⁷ „Předním úkolem Akademie proto bude vybudovat vždy plán práce (...) A bude to jednak sám stát, to jest vláda, která stanoví, čeho je teď nejvíce třeba (...) jednak Akademie sama, která ze své iniciativy a podle svých schopností a možností stanoví si úkoly republiky prospěšné,

---

³³⁰ Tamtéž, kart. 10, Prorektor Univerzity Karlovy (J. Mukařovský) Janu Květovi, Děkovný dopis o ocenění za účast v komisi pro obnovu Karolína, odevzdává mu stříbrnou medaili (stříbrný odznak doktorský), stříbrnou stokorunu i jubilejní publikace, 8. 7. 1948.

³³¹ Tamtéž, kart. 10, Spolek přátel starého Jindřichova Hradce Janu Květovi, 28. 1. 1958.

³³² Tamtéž, Ministerstvo školství a kultury Janu Květovi, Členem Komise pro výstavu v Moskvě v Leninově knihovně, 16. 4. 1959.

³³³ Tamtéž, kart. 2, Ústřední osvětová rada Janu Květovi, 29. 12. 1960.

³³⁴ Tamtéž, Ideová rada pro vybudování Muzea československých dějin na Pražském hradě Janu Květovi, 16. 7. 1960.

³³⁵ Tamtéž, Komise pro zřízení Muzea Pražského hradu Janu Květovi, Jmenování předsedou Komise pro výzkum Pražského Hradu, 29. 3. 1961.

³³⁶ Tamtéž, Ideová rada pro úpravy Pražského hradu Janu Květovi, Členství v pracovní skupině archeologické, historicko-památkové, a historické – seznam členů skupiny a jednací řád, 11. 3. 1964.

³³⁷ „Hledala se nová řešení, založená především na koncentraci vědeckého výzkumu a jeho plánování. Představy o tom, jak má být věda organizována, vznikaly po květnu 1945 na různých úrovních, v sekretariátech politických stran, ve vědeckých společnostech i ve sféře státní administrativy. Přípravy na zřízení ČSAV vstoupily do závěrečného stádia jednání v roce 1951. Vybudovat novou ale respektovanou vědeckou instituci nebylo ani v daném období (1949–1952) možné bez představitelů starší i nejstarší vědecké generace. Srov. Magdaléna POKORNÁ, *Sjednáním proti jednotě. Spor o budoucí podobu Akademie věd*, in: B. Zilyská – P. Svobodný (edd.), *Věda v Československu v letech 1945–1953*. Sborník z konference 18. – 19. 11. 1998, Praha 1999, s. 107–108. K ČSAV dále: Jiří POKORNÝ – Jan NOVOTNÝ, *Česká akademie věd a umění 1981–1991*, Praha 1993. J. BERAN, *Perspektivy*, s. 121–137. Daniela BRÁDLEROVÁ – Nataša KMOCHOVÁ, *Likvidační komise ČSAV*, in: B. Zilyská – P. Svobodný (edd.), *Věda v Československu v letech 1945–1953*. Sborník z konference 18. – 19. 11. 1998, Praha 1999, s. 139–148.

a z toho všeho vypracuje plán, takto cílevědomé a k veřejnému prospěchu zaměřené práce.³³⁸

Byla proto ustavena vládní komise pro vybudování akademie a byly do ní jmenovány politicky spolehlivé osoby.³³⁹ Touto vládní komisí pro vybudování ČSAV byl požádán o spolupráci v přípravné komisi pro dějiny umění, předsedou filozoficko-historické sekce byl doc. J. Böhm.³⁴⁰ Při ustanovení Československé akademie věd byl zvolen 18. listopadu 1952 členem korespondentem.³⁴¹ V akademii pak Květ zastával několik zodpovědných funkcí. V únoru roku 1956 se stal zástupcem předsedy historické sekce ČSAV a předsedou její redakčně-vydavatelské rady. Také byl členem vědecké rady Kabinetu pro teorii a dějiny umění při ČSAV. Prováděl posudkovou a znaleckou činnost. Na VII. valném shromáždění dne 15. listopadu 1956 byl zvolen členem presidia ČSAV a předsedou historické sekce na zbytek funkčního období do roku 1959. Znovu pak byl zvolen na X. valném shromáždění 18. listopadu roku 1959 na funkční období 1959–1963. Obě funkce vykonával až do přestavby ČSAV v roce 1961. 16. dubna 1960 byl zvolen řádným členem – akademikem ČSAV.

Květ se zapojil i do velkého podniku znovuobnovení Betlémské kaple probíhajícího mezi léty 1948–1954. Kaple betlémská měla v poúnorové době funkci symbolickou. Nelze se tudíž divit, že na návrh ministra školství Z. Nejedlého se dne 30. 7. 1948 vláda rozhodla tuto kapli obnovit. V čele rekonstrukčních snah stanul Komitét pro obnovení Betlémské kaple vedený samotným Z. Nejedlým, který prý staveniště pravidelně navštěvoval. V průběhu zasedání komitétu pak nezapomínal členům připomínat, že obnova kaple má zvláštní národní a státní význam. Obnova se

---

³³⁸ Zdeněk NEJEDLÝ, *Vybudujeme Československou akademii věd*, Var, 15. 2. 1952, č. 4, s. 115.

³³⁹ M. POKORNÁ, *Sjednocením*, s. 109–110. Jan Květ v samotné Vládní komisi nepůsobil, patřil k užšímu výboru vládní komise: byl členem vědecké rady kabinetu pro dějiny umění. (Novotný, Wirth, Štech, Pešina, Denkstein, Neumann. Usnesení ze schůze užšího výboru vládní komise pro vybudování ČSAV konané 15. 9. 1952. Doplněk k usnesení užšího výboru vládní komise pro vybudování ČSAV z 15. 9. 1952, konané 29. 9. 1952 – rada doplněna o Kutala, Pocheho, Loriše, Pošmourného). A AV ČR, fond Vládní komise pro vybudování ČSAV, kart. 1, Užší výbor vládní komise, Usnesení ze schůze užšího výboru vládní komise pro vybudování ČSAV konané 15. 9. 1952. Tamtéž, Doplněk k usnesení užšího výboru vládní komise pro vybudování ČSAV z 15. 9. 1952, konané 29. 9. 1952.

³⁴⁰ Tamtéž, fond Jan Květ, kart. 27, Vládní komise pro vybudování Československé akademie věd Janu Květovi, 5. 6. 1952. Tamtéž, kart. 11, Ministerstvo školství a osvěty, Návrh na vybudování ČSAV 14. 2. 1947. Zákon č. 52/1952 Sb. o ČSAV a stanovy ze dne 29. 10. 1952, ve znění zákona ze dne 31. 10. 1957 č. 53/1957 Sb. A další materiály k činnosti VI. sekce ČSAV (zápisy z porad, pracovní plán, schůzi presidia, zprávy o činnosti...). Tamtéž, kart. 32; kart. 35; kart. 38; kart. 40; 1952–1965.

³⁴¹ Tamtéž, kart. 27, President ČSAV Janu Květovi, 4. 2. 1953. „29. 10. 1952 přijalo Národní shromáždění zákon o ČSAV, 9. 11. 1952 proběhlo závěrečné zasedání Vládní komise, 12. 11. 1952 rozhodl prezident republiky o jmenování prvních řádných členů, 17. 11. 1952 se konalo ustavující zasedání ČSAV v Národním divadle a 18. 11. 1952 se uskutečnila volba prvních členů korespondentů.“ M. POKORNÁ, *Sjednocením*, s. 109–110.

uskutečňovala opět dle plánů J. Fragnera. Komitét vyvíjel aktivní činnost. V průběhu svých jednání se soustředil především na praktické organizačně stavební záležitosti obnovy kaple.³⁴² Jan Květ se podílel na práci v Komitétu, sledoval výzkum Betlémského náměstí a proslavil mnoho přednášek o této kapli.³⁴³

Sféra památkové péče³⁴⁴ byla Janu Květovi blízká. Jako přední představitel katedry dějin umění a také díky svým dosavadním zkušenostem v oboru, se zúčastnil

---

³⁴² Husitská revoluční tradice byla oficiálně prezentována jako nepřetržitá posila sebevědomí českého lidu v průběhu jeho zápasu s třídním i národním nepřítelem po celých pět set let. A právě proto byla Betlémská kaple představována jako kolébka revolučního hnutí českého lidu, respektive nejslavnější místo jeho dějin. O průběhu rekonstrukce a jednotlivých objevech byla širší veřejnost průběžně informována mnoha články v tehdejších novinách a časopisech i v odborném tisku. Podtržení významu podniku představuje jeho zařazení do pětiletého plánu v roce 1948. Samotná kaple stála již v létě roku 1953, nicméně tehdy ještě nebylo odpovídajícím způsobem upraveno přilehlé okolí. Proto došlo k jejímu zpřístupnění až po roce. O konkrétním zhmotnění, přesněji vizualizaci aktualizované husitské revoluční tradice svědčí nejen kaple samotná, ale i její vnitřní výzdoba, jež v některých případech odkazovala mnohem spíše k nové ideové roli místa, přesněji k produkci onoho revolučního odkazu a tradice husitství, než k Husovi samotnému. Podle výběru Z. Nejedlého byly stěny stavby vyzdobeny obrazy a texty, jež mohly působit ve vztahu k samotnému betlémskému kazateli spíše ahistoricky. Znázornění srážky husitů s křižáky převzaté z Jenského kodexu na západní stěně či zobrazení Žižky v čele husitských vojsk ze stejného zdroje na severní stěně vyzdvihovalo vytváření poselství. Srov. Jan RANDÁK, *Betlémská kaple, revoluční tradice a vstup marx-leninské historiografie do prostoru*, in: B. Jiroušek a kol., *Proměny diskursu české marxistické historiografie (Kapitoly z historiografie 20. století)*, České Budějovice 2008, s. 225–249.

³⁴³ A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 23, Zápisky Jana Květa v černém sešitě, Betlémské náměstí, 16. – 20. 12. 1948. Tamtéž, kart. 10, Jan Květ Ministerstvu školství, věd a umění, Zpráva o sledování výzkum kaple Betlémské a výkopů na Betlémském náměstí, 1948. Tamtéž, Masarykova akademie práce Janu Květovi, Žádost o přednášku: „Betlémská kaple a její průzkum (5. 10. 1950), 19. 5. 1950. Tamtéž, Kostnická jednota Žižkov Janu Květovi, Díky za přednášku o Betlémské kapli (dne 22. 1. 1951), 19. 11. 1950. Tamtéž, kart. 9, Místní národní výbor v Děčíně Janu Květovi, Přednáška v Městském muzeu v Děčíně, 11. 1. 1952. Tamtéž, kart. 10, Nakladatelství Orbis Janu Květovi, Návrh knihy o Betlémské kapli do edice Pragensii a památek, 13. 9. 1952.

³⁴⁴ Hned po roce 1945 se státní památkový úřad v Praze rozpojil na dva samostatné úřady (pro Čechy a pro Moravu), jejichž nadřízeným úřadem bylo ministerstvo školství a osvěty. Zákonem č. 280/1948 Sb. byly zřízeny krajské národní výbory, které převzaly i péči o kulturní památky, nastala právní i faktická konkurence působností obou institucí. K zásadnímu opatření došlo vydáním vládního nařízení č. 112/1951 Sb., o reorganizaci státní památkové péče, které stanovilo, že památkovými orgány jsou krajské národní výbory a ústředním úřadem ministerstvo školství, věd a umění. Státní památkový úřad se proměnil ve státní památkový ústav. Národní kulturní komise zřízené v roce 1946 byly proměněny v poradní sbory ministra školství, věd a umění, nikdy se však nesešly. Přestaly být správci státního kulturního majetku. V roce 1953 došlo k dalšímu organizačnímu opatření, při ministerstvu školství a osvěty byl zřízen orgán pro kraje Státní památková péče (od května 1953 Státní památková správa v Praze). Vrcholným úřadem zůstalo ministerstvo školství a osvěty, od září 1953 do roku 1956 ministerstvo kultury, od roku 1956 ministerstvo školství a kultury. Tento stav trval do vydání zákona č. 22/1958 Sb., kterým skončila činnost státní památkové správy v Praze. Důležitou složkou památkové péče byl speciální ústav (po mnoha změnách názvu) Státní ústav pro rekonstrukce památkových měst a objektů (SÚRPMO). Oblast Pražského hradu byla dle vládního nařízení 4. 55/1954 Sb. ve správě prezidenta republiky. Srov. Josef HOBZEK, *Vývoj organizace státní památkové péče v českých zemích (Stručný přehled)*, in: Helena Hanšová (ed.), *Památková péče 1945–1970: Sborník statí o úkolech a výsledcích státní památkové péče v letech 1945–1970 v oblasti dnešní České socialistické republiky s příspěvky zahraničních představitelů památkové péče: Na počest PhDr. Vladimíra Novotného*, Praha 1973, s. 48–50. Oldřich Jakub BLAŽÍČEK, *Slovník památkové péče*, Praha 1962. VINTER, Vlastimil, *Stručný slovník památkové péče*, Ústí nad Labem 1983.

diskuzí v poradním sboru o reorganizaci státní péče o památky.³⁴⁵ Zákon č. 22/1958 o kulturních památkách vydaný 17. dubna vytvořil organizaci památkové péče takto: Vrcholným orgánem bylo ministerstvo školství a kultury, jeho poradním orgánem byla Ústřední komise státní památkové péče. Byl zřízen Státní ústav památkové péče a ochrany přírody, který byl pracovištěm odborným a vědecko-výzkumným, nikoliv výkonným. Těmi byly především krajské národní výbory, při kterých byla zřizována střediska státní památkové péče. Zákon také vytvořil komise státní památkové péče z řad dobrovolníků.³⁴⁶ Květ byl jmenován v červenci 1958 členem ústřední komise státní památkové péče a ochrany přírody,³⁴⁷ v říjnu byl ustanoven jejím předsedou.³⁴⁸ V této funkci se zabýval řešením organizačních záležitostí jako třeba návrhy vyhlášek a podobně.³⁴⁹ Dále se podílel na řešení otázky kategorizace státních kulturních památek a jejich využití a také pochopitelně sledoval konkrétní případy péče a ochrany kulturního dědictví.³⁵⁰ Závažná organizační změna nastala vydáním zákona č. 65/1960, který rozšiřoval pravomoc národních výborů. Namísto krajských národních výborů staly se výkonnými orgány památkové péče okresní národní výbory. Jan Květ se ve svém úřadu pokoušel o záchranu důležitých památek, upozorňoval na jejich nevyhovující stav a podmínky využívání. I tyto „boje“ mu odčerpaly mnoho sil.

„A to ho stálo, myslím, ten první infarkt, to s těma Hustopečema. V Hustopečích byl starý gotický kostel, kerej chátral a v rámci toho, že na jižní Moravě se jaksi obzvlášť prosazovala ateistická propaganda, protože jižní Morava je katolická, že, hodně tak si ten národní výbor respektive stranickej výbor neměl..., se chtěl toho kostela víceméně zbavit, takže ho nechávali prostě na..., troskotat, a pak spadla věž a voni, jaksi dokončili demolici tý věže..., a táta přes Akademii se tenkrát zasazoval, aby aspoň ten kostel, kterej byl teda vrcholně gotická stavba, zůstal zachován a byl tam

---

³⁴⁵ A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 2, Ministr školství a kultury Janu květovi, Žádost o přijetí účasti v poradním sboru při reorganizaci státní péče o památky, 6. 3. 1957.

³⁴⁶ J. HOBZEK, *Vývoj*, s. 51–52.

³⁴⁷ A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 2, Ministr školství a kultury Janu Květovi, Jmenování členem Ústřední komise státní památkové péče, 26. 7. 1958.

³⁴⁸ Tamtéž, kart. 10, Ministerstvo školství a kultury Janu Květovi, Jmenování předsedou Ústřední komise státní památkové péče, 6. 10. 1958.

³⁴⁹ Tamtéž, kart. 28, Ústřední komise památkové péče, Rezoluce proti likvidaci pobočky v Brně, 21. 11. 1958. Tamtéž, Organizační a jednací řád Ústřední komise státní památkové péče, 20. 11. 1958.

³⁵⁰ Tamtéž, kart. 28, Návrh na využití státních hradů a zámků I. kategorie, připomínky, vyhlášky, směrnice. Tamtéž, kart. 32, Zpráva o činnosti SÚPPOP za období 1. 7. 58 – 30. 9. 1958. Tamtéž, kart. 24, Zápis o poradě ve věci úprav hřbitova u Sv. Trojice v Jindřichově Hradci, 2. 2. 1959. Tamtéž, kart. 54, Jan Květ Ministerstvu školství a kultury, Návrh na zřízení centrálního muzea vesnických staveb, 17. 11. 1960. Tamtéž, kart. 32, Plán úkolů SÚPPaOP na rok 1961. Tamtéž, kart. 10, Archeologický ústav ČSAV, Informace o archeologickém výzkumu v Chebu, 1. 9. 1962.

několikrát s takovou expertní komisí, dycky o tom sepsali zprávu a podali to na Památkovej ústav a... na příslušný úřady. Nicméně ti komunisti a Národní výbor v Hustopečích si tam pozvali posádku nějakou blízkou a ty tam jezdili kolem kostela s tankama, až tam vznikly velký praskliny a ten kostel se začal rozpadat, takže po tom si vynutili víceméně... příkaz k demolicí. A to teda stálo tátu, myslim, dost zdravý tohlecto. Zajímavý je, že dokonce tenkrát šéf památkový péče krajský v Brně, kterej byl stranickej kádr, tak zažaloval ten Národní výbor, že šlo o zanedbání povinné péče o památku... no, a podal žalobu a druhý nebo třetí den byl povolán na Krajskej výbor KSČ v Brně a bylo mu řečeno, že teda buďto tu žalobu stahne, anebo že teda může jít z místa... stahnul žalobu...takže ten Hustopečskej kostel novej je na místě toho starýho, kterej měl takovouhle histórii a s tím měl teda náš táta taky, co dočinění, že jo.³⁵¹ V roce 1961 proto Květ ze zdravotních důvodů požádal o zproštění členství a funkce předsedy, ministerstvo mu vyhovělo.³⁵²

I v tomto období byl Jan Květ přizván, aby se účastnil přípravy výstav. Tato jeho činnost, v souvislosti s výše zmíněným zahlcením prací se omezila na pořádání výstav především pro jemu nejbližší umělce, přátele. V srpnu 1945 se znovu otvírala galerie J. R. Vilímek, při té příležitosti bylo vystaveno dílo Václava Špály.³⁵³ Následující rok byla v galerii J. R. Vilímek otevřena výstava *Kresby Ludmily Jiřincové*³⁵⁴ a 45. výstava *Malby a kresby Karla Svolinského*.³⁵⁵ Znovu byly Svolinského práce představeny přes příští rok.³⁵⁶ Další výstava předvedla dílo Maxe Švabinského ve výstavní síni S. V. Ú. Mánes v roce 1948,³⁵⁷ a později i ve výstavních prostorách Galerie J. R. Vilímek.³⁵⁸ Ve Slovanském domě proběhla od 23. prosince 1948 do 12. ledna 1949

---

³⁵¹ Archiv autorky, rozhovor s RNDr. Janem Květem, 3. 6. 2010.

³⁵² V letech 1958–1961 působil Jan Květ jako předseda Ústřední komise státní památkové péče. A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 2, Ústřední osvětová rada Janu Květovi, Zproštění členství a funkce předsedy v Ústřední komisi státní památkové péče (ze zdravotních důvodů), 11. 11. 1961. Tamtéž, kart. 10, Jan Květ Ministerstvu školství a kultury, Dík za zproštění členství a funkce předsedy Ústřední komise státní památkové péče, 20. 11. 1961.

³⁵³ J. KVĚT, *Znovuotevření Galerie J. R. Vilímka*, in: Katalog výstavy Václav Špála – 60 let, Praha, Galerie J. R. Vilímka, 24. 8. – 16. 9. 1945, Praha 1945, s. 1–2.

³⁵⁴ Týž, *Úvod*, in: Katalog výstavy Kresby Ludmily Jiřincové, Praha, Galerie J. R. Vilímka, 12. 10. – 4. 11. 1945, Praha 1945, s. 1–4.

³⁵⁵ Týž, *Úvod*, in: Katalog výstavy Malby a kresby Karla Svolinského, Praha, Galerie J. R. Vilímka, 21. 5. – 12. 6. 1946, Praha 1946, s. 1–2.

³⁵⁶ Týž, *Úvod*, in: Katalog výstavy Malby a kresby Karla Svolinského, Praha, Galerie J. R. Vilímka, 5. 12. 1947 – 4. 1. 1948, Praha 1948, s. 1–6.

³⁵⁷ Týž, *Max Švabinský*, in: Katalog souborné výstavy díla Maxe Švabinského, Praha – síň Mánesa, 6 – 8. 1948, Praha 1948, s. 9–19.

³⁵⁸ Týž, *Max Švabinský krajinář*. J. R. Vilímek, Praha 1948.

*Výstava akvarelů Františka Hlavici.*³⁵⁹ V Galerii ELKu převzal ideové vedení a uspořádání výstavy *Dílo Aloise Jiráska* v Pošově síni.³⁶⁰ Pro klub přátel umění pořádal Květ v Mladé Boleslavi ve stejném roce výstavu děl malíře Vilém Plocka,³⁶¹ a výstavu *Nové obrazy Františka Zikmunda* v Automobilových závodech Mladá Boleslav proběhla od 15. října do 5. listopadu 1950.³⁶² Květ pomohl vystavit opět v síni S. V. Ú. Mánes *Vazačské dílo A. L. Jirouta* 8. prosince 1950 – 15. ledna 1951.³⁶³ V roce 1952 vystavila Jednota výtvarných umělců k osmdesátinám svého člena *Soubor díla Oty Bubeníčka*, Květova učitele.³⁶⁴ Další jubilejní výstavou byla souborná výstava s názvem *Národní umělec Max Švabinský* uskutečněná v období 17. září – 31. prosince 1953 na Slovanském ostrově.³⁶⁵ V roce 1953 Květ ještě přichystal výstavu Viktora Strettiho ve výstavní síni Mánes.³⁶⁶ Jako člen komise připravoval výstavu k 550. výročí Dekretu kutnohorskému, která probíhala na univerzitní půdě.³⁶⁷ Také pomáhal v Památníku národního písemnictví na Strahově s výstavou *Knižní tvorby C. Boudy* v roce 1959.³⁶⁸ Poslední uspořádanou výstavou byla *Posmrtná souborná výstava životního díla O. Blažíčka* v Svazu československých výtvarných umělců v Obecním domě, ta měla vernisáž 15. května 1959.³⁶⁹

Samozřejmě součástí Květova působení v oboru bylo pořádání přednášek a účast na konferencích. V říjnu 1947 uspořádala Československá společnost historická *II. sjezd československých historiků.*³⁷⁰ V roce 1948 Květ organizačně zajišťoval

³⁵⁹ Týž, *Úvod*, in: Katalog výstavy František Hlavica, výstava akvarelů, kreseb a olejů, Praha, Slovanský dům, 23. 12. – 12. 1. 1949, Praha 1949, s. 1–4.

³⁶⁰ Týž, *Dílo Aloise Jiráska ve výtvarném umění*, in: Katalog výstavy Dílo Aloise Jiráska ve výtvarném umění, Praha, Galerie ELKu v Pošově síni, 3–4 1949, Praha 1949, s. 1–6.

³⁶¹ Tamtéž, kart. 56, Pozvánka na výstavu děl malíře Viléma Plocka, Klub přátel umění v Mladé Boleslavi, 1950.

³⁶² Týž, *Nové obrazy Františka Zikmunda*, in: Katalog výstavy František Zikmund, Mladá Boleslav, Automobilové závody, n. p., Dvorana reálného gymnasia, 15. 10. – 5. 11. 1950, Praha 1950, s. 1–4.

³⁶³ Týž, *Vazačské dílo A. L. Jirouta*, in: Katalog výstavy Vazačské dílo A. L. Jirouta, Praha, Výstavní síň Mánesa, 8. 12. 1950 – 15. 1. 1951, Praha 1951, s. 1–3.

³⁶⁴ Týž, *Úvod*, in: Katalog jubilejní výstavy Soubor díla Oty Bubeníčka, Praha, JUV, 4 – 5 1952, Praha 1952, s. 1–6.

³⁶⁵ Týž, *Životní dílo Maxe Švabinského*, in: Katalog výstavy Národní umělec Max Švabinský, Souborná jubilejní výstava malířského a kreslířského díla k osmdesátým narozeninám umělcovým, Praha – Slovanský ostrov, 17. 9. – 21. 12. 1953, Praha 1953, s. 5–39.

³⁶⁶ Týž, *Úvod*, in: Katalog výstavy Viktor Stretti, Praha, Mánes, 5 – 6 1953, Praha 1953, s. 5–15.

³⁶⁷ A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 2, Rektor Univerzity Karlovy Janu Květovi, Členství v komisi pro přípravu výstavy k 550. výročí Dekretu kutnohorskému, 1. 11. 1958.

³⁶⁸ Tamtéž, kart. 10, Památník národního písemnictví na Strahově Janu Květovi, Libreto výstavy knižní tvorby C. Boudy, 14. 2. 1952.

³⁶⁹ J. KVĚT, *Úvod*, in: Katalog výstavy Oldřich Blažíček, soubor malířova životního díla, Praha, Obecní dům, 4–5 1959, Praha 1959, s. 1–5.

³⁷⁰ A AV ČR, kart. 11, Československá společnost historická Janu Květovi, Nástin přednášek II. sjezdu československých historiků ve dnech 5. 10. – 11. 10. 1947 v Praze, 27. 9. 1947. Srov. Antonín

návštěvu profesora Michala Walicki z Varšavy, který na pozvání přijel přednášet.³⁷¹ V týdnu od 27. září do 1. října 1950 se pod záštitou ministra Z. Nejedlého konala v Praze *V. pracovní konference Státního archeologického ústavu v Praze a v Trenčianském Sv. Martine*.³⁷² Na pracovní konferenci českých a slovenských dějepisců umění v Bechyni pronesl Jan Květ úvodní projev: *Nové úkoly československých dějin umění*. Konference se konala ve dnech 31. 5. – 3. 6. 1951, nesla název: *Za vědecké dějiny umění a novou kritiku*.³⁷³

V roce 1952 byl dán podnět Světovou radou míru k oslavení 500. výročí narození Leonarda da Vinci. K programu večera přispěl Květ přednáškou o Mikoláši Alšovi.³⁷⁴ Zúčastnil se celostátní konference Svazu československých výtvarných umělců, do jejichž sborníků přispěl referátem *Několik poznámek k malířské technice*.³⁷⁵ Z iniciativy Kabinetu filologického proslovil jednu přednášku z cyklu v Ústav pro českou literaturu *Poznámky historika umění k popisu středověkých rukopisů*.³⁷⁶ Na zámku v Dobříši se konala konference: *Dějiny stavby měst a výstavba v historických městech* 30. září 1957.³⁷⁷ Následujícího roku se velmi plánovalo uspořádání *III. sjezdu československých historiků* v Praze. Tématem byl Vznik národních škol v umění 19. století, a byla očekávána spolupráce uměleckých historiků SSSR a zemí lidové demokracie.³⁷⁸ Na počátku šedesátých let Květ zajišťoval organizaci návštěvy profesora

---

KOSTLÁN, *Druhý sjezd československých historiků (5. – 11. října 1947) a jeho místo ve vývoji českého dějepiscetví v letech 1935–1948*, Praha 1993.

³⁷¹ A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 24, Ministerstvo školství a osvěty Janu Květovi, Výlohy na pozvání Michala Walicki z Varšavy k přednáškám 2. 7. 1948.

³⁷² Tamtéž, kart. 37, Program V. pracovní konference Státního archeologického ústavu v Praze a v Trenčianském Sv. Martine, 27. 9. – 1. 10. 1950 v Praze, pod záštitou MŠVU Nejedlého.

³⁷³ J. KVĚT, *Nové úkoly československých dějin umění*, in: Pracovní konference českých a slovenských dějepisců umění v Bechyni. *Za vědecké dějiny umění a novou kritiku*. Projevy z pracovní konference čs. historiků umění a výtvarných kritiků v Bechyni ve dnech 31. 5. – 3. 6. 1951, Praha 1951, s. 9–18.

³⁷⁴ A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 23, Program večera k 500. výročí narození Leonarda da Vinciho, 19. 5. 1952.

³⁷⁵ Tamtéž, kart. 14, *Výtvarné umění 52/3: Několik poznámek k malířské technice* (text do sborníku referátů k celostátní konferenci Svazu československých výtvarných umělců, Neopravený průklep, nedatováno.

³⁷⁶ Tamtéž, kart. 1, *Poznámky historika umění k popisu středověkých rukopisů – cyklus přednášek Ústav pro českou literaturu – péčí Kabinetu filologické dokumentace 9. – 11. 1. 1956.*

³⁷⁷ Tamtéž, kart. 32, *Dějiny stavby měst a výstavba v historických městech*, Bulletin konference, zámek Dobříš 30. 9. 1957.

³⁷⁸ Tamtéž, kart. 32, *Ústav pro teorii a dějiny umění, Pozvání na poradou: Vznik národních škol v umění 19. století*, 21. 11. 1958. Tamtéž, kart. 32, *Průběh spolupráce uměleckých historiků SSSR a zemí lidové demokracie k otázkám vzniku národních škol v umění 19. století*, Program porady 12. – 14. 11. 1958. Tamtéž, kart. 37, *Předběžný návrh na uspořádání III. sjezdu československých historiků v Praze 1959*, Seznam referátů.

Hanse Roberta Hahnlosera z Bernu, a svého dobrého přítele profesora René Crozeta z Poitiers.³⁷⁹

Možnost výjezdu do zahraničí, zejména západního, byla v této době složitější, ale ne zcela nemožná. Zahraničních konferencí, kongresů a dalších akcí spojených s vědeckou či uměleckou reprezentací Československa se zúčastňovaly spolehlivé, prověřené osoby, které pro takové příležitosti delegoval buď přímo stát či nějaká instituce. Jan Květ jako tajemník Národního komitétu pro dějiny umění a jako člen akademie takovou možnost občas měl.

V srpnu 1948 byl přítomen na *VIII. Mezinárodním kongresu byzantologických studií* v Paříži a Bruselu.³⁸⁰ Po delší přestávce byl v září 1955 vyslán Ministerstvem školství a kultury na *XVIII. Mezinárodní kongres pro dějiny umění* do italských Benátek, kde vystoupil s referátem: *Odras Benátského umění v českém sochařství okolo konce 13. století*.³⁸¹ V Itálii pobyl deset dní. U příležitosti kongresu bylo pořádáno několik vědeckých exkurzí do italských uměleckých center. S celou československou delegací se zúčastnil zájezdu do Aquileje a Grada. S účastí na kongresu bylo spojeno studium výstav, zvláště Giorgionovy, galerií a muzeí. Kromě Benátek navštívil Mantovu, Parmu, Miláno.³⁸² „Naposled byl v Itálii, myslím, na zahájení výstavy československý výtvarný v Miláně, v roce a teď neřeknu... no myslím si, že to bylo v roce padesát pět, a myslím si, že to je správně. Já jsem ho tenkrát čekal na letišti, přiletěl z Milána dopoledne a měl strašnou radost, že bylo hezký počasí a že letěli nad Alpama a to se lítalo ještě nízko, že viděl Alpy...“³⁸³ V říjnu tohoto roku absolvoval Květ ještě týdenní studijní výměnné exkurze Katedry dějin umění do Maďarska (Budapešť). Jako člen vládní delegace a současně host francouzské vlády, se Jan Květ zúčastnil v červnu roku 1957 zahájení výstavy *Staré umění Československé* v Uměleckoprůmyslovém muzeu v Paříži přednáškou na slavnostním shromáždění

---

³⁷⁹ Tamtéž, kart. 10, Jan Květ Ministerstvu školství a kultury, Žádost o možnost pozvání prof. Hanse Roberta Hahnlosera z Bernu, 22. 2. 1960. Tamtéž, kart. 32, Jan Květ Ministerstvu školství a kultury, Zpráva o pobytu prof. H. R. Hahnlosera z Bernu, 5. 7. 1960. Tamtéž, kart. 10, Ministerstvo školství a kultury Janu Květovi, Pozvání prof. René Crozeta z Poitiers, 18. 10. 1960. A UK, fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, inv. č. 435, Jan Květ, Jan Květ Univerzitě Karlově v Praze, Pozvání od prof. René Crozeta k cestě do Poitiers, 18. 10. 1960.

³⁸⁰ Tamtéž, kart. 11, *VIII. Congrès international d'études byzantines* Paris et Bruxelles, 7. 8. 1948.

³⁸¹ V originále: *Un reflet de l'art Vénitien dans la sculpture en Bohême vers la fin du XIIIe siècle*.

³⁸² Tamtéž, kart. 27, Jan Květ Ministerstvu školství a kultury, Nedatovaná příloha k vyúčtování podpory na XVIII. Mezinárodní kongres pro dějiny umění v Benátkách.

³⁸³ Archiv autorky, rozhovor s RNDr. Janem Květem, 3. 6. 2010.

na Sorbonně dne 14. července 1957: *Vznik národního slohu v české knižní malbě gotické*. Byl tam také coby člen poroty této výstavy.³⁸⁴ Celkem strávil v Paříži 18 dní.

Hned napřesrok se Květ zúčastnil *XIX. Mezinárodního kongresu pro dějiny umění* konaného v září v Paříži, Květ byl vyslán ČSAV, pronesl příspěvek s názvem: *Umění Francouzské a České v období Románském (Několik otázek z historie monumentálního sochařství a mincí v Čechách v 12 století)*.³⁸⁵ Ve své milé Francii strávil celé tři týdny. V prosinci roku 1959 jel jako člen delegace ČSAV do Varšavy, aby zde uzavřeli dohodu s Polskou akademií nauk. V květnu roku 1960 mu bylo povoleno Ministerstvem školství a kultury využít pozvání do Lipska.³⁸⁶ Cestu podnikl na konci května. Byl pozván Umělecko-historickým ústavem Univerzity Karla Marxe především proto, aby proslovil přednášku. Na požádání ředitele ústavu zvolil téma: *Vývoj středověké knižní malby v Čechách za doby Karla IV.*³⁸⁷

Týž rok strávil ještě tři týdny, na přelomu října a listopadu, na studijní cestě po Rakousku, hlavně ve Vídni, kam byl vyslán opět ČSAV.³⁸⁸ Navštívil rakouskou Národní knihovnu – sbírku rukopisů, dále Klášterní knihovnu ve Voraui ve Štýrsku a Klášterní knihovnu v Herzogenburgu. Hlavní náplní cesty bylo studium iluminovaných rukopisů ze 14. a 15. století v souvislosti s pracemi o české knižní malbě. Skupinu rukopisů královny Rejčky mohl doplnit o další, devátý kodex (*Martyrologium a řehole sv. Benedikta*), který uvedla ve známost teprve až výstava

---

³⁸⁴ A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 27, Ministerstvo školství a kultury Janu Květovi, Oznámení, 8. 2. 1957. Tamtéž, kart. 29, Přednáška na slavnostní shromáždění na Sorboně 14. 7. 1957, u příležitosti zahájení výstavy: *L'art ancien en Tchécoslovaquie* in Musée des arts décoratifs, koncept Jana Květa. Tamtéž, kart. 44, Ministerstvo kultury Janu Květovi, Pozvání francouzského velvyslanectví k návštěvě Francie u příležitosti výstavy v Paříži, 22. 5. 1957.

³⁸⁵ Tamtéž, kart. 1, Přednáška pro XIX. mezinárodní kongres pro dějiny umění v Paříži, *L'Art Français et la Bohême à L'Epoque Romane (Quelques Questions de l'histoire de la sculpture monumentale et de l'art de la monnaie en Bohême au XIIe siècle)*, 8. –15. 9. 1958. Tamtéž, kart. 11, Zpráva o XIX. mezinárodního kongresu pro dějiny umění v Paříži 8. –15. 9. 1958. Členy poroty byly: A. Hoffmeister, V. Novotný, A. Zábranský, V. Formánek, F. Ballo. Tamtéž, kart. 2, Ministerstvo kultury Janu Květovi, Jmenování členem poroty Výstavy československého výtvarného umění v Paříži (2 – 3 1957), 3. 4. 1956.

³⁸⁶ „K večeru jsem podnikl první informační procházku městem. Ve středu 25. května v ranních hodinách provedl mne doc. Hütt městem a ukázal mi hlavní památky, poté provedl mne prof. Jahn galerií v Muzeu J. Dimitrova, kterou spravuje. Odpoledne jsem navštívil městské historické muzeum ve Staré radnici a dokončil prohlídku města... Od německých kolegů i od posluchačů dostalo se mi velmi srdečného přijetí... Ve čtvrtek 26. května ráno jsem odcestoval do Drážďan, kde jsem se zdržel do 28. května večer. Prohlédl jsem si sbírky galerie ve Zwingeru a na zámku Pillnitz, sbírky antických starožitností, porcelánu, zeleného sklepení, grafického a numismatického kabinetu a sbírky historické, nově instalované v Albertinu, jakož i oddělení barokní scénografie ve Zwingeru. Pobyt v Drážďanech podstatně osvěžil i doplnil staré dojmy z poslední návštěvy počátkem let třicátých a obohatil mne mnohými novými poznatky.“ A UK, fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, inv. č. 435, Jan Květ, Jan Květ Ministerstvu školství a kultury v Praze, Zpráva o cestě do Lipska, 30. 6. 1960.

³⁸⁷ A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 1, Vorlesung auf dem Boden der Karl-Marx-Universität „Die Entwicklung der mittelalterlichen Buchmalerai in Böhmen bis in die Zeit Karls IV.“

³⁸⁸ Tamtéž, kart. 27, Doplnky k dotazníku, nedatovaný koncept.

rukopisů uspořádaná vídeňskou knihovnou v roce 1939.³⁸⁹ Nové výsledky publikoval ve Sborníku prací vydaném Brněnskou filozofickou fakultou v roce 1964 *Martyrologium a regula s. Benedicti z kláštera Aula Sanctae Mariae na St. Brně*.³⁹⁰ Na XXI. Kongresu pro dějiny umění v Bonnu konaný v září 1964, měl Květ odjet spolu s J. Pešinou, ale svoji účast pro přemíru povinností odvolal.³⁹¹

Jan Květ četnými kratšími či delšími studii zasáhl do rozmanitých oborů našeho kulturního života i české a světové historie umění.³⁹² Nadále se zabýval českou románskou plastikou, malířstvím 19. století i současnosti. Svými polemikami, recenzemi a posudky přispíval do tehdejších periodik, a statěmi o současném dění v uměnovědných kruzích také do celostátního tisku. Sepsal a proslavil také mnoho jubilejních statí či nekrologů svých kolegů a přátel. A především se v posledních letech navrátil ke svému nejmilovanějšímu tématu, knižní malbě středověku.

III. 3 Na sklonku své cesty

Účast a pozvání do tolika komisí a institucí bylo logickým důsledkem Květovy velké odbornosti a zkušeností pedagogických, vědeckých i organizačních v jeho oboru. Jak odpovídalo jeho povaze, tyto funkce nebral jen jako uznání svých kvalit, ale jako další úkoly, jimž se věnoval s celou „květovskou důkladností“.³⁹³ Docela přirozeně tedy vyplynula i mnohá jeho ocenění. Jak bylo výše zmíněno, stanul v kruhu členů korespondentů ČSAV, brzy na to se stal řádným členem a v roce 1960 byl jmenován akademikem.³⁹⁴ Dne 29. dubna 1961 byl slavnostně vyznamenán Řádem práce.³⁹⁵

---

³⁸⁹ Tamtéž, kart. 32, Zpráva Jana Květa o studijní cestě do Rakouska 19. 10. – 9. 11. 1960, 8. 12. 1960.

³⁹⁰ Tamtéž.

³⁹¹ Kongresu měli být přítomni Jan Květ a Jaroslav Pešina, kvůli množství práce J. Květa, se proto má zúčastnit jen J. Pešina. Tamtéž, kart. 10, Jan Květ Ministerstvu školství a kultury, Změna návrhu obeslání XXI. Kongresu pro dějiny umění v Bonnu v září 1964, 17. 10. 1963. Z fondu nevyplývá jasně, zda se Květ také zúčastnil, či byl jen pozván na kongres v Itálii. Tamtéž, kart. 24, Pozvánka na kongres *Palladio and palladianismus early renaissance architecture in the Vento* (9. – 26. 8. 1964). Tamtéž, kart. 17, koncept *La miniature romane et ghotique en Boheme/ Románská a gotická miniatura v Čechách*, 1964.

³⁹² A. KUTAL, *Sedmdesát let*, s. 10. Blíže k dílu v kapitole: IV. 1 Teoretické dílo Jana Květa.

³⁹³ Oldřich Jakub BLAŽÍČEK, *Za akademikem Janem Květem*, Památková péče 25, 1965, s. 218–219.

³⁹⁴ Václav ČERNÝ, *Paměti, III. 1945–1972*, Brno 1992, s. 422.

³⁹⁵ A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 3, Pozvánka na slavnostní vyznamenání nejlepších pracovníků na Pražském hradě, 29. 4. 1961.

Příštího roku byla Janu Květovi udělena čestná plaketa ČSAV „Za zásluhy o vědu a lidstvo“.³⁹⁶

Množství práce a úkolů na něj kladené jej nejen odvádělo od soustředění na vlastní badatelskou práci, ale také jejich opravdu nadměrný rozsah zanechal patrné stopy na Květově zdravotním stavu. Již z dřívějších zpráv a dotazníků jasně vyplynulo, že jej od celkem raného věku sužovaly občasné se vracející potíže revmatické a ischiatické.³⁹⁷ V únoru roku 1950 mu byla zjištěna organická srdeční choroba a bylo mu lékaři doporučeno, aby se vzdal všech vedlejších a postradatelných povinností.³⁹⁸ Odpočinek mu byl ovšem cizím pojmem. 5. června 1961 jej stihl první srdeční infarkt. V důsledku takového oslabení a vyčerpání, požádal o zproštění z vedoucích funkcí. Vzdal se výše zmíněné funkce předsedy památkové péče, také vedoucího postavení na katedře.³⁹⁹ V lednu roku 1965 sám Jan Květ požádal děkana o uvolnění z přednášek pro letní semestr, aby měl více času na práci na kapitole o románském umění chystané do Nové československé vlastivědy. Dalším důvodem bylo, že „jeho trvalá srdeční choroba nedovoluje vypětí“.⁴⁰⁰ Zůstal ale členem vědecké rady Národní galerie v sekci pro volné umění a také stále působil v nákupní komisi pro staré umění a umění 19. století.⁴⁰¹

Jan Květ odešel dříve, než oslavil své sedmdesáté narozeniny, jeho srdce vypovědělo uprostřed horkého léta, zrovna v krátké pauze mezi dvoji prací, kdy dokončil stať pro sborník R. Crozeta a kdy se chystal ke statím o českém románském umění pro Československou vlastivědu. Zemřel 14. července 1965.

„Byl hrozně pečlivej na všechno, i na svoje oblečení, na všecko prostě musel bejt..., muselo všecko bejt přesně v pořádku. Jediný v čem nebyl přesnej, byl čas, že chodil leckde pozdě nebo přetahnul přednášku a tak a to souviselo s tím jeho pracovním

---

³⁹⁶ Tamtéž, kart. 2, Předseda ČSAV Janu Květovi, Udělení čestné plakety ČSAV „Za zásluhy o vědu a lidstvo“, 31. 10. 1962.

³⁹⁷ Tamtéž, kart. 27, Koncept Jana Květa k dotazníku, nedatováno.

³⁹⁸ Tamtéž, Zpráva Okresní Národní pojišťovny v Praze – Úřadovna I Ambulatorium pro choroby srdce, 28. února 1950.

³⁹⁹ Tamtéž, kart. 10, Katedra Dějin umění Filozofické fakulty Univerzity Karlovy Janu Květovi, Díky za vedení katedry, 19. 3. 1964. A UK, fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, inv. č. 435, Jan Květ, Rektor Univerzity Karlovy Janu Květovi, Zproštění vedení katedry dějin umění (ke dni 29. února 1964 na vlastní žádost), 18. 3. 1965.

⁴⁰⁰ A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 40, Jan Květ děkanovi Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, Žádost o uvolnění, 26. 1. 1965. A UK, fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, inv. č. 435, Jan Květ děkanovi Filozofické fakulty Univerzity Karlovy Janu Květovi, Uvolnění z vedení přednášek a seminářů, 20. 2. 1965.

⁴⁰¹ A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 2, Národní galerie v Praze Janu Květovi, Členství ve vědecké radě Národní galerie v Praze, 11. 2. 1965. Tamtéž, Národní galerie v Praze Janu Květovi, Členství v nákupní komisi pro staré umění a umění 19. století, 4. 5. 1965.

vytížením, páč on byl šíleně pracovitej. Řek bych právě, že tím že působil nejdřív v muzeu a pak na univerzitě..., současně na univerzitě, potom na univerzitě a v akademii, kde dával dohromady tu sekci historickou, historickou uměnovědnou, žejo, tak že ho to vyčerpalo, že se tím..., pak ještě psal ty knihy, že, různý ty příležitostný, různý ty vernisáže, nekrology a tak dále, že mu, že ho stálo prostě šílenýho času a že si tím přivodil jako tu srdeční chorobu a ten infarkt první, kterej měl v roce šedesát jedna.

No, potom už měl zase to špatný, arytmii, ta frekvence těch srdečních nevolností se zvyšovala a v roce šedesát pět prostě nastala..., bylo vedro zrovna, byl na prázdninách v Liblicích u Prahy v tom zámku akademie, tam den před svojí smrtí dostal zástavu srdeční. Bylo asi čtyřiatřicet stupňů nebo tak, z čehož ho dostali masáží srdce a při druhým záchvatu ho dovezli do Prahy do Bubenečský nemocnice sanitkou a při příjmu přímo před očima toho lékaře dostal další zástavu srdeční a nepodařilo se ho náh přivést k životu... Je škoda, že prostě ta lékařská věda nebyla dál, už tak daleko jako je teď v týchletý době.⁴⁰²

---

⁴⁰² Archiv autorky, rozhovor s RNDr. Janem Květem, 3. 6. 2010.

IV. Pořádek duše i věcí

IV. 1 Teoretické dílo Jana Květa

Vědecké dílo Jana Květa je ohromné nejen svým rozsahem,⁴⁰³ ale také šíří badaných témat a okruhů, proto bude přehlédnuto především v jeho vývoji, než v detailním rozboru.

Setkání Květa s představiteli tzv. Gollovy školy a jejich metodické školení mu nedala pouze určité penzum informací, ale především nadhled a potřebné postupy historikovy práce. Kromě přednášek z historie a geografie, které byly jeho studijním oborem, navštěvoval stále přednášky K. Chytila z dějin umění, později si doplnil svoji umělekohistorickou průpravu v semináři V. Birnbauma. Z dob svých univerzitních studií si odnesl i celoživotní přesvědčení, že dějiny umění jsou především historickou disciplínou, že i k umění je třeba při jeho zkoumání přistupovat z historického aspektu. Tato teze nebyla v jeho generaci nová, spojovala už všechny české žáky vídeňské školy, byla samozřejmá V. Birnbaumovi a byla zdůrazňována A. Matějčkem, ale Jan Květ ji v naší souvislosti přímo ztělesnil.⁴⁰⁴ Jeho výtečná historická erudice mu vždy pomáhala v práci na jakémkoliv námětu.

Posléze, to již byl Jan Květ pro dějiny umění plně rozhodnut, absolvoval roční stipendijní pobyt v Paříži. Zde se pod vedením E. Mála, který je pokládán za tvůrce ikonografické metody,⁴⁰⁵ Květ s takovýmto přístupem blíže obeznámil. Svým „přestupem“ k dějinám umění ocitl se v poněkud zvláštním generačním postavení vůči staršímu i mladšímu pokolení našich historiků umění. Byl mladší než ti, kteří byli, stejně jako značně starší V. Birnbaum, odchováni vídeňskou školou, přitom měl ale nevelký věkový předstih před vlastními Birnbaumovými žáky, kteří od počátku procházeli jeho školením.⁴⁰⁶

---

⁴⁰³ Viz. Příloha I, Bibliografie Jana Květa.

⁴⁰⁴ Srov. R. CHADRABA, *Kapitoly II*, s. 87–88.

⁴⁰⁵ Ikonografie = obrazopis, nauka o námětech výtvarného umění, statistická metoda, popisuje a klasifikuje. Ikonologie = nauka o výkladu výtvarných děl, věda, srovnávací studium, metoda interpretace, která vychází ze syntézy. K tomu Jan BALEKA, *Výtvarné umění. Výkladový slovník*, Praha 1997. James HALL, *Slovník námětů a symbolů ve výtvarném umění*, Praha 1991. O. J. BLAŽÍČEK – Pavel KROPÁČEK, *Slovník pojmů z dějin umění*, Praha 1991.

⁴⁰⁶ Jaroslav PEŠINA, *Jan Květ (k šedesátému výročí narození)*, *Umění* 4, 1956, s. 185.

Nástupem do historicko-archeologického oddělení Národního muzea v Praze se Jan Květ ocitl v těsné blízkosti zajímavých fondů, které jej přímo inspirovaly k vědecké práci. Byly to především iluminované rukopisy uložené v knihovně Národního muzea, které se hned vzápětí staly hlavním předmětem jeho studia, odtud výtěžil své nejznámější práce. Tak to také byla rozsáhlá numismatická sbírka, která ho výtvarnými hodnotami české románské mince později svedla ke studiu románské plastiky. Přitom se svědomitě věnoval i skupinám významných uměleckořemeslných předmětů v muzejních sbírkách. Svě vědecké poznatky publikoval v kratších časopiseckých studiích (Numismatický časopis, Naše věda, Památky archeologické, Obzor praehistorický, Časopis Národního muzea, Umění, i v Příloze Národních listů).

Antické a středověké mince se staly jeho zájmem hlavně při recenzování prací svých kolegů G. Skalského a E. Nohejlové-Prátové. Vlastní práci z tohoto oboru reprezentuje stať *Smetanovo jubileum v medailích a plaketách* (1925) či *České mince doby románské* (1934–1935). Další Květova pozornost směřovala k uměleckému řemeslu a jeho technikám, tomu věnoval články *Enkolpion městského muzea v Lounech* (1925), *Poprsí mladého Římana z doby Antonínovců v Národním muzeu v Praze* (1926), *Dva gotické kachle ze sbírek Národního muzea v Praze* (1934–1935), *Akvamanile z Hradce Králové v Národním muzeu v Praze* (1935), *Dva kalichy z Tábořska* (1938), *Myšlenka naturalistických nádob od pravěku do renesance* (1939). Vždy se pokoušel zkoumaný předmět náležitě popsat. Začal formální analýzou artefaktu, pokračoval historií jeho vzniku, s velkou důkladností se pak zaobíral především jeho uměleckou výzdobou. Dle těchto kategorií předměty zařazoval do kontextu místa a času jejich vzniku a hledal výtvarné souvislosti s jinými objekty.

Bádání spojená s počátky gotického umění v Itálii i v Čechách souvisela s jeho zájmem o miniaturní malířství té doby, které jezdil zkoumat přímo do Itálie. K tomuto tématickému okruhu sepsal články: *Nástěnné malby primitiva z 14. století* (1929), *Počátky gotického malířství v Čechách* (1933), *Giotto* (1934), zabýval se jím i v recenzích na díla z pera A. Matějčka a J. Pešiny. S J. Pešinou, ač jeho práce v podstatě chválil, jeho názor na vysoké hodnocení pozdních fází gotického slohu nesdílel. Jan Květ považoval za vrchol gotického slohu umění doby Karla IV. Přes tento odborný „spor“, spolu oba vědci dobře vycházeli.⁴⁰⁷ Několik kratších textů věnoval Květ

---

⁴⁰⁷ Informace podal RNDr. Jan Květ.

novým přírůstkům ve sbírkách muzea, kterými tak o nich referoval, například *Dvě nové kresby V. Hollara* (1932).

Přesto všechno zůstával jeho zájem o kodexy, iluminované rukopisy a knižní kulturu doby středověké vůbec ústředním bodem jeho vědecké práce. Bohatý fond středověkých iluminovaných rukopisů, k jehož soupisu Květ přikročil ve spolupráci s A. Matějčkem, který jej při tom zasvěcoval do metodiky bádání o knižní malbě, určil také námět jeho první velké knižní práce. V *Italských vlivech na pozdně románskou malbu v Čechách* (1927) provedl pronikavý, až do podrobností jdoucí rozbor sledovaných rukopisů. Jejich pečlivým porovnáním i srovnáním s tehdejšími uměním zjistil v severní Itálii (Padova, Benátky, Torcello, Aquilea a Terst) výraznou iluminátorskou školu, která vzkvétala od čtyřicátých let 13. století až do konce 13. století. Dále objevil, že na onu školu působilo, daleko více než domácí živly, soudobé byzantské umění. Ve své době bylo cenným přínosem Květovy práce právě ono zjištění italského vlivu už koncem 13. století, což bylo období, kdy se u nás připouštěly pouze vlivy durynsko-saské. Samo o sobě by šlo jen o detailní příspěvek k dějinám českého umění, ale tímto zasazením do souvislostí s italskými a tím i byzantskými vlivy získal nový význam, neboť se tím toto umění stalo jakousi přípravou či předehrou k období karlovského umění, na které italské umění přímo působilo.

V bádání o italských a byzantských vlivech na naši kulturu Jan Květ pokračoval i nadále. Rozšiřující informace podal v článku *Inizi dell' influsso italiano sulla miniatur boema del medioevo* (1928). Na oba texty pak ještě navázal ve stati *L'antiphonaire de Sedlec de la Bibliothèque de l'Université de Prague* (1934) pro sborník z byzantologického kongresu.

Mnohem širšího rozsahu byl pak článek *Kreslený filigrán v rukopisech 12. – 14. století. Studie vzniku a forem lineárního ornamentu* (1925). Stat' věnoval otázce nejen českého, ale evropského umění. Pojednal v ní o drobném ornamentálním systému vyplňujícím mnohé iniciály až do 14. století. Uspořádání výzdobného systému odvodil z akantové palmety, kterou převzalo románské umění z antiky, avšak jak Květ dodává, s jistým jejím přetvořením. V práci *Renaissance románské ornamentiky v italských rukopisech 15. století* (1931) doložil, že v italských rukopisech 15. století přežívají románské motivy, avšak že nejde o renesanci motivů ale o jejich přežitky. Při tom naznačil, že obnova románské ornamentiky je nesporná u určitých skupiny těchto rukopisů. Vysvětloval ji humanistickým zájmem o římské autory, snahou je

napodobovat. Humanisté, ale za římské považovaly kodexy z období 9. – 12. století, které jsou románské, proto tedy „renesance“ románských výzdobných prvků.

Ikonografické povahy je článek *Nejstarší vyobrazení Mistra Jana Husa v bibli Martinické* (1929), ve kterém nesouhlasí s datací kolem 1500, klade jej do let 1433–1450.⁴⁰⁸ S touto problematikou souvisí stat' *Ještě o „Husově“ bibli* (1928). K tématu přispěl i slovníkovými hesly *dorelire* (1924), *iniciála* (1930).⁴⁰⁹

Metodologické rozdíly mezi jednotlivými dějepisci umění ve dvacátých letech lze nejlépe zjistit na jejich vztahu k vídeňské škole.⁴¹⁰ 20. února 1919 K. Chytil pronesl přednášku *O příštích úkolech dějepisců a historiků umění v českém státě*,⁴¹¹ které vytýčil ve dvou bodech. Za prvé požadoval precizní systematický soupis a inventarizaci památek, která měla být hlavní pracovní náplní historika umění. V druhém bodě polemizoval s novými metodologickými postupy v uměnovědě, které považoval za ryze osobní záležitost každého historika. Ostře kritizoval konstruování historie, ale i vnášení estetiky do historie. Jeho vystoupení bylo odezvou na téměř manifestační prohlášení Birnbaumovy teze⁴¹², která se rozcházela s dosavadním postupem starší generace, která se často omezovala na pouhé sbírání materiálů. Zde se také V. Birnbaum velmi kriticky vyjádřil o významu českého výtvarného umění pro svět.⁴¹³

Dvacátá léta byla ovlivněna vazbami definovanými většinou před první světovou válkou eventuelně během ní.⁴¹⁴ Vyžadován byl vědecký objektivismus formální analýzy.⁴¹⁵ Neměly přesně stanovený obsah, jejich náplň si tvořil každý autor sám.

---

⁴⁰⁸ Na to navazují Karel STEJSKAL – Petr VOIT, *Illuminované rukopisy doby husitské*, Praha 1991, s. 53.

⁴⁰⁹ *Drolerie*, in: Český slovník bohovědný 3, seš. 62–64, Praha 1924. *Iniciála*, in: Český slovník bohovědný 5, seš. 1, Praha 1930, s. 324–327.

⁴¹⁰ „V. Birnbaum si z vídeňské školy odnesl snahu o vytvoření velkých konstrukcí přímo z uměleckých děl, aniž by bral na pomoc kulturní nebo politickou historii. Za samozřejmé považoval bezvadné zpracování materiálu, které bylo cílem už K. Chytilovi. Na rozdíl od něj V. Birnbaum zdůrazňoval také formu, jakou jsou výsledky bádání systematizovány. Dle jeho přesvědčení bylo nutné zjistit, jak se za uměleckými díly projevuje zákonité dění. Za nejznámější příklad historických konstrukcí lze uvést Birnbaumův barokní princip, který se projevuje v posledních etapách jednotlivých stylů. Ideální vývoj by tedy měl probíhat cyklicky.“ Srov. R. CHADRABA, *Kapitoly II*, s. 76–77. Dále Jiří KROUPA, *Školy dějin umění. Metodologie dějin umění I*, Brno 1996.

⁴¹¹ Karel CHYTIL, *O příštích úkolech dějepisců a historiků umění v Československém státě*, Naše doba 26, č. 10, 1919, s. 753–766.

⁴¹² „Vystoupení z dosavadní domácí idyly a zaměřit své síly ve světové aréně. Čímž nemá být řečeno, že by domácí látky měly být zanedbávány, platí ostatně nejen pro umění, ale i pro vědu, že absolutní hodnota díla se nezakládá na látce, nýbrž na zpracování, jehož se látce dostalo.“ Vojtěch BIRNBAUM, *Nová kniha o poměru antické a středověké architektury*, Ročenka Kruhu pro pěstování dějin umění 1918, Praha 1919, s. 26.

⁴¹³ „Naše dějiny českého umění – bylo by zbytečným sebeklamem zapíratí si to – vykazují málo momentů, jež mohou vzbudit pozornost i mimo naši národní obec, a není v nich ničeho tak světovědného, jako např. řecká plastika, francouzská gotika, římský barok, nizozemské malířství atd.“ Tamtéž.

⁴¹⁴ R. CHADRABA, *Kapitoly II*, s. 86.

⁴¹⁵ Petr WITTLICH, *Literatura k dějinám umění, vývojový přehled*, Praha 2008, s. 105.

Jednoznačně převažovala formální metoda nad ikonografií.⁴¹⁶ Polaritly umožnily silně pozitivisticky zaměřeným historikům umění uspořádat jednotlivá umělecká díla do skupin. Představovaly dobové „kategorie myšlení“.⁴¹⁷

Příkladem takového chápání umění v protikladech mohou být právě Květovy *Illuminované rukopisy královny Rejčky. Příspěvek k dějinám české knižní malby ve století 14.* (1931), jeho habilitační spis. Tady rozvedl následující polaritu: naturalismus – stylismus (anebo schematizující abstrakce). Květ polaritu zcela absolutizoval a podle jejího charakteru členil iluminace do dvou skupin. Svě poznatky dokládal v přehledných tabulkách, kterými pak zjišťoval podíl jednotlivých iluminátorů. Polarita naturalismus – stylismus byla ve dvacátých letech nejzazší mez, v jaké byl historik umění schopen metodologicky myslet. Květ se v *Illuminovaných rukopisech* snaží „objasniti složité procesy vzájemného křížení, prostupování a splývání uměleckých proudů“.⁴¹⁸

Samotnou práci zahajuje Květ vylíčením stavu našich miniatur, představuje na úvod malířství bezprostředně předcházející vzniku zkoumané skupiny rukopisů královny Rejčky. Ukazuje, že malované miniatury byly ještě kolem roku 1300 ovlivněny dosavadním slohem byzantsko-románským, ve kterém se ale nesměle začínaly projevovat živly západního gotického malířství, naproti tomu v miniaturách kreslených nabyt gotický sloh převahy už koncem 13. století. Další kapitulu věnoval královně Elišce Rejčce, kde vylíčil stoupající význam ženy v pozdějším středověku, jmenovitě její stále silnější uplatňování se v oblasti umění a uměleckého mecenášství. Velmi pečlivě se zabýval klášterem na Starém Brně, který královna založila, a jemuž právě byla celá skupina osmi rukopisů věnována. Určil a popsal společný charakter celé skupiny, teprve pak přešel k jednotlivým kodexům. U každého podal zevrubný a přesný popis a pečlivým rozborem se snažil určit autora či autory, kteří na nich spolupracovali. Na tomto základě pak zjistil v jejich slohu dvě vrstvy, jednu značně naturalistickou, druhou převážně schematickou. Z tohoto zkoumání pak konečně vymezil dobu, v níž rukopisy vznikly, „a to netoliko dle jejich slohových vlastností, jež to je si vědom relativnosti tohoto prostředku v daném případě, ale také dle obsahu rukopisů.“⁴¹⁹ Došel

---

⁴¹⁶ „Ikonografii byly však ve dvacátých letech věnovány zásadní práce: Chytilova kniha *Antikrist v naukách a umění středověku a husitské obrazové antiteze* a Cibulkova *Starokřesťanská ikonografie a zobrazování ukřižovaného*.“ R. CHADRABA, *Kapitoly II*, s. 84.

⁴¹⁷ Tamtéž, s. 85.

⁴¹⁸ J. KVĚT, *Illuminované rukopisy královny Rejčky. Příspěvek k dějinám české knižní malby ve století 14.*, Praha 1931, s. 147.

⁴¹⁹ A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 2, Oponentský posudek práce Jana Květa, G. Friedrich, 1931.

k výsledku, že jedna skupina vnikla v letech 1314–1420, druhá těsně před založením kláštera v roce 1323.

Nejdůležitější kapitola je ta o slohové genezi rukopisů. Tuto partii sepsal Květ na základě dokonalé znalosti dotyčných uměleckých západoevropských oblastí. Šel do neobyčejných a nejmenších drobností, takže svými fakty zcela přesvědčoval. Ukázal, že celá skupina byla něco nového, zcela odlišného od toho, co jim v našich zemích předcházelo, takže jejích sloh nebylo možné odvozovat z domácích tradic, ale bylo nutné jej odvodit z cizích vlivů. Naturalistická vrstva, která měla ve výzdobě rukopisů naprostou převahu, souvisela s malířským umění anglickým, přesněji východoanglickým. Druhá vrstva schematická, která byla podřízenější, byla původu francouzského. Květ však nepředpokládal přímé umělecké styky s Anglií ani s hlavní francouzskou, pařížskou, školou, ale uvažoval o jakési zprostředkovací stanici, která se vyvinula ve Flandersku a přilehlých krajinách severovýchodní Francie zkrížením a syntézou živlů francouzských a anglických. Další bod na této cestě k nám bylo umění dolnorýnské. Tuto hypotézu Květ podpořil poukazem na intenzivní styky Čech s touto oblastí, podporované lucemburskou dynastií, jednak starými církevními styky s Mohučí, za vlastní zprostředkovatele pak považoval cisterciáky. Vedle toho bral Květ v úvahu i druhou možnou cestu uměleckých vlivů, a sice přes Vratislav. Tato domněnka souvisela s tím, že rukopisy byly zhotoveny ve skriptoriu Opatovického kláštera. Čili tuto skupinu rukopisů určovaly vlivy anglické, francouzské a italsko-byzantského.

Souvislý vývoj umění se tak zde Květovi, který chtěl být co nejpřesnější, rozložil na vlivy, vrstvy, prvky, slohy, stylismy a školy. V této rozsáhlé pojmové aparatuře, která si vyžádala formalistický způsob líčení, vyvrchovily pozitivistické tendence českého dějepisu umění.⁴²⁰ Ve dvacátých letech byla představa uzavřených stylových cyklů mezním bodem metodologického uvažování. „Pojmy manýrismus, barok, ale i impresionismus, kubismus, byly zobecněny do nadčasově platných typů, kterými bezpodmínečně projde každý vývojový cyklus. Společné (skoro) všem bylo evoluční pojetí dějin umění, které ve dvacátých letech, i přes počínající pochybnosti o jeho naprosté platnosti, bylo kánonem ovládající veškerý dějinný pohyb.“⁴²¹

---

⁴²⁰ R. CHADRABA, *Kapitoly II*, s. 87.

⁴²¹ „Jak tedy postupoval dějepisec umění ve dvacátých letech? Modelová situace byla zhruba následující: vycházel od samotného uměleckého díla, které eliminoval ze závislosti na kulturní historii nebo estetice, aby s ním mohl disponovat jako s elementárním dějinným jevem. Po této redukci se před ním objevily dvě možnosti: buď mohl setrvávat u Chytilova kauzálního pozitivizmu a prostě konstatovat „jak šel vývoj“, nebo jej rozšířit tím, že si utvořil představu uzavřeného stylového cyklu, do níž pak situoval jednotlivá díla. Pohyb uvnitř těchto cyklů se odehrával ve známé vazbě „od-k“ a měl tři etapy: začátek –

Náznamy nové metodické orientace přišly ve třicátých letech, zejména pro smrti V. Birnbauma (1934) se orientace českého dějepisu umění začala výrazněji proměňovat, a to jak pod tlakem obecných dobových požadavků, tak jako odpověď na postupně nahromaděné vnitřní problémy.⁴²² Potřebnou kontinuitu zajistil A. Matějček,⁴²³ který byl jedním z nejpłodnějších autorů oné doby, ale metodologickým otázkám se věnoval minimálně, nejčastěji jen v okrajových textech.⁴²⁴ Někteří jeho kritici konstatovali, že se pohybuje ve velmi zjednodušených pojmových vazbách, které nemusí stát vždy tak absolutně proti sobě.⁴²⁵

Prubírským kamenem metodické orientace tohoto období bylo pojetí vývoje. Teprve jeho úprava mohla přinést nové možnosti výstupů z autonomních slohových řad, jak je budovali představitelé vídeňské školy.⁴²⁶ Na představě vývojových řad, v nichž se další stupeň logicky vyvíjí ovlivněn stupněm předcházejícím a tvoří souvislý řetěz

---

vyvrcholení – konec. I když historikové umění dvacátých let kritizovali teorii úpadku, chtěli si vysvětlit náhlé zlomy dějinného vývoje. Zavedli proto pojem „vyčerpanosti“. Docházelo k ní v momentě úbytku imanentně probíhající tvůrčí energie daného stylu. Tento postup, ač sváděl k mechanismu, představoval nejzazší odpor vůči pozitivizmu.“ Srov. R. CHADRABA, *Kapitoly II*, s. 94.

⁴²² „Roku 1936 vydal poslední český Dvořákov žák J. Pečírka výbor Dvořákových prací, nazvaný charakteristicky *Umění jako projev ducha*, a s ním se objevily otázky obsahového pojetí dějin umění, které dřívější formalistický objektivismus nepřipouštěl a považoval za vědecky překonané. Proces, který se odtud v dalším vývoji českého dějepisu umění rozvinul, znamenal v podstatě kritiku formálního systému, jež se ovšem odvíjela na různých úrovních a v odlišných směrech.“ Srov. P. WITTLICH, *Literatura*, s. 106.

⁴²³ A. Matějček si získal odborný i veřejný respekt svým pětidílným *Dějepisem umění (1922–1936)*, objímajícím vývoj evropského umění od pravěku na práh 20. století, jímž se české kultuře konečně dostalo původního umělecko-historického spisu. Ve funkci Birnbaumova nástupce na univerzitě se projevil jako silná osobnost. Za jeho vedení byl uskutečněn reprezentativní podnik – velký vědecký korpus *Česká malba gotická (1938, 1947, 1950)*. Tamtéž.

⁴²⁴ R. CHADRABA, *Kapitoly II*, s. 80. „Umělecké tvoření té které periody dlužno chápati a vykládati z ducha doby, že nutno pohroužit se do hmotného i duchovního prostředí věku, do něhož to které dílo patří, a že dlužno hledati v dané historické poloze pozorovací stanovisko a z ní vynášeti všechna kritéria“ Antonín MATĚJČEK, *A. Friedl, Iluminace Gumpoldovy legendy o sv. Václavu*, ČČH, 33, 1927, s. 138.

⁴²⁵ „Matějček nebyl tak teoreticky založen jako jeho předchůdce, jeho nejvladnějším badatelským polem nebyla architektura, ale středověké a novodobé malířství a plastika, což se projevilo ve větším smyslu pro individualitu uměleckého díla a jeho tvůrce. Tato dispozice se odrazila v Matějčkově teoretické koncepci, rehabilitující Dvořákovu základní polaritu naturalismu a idealismu, ovšem s tím, že naturalismus nebyl pochopen v původním Dvořákově psychologickém smyslu, ale spíš jako ostré napodobení přírody, a proto vyměněn za realismus, lépe vyhovující Matějčkově strategii uměleckého tvůrčího činu jako osvobozující syntézy dvou základních složek „prostupujících se jako tvárné živly“ v dramatickém napětuměleckého výrazu. Jenom ve vrcholných dílech ocitají se tyto dvě základní složky, realismus a idealismus v dokonalé rovnováze. Matějčkově pojetí v podstatě odpovídalo tvůrčímu zaměření moderního klasicismu, odmítajícího extrémní naturalismu a dekorativismu a hledajícího „organický celek plastický“, který je monumentální cestou výrazového průniku analytických i syntetických složek. Matějček tak nahradil představu lineárního evolučně slohového vývoje, kterou Birnbaum chápal cyklicky, představou stálého tvůrčího zápasu o „živé umění“, o hodnotu, která je vlastně stále přítomna, jenom z různých vnitřních i vnějších důvodů obtížně dosahována. Původ této koncepce je vlastně výtvarněkritický (J. Meier-Graefe), A. Matějček z ní však dokázal udělat základní vzorec pro celek dějin umění a vytvořit tak výkladové paradigma, které prostřednictvím jeho žáků silně zapůsobilo a dosud působí v českých dějinách umění.“ P. WITTLICH, *Literatura*, s. 106–107.

⁴²⁶ J. KROUPA, *Školy*, s. 187–193.

slohového vývoje směřujícího zákonitě k dalším slohovým fázím, byl založen i Štencův *Dějepis umění*. Dominovalo biogenetické pojetí samovývoje slohu. A přece už v samotném středu stoupenců vídeňské školy vznikala určitá možnost prolomení této představy.

Jedna z cest se skrývala ve vývojových principech V. Birnbauma, založených z větší míry na historické konkrétnosti než rieglovské polaritní teorie vývoje, jejichž slepou uličku odhalil už v předchozím období V. Kramář a snažil se vyhnout se jí pojetím nepravých polarit a představou jejich komplikovaného křížení. Polaritní teorie však nadále tvořily silnou složku vývojových koncepcí tohoto období, podporovány především autoritou Šaldovou, která stojí patrně na počátku jejich adaptace u nás. Na konci tohoto období došlo k určité syntéze obou.⁴²⁷

Prvky estetického strukturalismu, který se rozvinul v Pražském lingvistickém kroužku, se v uměnovědě objevovaly hlavně ve třicátých letech. Kladl se důraz na samotné dílo a jeho výstavbu. Umělecké dílo představovalo soustavu znaků o různé úrovni se složitou vnitřní strukturou.⁴²⁸ Myšlenka konkrétního průběhu umělecko-historického dění nikoliv v lineárních vývojových řadách, ale v dialektických strukturovaných celcích měla svůj předobraz v představě kumulace hodnot minulosti a jejich uchování, jež nebyla cizí ani V. Birnbaumovi. S překonáváním představy lineárního vývoje od nižšího k vyššímu, s myšlenou návratností, uchovávání a znovuvynořování hodnot minulosti musela být nutně znovu položena otázka smyslu vývoje umění, smyslu aktualizací či revivalů a neustálých vývojových retrospektiv. Nemá-li být vývoj umění jen škálou relativních hodnot nebo prouděním bez určitého směru a smyslu, musíme připustit, že „umělecká tvorba zachovává si ráz tvrdošíjného hledání dokonalosti“.⁴²⁹

V pohnutých dobách druhé světové války, kdy byl pocit ohrožení národní existence všudypřítomný, získala nová humanistická koncepce dějin umění velký ohlas. Zesílila i vynikající tradice umělecko-historického eseje, která hledala smysl umění. Nyní byla věnována velká pozornost českému umění probuzenecké doby (J. Pečírka, V. Volavka, H. Vlasková, a právě i J. Květ), v hodnocení se uplatňoval citový akcent,

---

⁴²⁷ K tomu blíže R. CHADRABA, *Kapitoly II*, s. 265–272.

⁴²⁸ Tamtéž, s. 248–263.

⁴²⁹ Jan MUKAŘOVSKÝ, *Může mít estetická hodnota platnost všeobecnou?*, Studie z estetiky 1966, s. 79. Srov. R. CHADRABA, *Kapitoly II*, s. 271–272.

který zasáhl i do přístupů ke starému umění, byl tím oživen pohled na problematiku středověké „národní školy“ a lidového umění (V. Mencl, D. Líbal).⁴³⁰

Kulturně antropologické obohacení polaritních vývojových teorií v protektorátní atmosféře jistě souviselo s ohrožením základních lidských hodnot, devalvovaných válečnou nacistickou mašinerií. V historicky konkrétním slohovém celku, který byl dosud ovládán strukturalistickými průniky jednotlivých vývojových řad, upřednostnil P. Kropáček podmínky historicko-politické a hospodářské, které měly na utváření uměleckých struktur důležitý vliv. K domýšlení tohoto podnětu se však český dějepis umění dostal až po válce.⁴³¹

Témata Jana Květa, jak tomu ostatně někdy bývá, přicházela náhodně. Jednou ze zvláštního zájmu a jindy jako úkol. Architekturou, převážně opět gotickou, se Květ začal soustavně zabývat po smrti V. Birnbauma, když se ujal jeho opuštěného přednáškového cyklu na univerzitě. Ve svých hodinách se pak věnoval celému spektru dějin umění. V této době začal sbírat podklady k další velké kvalifikační práci *Síňový prostor v chrámové architektuře doby románské a gotické* (1940). Zabývá se zejména interpretací gotického síňového chrámu. Pokusil se podat nový výklad vzniku a šíření tohoto typu sakrálního prostoru, nově také interpretoval pozdně gotický síňový chrám s vestavěnými tribunami. Jak bylo jeho zvykem, nespoléhal na výsledky cizího poznání, ale téma studoval ze samotných pramenů, pečlivým srovnáváním a ověřováním. Při této práci objel mnoho staveb tohoto typu po celých Čechách a na Moravě, zakreslil a popsal si vše do naprostých detailů. Následně se vlastní kritickou prací dobral až samotných kořenů typu síňového prostoru.

Mezitím Květa upoutala malba 19. století, především malíři krajináři (Josef Navrátil, Josef Mánes) a rovněž současná tvorba a ilustrace (Julie W. Mezerová, Cyril Bouda, Anna Roškotová), třetí velký okruh jeho badatelského zájmu. Nejvíce se zaměřil na sledování tradic krajinomalby a na jejich současné výsledky. Na prahu druhé světové války pak odložil Květ témata spojená se starším uměním, ať už to bylo miniaturní malířství, románská plastika a gotická architektura, aby se na několik let téměř výhradně věnoval právě současnému umění a umění 19. století. Ačkoliv drobné studie k této problematice publikoval až do roku 1940 (*Liber Viaticus Jana ze Středy* (1938), *Nový materiál k dějinám románské knižní malby na Moravě a k ikonografii sv. Václava* (1938)).

---

⁴³⁰ P. WITTLICH, *Literatura*, s. 107.

⁴³¹ R. CHADRABA, *Kapitoly II*, s. 272.

V těžké době válečných let, když byla univerzita zavřená, se velmi intenzivně věnoval výstavní praxi. „Jako řada českých historiků se i Jan Květ chtěl řadit k lidem, kteří budou svým spoluobčanům pomáhat nést břímě okupace poukazem na „nesmrtelnost“ českého národa.“⁴³² V tomto období pomohl zorganizovat skoro 30 výstav převážně soudobých malířů. Jak již bylo výše psáno, spolupracoval s Galeríí J. R. Vilímek, výstavní síní S. V. Ú. Mánes, Topičovým salonem a Pošovou galerií.⁴³³

Vernisáže výstav uvedl zahajovacím proslovem. A také byl autorem pravidelně vydávaných katalogů k oněm výstavám. V těchto stručných úvodech většinou psal pár slov o autorovi, kde a u koho se školil, a jaká byla jeho dosavadní tvorba. Zdržel se rozboru či hlubšího hodnocení, a to právě především z toho důvodu, že vystavovaní umělci byli autoři žijící. Mnozí z nich byli či se stali jeho přáteli, proto mohl text doplnit o nějakou osobní vzpomínku či zážitek, který mu jeho přátelé sdělili. Mnozí z malířů jej, jako poděkování za pěknou výstavu, obdarovávali svými díly.⁴³⁴

Z pocitu ohrožení a potřeb doby vznikla kniha nazvaná *Má vlast. Česká krajina v díle našich malířů 19. a 20. století* (1940) o krajinářských tradicích našeho umění. Práce uvedená předmluvou Josefa Hory měla mimořádný, dlouhodobý čtenářský ohlas u oborníků i u veřejnosti a dočkala se sedmi vydání.⁴³⁵ „Je to jakési vyznání české krajiny, jejímu obrazu v díle výtvarníků uplynulých dvou staletí. Jan Květ zmapoval krajinomalbu v širokých žánrových i stylových dimenzích, zajímal se o Josefa Mánesa, Mikoláše Alše, Jana Preislera, Maxe Švabinkého, Karla Purkyně i Hugo Ullika.“⁴³⁶ Věcně a obsírně vylíčil dějinné pozadí a předpoklady krajinomalby. Sledoval vznik a vývoj krajinářského zájmu v českém umění. Ve svém výběru se ale neomezil jen na vůdčí osobnosti, dobře si uvědomoval i podíl řady menších mistrů, kteří spoluutvářeli celkovou úroveň tohoto směru výtvarného snažení. První vydání této knihy se liší od všech následujících tím, že v něm chybí obrazy krajin oblastí zabraných v protektorátní době, byly „vyřazeny“, v následujících vydáních jsou již na svém místě. První ilustrační vyobrazení jsou velmi kvalitní hlubotisky, touto technikou již další vydání tištěna nebyla. Ve čtyřicátých letech Květ též rozpracoval další okruh své práce, současné umění. Vydal monografickou studii *Cyril Bouda* (1941) a *Max Švabinský – krajinář* (1945), k oběma jmenovaným malířům se vrátil ještě v poválečné době.

---

⁴³² B. JIROUŠEK, *Jan Květ*, s. 68.

⁴³³ Sborník, s. 13.

⁴³⁴ Informace od RNDr. Jana Květa. Mají doma tyto obrazy.

⁴³⁵ Srov. R. CHADRABA, *Kapitoly II*, s. 298–300.

⁴³⁶ B. JIROUŠEK, *Jan Květ*, s. 68.

Po skončení války a po nástupu marxismu jako jediného možného metodologického východiska byla zcela zpřetřhána kontinuita dosavadního vývoje. Nezbytnou se ukázala potřeba vyjít za hranice formalismu. Byly posilovány nové zájmy o psychologické a zejména sociologické aspekty dějin umění. Fašisty umučený P. Kropáček založil, svou posmrtně vydanou knihou *Malířství doby husitské*, marxisticky orientovaný pohled na osudy umění v dramatické době národních dějin.⁴³⁷ Problematika husitského umění, projednávaná jak ve svých ideologických aspektech, tak na pozadí širších otázek vývoje pozdně gotického umění se stala v poválečném období, zejména v pracích J. Pešiny (*Česká malba pozdní gotiky a renesance* 1950) a jeho žáků, ohniskem dalšího rozvoje české medievalistiky, a to na koncepci širokého globálního studia vztahů umění k historické realitě. Tato problematika ovlivnila i dílčí syntézy badatelů různých generací (J. Květ, A. Kutal, A. Friedl, V. Denkstein, F. Matouš, V. Kotrba, J. Homolka, J. Kropáček, J. Kuthan, I. Hlobil, J. Royt).⁴³⁸ Na tomto pozadí se od počátku šedesátých let začala uplatňovat metoda ikonologická, která zvýraznila ideologické a symbolicko-významové prvky studované látky. K jejímu rozšíření přispěli zejména mladší badatelé (K. Stejskal, J. Krása).⁴³⁹

Období vulgárně pojatého marxismu, kterým musela projít česká uměleckohistorická věda na počátku padesátých let, kdy polarita realismus – idealismus ztratila svoji vývojovou vazbu a stala se pouhým nástrojem normativního ideologického hodnocení, poznamenalo nejvážněji studium umění 19. a 20. století. Tím byl z velké části promarněn morální kredit, který si získalo za okupace, a teprve postupně byla opět tato látka ožívována pro vážné studium. Podstatnou roli zde potom sehrála nová pozornost věnovaná umění přelomu 19. a 20. století, které se ukázalo být důležitým spojovacím článkem, umožňujícím pochopení kontinuity i identity českého moderního umění nejen v jeho historických zvláštěnostech, ale i pro živou současnost. Na tomto oživení podoby a smyslu národního umění, majícího podstatný význam pro celou českou kulturu, se podíleli příslušníci několika uměleckohistorických generací. (Jsou to především žáci J. Květa: H. Volavková, A. Masaryková, M. Míčko, J. Kotalík, J. Tomeš, J. Mašín, L. Novák, E. Petrová, J. Šetlík, M. Lamač, P. Wittlich, F. Šmejkal, R. Švácha, R. Prahel a další).⁴⁴⁰

---

⁴³⁷ R. CHADRABA, *Kapitoly II*, s. 342–347.

⁴³⁸ P. WITTLICH, *Literatura*, s. 107.

⁴³⁹ Blíže R. CHADRABA, *Kapitoly II*, s. 349–370.

⁴⁴⁰ Tamtéž, s. 107–109.

Jan Květ byl ihned po válce jmenován řádným profesorem a jako jeden z představitelů svého oboru se tak v poválečném vývoji nemohl vyhnout řadě nejrůznějších funkcí. „Ke cti Jana Květa i dějin umění jako oboru je třeba přičíst to, že dějiny umění se téměř dokázaly vyhnout ideologizaci, což o ostatních historických oborech neplatí.“⁴⁴¹ Jedinými „úlitbami“ době byla jeho díla související s tehdy velmi propagovaným Aloisem Jiráskem a místy „velké revoluční tradice husitského hnutí“. Květ spolupřipřádal výstavu *Dílo Aloise Jiráska ve výtvarném umění* (1949), ke které vydal v roce 1953 celou knihu. V ní zhodnotil inspirační podněty Jiráskových děl pro české výtvarné umění. Šlo o soubor ilustrací Jiráskových příběhů známými a významnými ilustrátory, malíři a grafiky 19. a 20. století (především M. Aleš, A. Kašpar), tedy o téma Květovi blízké. Práce na archeologickém výzkumu při obnově Kaple betlémské přinesla kromě mnoha proslovených přednášek i stať *Betlémská kaple* (1950). Obdobně, při práci v komisi, přišel Květ na téma další práce *Národní památník na hoře Vítově* (1951), a při zasedání v porotě pro obnovu Národního divadla se nejspíše inspiroval k článku *Mládí a umělecké počátky B. Schnircha a jeho podíl na stavbě Národního divadla* (1953).

Jedním z mála příspěvků Květa, který se nesl zcela v rétorice marxistické ideologie, byl úvodní proslov z konference československých historiků umění a výtvarných kritiků v Bechyni ve dnech 31. května – 3. června 1951. V projevu *Nové úkoly československých dějin umění* (1951) Květ hovořil o důležitosti sjezdu „ve chvíli kdy národ mobilizuje své síly k velké, v pravdě mírové práci budovatelské“. Kdy při přestavbě společnosti a státu, při níž vědám a umění přísluší podíl z nejvýznamnějších, nemůžou dějiny umění a jejich teorie zůstat stranou. Sjezd byl svolán proto, aby dějepisci uvážili a vyřešili nové úkoly vyplývající ze základní koncepce marxismu-leninismu. Základem k jejich teoretickým úvahám měl být rozbor Stalinových statí o jazykovědě. Květ předesílal, že dobové pojetí klade zvýšený důraz na požadavky z hlediska lidovychovy. Zdůrazňoval také historickou povahu dějin umění, a nutnost ochrany památek i muzejního bohatství. Jako další úkol kladl revizi dosavadní periodizace dějin umění a kritický přístup a přehodnocení dosavadních výsledků. Vyzdvihnul úsilí o socialistický realismus i nutnost studia slovenského

---

⁴⁴¹ B. JIROUŠEK, *Jan Květ*, s. 69. K tomu více Josef HANZAL, *Cesty české historiografie 1945–1989*, Praha 1999, s. 147–148.

umění. Jako další oblast zájmu určil umění ostatních lidovědemokratických států, a důrazně připomněl, že je třeba využít příkladu sovětské vědy.⁴⁴²

President Klement Gottwald a naše výtvarné umění v Literárních novinách (1953) byl článek po smrti prezidenta týkající se „zhodnocení“ jeho významu pro „výtvarné umění a s nimi i všechny vědní obory, které se obírají jejich dějinami a teorií. (...) Gottwald věnoval umění a všem otázkám, které se k němu pojí, zvláště pak jeho zpřístupnění nejširším lidovým vrstvám, bedlivou pozornost a péči.“⁴⁴³

Opětovně Květa zaměstnávaly přípravy na vydání spisů o českých malířích a graficích. Nejčastěji se věnoval příteli Maxu Švabinskému, spolupodílel se na dvou velkých jubilejních výstavách, k nim připravil úhrnné texty, a pak také připravil dvě knihy *Max Švabinský krajinář* (1948) a *Max Švabinský der grosse tschechische Maler und Graphiker* (1960). Také další Květova kniha vznikla ze silného přátelského pouta k V. Radovi. Kniha nesla titul *Vlastimil Rada, malíř a ilustrátor* (1953), v ní se Květ pokusil doložit souvislost tradice klasického odkazu malířství 19. století, která byla V. Radou tvořivě rozvíjena. Obě knihy jsou monografie tehdy oblíbených autorů.

Své dlouholeté bádání o románském a gotickém umění Květ uplatnil v kapitole o *Sochařství, malířství, umělecká řemesla* v knize *Praha románská* (1948), která byla jednou z řady připravovaného velkého projektu Osmero knih o Praze, stavební a umělecký vývoj města. Poznatky shrnul do velmi ucelené přehledné stati, která má co říci i dnes. Románské plastice se věnoval i v dalších člancích jako byl *Reliéf na věži Juditina mostu* (1949), *České mince doby románské jako umělecké dílo* (1950), a již nedodané pasáže o románském umění do připravované *Československé vlastivědy*.

V tomto období uspořádal ještě několik výstav svých přátel a sepsal nemalé množství jubilejních textů. Převážně šlo opět o přátele a kolegy, ve výčtu nechybí jména jako Max Švabinský, Zdeněk Wirth, Oldřich Blažíček, Josef Cibulka, Ota Bubeníček, V. V. Štech. Smutnou povinností byly rovněž texty na rozloučenou, nekrology: architekta Kamila Roškota, grafika Josefa Řeřichy, Jana Loriše, Karla Gutha, Františka Hlavici, Eugena Dostála a vzpomínka k pětadvacátému výročí úmrtí V. Birnbauma.

Na sklonku padesátých a v šedesátých letech, kdy byl již Jan Květ ve špatné fyzické formě, stále pracoval. V tomto posledním období se navrátil ke svému

---

⁴⁴² A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 36, Koncept úvodního proslovu Jana Květ, nedatováno.

⁴⁴³ J. KVĚT, *President Klement Gottwald a naše výtvarné umění*, Literární noviny 2, Praha 21. 3. 1953, s. 6.

největšímu a nejmilejšímu tématu, k iluminovaným rukopisům.⁴⁴⁴ V textu pro brněnský sborník *Martyrologium a Regula S. Benedicti z kláštera Aula Sanctae Mariae na Starém Brně (1964)* se znovu zabýval okruhem rukopisů z kláštera na Starém Brně, do jejich skupiny právě vřadil ještě tento kodex, devátý. Dospěl ke svému závěru opět stejnou pečlivou srovnávací analýzou systému výzdoby, jako právě v roce 1931 ve své kvalifikační práci. Kruh se tím uzavřel, stejně tak jako Květův život.

„Ale ať už byl Květův přístup k tématu ten či onen, nakonec se mu vždycky stal zájmem. Jinak to ani nebylo možné při jeho pojetí práce, jehož předpokladem bylo naprosté zdomácnění v otázce. Musel tématem proniknout a sžít se s ním, dát se problémem doslovně až trápit, než dospěl k závěrům, jež byly zároveň prožitkem, ať vypadaly sebestřízlivěji. Čtenář to může sotva tušit, neboť Květovy práce čtou se znamenitě, jejich řeč je plynulá a vybroušená, objasňuje, aniž odbornicky zastírá. Vskutku nepsal lehce, ale to není nedostatek, nýbrž pravidelně klad ve vědecké práci. To značí, že bedlivě modeloval své věty a rozvážně vybíral slova, že nikdy nenahrazoval myšlenku nezvládnutelným proudem výraziva. V tom Květův styl mě by být vzorem. Škrтал, ověřoval a znovu měnil, než se posléze načisto naplnily osmerky jeho pravidelným čitelným rukopisem, ale tu pak se z nich už mohlo rovnou sázet. Pracoval tedy s podivuhodnou svědomitostí a přesností, dotahoval rukopis do poslední poznámky a odkazu, do tečky na pravém místě, a tato příslovečná úplnost Květových rukopisů nebyla jen zevní formou, nýbrž právě odrazem myšlenkové kázně a metodické akribie.“⁴⁴⁵

Studium iluminovaných rukopisů nepatří v dnešních dějinách umění mezi klíčová témata, přesto jde o předmět stálého zájmu menší skupinky badatelů.⁴⁴⁶ Postupů,

---

⁴⁴⁴ *L'art français et la Bohême à l'époque romane. Quelques questions de l'histoire de la sculpture monumentale et de l'art monétaire en Bohême au XIIe siècle* (1959), *Vznik národního slohu v české knižní malbě gotické* (1960), *La miniature romane et gothique en Tchécoslovaquie* (1964) a *Une Apocalypse du XIe siècle à la Bibliothèque du chapitre de St Quay à Prague* (1966).

⁴⁴⁵ O. J. BLAŽÍČEK, *Za akademikem*, s. 219.

⁴⁴⁶ Po Janu Květovi K. Stejskal (1931), J. Krása (1933–1985). V dnešní době se rukopisy zabývá Hana J. Hlaváčková, k tomu blíže HORNÍČKOVÁ, Kateřina – ŠRONĚK, Michal, *Žena ve člunu. Sborník Hany J. Hlaváčkové*, Praha 2007. Kamil Boldan, Zdenka Hledíková, Tereza Cermanová, Martina Kratochvilová-Šárcová a Viktor Kubík. Ze zahraničních vědců nutno zmínit například G. Marini Canova a Marii Theisen. K aktuálnímu dění v oboru dějiny a teorie umění: GRMOLENSKÁ, Martina – MILTOVÁ, Radka – TRNKOVÁ, Petra (edd.), *Aktuální proměny českých dějin umění – Re/vize a reklama/ce tradičního: sborník z konference studentů doktorských programů dějin umění v ČR uskutečněné ve dnech 21. –23. dubna 2006 na Semináři dějin umění Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně*, Brno 2007. PRAHL, Roman – WINTER, Tomáš (edd.), *Proměny dějin umění: akta druhého sjezdu historiků umění*, Dolní Břežany 2007.

kterých pro svůj výzkum používal Jan Květ od sklonku dvacátých let 20. století, na počátku 21. století využil i Viktor Kubík. „Rozbor dekorativního tvarosloví italského knižního malířství v časovém rozmezí od poloviny '200 po 1. třetinu '300 je metoda, kterou používal Jan Květ. Jádrem jeho metody je důsledný rozbor výzdoby rukopisu z hlediska celkového systému rozvrhu výzdoby i z hlediska typologie jednotlivých forem ornamentiky. Výchozí předpoklad se opírá o nutnost studia geneze jednotlivých forem ornamentiky, protože pouze při znalosti alespoň bezprostředně předcházejícího způsobu použití sledovaných motivů a kompozičních schémat lze studovaný repertoár motivů a jeho proměny zasadit do zřetelného typologického kontextu. Současně je možné na tomto základě definovat názvosloví ornamentiky s ohledem na kompoziční a skladebné principy, které utvářely vzezření sledovaných motivů, a to v širším časovém horizontu, než jaké nabízí sledované období. (...) Ve své práci se mimo jiné pokouším dokázat, že uvedená metodická východiska lze aplikovat i dnes a zjištěné informace prakticky využít, protože přináší faktograficky podložený pohled na studovaný materiál, ke kterému nelze dospět jinými metodickými postupy, a takto zjištěné údaje mohou obohatit stávající poznání o východiska pro další studium. (...)

Posun Květovy metody ve smyslu doplnění jím navrhované terminologie a rozšíření směrem k obsahovým vzorům (evidovaným ovšem z typologického hlediska podřízeného kontextu celkového systému výzdoby ve sledované době a vývojovým souvislostem vzniku takového systému výzdoby) aktualizuje Květova metodická východiska i pro naši současnost. Odhlédneme-li od pozoruhodných zjištění, ke kterým J. Květ díky této metodě dospěl a jimiž mnohdy předběhl svoji dobu o více než půlstoletí, lze konstatovat, že v posledních desetiletích jsou některé z jeho postupů využívány částí badatelů, avšak do značné míry bez znalosti předstupňů v Květově práci a bez jeho systémovosti. Tato metoda je přísně specializovaná na studium ornamentiky, která v naší době nepatří k nejžhavějšímu tématickému okruhu dějin umění.

Masovost jejího uplatnění, z hlediska pracnosti a neefektivnosti výstupů, nepřipadá v úvahu. Přesto lze sledovat v rámci specializovaného studia řadu příkladů, jak detailní analýzy ornamentiky výrazně napomohly zpřesnit závěry či nasměrovat pozornost k dosud neznámému či opomíjenému tématu. I v rámci základních příruček ke studiu knižní malby je pozornost k ornamentice a její typologické klasifikaci opětovně považována za jednu z velmi podstatných součástí studia. Práce tohoto druhu jsou dědictvím průkopníků ornamentiky jako svébytného tématického okruhu dějin umění. V tomto obecném kontextu představuje J. Květ dosud plně nevyužitě

a nezhodnocené bohatství, jak faktograficky jím shromážděných informací, tak především přitažlivostí jeho způsobu uvažování.⁴⁴⁷ Metoda, dílo i výsledky práce Jana Květa tak, jak je vidno, mají i v dnešní době stále co říci.

IV. 2 Scénické umění výtvarné

„V díle Jana Květa nelze přehlédnout jeho práce scénografické. Ne proto, že Květ pracoval také v tomto oboru, ale proto, že v této oblasti své činnosti patří, a to jak časovou lokalizací, tak i rázem svého díla, mezi českou avantgardu.“⁴⁴⁸ Jeho výtvarná práce leží trochu stranou, (přesto, že výčet zpracovaných divadelních výprav není nikterak malý), ve stínu jeho působení vědeckého, pedagogického a organizačního. Jan Květ byl autorem několika loutkových inscenací, 11-ti návrhů činoherních a 20-ti výprav operních. A dost možná není součet ještě konečný.⁴⁴⁹ Nejčastěji byl vyzván ke spolupráci s Brněnským divadlem, dále pracoval pro scény v Ostravě, Bratislavě, pro Pražskou konzervatoř, Plzeňské divadlo, a také se podílel, ve spolupráci s Cyrilem Boudou, na přípravě *Prodané nevěsty* pro italskou La Scalu. Dvakrát připravil návrhy pro Divadlo Na Vinohradech, k jejichž provedení nedošlo, taktéž ze spolupráce s Národním divadlem v Praze sešlo. Tedy je jasné, že ve své době byl scénografem žádaným, proto je až s podivem, že existuje dosud jediná studie zabývající se jeho působením v divadelních kruzích.⁴⁵⁰

Časově můžeme Květovu scénografickou práci rozdělit do čtyř období. Za jakýsi prolog lze považovat předválečné roky zasvěcené domácímu loutkovému divadlu obou bratří Květů. Na sklonku etapy let 1915–1919 se Jan Květ dostal poprvé na opravdové jeviště. Následovala nejintenzivnější doba jeho práce scénografické ve dvacátých letech, s vrcholy let 1920–1923, končící až rokem 1927, která byla přerušena intenzivní prací vědeckou, bádáním a přípravou habilitace, po které přišel ještě poslední krátký návrat k jevištní práci v letech 1935–1937.

---

⁴⁴⁷ Srov. Viktor KUBÍK, *Příručka ke studiu středověké ornamentiky. Italské rukopisy (1220–1330) a byzantské rukopisy 10. – 13. století*, České Budějovice 2008, s. 9–11.

⁴⁴⁸ Mirko OČADLÍK, *Scénografické dílo Jana Květa*, in: *Sborník k sedmdesátinám Jana Květa (AUC – Phil et Hist 1)*, Praha 1965, s. 16. Vojtěch PAVLÁSEK a kol., *Výstava Česká opera v obraze a kostymu*, Praha 1951.

⁴⁴⁹ Soubor v Divadelním oddělení Národního muzea v Praze, kde jsou Květovi skici a modely uloženy, není uspořádaný. Navíc je možné, že se část kreseb nachází v soukromém držení rodin osob, s nimiž Jan Květ na scénografických návrzích spolupracoval.

⁴⁵⁰ Tamtéž, s. 16–23.

Počátky scénografických pokusů Jana Květa souvisely s vytvářením scény pro domácí loutkové divadlo. Tato domácí divadélka inscenoval ve spolupráci se svým o šest let starším bratrem. Jan pracoval na výtvarném pojetí scény i loutek, Jindřich se ujal režijní složky. O jaký repertoár šlo, vyplývá z dopisu Jindřicha Květa Zdeňku Nejedlému, ve kterém píše: „... bratr „truc válce“ připravuje a staví si velké loutkové divadlo. Má úplně připraveny tyto hry: Maryšku, Šípkovou Růženku, Perníkovou chaloupku a Karkulku.“⁴⁵¹

Zajímavé a inspirativní prostředí bylo v Hudebním klubu,⁴⁵² který kolem sebe soustředil Z. Nejedlý ze studentů muzikologie na filosofické fakultě a dalších zájemců a nadšenců hudby.⁴⁵³ Od roku 1911 do konce roku 1916 sem oba Květové často docházeli. Zde se bratři seznámili a spřátelili s mnohými osobnostmi pohybujícími se kolem „hudebního světa“, například Josefem Bartošem,⁴⁵⁴ Otakarem Zichem,⁴⁵⁵ Josefem Theurerem,⁴⁵⁶ Vladimírem Helfertem,⁴⁵⁷ Artušem Rektorysem,⁴⁵⁸ Josefem Hutterem,⁴⁵⁹ Otakarem Jeremiášem,⁴⁶⁰ Otakarem Ostrčilem,⁴⁶¹ Karlem Boleslavem Jirákem⁴⁶² či Ferdinandem Pujmanem.⁴⁶³ Zejména dva posledně jmenovaní měli velký význam pro

---

⁴⁵¹ A AVČR, fond Zdeněk Nejedlý, kart. 33, Jindřich Květ, inv. č. 1529, Dopis Jindřicha Květa Z. Nejedlému, 7. 9. 1914.

⁴⁵² Tato zmínka je zde znovu uváděna především proto, že Jindřichovy styky mladšího bratra v mnohém ovlivnily, a pro další scénickou práci byly důležitým impulsem.

⁴⁵³ O Hudebním klubu bylo již pojednáno v poznámce č. 19.

⁴⁵⁴ Josef Bartoš (1887–1952) hudební kritik a estetik, bratr historika F. M. Bartoše, žák O. Hostinského a Z. Nejedlého. Byl učitelem češtiny a francouzštiny. Bohumír ŠTĚDRŇ (ed.), *Československý hudební slovník osob a institucí I*, Praha 1963, s. 57–58.

⁴⁵⁵ Otakar Zich (1908–1984), filozof, hudební spisovatel a violoncellista, vystudoval přírodovědu a filozofii na Univerzitě Karlově, působil jako gymnaziální profesor, za okupace byl činný v odboji, v padesátých letech byl přednostou odboru umění v ministerstvu školství, věd a umění. B. ŠTĚDRŇ (ed.), *Československý hudební slovník II*, Praha 1965, s. 991–992.

⁴⁵⁶ Josef Theurer (1862–1928) hudební spisovatel, vystudoval matematiku a fyziku na UK, středoškolský profesor. Tamtéž II, s. 776–777.

⁴⁵⁷ Vladimír Helfert (1886–1945) hudební vědec, na univerzitě studoval dějepis, zeměpis hudební estetiky a historii, doplnil své hudební studium na Humboldtově univerzitě v Berlíně. Tamtéž I, s. 417–421.

⁴⁵⁸ Artuš Rektorys (1877–1971), hudební redaktor, vydavatel, spisovatel, pracoval jako bankovní úředník. Tamtéž II, s. 417.

⁴⁵⁹ Josef Hutter (1894–1959) hudební vědec, studoval hudební vědu na Univerzitě Karlově, byl habilitován pro hudební vědu u Z. Nejedlého 1927, po osvobození byl jmenován profesorem. Tamtéž I, s. 529–560.

⁴⁶⁰ Otakar Jeremiáš (1892–1962) skladatel a dirigent, vystudoval pražskou konzervatoř, pro nedovolené účinkování v klavírním triu vyloučen, studoval skladbu u Vítězslava Nováka, byl violoncellistou a pianistou. Tamtéž I, s. 591–594.

⁴⁶¹ Otakar Ostrčil (1879–1935) skladatel a dirigent. Studoval moderní filologii, poslouchal Hostinského a sblížil se s Nejedlým a Zichem, byl učitelem češtiny a němčiny na obchodní akademii. Tamtéž II, s. 234–237.

⁴⁶² Karel Boleslav Jirák (1891–1972) skladatel, hudební teoretik, pedagog, dirigent, hudebně organizační pracovník. M. CHURÁŇ a kol., *Kdo byl kdo v našich dějinách*, s. 290–291.

⁴⁶³ Ferdinand Pujman (1889–1961) stavební inženýr, profesor konzervatoře, režisér opery Brněnského a posléze Národního divadla v Praze a estetik. Od malinka měl vřelý vztah k hudbě, hrál na klavír i varhany. Přesto splnil přání svého otce a vystudoval stavební inženýrství. V Praze pak měl i soukromou

budoucí Janovu „kariéru“ jevištního výtvarníka, neboť byli to právě oni, kdo jej prvně přizvali ke spolupráci. A i v pozdějších letech se jejich prostřednictvím dostal k různým výpravám scén.

Druhé Květovo scénografické období (1915–1919) se zhruba překrývá s jeho vysokoškolským studiem. V této době prošel malířskou výukou u Oty Bubeníčka,⁴⁶⁴ malíře krajináře, který působil též v oboru loutkářství. I zde tedy můžeme vysledovat možné inspirační působení. Květ se stále ještě věnoval divadlu loutkovému, uváděl hry Poccioho, Matěje Kopeckého i pimprlového *Fausta*.⁴⁶⁵ Tím, že si Jan mohl celé jeviště loutkového divadla postavit sám, tak jak si je vymyslel a představoval, bylo pro něj vytváření maket i jejich zvětšování, ideálním prostorem pro získávání dalších scénografických zkušeností. O Janově řemeslném postupu napsal M. Očadlík: „Hektografovaný plakát představení v krčském zámečku u Welzů v roce 1917 v režii Jindřicha Květa a ve scénické výpravě Jana Květa spolu s řadou kostýmových skic dokládá, že Květ promýšlí do detailu každý jevištní prvek. Loutky zakreslené v pohybu jsou roztríděny v typy, mají svůj základní postoj v různém sklonu těla, držení hlavy, nemluvě ani o rozlišení kostýmovém. Několik miniaturních náčrtků scény jde v detailech až do podrobností architektonických.“⁴⁶⁶ Hlavním vedoucím stylem výprav malých divadel byl realistický směr. Stylizovaných dekorací se pro malé divadlo používalo jen zřídka.⁴⁶⁷

S již zcela konkrétním řešením přicházely kolorované perokresby z roku 1915 či 1916 pro *Smrt Tintagilovu* anebo scény z *Alladiny a Palomida* od Maurice Maeterlicka. Časově blízký k těmto kresbám byl i scénický návrh k tehdy nedávno dokončené opeře

---

stavební praxi. Již při studiích na technice navštěvoval kromě zpěvu a klavíru přednášky z dějin hudby na filosofické fakultě. Svou dráhu operního režiséra zahájil v roce 1920 ve Státním divadle v Brně a o rok později hostoval v Národním divadle. V roce 1926 pak nastoupil po praktické a důkladné teoretické přípravě jako operní režisér na plný úvazek. Vladimír PROCHÁZKA a kol., *Národní divadlo a jeho předchůdci: slovník umělců divadel Vlasteneckého, Stavovského, Prozatímního a Národního*, Praha 1988, s. 397–399.

⁴⁶⁴ Ota Bubeníček (1871–1962), bratr malíře Jindřicha Bubeníčka. Zprvu se probíjel v Haasově litografii jako litograf. Touha po umělecké volnosti ho zavedla na pražskou akademii umění k J. Mařákovi a E. Ottenfeldovi v letech 1899–1904. Jako stipendista podnikl studijní cesty roku 1905 do Mnichova a Paříže, r. 1907 do Francie, Belgie a Holandska. Rád maloval české krajiny s chaloupkami zalitými sluncem, cesty s dalekými výhledy, pole pod vysokou oblohou, staré košaté stromy. Tvořil na Valašsku, na Českomoravské vysočině, v Tatrách, Písecku, Jičínsku aj. Byl i v Dalmacii a severní Itálii. Srov. P. TOMAN, *Nový slovník, I. díl A-K*, s. 113. Jan Květ se zabýval také grafikou (exlibris) k tomu: Slavomil VENCL, *České exlibris: historie a současnost*, Praha 2000., i drobnou ilustrací (např. ilustrace ke knize: Quido Mario Vyskočil, *Zlatý nápoj, Princezníčka, Teta: divčí románek*, Praha 1919.

⁴⁶⁵ Srov. M. OČADLÍK, *Scénografické dílo*, s. 17.

⁴⁶⁶ Tamtéž. Autorka bohužel měla méně štěstí než M. Očadlík a tyto návrhy ani plakát neviděla, neboť Divadelní oddělení Národního muzea v Praze se již delší čas stěhuje a je tedy zavřené.

⁴⁶⁷ Srov. František JIRÁNEK, *Scénování na loutkovém divadle*, Praha 1935, s. 11–12.

člena Hudebního klubu Karla Boleslava Jiráka *Apollónius z Tyany*.⁴⁶⁸ Představení se mělo odehrát v divadelním sále Národního domu na Vinohradech, ovšem kvůli válce k němu nedošlo.

Jan Květ navrhoval dekorace pro hry, které měl rád. Málokdy se stalo, aby se kvůli konkrétní zakázce musel s dramatickým či hudebním dílem seznamovat od počátku. Nikdy nepovažoval inscenační práci za mechanický úkol, jistě i proto, že vytváření obrazového dějiště k představením nebylo jeho hlavním oborem. „Na jevišti té doby často strašily anachronismy, divokou a leckdy humornou směsí slohů všech kultur v dekoraci i kostumech.“⁴⁶⁹ Hlasy protestující proti této zaběhnuté praxi se ozývaly nejvíce ze skupiny kolem Z. Nejedlého. Často se stalo, že nová díla takřikajíc šla svojí dynamikou proti naprosto statickým naturalisticky vyvedeným scénám. V opeře, jak se zmíníme později, to bylo nejmarkantnější. Kupříkladu Janáčkova opera *Její Pastorkyňa*, v Praze uváděná až 19. června 1916 ve zcela anonymní, tuctové výpravě, jež byla podle tehdejšího zvyku sestavena z kusů, které již ve skladu kulis Národního divadla byly, Květa zaujala natolik, že pocítil potřebu pustit se do vytváření vlastního výtvarného doprovodu *Její pastorkyně*.⁴⁷⁰

Poprvé se Květova výprava ocitla na opravdovém velkém jevišti 7. února 1919. Stalo se tak při premiéře prvního provedení *Nevěsty messinské*⁴⁷¹ v divadle Na Veveří v Brně. Pro umístění divadla neměl dům zvlášť výhodné předpoklady, proto také nazvalo české Brno tento stánek jen „prozatímním“.⁴⁷² Zdeněk Fibich byl pro kroužek

---

⁴⁶⁸ *Apollonius z Tyany* opus 3, dramatická báseň o jednom dějství (text Jiří Karásek ze Lvovic), 1913, premiéra pod názvem *Žena a bůh* 10. 3. 1928, Brno, Zemské divadlo, dirigent Zdeněk Chalabala, režie Oto Zitek. Internetový Český hudební slovník osob a institucí: <http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&action=record_detail&id=2268> online dne 7. 5. 2010.

⁴⁶⁹ Karel ENGELMÜLLER, *Kus historie*, in: Scénické umění výtvarné. Katalog výstavy, Praha 1921, s. 9.

⁴⁷⁰ „Pečlivě propracované tempéry ukazují, jak utkvělá byla představa operistické zvyklosti. Oba návrhy jsou zcela realistické, jizba dokonce až s naturalistickými detaily. Ale krajinný obraz má něco svého. Stromy sufitového řešení v popředí vytvářejí základní rámec. Před prospektem druhá skupina stojkových stromů a keřů uzavírá a ohraničuje konkrétní půdorys dějiště. Nenásilné řešení pozadí není jen pro příchody ensemblů, ale i pro polohu druhých dějů vlastního pásma. Je tu myšleno na dějový kontrast v různých polohách, tedy na útvarný princip, jež neznala tehdejší operní režijní manýra Roberta Poláka.“ Srov. M. OČADLÍK, *Scénografické dílo*, s. 17.

⁴⁷¹ *Nevěsta Messinská* – tragická opera o 3 dějstvích. Hudba Z. Fibich. Libreto podle Schillerovy tragedie O. Hostinský. Premiéra 28. 3. 1884 v ND v Praze. Anna HOSTOMSKÁ, *Opera – průvodce operní tvorbou*, Praha 1999, s. 482. Schillerova tragédie, která po vzoru tragédií antických, vydává hrdiny dramatu do rukou nemilosrdné moci osudu. Skladatel se podařilo naplnit stylově přísnou, strohou stavbu díla krásnými, jímavými melodiemi, monumentálními sbory a dramaticky vyhrocenými hudebními akcenty. I tak trvalo dlouho než jeho 3. opera došla plného ocenění. Ladislav ŠÍP, *Česká opera a její tvůrci*, Praha 1983, s. 107–110.

⁴⁷² Družstvo českého národního divadla v Brně zakoupilo dům na Žerotínově náměstí č. 6 z majetku manželů Krinnerových za 60 000 zl. Dům se původně jmenoval u Marovských, dle dřívějších majitelů,

kolem Z. Nejedlého jedním z vrcholných zjevů romantické posmetanovské linie.⁴⁷³ Jak již bylo zmíněno, jednalo se o prostředí Květovi dobře známé. K výtvarnému řešení Fibichova dramatu jej vyzval přítel K. B. Jirák, tehdy brněnský kapelník, který s ním již jednou spolupracoval a znal jeho práci. Mohl tak Jana Květa doporučit řediteli divadla Václavu Jiříkovskému.⁴⁷⁴ Květ svoji inscenaci neviděl, ani se z ní v Brně nic nedochovalo. „Náčrty prozrazují neobyčejnou důkladnost přípravy a důslednost celé výtvarné koncepce... To co bylo v návrhu na *Její pastorkyni* hledáním, stalo se v *Nevěstě messinské* již programem, který byl podřízen řádu díla.“⁴⁷⁵ Krátce po dodání návrhů pro *Nevěstu messinskou*, objednal V. Jiříkovský u Květa další výpravu pro brněnskou scénu. Tentokrát šlo o hru *Hasanaginica* od Milana Ogrizoviče, jejíž premiéra byla uvedena již 20. února 1919.⁴⁷⁶

Na přelomu 19. a 20. století urychlily i ovlivnily vývoj scénografie moderní výtvarné proudy – už proto, že představitelé moderních uměleckých směrů se věnovali i divadelním výpravám. Divadelní umění začalo směřovat k novým perspektivám a jednoho z nejdůležitějších pomocníků na této cestě našlo právě ve složce výtvarné. Tato skutečnost se projevila při vzniku symbolistického, expresivního, futuristického i konstruktivistického divadla, které již vytvářeli režiséři koncepčně s výtvarníky.⁴⁷⁷ Mluvčím těchto snah se stali noví umělci – režiséři. Jejich tvůrčímu pohledu na jevištní dílo se přičila roztržitost složek, proto se začali různými způsoby vyrovnávat

---

a byla to původně tančírna zvaná Orfeum nebo vídeňská restaurace. Srov. Jiřina TELCOVÁ, *Paleta a maska: scénografie brněnského divadla v letech 1884–1944*, Brno 1988, s. 12.

⁴⁷³ Petr ČORNEJ, *Hudební klub v Praze (1911–1927)* in: P. Čornej a kol., *Z bojů o českou hudební kulturu*, Praha 1979.

⁴⁷⁴ Jiříkovský Václav, vlastním jménem Václav František Herein, (1891–1942 Osvětim) byl český divadelní podnikatel, ředitel a režisér. Působil zejména v Brně, kam přišel jako herec a režisér v roce 1914. Do roku 1919 byl šéfem činohry a krátce divadlo vedl jako samostatný podnikatel. Poté čtyři roky řídil české divadlo v Ostravě, v letech 1925–1929 byl společníkem Slovenského národního divadla v Bratislavě a v letech 1931–1941 byl opět ředitelem v Brně (Zemské divadlo). M. CHURANĚ a kol., *Kdo byl v našich dějinách*, s. 295.

⁴⁷⁵ „Květ studoval jižní normanskou architekturu, kreslil detaily sloupů, zdíva, mřížoví, ornamentální pásy, detaily nábytku, kostýmové podrobnosti. To však byly přípravy. S detailní znalostí díla, zejména jeho jednotného rázu, tématické hudební stavby, počal řešit celý jevištní prostor v jednotném rozměru. Zanechal často náčrt, který sám v sobě měl mnoho půvabu a dokonalosti, nedal-li se promítnout do jednotného plánu půdorysného a osového. Pravda, řídil se spíše vlastní představou nežli skutečností malého jevištěátka, takže dimenze dekorační odpovídaly tělesným proporcím mimů, což na jevišti brněnského divadla nebývalo tehdy pravidlem a zvykem. Prokreslení všech tří scén do jednotného schématu ukázalo opravdovou stavebnou disciplínu. Jednotlivé obrazy orámované širokou drapérií dostaly monumentální, která dosud vyznívá z maličkatých zachovaných perokreseb konečných scénických obrazů.“ Srov. M. OČADLÍK, *Scénografické dílo*, s. 18.

⁴⁷⁶ O tomto inscenačním řešení lze říci ještě méně, žádné konkrétní kresby ani zprávy se nedochovaly a dokonce termín premiéry v divadle Na Veverí není ani v seznamu premiér ND Brno. Internetový soupis premiér Národního divadla Brno:

<http://www.ndbrno.cz/fileadmin/user_upload/archiv/Soupis_premier_NDB/soupis_premier_NDB.pdf>

online dne 29. 5. 2010.

⁴⁷⁷ Věra PTÁČKOVÁ, *Česká scénografie XX. století*, Praha 1982, s. 11.

i s funkcí výpravy. Návrhy mladších, modernějších a mnohdy odvážně výbojných výtvarníků shodně doplňovaly vlastní inscenační koncepcí.

Zdalo se, že kurz jevištního výtvarnictví směřoval od překonávání iluzionismu k nebezpečí ztvárnění divadla, současně se stále naléhavěji projevoval požadavek inscenačního přístupu, který by pramenil v soudobé realitě. Sřetla se tak generace ovlivňující styl a provenienční zaměření českého divadla s generací, jež se zatím formovala na malých poloamatérských scénách. Uměleckým vzorem tu byl Tairov⁴⁷⁸ a Mejerchold,⁴⁷⁹ vyznáním konstruktivismus a biomechanika, přínosem schopnost přizpůsobit výboje sovětské avantgardy českým podmínkám a začlenit je logicky do nejcitlivějšího místa vývoje.⁴⁸⁰

Kolem prvních českých divadelních osobností – J. Kvapila, později K. H. Hilara – se vytvořila skupina architektů a malířů, která prosazovala program nových směrů v moderním českém výtvarném umění i v jeho využití pro jeviště. První popud byla výprava Františka Kysely k Zavřelově inscenaci Dykova *Zmoudření Dona Quiota* v roce 1914.

Opera se držela tradiční ustrnulosti vžitého tvaru a experimenty spíše odrážela, než přitahovala.⁴⁸¹ S oceněním je proto nutno přijmout snahy o reformu scénografie i tohoto žánru. Najdeme je u dvou významných divadelníků – spolupracovníků: K. S. Stanislavského⁴⁸² a E. G. Craiga.⁴⁸³ Další reformátor Švýcar A. Appia⁴⁸⁴ postuloval roku 1904 pro dramatické inscenace tuto hierarchii složek: herec – tvar – světlo – barva.⁴⁸⁵ Podobně jako E. G. Craig vyšel z živého člověka – herce, primárního prvku

---

⁴⁷⁸ Alexandr Jakovlevič Tairov, (1885–1950), ruský režisér, vůdčí představitel meziválečné divadelní avantgardy, reformátor scény. A. Tairov zamýšlel vytvořit z divadla nezávislé umění, syntézu výpravy, světla, pohybu, barev s hercem jako vedoucí složkou inscenace. V mnohém navazoval na Appiu, na něj zase Bauhaus, Devětsil, Osvobozené divadlo. Tamtéž, s. 57.

⁴⁷⁹ Vsevolod Emiljevič Mejerchod, (1874–1940), ruský režisér, herec a divadelní pedagog. *Ottův slovník naučný, nové doby. Dodatky. IV. /1*, Praha 1936, s. 165.

⁴⁸⁰ Srov. V. PTÁČKOVÁ, *Česká scénografie*, s. 57.

⁴⁸¹ J. TELCOVÁ, *Problematika operní scénografie (s dokladovým materiálem z brněnské scény)*. Časopis Moravského muzea. Acta Musei Moraviae 48, společenské vědy, Brno 1963, s. 285.

⁴⁸² Konstantin Sergejevič Stanislavskij (1863–1938), ruský divadelník, reformátor a organizátor ruského divadelnictví, režisér, herec, div. teoretik a spisovatel. *Ottův slovník naučný, nové doby. Dodatky. VI. /1*, Praha 1940, s. 290–291.

⁴⁸³ Edward Gordon Craig (1872–1966) britský průkopník avantgardní scénografie, kreslíř a reformátor moderního jeviště z hlediska výtvarné režie. Zprvu herec pod vedením Henhy Irvinga, brzy se věnoval výhradně malířství, hlavně divadelnímu. První zdůraznil prostorový princip dekorace a povýšil ji z pouhé plošné výzdoby na dramatického činitele. *Ottův slovník naučný, nové doby. Dodatky. I. /2*, Praha 1931, s. 954.

⁴⁸⁴ Adolph Appia (1862–1928) Švýcar, přímý pokračovatel obnovovatelských snah Craigových ve vytváření nového výtvarně-scénického umění. Zdůrazňoval důležitost jevištního osvětlení jako hlavní složky scénické účinnosti. *Ottův slovník naučný, nové doby. Dodatky. I. /1*, Praha 1930, s. 207.

⁴⁸⁵ V. PTÁČKOVÁ, *Česká scénografie*, s. 17.

dramatického umění. Výprava kolem herce je jednoduchá, věcná a trojrozměrná. A. Appia sám byl vášnivým milovníkem hudby a hudbu povýšil na jednu řídicí sílu v scénickém prostoru.⁴⁸⁶ Do služeb české opery se dali: J. M. Gottlieb,⁴⁸⁷ V. H. Brunner,⁴⁸⁸ V. Špála, J. Čapek, F. Tichý, A. V. Hrstka,⁴⁸⁹ V. Hofman,⁴⁹⁰ J. Kroha,⁴⁹¹ později: F. Muzika, F. Tröster,⁴⁹² J. Sládek,⁴⁹³ Z. Rossmann,⁴⁹⁴ K. Svolinský, E. Milén.⁴⁹⁵

Mezi jmény průkopníků jevištní avantgardy se objevilo jméno Jan Květ.⁴⁹⁶ Byl uveden v *Katalogu výstavy Scénické umění výtvarné* z roku 1921,⁴⁹⁷ zároveň byl zastoupen na Výstavě soudobé kultury v Brně v roce 1928, a taktéž na výstavě roku 1951 *Česká opera v obraze a kostýmu*. Květ byl zvláště výjimečný především tím, že jako jeden z prvních vnesl avantgardní směr také do operní výpravy.

---

⁴⁸⁶ J. TELCOVÁ, *Problematika*, s. 286.

⁴⁸⁷ Josef Matěj Gottlieb (1882–1867), jevištní a kostýmní výtvarník, po studiích na Uměleckoprůmyslové škole v Paříži pracoval v Národním divadle (od 1906), i pro div. scény v Paříži, Bělehradu, Sofii, Cařihradu a v Rusku, pracoval i jako um. poradce ve filmu. J. TOMEŠ a kol., *Český biografický slovník, I. díl A–J*, s. 373.

⁴⁸⁸ Vratislav Hugo Brunner (1886–1928) úpravce knih, ilustrátor, grafik, karikaturista, malíř. Vystudoval Akademii v Praze, byl profesorem UMPRUM s převážným zaměřením na knižní tvorbu. A. HOROVÁ a kol., *Nová encyklopedie I.*, s. 92–93.

⁴⁸⁹ Alexandr Vladimír Hrstka (1980–1954), malíř, grafik, žák Švabinského, tvůrce četných divadelních výprav pro Národní divadlo v Praze, Městské divadlo v Praze a Národní divadlo v Brně. Pracoval také v uměleckém průmyslu a knižní výzdobě, i v oboru plakátů. *Ottův slovník naučný, nové doby. Dodatky. II. /2*, Praha 1933, s. 1259.

⁴⁹⁰ Vlastislav Hofman (1884–1964) byl český architekt, urbanista, teoretik architektury, malíř, grafik a scénograf. Představitel kubistické architektury. Hofman vytvořil pro Národní a Vinohradské divadlo za bezmála 40 let práce přes 300 scén. M. CHURANĚ a kol., *Kdo byl kdo v našich dějinách*, s. 228–229.

⁴⁹¹ Jiří Kroha (1883–1974) architekt, malíř, scénograf, teoretik, publicista. Vystudoval Českou techniku. A. HOROVÁ a kol., *Nová encyklopedie I.*, s. 409.

⁴⁹² František Tröster (1904–1968) jevištní výtvarník, Vystudoval architekturu a pozemní stavitelství, UMPRUM, vyučoval scénografii na konzervatoři. Tamtéž II., s. 870.

⁴⁹³ Jan Sládek (1906–1982) scénograf, kostýmní výtvarník, malíř a grafik. V Ostravě ve třicátých letech prosazoval moderní jevištní poetiku. Spolupracoval s divadly v Brně a Bratislavě, během druhé světové války s městskými divadly pražskými, spoluzakladatel Realistického divadla Zdeňka Nejedlého v Praze. Ovlivněn expresionismem a abstraktivismem. J. TOMEŠ a kol., *Český biografický slovník, III. díl Q–Ž*, s. 140.

⁴⁹⁴ Zdeněk Rossmann (1905–1984) architekt, typograf, scénograf. Vystudoval ČVUT v Brně, Bauhaus. Tamtéž, s. 692.

⁴⁹⁵ Eduard Milén (1891–1976) malíř, grafik, ilustrátor, jevištní výtvarník. Vystudoval pražskou Akademii a UMPRUM. Působil jako pedagog. Tamtéž I., s. 510. J. TELCOVÁ, *Problematika*, s. 286.

⁴⁹⁶ Josef. M. Gottlieb (ND Praha), arch. Vladislav Hofman (ND Praha, a mnoho dalších divadelních scén), Robert Holzer (ND Praha), Čeněk O. Jandl (Vinohrady, Stavovské), Jaroslav Jareš (ND Bratislava), Alois Kalvoda, Jan Konůpek (Plzeň), arch. Jiří Kroha, Prokop Laichter (Tylovo divadlo v Nuslích), Alfons Mucha, arch. Čeněk Musil (Jičín), prof. Josef Skupa (Plzeňské městské divadlo), Karel Štápfel (ND Praha), Bohuslav Šula (architekt filmové továrny AB), František Tichý (ND Praha, Brno atd.), Josef Wenig (Vinohradské, ND Praha, Stavovské, Ostrava atd.). Srov. *Scénické umění výtvarné. Katalog výstavy*, Praha 1921.

⁴⁹⁷ Jan Květ byl zastoupen 16 návrhy: kresby k Fibichově *Šárce* (3ks), *Messinské nevěstě* (3ks), *Pád Arkuna* (4ks), k Dvořákovu *Václavu IV.* (5ks), Foersterově *Deboře* (1ks). Tamtéž, s. 48.

Zásady moderní operní režie a scénografie formuloval Václav Tille. „Inscenátoři musí budovat scénu na těch základech, které dává jim život hudbou vyjadřovaný, sledovat pečlivě její intence, v jejím duchu stylizovat scény, vytvářet tak obraz, jehož linie, perspektiva a postupný rytmus jsou hudbou již předem dány, nepodávat nic vedlejšího, neúčelového a mít na paměti, že barvy, světla, skupiny a pohyby na jevišti nesmějí mít jiné motivace, než které prýští z hudební podstaty díla.“⁴⁹⁸ Na místo dekorace realisticky popisné žádala umělecká kritika umělecky stylizované dílo.⁴⁹⁹ Výtvarná atmosféra musela vyrůstat z hudby samé. Hudba měla scénu dramaticky oživovat, stylizovat, dodávat jí svůj rytmus.⁵⁰⁰

V roce 1920 zahájil svou dráhu operního režiséra Ferdinand Pujman,⁵⁰¹ stalo se tak ve Státním divadle v Brně. Nutno dodat, že tato scéna se teprve rodila.⁵⁰² Není divu, že divadlo nemělo stálého scénického výtvarníka, proto byl ke spolupráci pozván Jan Květ. Pujman své režijní projekty koncipoval s jasnou, přesnou a detailní představou jejich prostorové realizace. V provozní praxi to znamenalo, že výtvarník připravil scénický návrh na základě předem daných půdorysných plánů všech proměn inscenace, které musel striktně dodržovat. Výtvarníková vlastní, alternativní půdorysná řešení Pujman zásadně odmítal. Stejně tak plán projekce a světelná režie, která se podřizovala hudební linii, byla vždy dílem Pujmana. To zajišťovalo celistvost všech inscenačních

---

⁴⁹⁸ Václav TILLE, *Výprava Libuše 1912*, in: Tille, Václav, *Divadelní vzpomínky*, Praha 1917, s. 79.

⁴⁹⁹ Marcela BERGOVÁ, *Progresivní tendence operní scénografie Národního divadla 20. let*, Praha 1985, s. 25.

⁵⁰⁰ J. TELCOVÁ, *Problematika*, s. 287.

⁵⁰¹ O rok později hostoval v Národním divadle v Praze, V roce 1926 pak nastoupil po praktické a důkladné teoretické přípravě jako operní režisér na plný úvazek.

⁵⁰² První sezona 1884/85 Už společnost Františka Laciny (1898–1903, 1904–1905, 1909–1913, 1915–1918) ukončila krátkodobé působení různých společností, brněnské české divadlo dostalo prvního stálého ředitele: Václava Jiřikovského (1918–1919) a po něm Václava Štěcha (1918–1925) a také první stálý soubor. Tím skončilo první období v divadle na Veveří ulici, období přípravné pro formování stálé, samostatné scény. Jeho koncepce zaměřená prvotně k řešení národnostní otázky se během let rozrostla o plnění požadavků přirozeně se vyvíjející problematiky umělecké. Vedení divadla se především zaměřilo na dramaturgii činohry a opery a dosáhlo pozoruhodných úspěchů ve snaze o jistou slohovost obou složek i v prvenství uvádění uměleckých děl. Na jevišti zaznívala dramata Tylova, Klicperova, díla ruských realistů a současných moravských autorů (Mrštíci, Mahen), opera vedle Smetany, Dvořáka, Fibicha uváděla hudebně dramatické dílo Janáčkovo a světových operních klasiků. Ve starém divadle před první světovou válkou začínal i brněnský balet, soubor pozdější tak vysoké umělecké kvality a konečně se zde sešla celá řada vynikajících hereckých osobností (Vojan, Kvapilová, Destinová, Burian), zde byly kořeny tzv. generace „staré gardy“ herců, která vychovala i další generaci. Při vytváření nové struktury české kultury po roce 1918 v Brně byl na předním místě řešen problém vůdčí umělecké osobnosti, která by vystihla specifikum brněnské scény a vytvořila ideovou programovost. Opera šťastně našla vynikajícího umělce a později i divadelní praktika Františka Neumanna, pro činohru vybral ředitel V. Jiřikovský ještě na sklonku války J. Mahena. J. Mahen zdůrazňoval funkci výpravy jakožto nezbytné složky uměleckého účinku inscenace a ostře odsoudil dosavadní improvizace v tomto směru. Bariéru konzervatismu prolomil sám tehdejší ředitel divadla V. Štech (1919–1925), na podzim roku 1921 povolal do Brna nového šéfa výpravy, vinohradského divadelního výtvarníka akademického malíře Alexandra Vladimíra Hrstku (1890–1954). Srov. J. TELCOVÁ, *Paleta*, s. 17, 33, 34, 35.

složek. Ovšem je třeba přiznat, že taková metoda zásadně zproblematizovala otázku tvůrčí samostatnosti operního scénografa.⁵⁰³ Sám Pujman hovořil o spolupráci s výtvarníky „pracují-li pro operu, vázání jsou ztíženými požadavky akustickými, řadí dirigent, když nestojí sbor přímo u rampy, škaredí se zpěvák, kdyby od rampy podstoupit měl o krůček, zpívaje zády otáčí se ústy k vám.“⁵⁰⁴

V divadelní sezóně 1920/21 připravil Květ pro Brno výtvarnou výpravu k operám *Tajemství*, *Deborá*, *Šárka*, *Fidelio* a *Legenda z Erinu*.⁵⁰⁵ Bylo třeba se vypořádat s novými výtvarnými problémy a úkoly. Každá z těchto her byla doslova výzvou pro překonání zažitých interpretačních zvyklostí. Jak již bylo řečeno, spolupráce Pujmana s výtvarníky byla intenzivní. Přestože na programech a cedulích nebylo Květovo jméno uvedeno, z korespondence a náčrtků je více než jasné, že Jan Květ autorem návrhů výprav skutečně byl. Několikrát byl místo něj dokonce uveden jako autor inscenace brněnský divadelní malíř pro dílny František Šnajberk. K těmto představením není žádná dokumentární fotografie, tedy ani nevíme, zda Květovy návrhy byly skutečně při realizaci použity.⁵⁰⁶

Vlastní umělecký charakter a ráz práce ukazují skici. Květova tvůrčí metoda byla bez improvizace, vycházela z detailní znalosti díla. Scény her *Tajemství*⁵⁰⁷ a *Fidelio*⁵⁰⁸ jsou architektonického rázu. Například při řešení všech čtyř obrazů *Fidelio* Květ vyšel z jediné veliké mohutné stěny, v níž navrhl tři obloukové průlomy, které

---

⁵⁰³ M. BERGOVÁ, *Progresivní*, s. 41.

⁵⁰⁴ Ferdinand PUJMAN, *Operní výprava a míra přírody*, Národní a Stavovské divadlo 6, 1928–1929, č. 20, s. 5.

⁵⁰⁵ Bedřich Smetana *Tajemství*, Divadlo Na hradbách, 3. 9. 1920. M. Očadlík zmiňuje i Květovu práci na opeře *Deborá, aneb Křesťan a Židovka* Josefa Bohuslava Foerster, uvedenou 29. 5. 1920 v Brně v Divadle Na hradbách. Tuto zmínku se bohužel nepovedlo ověřit (není uvedena v seznamu premiér na stránkách ND Brno). Zdeněk Fibich *Šárka* dle M. Očadlíka uvedená v roce 1920 anebo dle seznamu premiér ND Brno: Divadlo Na hradbách, 2. 4. 1921. Ludwig van Beethoven *Fidelio*, Divadlo Na hradbách, 25. 11. 1920. Bedřich Smetana, *Čertova stěna*, 1920, Brno (na jednom výtvarném návrhu se nachází razítko Národního divadla v Ostravě, režisér K. Kügler – nedá se ale zjistit, zda byla hra skutečně v Ostravě provedena, premiéra není ani uvedena v seznamu premiér ND Brno). Zdeněk Fibich, *Bouře*. (opět není v seznamu premiér ND Brno). Otakar Ostrčil *Legenda z Erinu*, Divadlo Na hradbách, původní premiéra 16. 6. 1921. Srov. M. OČADLÍK, *Scénografické dílo*, s. 18. <<http://www.ndbrno.cz/o-divadle/archiv-ndb/soupis-premier-ndb-od-r-1884/>> online dne 29. 5. 2010.

⁵⁰⁶ Srov. M. OČADLÍK, *Scénografické dílo*, s. 18.

⁵⁰⁷ „Smetanovo *Tajemství* máme doloženo Pujmanovými režisérskými půdorysnými plány, částečně i jeho přesným scénářem a průpravnými Květovými náčrtky a kresbami. Je zřejmé, že myšlenka proměnit dosavadní vesnickou interpretaci na prostředí městské patřila Pujmanovi. Stejně je zřejmé, že Pujmanův původní půdorys se zcela kryje s půdorysem inscenace Kyselovy na Národním divadle z roku 1922. Hlavní problém spočíval v řešení prvního jednání, jehož množství paralelních na sobě nezávislých dějových pásem je úkolem značně nesnadným. Ve svém definitivním návrhu Květ pujmanovskou zásadu symetrického půdorysu opouští a vytváří dvě dějiště půdorysná.“ Tamtéž.

⁵⁰⁸ „Je zachován scénář Pujmanův pro inscenaci brněnskou i pražskou z roku 1921, realizovanou ve spolupráci s Vlast. Hofmanem. Oba scénáře se v podstatě kryjí. Oba opouštějí konvenci realistických drobnotvarů, monumentalizace je cílem, ústřední myšlenka vyrůstá z hudební dikce Beethovenovy hudby nežli ze slov libreta.“ Srov. Tamtéž, s. 19

střídaly svou funkci a využití. V popředí pak scénu doplnil již jen drobnými dekoračními detaily. To hlavní, s čím v návrhu počítal, bylo především využití světla, respektive nasvícení, coby důležitého prvku modulace prostoru. Oproti tomu v *Šárce* šlo především o scénérii přírodní. Nešlo ale ani o iluzionistické ani realistické divadelní dekorace, které by našly předlohu v realitě. U všech tří obrazů dokázal vystihnout jak monumentální jednotnost tak i variabilitu.⁵⁰⁹

Na těchto uvedených příkladech Květových koncepcí operního jeviště, můžeme postihnout to, co jeho výtvarnou koncepcí tvořilo avantgardou svého času.⁵¹⁰ Protože ve dvacátých letech, kdy Květ přinesl na prkna opery nová ucelená řešení scény, platil za slohový vrchol v tomto oboru vystupňovaný jevištní iluzionismus, poplatný všem konvencím operní inscenace 19. století.⁵¹¹

„Avantgardnost Květových scénických koncepcí spočívala v tom, že Květ uvědoměle vycházel z analýzy inscenovaného díla, že z jeho proporcí a jeho muzikální tvárnosti vytvářel v podstatě puristický výtvarný prostor a že vzhledem k soustředěnosti kompoziční nedal se svádět k detailní efektní, ale přitom jen extemporové hře. Kompozice scénická byla podmíněna kompozicí hudební, jejím časovým rozměrem i proporcionalitou vztahů hudebně kompozičních. Nadto úkoly, které řešil, byly zvlášť odpovědné, protože se týkaly děl neproměnitelných – takových, do nichž nebyl myslitelný zásah interpretační škrtem, doplňkem nebo přeskupením, zkrátka toho, čím disponovalo divadlo činoherní. Nedá se to vše nazvat jinak nežli disciplínou a úctou k ztvárňovanému dílu.“⁵¹²

---

⁵⁰⁹ „Obraz první – přírodní obětiště – počítá s prospektem uzavřeným hradbou mohutných stromů, a vytváří tak semknutý prostor, v němž konflikty nabývají zvláštního zostření, pak pozadí dalších aktů se podstatně prohlubuje. Dominanta druhého aktu, Šárčin strom, má své daleké perspektivní pozadí. Konečně v třetím dějství se rozšiřuje dějiště do hloubky perspektivního dějství, motivu, který se v Květových scénických kresbách objevil už ve stadiu nejranějším.“ Tamtéž.

⁵¹⁰ Je nutno mít ovšem na paměti, že pojem avantgardy není nijak konkrétní a definující pojem. Avantgardnost je podmíněná okolnostmi toho kterého času, a teprve ve vztahu k panujícímu a převládajícímu slohu toho času bude mít nová koncepce charakter avantgardní. Chápeme-li ji ve smyslu předvoje, jako něco průkopnického a objevného.

⁵¹¹ „V činohře té doby byla situace jiná. Výtvarní umělci pracující pro divadlo nastoupili novou cestu, u nás např. dílo Vl. Hofmana. Při tom dlouho nemohou zmocí formu opery a její scénické utváření. Umělci nezvládali princip operního času, hodnotu tak nepominutelnou a tak specifickou, že se jejich celé skvělé výtvarné úsilí ocitlo v prudkém rozporu s vlastním úkolem. Bylo až zásluhou Františka Kysely, že ve svých válečných smetanovských inscenacích Na Vinohradech zachytil princip operní stylizace. Ale dříve nežli Kysela svůj skutečný přínos dokumentoval Smetanovým cyklem na Národním divadle, vznikly Květovy návrhy pro Brno, vytvořené ve spolupráci s Pujmanem, i ty na, kterých pracoval sám pro sebe, a ke konkrétnímu provedení určeny nebyly.“ Srov. M. OČADLÍK, *Scénografické dílo*, s. 19.

⁵¹² Tamtéž.

Ještě z roku 1920 pocházel také návrh na inscenaci *Libuše*.⁵¹³ Opět šlo o práci vzniklou ze spolupráce s Pujmanem. Na přání svého bratrance Emanuela Pauka, autora činohry *Císař pán*, pracoval také na této výpravě. Tato komedie byla hrána jako silvestrovské představení v roce 1921 v divadle Na Vinohradech. Z úsporných důvodů byly nakonec použity dekorace ze skladu.⁵¹⁴ Květova práce, ač zatím nedošla stoprocentní realizace, nezůstala bez povšimnutí.⁵¹⁵ O spolupráci projevilo zájem bratislavské divadlo.⁵¹⁶ Režisér Milan Svoboda, který měl jako literární historik neobyčejný rozhled, si výtvarníky pečlivě vybíral. Kromě J. Hurta a malířů F. Tichého a F. Foltýna zvolil právě asistenta historického semináře, historika umění a grafika Jana Květa.⁵¹⁷ Ten se zde měl v roce 1922 uvést scénickým řešením Dvořákova *Krále Václava IV*. Nakonec k představení vůbec nedošlo, ale kusy výpravy byly využity k montáži Gounodova *Fausta a Markétky*.⁵¹⁸ A tak se stal první Květovou výpravou v Bratislavě Moliérův *Lakomec*, který byl v premiéře uveden 13. ledna 1922.⁵¹⁹ Vzápětí se uskutečnila premiéra Shakespearova *Romeova a Julie* (28. dubna 1922).⁵²⁰

---

⁵¹³ Bedřich Smetana, *Libuše*, 1920. Opět inscenace není v seznamu premiér ND Brno. <<http://www.ndbrno.cz/o-divadle/archiv-ndb/soupis-premier-ndb-od-r-1884/>> online dne 29. 5. 2010.

⁵¹⁴ M. OČADLÍK, *Scénografické dílo*, s. 22.

⁵¹⁵ Není stop po návrzích k *Filipu II*. od Émile Verhaerena. Srov. Tamtéž.

⁵¹⁶ V roce 1920 založeno první profesionální divadlo s názvem: Slovenské národní. Nevzešlo z potřeby „dělat divadlo“, ale z vůle divadlo mít, jako reprezentativní národní kulturu a společenskou instituci, i jako ideál. Dlouholetý neúspěšný zápas s násilnou maďarizací přinesl trpké následky. Nebylo jediné slovenské školy, ani střední ani vysoké, chyběli základní vědecké, kulturní a výchovné instituce. Na program dne se dostala bizarní povinnost: „poslovenštit Slovensko“. Úlohy to byly sisyfovské, těžko by se dali zvládnout bez české pomoci. Ivana MOJŽIŠOVÁ, *Slovenská divadelná scénografia 1920–2000*, Bratislava 2000, s. 11, 13.

⁵¹⁷ Tamtéž, s. 22, 24, 274. Za zmínku stojí, že v Bratislavě působil v té době bratr Jindřich, který zde byl po první světové válce soudcem a kulturním pracovníkem.

⁵¹⁸ M. OČADLÍK, *Scénografické dílo*, s. 21.

⁵¹⁹ „V jednotné dekoraci. Drapérie francouzského baroka vytvářeli tu v barevném návrhu kypré dějiště, které mohlo v dokonalém využití světél proměňovat svou prostorovou tvářnost, v níž dominantou byla sošná Venuše. Známe kromě konkrétního a tvarově důsledně sevřeného Květova Návrhu i fotografie realizace. A zde si uvědomujeme, jaký to byl tehdy nekonečný zápas skutečné scénografické představy s její realizační možností. Ač bylo možno zúžit dějiště portály dát tak celku výtvarníkem sledovanou uzavřenost, roztáhla se inscenace závěsovými vsuvkami na celou plochu jeviště, zkrasila proporce a zamýšlený účín se prostě nedostavil. Ale i tak byla tato inscenace v tehdejších divadelních poměrech bratislavských neobyčejnou novotou.“ Srov. Tamtéž.

⁵²⁰ První Květův uvedený Shakespeare. „V černé drapériové obrubě jeviště vyrůstal stabilní, do tří oblouků rozdělený základní portál díla. Střední oblouk byl vlastním určovatelem charakteru scén, dva bočné byly jen víceméně krytými vchody, a hlavním dějištěm bylo jevištní popředí. Prager Presse ve své nedělní obrazové příloze 28. května 1922 publikovala fotografie pěti scén, na nichž se ukazuje, že Květ se neobrátil k napodobení kvapilovských inscenací pražských, ale že našel své vlastní řešení. Scéna balkonová, stejně jako scéna v cele Lorenzově nebo veronské náměstí jsou v shakespeareovské inscenaci vzácně novým řešením, zvláště to platí o scéně balkonové, kde věžovitý kvádr s bočnými stromovými stojkami byl nápad zcela originální.“ Srov. Tamtéž.

Současně Květa o výtvarné řešení scény pro sezónu 1921/22 žádalo ostravské divadlo,⁵²¹ kde nyní působil ředitel V. Jiříkovský. Ten Květův styl práce dobře znal již ze svého brněnského působení v Divadle Na Veveří, jak bylo zmíněno výše. Pro toto divadlo vypracoval ještě v roce 1921 návrhy ke hře Tita Maccia Plauta *Lišák Pseudolus* a k Fibichově opeře *Pád Arkuna*,⁵²² která měla premiéru 29. května 1922. Ze stejného období pocházelo i řešení Shakespearova *Cymbelina*.⁵²³ Další skici a návrhy pro Ostravu vytvářel Květ za svého studijního pobytu ve Francii. Snad by se tedy dalo za množstvím zakázek v tomto období vidět, kromě Květova nepochybného živého dobového citu pro věc, i ryze praktickou motivaci, a sice snahu si přilepšit na studiích v zahraničí. Takto vznikly návrhy pro Shakespearovu *Pohádku zimního večera*, ke které měl Jan text pouze ve francouzštině. Premiéra proběhla v Moravsko-slezském divadle dne 21. prosince 1922.⁵²⁴ O svém úspěchu se Květ dozvěděl z korespondence. „Psal mi taky Jiříkovský, že dekorace se velmi dobře vyjímají a že se líbí. Jeden kritik napsal o „*Zimní pohádce*“, že tu bylo docíleno přímo „zázračně“ rychlého střídání obrazů.“⁵²⁵

Velmi krátce na to měla premiéru další inscenace v Květově výpravě. Na sklonku prosince 1922 šla poprvé na ostravské jeviště Fibichova opera *Hedy*.⁵²⁶

---

⁵²¹ V roce 1919 vzniklo první stálé české divadlo v Ostravě (Národní divadlo moravskoslezské, pak Státní divadlo v Ostravě, dnes opět Národní divadlo moravskoslezské). Vedením divadla byl pověřen mladý Václav Jiříkovský. Sestavil umělecký soubor jednak z členů společnosti Drašarovy, jednak jej rozšířil ve všech složkách o nové umělce. V čelo opery postavil Emanuela Bastlla, umělecky věci oddaného a zkušeného dirigenta, který teprve mohl rozvinout své schopnosti v rozsáhlejším měřítku. Za osm let (1919–1927) působnosti v ostravském divadle, vytvořil kmenový repertoár s klasickým základem a celým operním dílem Smetanových, který cyklicky provedl v památném jubilejním roce Smetanově 1924. Za hospodářské krize první republiky divadlo provázely existenční těžkosti, bylo třeba chrlit jednu premiéru za druhou, protože nebylo dost publika, které by zaručilo větší reprízovanost nastudovaných děl. V prvních letech divadlo uvedlo i 60–70 premiér za sezonu. Oldřich ŠULHEŘ – Eva SÝKOROVÁ-ČÁPOVÁ, *40 let ostravského divadla: 1919–1959*, Ostrava 1959, s. 11–23.

⁵²² *Pád Arkuna*, opera o vyvrácení slovanského hradiště a o vyhubení severních Slovanů. Hudební tragédie, inspirovaná ságami o historii bojů severních Slovanů s Dány ve 12. století, o vítězství křesťanství nad pohanstvím. Opera má dvě části: I. předehra Helga, II. Dragun – zpěvohra 3 dějstvích o třech jednáních s jednoaktovou předehrou. Libreto: Anežka Schulzová (1870–1905), premiéra: 9. 11. 1900, L. ŠÍP, *Česká opera*, s. 122. A. HOSTOMSKÁ, *Opera*, s. 488. „Z. Fibich: *Pád Arkuna*, premiéra: 27. 4. 1922, Dirigent: E. Bastl, Režie: R. Kügler, výprava: J. Květ.“ Tamtéž, s. 25.

⁵²³ Můžeme srovnat tento návrh Květův s vinohradskou inscenací *Cymbelina* z roku 1923 (režie Kvapil, výprava Wenig), a srovnání rozhodně dopadne pro Květa příznivě, neboť se tu neobjeví ani jedna z dekoračních praktik tehdejšího času. M. OČADLÍK, *Scénografické dílo*, s. 21.

⁵²⁴ Originál v Divadelním oddělení Národního muzea v Praze, č. i. 7673/30. Tamtéž.

⁵²⁵ A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 44, Dopis Jana Květa rodičům, 19. 4. 1923.

⁵²⁶ Z. Fibich: *Hedy*, premiéra: 30. 12. 1922, Dirigent: E. Bastl, Režie: V. Jiříkovský, Výprava: J. Květ, Choreografie: A. Viscussi. O. ŠULHEŘ – E. SÝKOROVÁ-ČÁPOVÁ *40 let*, s. 27. *Hedy* (je krásná dcera piráta), zpěvohra o 4 dějstvích. Libreto na slova podle epizody z Byronova *Dona Juana*: Anežka Schulzová, premiéra: 12. 2. 1896 ND Praha, Těžkost nenaplněné lásky, pro kterou bývala tato opera nazývána „českým Tristanem“, přechází až do melancholie, jako by na ni padal stín závěru století. Přesněji *Hedy* přesahuje průměru operní tvorby své doby a hudebně svou melodickou vroucností vysoko převyšuje to, co tehdy nového přinášela vlna verismu. A. HOSTOMSKÁ, *Opera*, s. 485. „Došel v jednotný půdorys, který v trojích skalnatých vlnivkách zneklidněně zvrásnil jevištní podlahu a dal tak

O jejím vzniku napsal z Francie lakonickou zprávu: „Teď odpoledne jsem právě udělal první a myslím, že už i definitivní skici k ‚Hedy‘.“⁵²⁷

Z osvědčené spolupráce s F. Pujmanem, tehdy pověřeným vedením operní mimiky a režie na konzervatoři, vznikly i dekorace, které Květ dělal pro studentský absolventský večer Státní konzervatoře hudby v Praze. F. Pujman se velmi zasazoval o zřízení operního studia, které by bylo nejen pedagogickým pracovištěm ale, aby bylo i samostatně tvůrčí. Představení proběhlo před prázdninami roku 1922 v divadelním sále Národního domu na Vinohradech. Na programu byl Christoph Willibald Gluck *Oklamaný kadí*,⁵²⁸ a *Kleopatra* Hectora Berlioze.⁵²⁹ Pro pražskou konzervatoř Květ ještě nakreslil studii k inscenaci dětské vánoční zpěvohry *Vánoční stromek*,⁵³⁰ na kterou nakonec neměla škola finanční prostředky.⁵³¹

Po návratu z Paříže měl Jan Květ jako prioritu své vědecké působení v Národním muzeu a na scénografii již neměl čas. Do tohoto ranku si pak „odskočil“ až v roce 1927, kdy se věnoval dvěma inscenacím pro plzeňské divadlo, v čele s ředitelem Bedřichem Jeřábkem⁵³² a režisérem Milanem Svobodou.⁵³³ Byla to již relativně pozdní doba, kdy byla jevištní technika do té míry vyvinutá, že mohla výtvarný návrh skutečně

---

možnost různé druhotné partie díla a zase vystoupit partiím hlavním. Vpravo umístil strmé skalisko, ze kterého se půdorysné vlny jakoby rozlévaly. Tím byla dána pohybovému řešení díla možnost dosáhnout dramatické dějové jednoty, a dílo mohlo vyznít jako odraz osudových katastrof. Celé řešení, které počítalo s využitím plné dynamiky světelné, předjímá mnohé pozdější operní kreace, na které zapůsobilo spíše expozicí návrhů plasticky propracovaných na brněnské Výstavě soudobé kultury, nežli živou kreací jevištní, kterou zhlédlo pouze návštěvnictvo ostravské. Právě této ucelené výpravě Květově se dostalo výtek. Konzervativní měšťácký Moravskoslezský deník v referátu Milana Balcara volá po inscenaci „životní, bezprostředně působivé“, žádá „jasnou jižní náladu... jsme v polotropické přírodě řeckých ostrovů, kde vše musí svítiti barvami“ atd. Je to jeden z prvních útoků na moderní koncepci operního jeviště, vedený z pozic operního staromilství. Vzápětí poté se podobnými argumenty budou vyznamenávat Národní listy a budou označovat takové řešení operních inscenací za kulturní bolševismus.“ M. OČADLÍK, *Scénografické dílo*, s. 22.

⁵²⁷ A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 44, Dopis Jana Květa rodičům, 11. 11. 1922.

⁵²⁸ „Pracuje především se stanovými prohyby textilu, v němž jen dva nosné točené barokní sloupky tvoří opěrné doby a v němž hraje i čtyřdílná španělská stěna. Osvětlení mohlo být na zmíněném jevišti (divadelním sále Národního domu na Vinohradech – pozn. autorky) jen ze spodní rampy. Návrh sám pracuje s živými barvami.“ M. OČADLÍK, *Scénografické dílo*, s. 22.

⁵²⁹ Pujman pojal tuto skladbu jako melodrama. Květ pak zchytil strohost interiéru mauzolea a navrhl možnosti zvláštních světelných řešení. Tamtéž, s. 23.

⁵³⁰ Hra Vladimira Ivanoviče Rebikova. Květ se vyvaroval všech stereotypních operních rusismů, a zachytil svým způsobem všechny odstíny hry od civilních až k pohádkovým a alegorickým.

⁵³¹ M. OČADLÍK, *Scénografické dílo*, s. 22.

⁵³² Bedřich Jeřábek (1883–1933), divadelní herec a režisér, v letech 1914–1919 ředitel Východočeského divadla v Pardubicích, s jehož ansámblem přišel do Bratislavy, kde 1919–1922 působil jako první ředitel Slovenského národního divadla (první premiéra 1. 3. 1920), působil i v Plzni, Praze a Českých Budějovicích. J. TOMESŠ a kol, *Český biografický slovník, I. díl A–J*, s. 602.

⁵³³ Milan Svoboda (1883–1948) divadelní režisér a pedagog 1921–1923 šéf činohry SND v Bratislavě, 1923–1936 ND Praha, 1939–1942 Divadlo Anny Sedláčkové v Praze, 1945–1948 v Mostě a Kladně. Jako režisér vycházel z realistické tradice. Tamtéž, III, s. 230.

v celém rozsahu realizovat. Dostal zakázku na Shakespearovo *Zkrocení zlé ženy*⁵³⁴ a následně se zabýval scénickým doprovodem *Cyrana z Bergeracu*⁵³⁵ od Edmonda Rostanda, to byla také první hra, jejíž inscenaci ve své výpravě viděl.

Po té se divadlu jako tvůrce vzdálil. Nastala léta intenzivního bádání, práce v oboru historickém a uměleckohistorickém, s prvním větším vrcholem v roce 1931, kdy, jak bylo výše vylíčeno, byl habilitován pro dějiny umění. Zůstal tak alespoň věrným divákem a z povzdálí sledoval generaci třicátých let, která přehodnocovala obraz světa a znovu proto zvažovala funkci barvy, tvaru, kompozice a světla. Od přísné abstraktnosti a asociativnosti konstruktivistické scény hledala východisko v užití reálného tvaru, diametrálně vzdáleného iluzivnosti začátku století. Tvar, jehož reálnost by tkvěla především v navození dramatické a ideové atmosféry inscenace.⁵³⁶ Třicátá léta byla obdobím, na němž se velmi podílela i mimopražská divadla, existující v daleko složitějších uměleckých podmínkách, jež se dosud potýkala se základními organizačními potížemi. Umělecká situace těchto divadel byla doba začátku třicátých let mnohem retardovanější než v hlavním městě: ve většině případů záviseli inscenátoři na základním kulisovém fondu.⁵³⁷

V roce 1934 se milánská La Scala rozhodla uvést Smetanovu *Prodanou nevěstu*. Bylo to především zásluhou vynikající basisty Tancredi Pasero a jeho ženy operní pěvkyně Libuše Pasero-Pavlíkové z Tábora (uměleckým jménem Dina Paoli), která znala Jana ještě z dětských let v jižních Čechách. Proto požádali právě Jana Květa o spolupráci. Nejprve zasílal věcné rady a následně i první informativní návrhy. Jan Květ chápal tento úkol jako něco výjimečného, proto se obrátil na výtvarníka Cyrila Boudu s prosbou o spolupráci. Květ vypracoval důmyslný půdorys celé inscenace a C. Bouda pak dotvořil vlastní řešení dekorací.⁵³⁸ Jejich výprava však v plném rozsahu

---

⁵³⁴ „Zde se objeví mnohý příznačně stylizovaný detail italských architektur. Střed vysunutý na způsob risalitu, který je na pozdně renesančních sloupcích zastřešen. Ostatní výplň byla draperiová s možností proměny částí i celku jeviště.“ M. OČADLÍK, *Scénografické dílo*, s. 22.

⁵³⁵ „Celou svou cyranovskou koncepci Květ postavil na konkrétních liniích, hodně tvarově zaostřených, nepopustil uzdu míchání melancholických odstínů a zachytil spíše klasický nežli naturalistický typ prostředí jednotlivých scén.“ Tamtéž.

⁵³⁶ V. PTÁČKOVÁ, *Česká scénografie*, s. 101.

⁵³⁷ Brněnská činohra budovala uvědoměleji svůj slohový profil ve dvacátých letech především ve spolupráci s Bohumilem Babánkem, Zdeňkem Rossmannem, Čeňkem Jandlem a Eduardem Milénem. Tamtéž, s. 129.

⁵³⁸ A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 42, korespondence přijatá, Libuše Pasero-Pavlíková, 3. 11. 1934, 30. 1. 1935, 4. 3. 1935, 20. 3. 1935; kart. 47, Pasero Tancredi 4. 10. 1934, Pasero-Pavlíková 5. 10. 1934. Korespondence s Cyrilem Boudou v pozůstalosti není. Z dopisů se nedozvídáme nic konkrétního, jen věci technického rázu. Například, že skici Cyrila Boudy již dorazily.

uskutečněna nebyla, ve své podstatě byl návrh přijat, jen byl dotvořen a dořešen italskými výtvarníky „po jejich“.⁵³⁹

V následujícím roce zazněla zajímavá výzva z Národního divadla. Jaroslav Kvapil spolu s dirigentem Václavem Talichem připravovali Dvořákovu *Rusalku*. Původně měl připravovat výpravu Kvapil, autor libreta. Z podnětu Zdeňka Wirtha byl Jan Květ pozván k řediteli divadla Stanislavu M. Lomovi,⁵⁴⁰ aby mu předvedl svoji scénografickou práci. J. Kvapil, který se nemohl smířit s úpravami a zásahy, které se dirigent rozhodl uskutečnit, se vzdal režie.⁵⁴¹ Ještě před tím odstoupil od spolupráce i Květ. Za dobu, kdy se Květ scénografii nevěnoval, se mnohé změnilo. Nebylo to jen proměnou operní koncepce, změna byla především v technické stránce, ve struktuře jeviště. Do výpravy tak mohl autor mnohem více zasahovat utvářením prostoru za pomoci světla.

Naposledy uplatnil Jan Květ svoji inscenační práci v Brně, a sice v divadle Na hradbách. Pro tuto scénu připravil dekorace k původní premiéře opery Osvalda Chlubny⁵⁴² *V den počátku*, která se konala 24. ledna 1936. A když si Zemské divadlo v Brně naplánovalo přivést na jeviště novou verzi *Nevěsty messinské*, připomněl si ředitel Jiříkovský Květovu výpravu z roku 1919 a vyzval jej k novému scénickému řešení.⁵⁴³ Premiéra se uskutečnila 20. listopadu 1937,⁵⁴⁴ v režii Arnošta Ludvíka. Ihned následovala další žádost Zemského divadla o spolupráci na výpravě Mozartova *Dona Juana*, tentokrát v režijním nastudování Branko Gavrelly. K premiéře došlo již

---

⁵³⁹ Fotografie byly otištěny v Pestrém týdnu 17. 3. 1935, návrh uložen ve Smetanově muzeu. M. OČADLÍK, *Scénografické dílo*, s. 23.

⁵⁴⁰ Stanislav Lom, vlastním jménem Stanislav Mojžíš, (1883–1967) byl český dramatik, spisovatel, kritik a publicista. V letech 1932–1939 byl ředitelem Národního divadla v Praze. Autor symbolistních filozofických historických dramát, prochnutých úsilím o vytvoření vzoru dokonalého, vnitřně pevného tvůrce dějin, schopného překlenout a usmířit dobové rozpory ve jménu mravního ideálu. Poté byl právníkem na ministerstvu školství a osvěty. Kol. autorů, *Universum, všeobecná encyklopedie, Ko-Ma, 5*, Praha 2000, s. 495.

⁵⁴¹ Jednalo se především o zcivlnění některých prvků, které podstatně narušovaly charakter Dvořákovy skladby. Byl to např. vztah prince a rusalky, který měl být pojímán jako vztah dvou mladých lidí, studenta a studentky! M. OČADLÍK, *Scénografické dílo*, s. 23.

⁵⁴² Osvald Chlubna (1893–1971), vystudoval Českou techniku, žák na varhany L. Janáčka, český skladatel, organizačně velmi činný. B. ŠTĚDRŮN (ed.), *Československý hudební slovník I*, s. 538–540.

⁵⁴³ Jan Květ byl vyzván, aby se zúčastnil výtvarnou prací nového nastudování Fibichovy opery *Nevěsta messinská*. Na to oznámil, že rád přijímá a žádal si detailní informace o rozměrech jeviště atd. V dalším dopisu mu divadlo oznamuje, že premiéra je chystána již na 20. 11. 1937, v dalším listu z divadla žádají některé návrhy kostýmů. A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 44, Dopis od Ředitelství Zemského divadla v Brně, 25. 10. 1937, 30. 10. 1937, 4. 11. 1937, Koncept dopisu Jana Květa, 29. 10. 1937.

⁵⁴⁴ „Celé řešení bylo architektonické, nelpělo na věrojatných detailech historických. Vzpínalo se v širokých pilířových stavbách na otáčivém jevišti, na prostém stupňovaném půdorysu s možností plně světelné dynamiky. To už byla moderní scéna v pravém smyslu, nic nezůstávajíc dlužna předpokladům díla a rozvádějíc novou myšlenku scénickou v plné důslednosti a majestátnosti, zde vznikl typ inscenace, který svou platnost dodnes neztratil.“ M. OČADLÍK, *Scénografické dílo*, s. 23.

30. prosince 1937.⁵⁴⁵ Toto byla poslední Květova scénografická práce. Ač po úspěchu *Nevěsty messinské* a *Dona Juana* ředitel V. Jiříkovský vážně uvažoval, že by Květovi svěřil výpravu celého cyklu Smetanových oper, i realizaci prvního českého nastudování Prokofjevova baletu *Romeo a Julie* v Brně.⁵⁴⁶ Představení byla chystána v roce 1938, pro kulturu v ne příliš příznivé době, není proto divu, že k nim již nedošlo.

K zhodnocení Květova scénického umění a jeho přínosu, by bylo třeba hlubší srovnávací analýzy, která by vycházela především z obrazového materiálu, pro vřazení do kontextu české divadelní avantgardy by posloužila komparace s inscenacemi tehdejších výtvarníků...⁵⁴⁷ Květovo dílo v tomto ohledu není scénografickou špičkou, je výtvarně spíše průměrné. Nicméně jeho přínos je nemalý právě proto, že patří k předvoji avantgardy. Především je třeba vyzdvihnout jeho průkopnické zásluhy v oblasti operní výpravy. V neposlední řadě jde o zajímavou součást života a díla Jana Květa, kterého tak lze plným právem zvat vědcem i umělcem.

---

⁵⁴⁵ „Množství proměn, které toto dílo diktuje, vyžádalo si použití všech tří jevišť, kterými toto divadlo disponovalo, včetně točny, a vytvořilo tudíž nutnost podstatných variabilit ale i soustředění všech tvárných prvků architektonických. Květ, který vycházel původně z individuálních představ scén a obrazů, podstoupil tuto koncentrační práci s houževnatostí a poté se zdarem, který zřídka se dostavuje i u nejzapracovanějších jevištních techniků. Mnohost tvarů jednotlivých dějišť dovedl Květ zachytit v svébytnosti každého obrazu, takže při studiu scénických dokumentů tu někdy na první pohled ani nepostřehujeme použití točny při výstavbě scény. Nejenže tu není opakování v rámci díla, není tu ani reminiscencí na vlastní koncepce jevištní dřívějšího času. Dominuje tu mozartovský diktát, autorská hodnota, nenarušená, naopak výpravou vystupňovaná. A to byl poslední Květův opus.“ Srov. M. OČADLÍK, *Scénografické dílo*, s. 23–24.

⁵⁴⁶ A AV ČR, fond Jan Květ, kart. 44, korespondence s Ředitelstvím Zemského divadla v Brně, Dopis z 31. 8. 1938. Oznamují, že chtějí inscenovat balet *Romeo a Julie* a od J. Květa žádají skici, co dělal pro *Romea a Julii* v Bratislavě.

⁵⁴⁷ Prameny, skici a modely Květových návrhů, jsou uloženy v Divadelním oddělení Národního muzea v Praze. Nyní je oddělení dlouhodobě uzavřené z důvodu stěhování a následné nové katalogizace. Plánované je též skenování výtvarných návrhů. Pak budou tyto materiály budou pro další badatele.

Závěr

Na předešlých stránkách jsem se pokusila vytvořit obraz osobnosti historika umění Jana Květa v jeho celistvosti. Mým cílem bylo představit nejen jeho osobní život, veřejnou činnost a dílo, ale také jej včlenit do dobového kontextu první poloviny 20. století. Chtěla jsem tak naznačit jeho význam a místo v historiografii dějin umění.

V první řadě jsem se musela vypořádat s rozsáhlostí neuspořádaného osobního fondu Jana Květa. Na základě velkého množství dosud nezpřístupněných archivních materiálů jsem se rozhodla svoji práci pojmout jako individuální biografii především z toho důvodu, že o Janu Květovi dosud ucelenější práce tohoto typu neexistuje. Svůj metodologický přístup k bádanému tématu jsem obohatila o metodu orální historie. Těžiště mé práce tedy spočívá v zachycení životní pouti Jana Květa a jeho nepřeborného množství aktivit. Snažila jsem se ukázat Jana Květa jako studenta, muzejníka, pedagoga, organizátora vědeckého života, vědeckého pracovníka, výtvarníka a také obyčejného člověka.

V první kapitole jsem sledovala vývoj mladé osobnosti, vlivy a podněty, které jej utvářely a ovlivňovaly. Myslím tím rodinné zázemí a především éra studií. Ve druhé kapitole jsem se zaměřila na dobu, kdy Květ pracoval a bádal ve službách Národního muzea v historicko-archeologickém oddělení, souběžně začínal svoji pedagogickou kariéru na Univerzitě Karlově. V této části jsem se také zabývala obdobím druhé světové války v životě Jana Květa, kdy byla přerušena jeho slibně se rozvíjející univerzitní kariéra. Byl donucen změnit i působiště v Národním muzeu, byl přeřazen do Národopisného oddělení. V této etapě se začal aktivně věnovat výstavnictví především soudobého malířství.

Třetí kapitolu jsem věnovala době poválečné, ve které se Květ stal vedoucím Katedry dějin umění na univerzitě. Jako čelný představitel oboru zasvětil mnoho času bohaté veřejné činnosti. Aktivně působil na poli památkové péče a výstavnictví. Podílel se na organizačních úkolech při konstituování ČSAV, stal se členem různých komisí, porot a poradních sborů.

V poslední čtvrté kapitole jsem se zaměřila na vývoj díla Jana Květa. Rozdělila jsem ji do dvou částí, první spočívá v popisu, vývoji, zhodnocení a rozboru Květových teoretických vědeckých prací. Jan Květ se soustředil na českou středověkou knižní

malbu, na románskou a gotickou plastiku a architekturu a také na české krajinářství 19. a 20. století. Také je autorem několika monografií o soudobých malířích. Druhou část jsem věnovala přiblížení jeho výtvarných scénografických aktivit, neboť J. Květa je možné považovat za jednoho z průkopníků avantgardní scénografie. Jeho místo je o to významnější, že se jako jeden z prvních věnoval operní scénografii.

Problémem, který vyvstal v průběhu mého bádání, bylo především to, že mi nebylo umožněno využít fondu Jindřicha Květa v Literárním archivu Památníku národního písemnictví, který je zatím neuspořádaný. Vzhledem k tomu, že oba bratři k sobě měli blízký vztah a v meziválečné době byli odloučeni, je možné předpokládat, že pozůstalost bude obsahovat osobní korespondenci, která by mohla přinést ještě další zajímavé informace a souvislosti. Z technických důvodů, spojených s dlouhodobou přípravou a následným stěhováním, jsem bohužel nevyužila materiálů uložených v Divadelním oddělení Národního muzea v Praze. Zde se nacházejí skici, návrhy a makety k některým hrám inscenovaným v Květově výpravě.

Jak jsem v práci postupovala a hledala odpovědi na svoje otázky, dospěla jsem k závěru, že není v mezích této práce téma ani prameny plně vyčerpát, především proto, že zájmy a činnost Jana Květa byly tak rozmanité a tak rozsáhlé. Nebylo tedy možné se všem aktivitám věnovat do detailu, ačkoliv k některým oblastem jeho působení pozůstalost skýtá ještě mnohé materiály. Domnívám se ale, že to není chybou této práce. Vidím v tom příslib dalšího zkoumání osobnosti Jana Květa. Studie příštích badatelů by tak mohly navázat v oboru scénografie, kde by bylo třeba doplnit současné poznání o propracovanější zhodnocení Květovy scénické práce v kontextu českého i světového jevištního výtvarnictví. Větší pozornost by si zasloužilo i vědecké dílo Jana Květa. Zejména historikové umění by mohli podat jeho fundovaný rozbor. Jistě zajímavým tématem by bylo zkoumání vědce v souvislostech jeho organizační práce a konstituování oboru marxistických dějin umění. Také bych ráda zmínila i možnost zabývat se osobou Jindřicha Květa, který se věnoval hudební vědě.

Doufám, že tato práce, kterou považuji za jakési uvedení tématu, se stane výchozím bodem pro příští bádání o této zajímavé a doposud neprávem opomíjené osobnosti.

Prameny a literatura

Archivní prameny:

Masarykův ústav a Archiv Akademie věd České republiky

fond Jan Květ, nesignováno

fond Archiv Zdeňka Nejedlého, kart. 33, Jindřich Květ, inv. č. 1529

fond Archiv Zdeňka Nejedlého, kart. 33, Jan Květ, inv.č. 1528

fond Vojtěch Birnbaum, kart.7, II 99/09, sign. IIb., složka korespondence Jan Květ

fond Komise pro zřízení Československé akademie věd

Státní okresní archiv Jindřichův Hradec

fond Kulturně historický archiv, kart.č. 19, inv.č. 60, sign. 228–231, dopisy Jana Květa Hynku Grossovi

fond Kulturněhistorický archiv, kart. 84, inv.č. 567, složka Jan Květ

Ústav dějin Univerzity Karlovy a Archiv Univerzity Karlovy

fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, inv.č. 1207, kart. 99, Seminář historický

fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, inv.č. 1223, kart. 102, Seminář dějin umění

fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, inv.č. 435, složka Jan Květ

Archiv autorky

rozhovor s RNDr. Janem Květem (1933), v budově Biologické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 3. 6. 2010.

Publikované prameny:

SPUNAR, Pavel, *Vlny vzpomínek, Rodina – studia – akademie*, Praha 2010.

KALISTA, Zdeněk, *Po proudu života II*, Brno 1996.

POLIŠENSKÝ, Josef, *Historik v měsících se světě*, Praha 2001.

ČERNÝ, Václav, *Paměti III*, Praha 1994.

Z díla Jana Květa:

Betlémská kaple, in: Československo 5, Praha 1950, s. 568–715.

Cyril Bouda, Praha 1941.

Dílo Aloise Jiráska v české ilustraci, Praha 1953.

Illuminované rukopisy královny Rejčky. Příspěvek k dějinám české knižní malby ve století 14., Praha 1931.

Italské vlivy na pozdně románskou knižní malbu v Čechách, Praha 1927.

Kreslený filigrán v rukopisech 12. – 14. století. Studie vzniku a forem lineárního ornamentu, Památky archeologické 34, 1924–1925, Praha 1925, s. 92–113.

Má vlast. Česká krajina v díle našich malířů. Praha 1940.

Martyrologium a Regula S. Benedicti z kláštera Aula Sanctae Mariae na Starém Brně, in: Sborník prací Filozofické fakulty Brno FB, 1964, s. 35–41.

Max Švabinský krajinář, Praha 1948.

Nejstarší české vyobrazení upálení M. Jana Husi v Bibli Martinické, in: “Českou minulostí. Práce žáků V. Novotného, Praha 1929, s. 175–193.

Nové úkoly československých dějin umění, in: Za vědecké dějiny umění a novou kritiku. Projevy z pracovní konference čs. historiků umění a výtvarných kritiků v Bechyni ve dnech 31. 5. – 3. 6. 1951. Praha 1951, s. 9–18.

Počátky gotického malířství v Čechách, Umění 6, Praha 1933, s. 307–327.

President Klement Gottwald a naše výtvarné umění, Literární noviny 2, Praha 21. 3. 1953, s. 6.

Reliéf na věži Juditina mostu, in: Cestami umění, Sborník prací k počtě šedesátých narozenin Antonína Matějčka, Praha 1949, s. 73–89.

Renaissance románské ornamentiky v italských rukopisech 15. století, in: Sborník prací věnovaných prof. dr. G. Friedrichovi k šedesátým narozeninám, Praha 1931, s. 225–246.

Síňový prostor v chrámové architektuře doby románské a gotické, Památky archeologické, skupina historická, N. ř. 6–8, (41), 1936–1938, Praha 1940, s. 1–52.

Sochařství, malířství, umělecká řemesla, in: Praha románská, Osmero knih o Praze, stavebním a uměleckém vývoji města díl druhý, Praha 1948, s. 129–216.

Vlastimil Rada, malíř a ilustrátor, Praha 1953.

Literatura:

- BALEKA, Jan, *Výtvarné umění. Výkladový slovník*, Praha 1997.
- BERAN, Jiří, *Perspektivy a dobová i dějinná omezení Československé akademie věd v období jejího vzniku*, in: Zylinská, Blanka – Svobodný, Petr (edd.), *Věda v Československu v letech 1945–1953. Sborník z konference 18. – 19. 11. 1998*, Praha 1999.
- BERGOVÁ, Marcela, *Progresivní tendence operní scénografie Národního divadla 20. let*, Praha 1985.
- BLAŽÍČEK, Oldřich Jakub, *Slovník památkové péče*, Praha 1962.
- BLAŽÍČEK, Oldřich Jakub, *Za akademikem Janem Květem*, Památková péče, č. 25, 1965.
- BLAŽÍČEK, Oldřich Jakub – KROPÁČEK, Pavel, *Slovník pojmů z dějin umění*, Praha 1991.
- CONNELY, John, *Zotročená univerzita: sovětizace vysokého školství ve východním Německu, v českých zemích a v Polsku v letech 1945–1956*, Praha 2008.
- ČORNEJ, Petr a kolektiv, *Z bojů o českou hudební kulturu*, Praha 1979.
- DOLEŽAL, Jiří, *Česká kultura za protektorátu: školství, písemnictví, kinematografie*, Praha 1996.
- DVOŘÁKOVÁ, Klára, *Gamza hamsa nida, děkoval Květ korejsky (rozhovor s RNDr. Janem Květem, CSc.)*, Mladá fronta Dnes, 12. 1. 2009, s. B4.
- GEBHART, Jan – KUKLÍK, Jan, *Velké dějiny zemí koruny české. Svazek XV. a, 1938–1945*, Praha – Litomyšl 2006.
- GEBHART, Jan – KUKLÍK, Jan, *Velké dějiny zemí koruny české. Svazek XV. b, 1938–1945*, Praha – Litomyšl 2007.
- GRMOLENSKÁ, Martina – MILTOVÁ, Radka – TRNKOVÁ, Petra (edd.), *Aktuální proměny českých dějin umění – Re/vize a reklama/ce tradičního: sborník z konference studentů doktorských programů dějin umění v ČR uskutečněné ve dnech 21. – 23. dubna 2006 na Semináři dějin umění Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně*, Brno 2007.
- HALL, James, *Slovník námětů a symbolů ve výtvarném umění*, Praha 1991.
- HANZAL, Josef, *Cesty české historiografie 1945–1989*, Praha 1999.

- HAVRÁNEK, Jan (ed.), *Dějiny Univerzity Karlovy III (1802–1918)*, Praha 1997.
- HELPERT, Vladimír, *Hudební věda na naší univerzitě*, Smetana 1, 1910–1911, s. 74.
- HOBZEK, Josef, *Vývoj organizace státní památkové péče v českých zemích (Stručný přehled)*, in: Hanšová, Helena (ed.), *Památková péče 1945–1970: Sborník statí o úkolech a výsledcích státní památkové péče v letech 1945–1970 v oblasti dnešní České socialistické republiky s příspěvky zahraničních představitelů památkové péče: Na počest PhDr. Vladimíra Novotného*, Praha 1973, s. 46–52.
- HOFMAN, Vlastislav, *Účast českých výtvarníků na scénických výpravách*, Praha 1947.
- HORNÍČKOVÁ, Kateřina – ŠRONĚK, Michal, *Žena ve člunu. Sborník Hany J. Hlaváčkové*, Praha 2007.
- HOROVÁ, Anděla a kolektiv, *Nová encyklopedie českého výtvarného umění I (A–M)*, Praha 1995.
- HOROVÁ, Anděla a kolektiv, *Nová encyklopedie českého výtvarného umění II (N–Ž)*, Praha 1995.
- HOROVÁ, Anděla a kolektiv, *Nová encyklopedie českého výtvarného umění. Dodatky*, Praha 2006.
- HOSTOMSKÁ, Anna, *Opera – průvodce operní tvorbou*, Praha 1999.
- CHADRABA, Rudolf, *Kapitoly z českého dějepisného umění II., Dvacáté století*, Praha, 1987.
- cht., *Nekrolog J. Květa*, Soudcovské listy, 1. únor 1933, s. 36.
- CHURAŇ, Milan a kolektiv, *Kdo byl kdo v našich dějinách ve 20. století*, Praha 2001.
- CHURAŇ, Milan, *Kdo byl kdo v našich dějinách ve 20. století, 1. díl A–M*, Praha 1998.
- CHURAŇ, Milan, *Kdo byl kdo v našich dějinách ve 20. století, 2. díl N–Ž*, Praha 1998.
- CHYTL, Karel, *O příštích úkolech dějepisců a historiků umění v Československém státě*, Naše doba 26, č. 10, 1919, s. 753–766.
- JIRÁNEK, František, *Scénování na loutkovém divadle*, Praha 1935.
- JIROUŠEK, Bohumil – BLÜML, Josef – BLÜMLOVÁ, Dagmar (edd.), *Jaroslav Goll a jeho žáci, sborník příspěvků z vědecké konference pořádané Historickým ústavem Jihočeské univerzity ve spolupráci se Státním okresním archivem v Českých Budějovicích ve dnech 6. – 8. dubna 2005*, České Budějovice 2005.
- JIROUŠEK, Bohumil, *Jan Květ – Historik, jenž miloval umění*, Výběr. Časopis pro historii a vlastivědu jižních Čech 39, 2002, č. 1, s. 66–69.
- JIROUŠEK, Bohumil, *O vzpomínkách Josefa Klika*, JSH 66–67, 1997–1998, s. 134–180.

- KAPLAN, Karel, *Československo v letech 1945–1948, 1. část*, Praha 1991.
- KAPLAN, Karel, *Československo v letech 1948–1953, 2. část*, Praha 1991.
- KAPLAN, Karel, *Československo v letech 1953–1965, 3. část*, Praha 1991.
- KAPLAN, Karel, *Kronika komunistického Československa, doba tání 1953–1956*, Brno 2005.
- KAPLAN, Karel, *Kronika komunistického Československa, kořeny reformy 1956–1968, Společnost a moc*, Brno 2008.
- KAPLAN, Karel, *Pět kapitol o únoru*, Brno 1997.
- KÁRNÍK, Zdeněk, *České země v éře první republiky (1918–1938), I. Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918–1929)*, Praha 2003.
- KILLY, Walther – VIERHAUS, Rudolf, *Deutsche Biographische enzyklopädie 4*, München 1999.
- KLIMEK, Antonín – GEBHART, Jan, *Dramatické i všední dny protektorátu*, Praha 1996.
- KLIMEK, Antonín, *Velké dějiny zemí koruny české 1918–1929. Svazek XIII.*, Praha 2000.
- KLIMEK, Antonín, *Velké dějiny zemí koruny české 1929–1938. Svazek XIV.*, Praha 2002.
- KLIMEK, Antonín, *Vítejte v první republice*, Praha 2003.
- KNAPÍK, Jiří, *Kdo byl kdo v naší kulturní politice 1948–1953: biografický slovník stranických a svazových funkcionářů, státní administrativy, divadelních a filmových pracovníků, redaktorů*, Praha 2002.
- KNAPÍK, Jiří, *Února a kultura. Sovětizace české kultury 1948–1950*, Praha 2004.
- KNAPÍK, Jiří, *V Zajetí moci. Kulturní politika, její systém a aktéři 1948–1956*, Praha 2006.
- KOLLMANN, Josef, *Státní archivní škola*, Sborník archivních prací 32, 1982, s. 225–307.
- KOSTLÁN, Antonín, *Druhý sjezd československých historiků (5. – 11. října 1947) a jeho místo ve vývoji českého dějepisectví v letech 1935–1948*, Praha 1993.
- KOTALÍK, Jiří a kolektiv, *Národní galerie I, Sbírká starého evropského umění, sbírka starého českého umění*, Praha 1984.
- KROUPA, Jiří, *Školy dějin umění. Metodologie dějin umění 1*, Brno 1996.
- KUBÍK, Viktor, *Příručka ke studiu středověké ornamentiky. Italské rukopisy (1220–1330) a byzantské rukopisy 10. – 13. století*, České Budějovice 2008.

- KUTNAR, František, *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví II., Od počátků pozitivistického dějepisectví na práh historiografie marxistické*, Praha 1977.
- KVĚT, Jindřich, *Zdeněk Nejedlý učitel*, in: Rektorys, Artuš – Patzáková-Jandová, Anna (edd.), *O Zdeňku Nejedlém: stati a projevy k jeho šedesátinám*, Praha 1938, s. 1–16.
- MARTÍNEK, Jiří – MARTÍNEK, Miloslav, *Kdo byl kdo, naši cestovatelé a geografové*, Praha 1998.
- MOJŽIŠOVÁ, Ivana, *Slovenská divadelná scénografia 1920–2000*, Bratislava 2000.
- NEJEDLÝ, Zdeněk, *Vybudujeme Československou akademii věd*, Var, 15. 2. 1952, č. 4, s. 115.
- NEUMANNOVÁ, Miloslava, *Vývoj dějepisu umění 2*, Praha 1980.
- Ottův slovník naučný, nové doby. Dodatky. I. /1*, Praha 1936.
- Ottův slovník naučný, nové doby. Dodatky. I. /2*, Praha 1931.
- Ottův slovník naučný, nové doby. Dodatky. II. /2*, Praha 1933.
- Ottův slovník naučný, nové doby. Dodatky. VI. /1*, Praha 1940.
- PAVLÁSEK, Vojtěch a kolektiv, *Výstava Česká opera v obraze a kostymu*, Praha 1951.
- PEŠINA, Jaroslav, *Jan Květ (k šedesátému výročí narození)*, Umění 4, 1956, s. 185–187.
- PETRÁŇ, Josef, *Nástin dějin Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze: (do roku 1948)*, Praha 1983.
- POKORNÝ, Jiří – NOVOTNÝ, Jan, *Česká akademie věd a umění 1981–1991*, Praha 1993. (to je v textu)
- POUSTA, Zdeněk – HAVRÁNEK, Jan (edd), *Dějiny Univerzity Karlovy IV (1918–1990)*, Praha 1998.
- PRAHL, Roman – WINTER, Tomáš (edd.), *Proměny dějin umění: akta druhého sjezdu historiků umění*, Dolní Břežany 2007.
- PROCHÁZKA, Vladimír a kolektiv, *Národní divadlo a jeho předchůdci: slovník umělců divadel Vlasteneckého, Stavovského, Prozatímního a Národního*, Praha 1988.
- PTÁČKOVÁ, Věra, *Česká scénografie XX. století*, Praha 1982.
- PUJMAN, Ferdinand, *Operní výprava a míra přírody*, Národní a Stavovské divadlo 6, 1928–1929, č. 20, s. 5.

- RANDÁK, Jan, *Betlémská kaple, revoluční tradice a vstup marx-leninské historiografie do prostoru*, in: Jiroušek, Bohumil a kol., *Proměny diskurzu české marxistické historiografie (Kapitoly z historiografie 20. století)*, České Budějovice 2008, s. 225–249.
- Sborník k sedmdesátým narozeninám Jana Květa (AUC – Phil et Hist 1)*, Praha 1965.
- Scénické umění výtvarné. Katalog výstavy*, Praha 1921.
- STEJSKAL, Karel – VOIT, Petr, *Illuminované rukopisy doby husitské*, Praha 1991.
- ŠÍP, Ladislav, *Česká opera a její tvůrci*, Praha 1983.
- ŠTĚDRONĚ, Bohumír (ed.), *Československý hudební slovník osob a institucí I*, Praha 1963.
- ŠTĚDRONĚ, Bohumír (ed.), *Československý hudební slovník osob a institucí II*, Praha 1965.
- ŠULHEŘ, Oldřich – SÝKOROVÁ-ČÁPOVÁ, Eva, *40 let ostravského divadla: 1919–1959*, Ostrava 1959, s. 11–23.
- ŠVÁCHA, Rostislav, *Vývoj dějepisu umění I*, Praha 1980.
- TELCOVÁ, Jiřina, *Paleta a maska: scénografie brněnského divadla v letech 1884–1944*, Brno 1988.
- TELCOVÁ, Jiřina, *Problematika operní scénografie (s dokladovým materiálem z brněnské scény)*. Časopis Moravského muzea. Acta Musei Moraviae 48, společenské vědy, Brno 1963, s. 283–299.
- TILLE, Václav, *Výprava Libuše 1912*, in: Tille, Václav, *Divadelní vzpomínky*, Praha 1917, s. 79.
- TOMAN, Prokop, *Nový slovník československých výtvarných umělců. I. díl (A-K)*, Ostrava 1994.
- TOMAN, Prokop, *Nový slovník československých výtvarných umělců. II. díl (L-Ž)*, Ostrava 1994.
- TOMEŠ, Josef a kolektiv, *Český biografický slovník XX. století, I. díl A-J*, Praha 1999.
- TOMEŠ, Josef a kolektiv, *Český biografický slovník XX. století, II. díl K-P*, Praha 1999.
- TOMEŠ, Josef a kolektiv, *Český biografický slovník XX. století, III. díl Q-Ž*, Praha 1999.
- TURNER, Jane (ed.), *The Dictionary of Art, 2*, New York 1996.
- TURNER, Jane (ed.), *The Dictionary of Art, 12*, New York 1996.
- TURNER, Jane (ed.), *The Dictionary of Art, 32*, New York 1996.

- VANĚK, Miroslav – MÜCKE, Pavel – PELIKÁNOVÁ, Hana, *Naslouchat hlasům paměti, Teoretické a praktické aspekty orální historie*, Praha 2007.
- VENCL, Slavomil, *České exlibris: historie a současnost*, Praha 2000.
- VINTER, Vlastimil, *Stručný slovník památkové péče*, Ústí nad Labem 1983.
- WIRTH, Zdeněk (ed.), *Dějepis výtvarného umění v Čechách. I. díl, Středověk*, Praha 1931.
- WITTLICH, Petr, *Literatura k dějinám umění, vývojový přehled*, Praha 2008.

Internetové odkazy:

- <http://histvv.uni-leipzig.de/dozenten/vitzthum_von_eckstaedt_g.html >
- <http://www.hudebnirozhledy.cz/www/index.php?page=clanek&cislo_id=92&id_cla_textu=949>
- <<http://svumanes.cz/>>
- <http://abart-full.artarchiv.cz/soubory/23552_0001.pdf >
- <<http://abicko.avcr.cz/cs/2009/03/13/>>
- < <http://udu.ff.cuni.cz/>>
- <www.ngprague.cz>
- <<http://www.pamatniknarodnihopisemnictvi.cz/cs/pruvodce-po-fondech-la-seznamy.php?sk=n>>
- <http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&action=record_detail&id=2268 >
- <http://www.ndbrno.cz/fileadmin/user_upload/archiv/Soupis_premier_NDB/soupis_premier_NDB.pdf>

Seznam příloh

I. Bibliografie Jana Květa.

II. Rozhovor s RNDr. Janem Květem.

III. Fotografie Jana Květa z indexu, 1915. Jana Květa, 1922.

IV. Karikatury vzniklé za pobytu ve Francii 1922/23.

V. Jan Květ v muzeu, nedatováno. Jan Květ ve své pracovně, nedatováno.

VI. Jan Květ při práci, nedatováno. Jan Květ při přednášce, nedatováno.

VII. Jan Květ, nedatováno. Karikatura prof. Jana Květa od A. Brejníka, nedatováno.

VIII. Parte akademika Jana Květa. Fotografie z pohřbu Jana Květa, 20. 7. 1965.

IX. Ex libris *Ladislav Svěcený*, Jan Květ 1917. Ex libris *Dr. Frant. Tomsa*, Jan Květ 1919.

X. Scénický návrh k Moliérovu *Lakomci*, Jan Květ 1922. Tři scénické návrhy pro bratislavskou inscenaci *Romeo a Julie*, Jan Květ 1922.

XI. Dvě ilustrace Jana Květa ke knize: Quido Mario Vyskočil, *Zlatý nápoj*, *Princeznička*, *Teta: dívčí románky*, Praha 1919.

XII. Ukázky náčrtků iniciál.

Příloha I.

Bibliografie Jana Květa

Nová Libuše, Dalibor, Hudební listy 37, 3, Praha 30. 7. 1920, s. 23–24.

Drolierie, in: Český slovník bohovědný 3, seš. 62–64, Praha 1924.

J. Cibulka, Starokřesťanská ikonografie a zobrazování Ukřižovaného, Naše věda 6, Praha 1924, s. 212–216.

Kreslený filigrán v rukopisech 12. – 14. století. Studie vzniku a forem lineárního ornamentu, Památky archeologické 34, 1924–1925, Praha 1925, s. 92–113.

Smetanovo jubileum v medailích a plaketách, Numismatický časopis 1, Praha 1925, s. 35–38.

Enkolpion městského musea v Lounech, Obzor praehistorický 4, Praha 1925, s. 130–140.

J. Šejnost, Problém pokroku v sochařství. Estetická studie, Praha 1925, Numismatický časopis 1, Praha 1925, s. 52.

E. Müller, Cäsaren – Porträts, I, II, Bonn 1914, 1924, Numismatický časopis 1, Praha 1925, s. 139.

Drolierie, in: Český slovník bohovědný 3, Praha 1926.

Poprsí mladého Římana z doby Antonínovců v Národním museu v Praze, Obzor praehistorický 5, Praha 1926, s. 1–5.

K. Regling, Die antike Münze als Kunstwerk, Berlin 1924, Numismatický časopis 2, Praha 1926, s. 141–144.

E. W. Braun, Die deutschen Renaissanceplaketten der Sammlung Alfred Walcher Ritter von Moltheim in Wien, Wien 1918, Numismatický časopis 2, Praha 1926, s. 159.

T. F. Šimon, Příručka umělce – grafika, Praha 1921. T. F. Šimon, Dřevoryt, Praha 1926, in: Malířské techniky, Praha 1926.

Italské vlivy na pozdně románskou knižní malbu v Čechách, Praha 1927.

Falsa v iluminovaných rukopisech knihovny Národního musea v Praze, I, II, Vzdělávací příloha Národních listů, č. 160, č. 167, Praha 12. 6. a 19. 6. 1927.

F. Kadeřávek, Perspektiva, Praha 1922. Fr. Kadeřávek, Relief, Praha 1925, Naše věda 8, Praha 1927, s. 155–157.

Výstava obrazů a plastik zakoupených státem, Národní listy, Příloha, 30. 3. 1930, s. 1.

- Inizi dell' influsso italiano sulla miniatur boema del medioevo – Rivista italiana di Praga I*, Praga 1928, s. 129–141.
- Ještě o „Husově bibli“*, Časopis Národního musea 102, Praha 1928, s. 129–141.
- E. Dostál, Iluminované rukopisy svatojakubské knihovny v Brně*, Brno 1926, *Naše věda* 9, Praha 1928, s. 127–130.
- R. J. Eidlitz, Medals and medallions relating to architects, New York 1927*, Numismatický časopis 4, Praha 1928, s. 52.
- Nejstarší české vyobrazení upálení M. Jana Husi v Bibli Martinické*, in: Českou minulostí. Práce žáků V. Novotného, Praha 1929, s. 175–193.
- Iluminátoři královny Rejčky. Pokus o nový výklad jejich díla*, in: Sborník k sedmdesátým narozeninám K. B. Mádl, Praha 1929, s. 61–79.
- Nástěnné malby primitiva z 14. století, Venkov, Pestrá příloha Venkova, Praha 15. 9. 1929*, s. 3.
- Přednáška na II. mezinárodním byzantologickém kongresu v Bělehradě 1927*, in: Deuxième congrès international des études byzantines, Belegade, 1927, Belegade 1929, s. 155–156).
- Archa oltáře sv. Václava v Münsteru v Cáchách*, in: Od pravěku k dnešku. Sborník prací z dějin československých. K šedesátým narozeninám J. Pekaře, Praha 1930, s. 329–352.
- Akademie výtvarných umění v Praze na výstavě soudobé kultury československé v Brně roku 1928*, Umění 3, Praha 1930, s. 122.
- G. F. Hill, L' Art dans les monnaies grecques, Paris – Bruxelles 1927*, Numismatický časopis 6, Praha 1930, s. 148–149.
- A. Friedl, Lekcionář Arnolda Míšeňského, Emporium, Praha 1928*, Památky archeologické 36, 1928–1930, Praha 1930, s. 321–322.
- E. Dostál, Příspěvky k dějinám českého iluminátorského umění na sklonku 14. století, Brno 1928*, Památky archeologické 36, 1928–1930, Praha 1930, s. 322–323.
- G. Skalský, denár knížete Václava Svatého a počátek českého mincovnictví, Praha 1920*, Památky archeologické 36, 1928–1930, Praha 1930, s. 324–325.
- E. Kloss, Das Breslauer Evangelistar R. 509 und die Entwicklung der Filigraninitiale, Jahrbuch für Kunstwissenschaft 1928*, Památky archeologické 36, 1928–1930, Praha 1930, s. 337–338.
- Iniciála*, in: Český slovník bohovědný 5, seš. 1, Praha 1930, s. 324–327.

- Národní museum. Výstava předmětů z Figdorovy sbírky*, Volné směry 28, Praha 1930–1931, s. 70.
- Illuminované rukopisy královny Rejčky. Příspěvek k dějinám české knižní malby ve století 14.*, Praha 1931.
- Renaissance románské ornamentiky v italských rukopisech 15. století*, in: Sborník prací věnovaných prof. dr. G. Friedrichovi k šedesátým narozeninám, Praha 1931, s. 225–246.
- O. Pächt, Oesterreichische Tafelmalerei der Gotik, Augsburg 1929*, Památky archeologické, skupina historická, N. ř. I, (37), Praha 1931, s. 29–30.
- W. Suida, Oesterreichs Malerei in der Zeit Erzherzog Ernst des Eisernen und König Albrecht II, Wien 1926*, Památky archeologické, skupina historická, N. ř. I (37), Praha 1931, s. 30–32.
- Obrazárna společnosti vlasteneckých přátel umění v Praze*, Volné směry 29, Praha 1932, s. 118–120.
- Dvě nové kresby V. Hollara*, Umění 5, Praha 1932, s. 153–158.
- Problematika s prof. dr. E. Dostálem o knihu Illuminované rukopisy královny Rejčky*, Časopis matice moravské 56, Brno 1932, s. 335–340.
- Památky archeologické, skupina historická, N. ř. I (37)*, Umění 5, Praha 1932, s. 305–306.
- Ročenka Kruhu pro pěstování dějin umění za rok 1930*, Umění 5, Praha 1932, s. 306.
- J. Schráníl, Země české za doby knížecí*, Praha 1932, Umění 5, Praha 1932, s. 388.
- Knihy O Praze. Pražský almanach II*, Praha 1931, Umění 5, Praha 1932, s. 438.
- Počátky gotického malířství v Čechách*, Umění 6, Praha 1933, s. 307–327.
- O iniciálách v Rukopisu Královédvorském*, Český bibliofil 5, Praha 1933, s. 15–36.
- L'antiphonaire de Sedlec de la Bibliothèque de l'Université de Prague*, in: L'Art byzantin chez les Slaves. Deux recueils dédiés à la mémoire de Théodore Uspenskij, II, Paris 1934, s. 413–420.
- Úvodem k výstavě J. Mánesa a A. J. Cordy*, in: Katalog výstavy Člověk a příroda I, budova Mánesa, 8. 6. – 15. 8. 1934, Praha, 1934, s. 13–16.
- Giotto, Tvůrčové dějin 2, Středověk*, Praha 1934, s. 399–408.
- K obrazům z evangelistáře Vratislavova, zvaného Kodexem vyšehradským*, Volné směry 31, Praha 1934–1935, s. 24–30.
- Dva gotické kachle ze sbírek Národního musea v Praze*, Volné směry 31, Praha 1934–1935, s. 33.

- České mince doby románské*, Volné směry 31, Praha 1934–1935, s. 57–60.
- Akvamanile z Hradce Králové v Národním museu v Praze*, Volné směry 31, Praha 1934–1935, Praha 1935, s. 250–257.
- Vojtěch Birnbaum. Nekrolog*, Ročenka Kruhu pro pěstování dějin umění za rok 1934, Praha 1935, s. 16–27.
- Umění Julie Mezerové*, in: Katalog výstavy obrazů a kreseb Julie W. Mezerové, Praha JUV, 2. 11. – 1. 12. 1935, Praha 1935 s. 4.
- Josef Mánes a květiny*, Umění 8, Praha 1935, s. 3–12.
- J. Kühndel – J. Mathon, Pernštejnský zámek v Prostějově, Prostějov 1932*, Umění 8, Praha 1935, s. 468–470.
- Fr. Kadeřávek, Geometrie a umění v dobách minulých, Praha 1935*, Umění IX, Praha 1936, s. 117–118.
- Dvě knihy o skle. F. X. Jiřík, Kniha o skle, Praha 1934. F. X. Jiřík, České sklo, Praha 1935*, Umění 9, Praha 1936, s. 466–467.
- Výstava italského umění v Paříži*, Volné směry 37, Praha 1936, s. 47–48.
- Cyril Bouda grafik, Hollar 12*, Praha 1936, s. 1–4.
- Miniatura*, in: Ottův slovník naučný nové doby, IV/1., Praha 1936, s. 276–278.
- Liber Viaticus Jana ze Středy*, Volné směry 33, Praha 1937–1938, s. 171–183.
- Liber Viaticus des Johann von Neumarkt*, Prager Rundschau 8, Praha 1938, s. 363–376.
- Dva kalichy z Táborska*, Umění 11, Praha 1938, s. 537–550.
- Dva kalichy z Táborska*, in: Souborný sešit Umění Zdeňku Wirthovi k šedesátinám; Praha 1938, s. 235–248.)
- Myšlenka naturalistických nádob od pravěku do renesance*, Sborník Národního musea v Praze, svazek I, Praha 1939, s. 121–156.
- Akvarely Anny Roškotové*, Salon 18, č. 8, Praha 1939, s. 18.
- G. Skalský, České mince a pečetí 11. a 12. století, Praha 1938*, Časopis Národního musea 113, Praha 1939, s. 47–50.
- E. Nohejlová, České medaile Severina Brachmanna, Praha 1838*, Časopis Národního musea 113, Praha 1939, s. 50–51.
- G. Skalský, České mince a pečetí 11. a 12. století, Praha 1938*, Český časopis historický 45, Praha 1939, s. 53–54.
- A. Matějček, Česká malba gotická, Praha 1938*, Český časopis historický 45, Praha 1939, s. 300–305.

- J. Pešina, Knižní malba v minulosti, Praha 1939, Český časopis historický 45, Praha 1939, s. 625.*
- Má vlast. Česká krajina v díle našich malířů. Praha 1940. (1. vydání; 7. nové a přepracované vydání r. 1959).*
- Síňový prostor v chrámové architektuře doby románské a gotické, Památky archeologické, skupina historická, N. ř. 6–8, (41), 1936–1938, Praha 1940, s. 1–52.*
- Nový materiál k dějinám románské knižní malby na Moravě a k ikonografii sv. Václava, Památky archeologické, N. ř. 6–8 (41), 1936–1938, Praha 1940, s. 161–166.*
- Malíř B. S. Urban, Salon 19, 5, Praha 1940, s. 18–39.*
- Krajiny Josefa Navrátila, Nedělní České slovo, Praha 24. listopadu 1940, příloha s. 19.*
- K výstavě monumentálního umění, Volné směry 36, Praha 1940, s. 38–48.*
- J. Pešina, Pozdně gotické deskové malířství v Čechách, Praha 1940, Volné směry 36, Praha 1940–1941, s. 317.*
- J. Loriš, Dílo Josefa Mánesa, svazek 4, Orloj, Praha 1940, Umění 13, Praha 1940–1941, s. 100.*
- Malíř František Hlavica, Umění 13, Praha 1940–1941, s. 147–155.*
- Adolf Kašpar. Několik poznámek k jeho dílu, Umění 13, Praha 1940–1941, s. 275–283.*
- J. Kubíčková, Jindřich Prucha, Praha 1941, Umění 13, Praha 1940–1941, s. 432.*
- Úvod, in: Katalog výstavy obrazů, kreseb, grafik a plastik z pozůstalosti Adolfa Kašpara a Franty Úprky, Praha, Salon Výtvarné dílo, 7. 3. – 7. 4. 1941, Praha 1941, s. 2.*
- Úvod, in: Katalog výstavy Tvář české krajiny, Praha, S. V. Ú. Mánes, 6 – 9 1941, Praha 1941 s. 5–7.*
- Cyril Bouda, Praha 1941.*
- F. Kovárna, Zemi milované, Mánesův odkaz národu, Český časopis historický 46, Praha 1940, s. 372.*
- J. Loriš, Orloj. Dílo Josefa Mánesa, Praha 1940, Český časopis historický 46, Praha 1940, s. 372–373.*
- Soter Vonáček, Volné směry 37, Praha 1941–1942, s. 178.*
- Úvod k výstavě nových prací malíře Richarda Wiesnera, in: Katalog výstavy obrazů Richarda Wiesnera, Praha, Síň Mánesa, 12. 3. – 6. 4. 1942, Praha 1942, s. 1–3.*
- Profil malíře Miroslava Holého, in: Katalog obrazů, akvarelů a kreseb Miroslava Holého, Praha, Síň Mánesa, 9. 4. – 3. 5. 1942, Praha 1942, s. 1–3.*

- Úvod*, in: Katalog výstavy obrazů Josefa Hubáčka, Praha, Síně Mánesa, 14. 7. – 9. 8. 1942, Praha 1942, s. 1–2.
- Úvod*, in: Katalog výstavy obrazů, kreseb a grafik akademického malíře a grafika Vladimíra Pukla, Praha, Salon Výtvarné dílo, 15. 9. – 14. 10. 1942, Praha 1942, s. 1–2.
- Úvod*, in: Katalog výstavy František Zikmund, Praha, Topičův salon, 2. 1. do 21. 1. 1943, s. 1–3.
- Obrazy a kresby Viléma Plocka*, in: Katalog výstavy Obrazy a kresby Viléma Plocka, Praha, Galerie J. R. Vilímka, 22. 1. – 14. 2. 1943, Praha 1943 s. 1–2.
- K výstavě obrazů a kreseb Hugo Ullika*, in: Katalog výstavy *Obrazy a kresby Hugo Ullika*, Praha, Galerie J. R. Vilímka, 16. 2. – 9. 3. 1943, Praha 1943 s. 1–2.
- K výstavě obrazů, akvarelů a kreseb Cyrila Boudy*, in: Katalog výstavy obrazů, akvarelů a kreseb Cyrila Boudy, Praha, Pošova galerie, 15. 4. – 4. 5. 1943, Praha 1943, s. 1–4.
- Akvarely Anny Roškotové*, in: Katalog výstavy Akvarely Anny Roškotové, Praha, Galerie J. R. Vilímka, 6. 4. – 27. 4. 1943, Praha 1943, s. 1–2.
- Kresby krajiny Maxe Švabinského*, in: Katalog výstavy Kresby krajiny Maxe Švabinského, Praha, Galerie J. R. Vilímka, 30. 4. – 30. 5. 1943, Praha 1943 s. 1–2.
- Kresby krajiny Maxe Švabinského*, Umění 15, Praha 1943–1944, s. 74–75.
- Krajina v kresbě Maxe Švabinského*, Umění 15, Praha 1943–1944, s. 121–152.
- Sto let od smrti Antonína Mánesa*, Umění 15, Praha 1943–1944, s. 271–282.
- K výstavě nových prací Františka Tichého*, in: Katalog František Tichý, Praha, Galerie J. R. Vilímka, 5. – 26. 10. 1943, Praha 1943, s. 1–2.
- Obrazy Ady Nováka*, in: Katalog výstavy Ada Novák, Praha, Galerie J. R. Vilímka, 29. 10. 11. – 21. 11. 1943, Praha 1943, s. 1–2.
- Úvod*, in: Katalog výstavy původní grafiky a kreseb Vladimíra Silovského, Praha, S. Č. U. G. Hollar, leden 1944, Praha 1944, s. 1–7.
- Kresby Vladimíra Studeného*, in: Katalog výstavy Vladimír Studený, Praha, Galerie J. R. Vilímka, 7. 1. – 30. 1. 1944, Praha 1944, s. 1–2.
- Nové obrazy Miroslava Holého*, in: Katalog výstavy Miroslav Holý, Praha, Galerie J. R. Vilímka, 1. – 23. 2. 1944, Praha 1944, s. 1–2.
- Malíř Ivo Rubič*, in: Katalog výstavy Ivo Rubič, Praha, Galerie J. R. Vilímka, 25. 2. – 19. 3. 1944, Praha 1944, s. 1–2.

- Úvod*, in: Katalog výstavy Karel Svolinský, Praha, Galerie J. R. Vilímka, 5. 5. – 30. 5. 1944, Praha 1944, s. 1–7.
- Obrazy hledají své autory*, in: Katalog výstavy Obrazy hledají své autory, Praha, Galerie J. R. Vilímka, 31. 7. – 29. 8. 1944, Praha 1944, s. 1.
- Znovuotevření Galerie J. R. Vilímka*, in: Katalog výstavy Václav Špála – 60 let, Praha, Galerie J. R. Vilímka, 24. 8. – 16. 9. 1945, Praha 1945, s. 1–2.
- Úvod*, in: Katalog výstavy Kresby Ludmily Jiřincové, Praha, Galerie J. R. Vilímka, 12. 10. – 4. 11. 1945, Praha 1945, s. 1–4.
- Architekt Kamil Roškot. Nekrolog*, Umění 17, Praha 1945, s. 141.
- Karel Guth – Nekrolog*, Památky archeologické, skupina historická, N. ř. 9–16, (42) 1939–1946, Praha 1946, s. 141–143.
- Úvod*, in: Katalog výstavy Malby a kresby Karla Svolinského, Praha, Galerie J. R. Vilímka, 21. 5. – 12. 6. 1946, Praha 1946, s. 1–2.
- J. Pešina, Pozdně gotické deskové malířství v Čechách, Praha 1940*, Český časopis historický 47, Praha 1946, s. 224–228.
- Chrámový prostor v díle O. Blažíčka*, Dílo 35, Praha 1947, s. 13–22.
- Úvod*, in: Katalog výstavy Malby a kresby Karla Svolinského, Praha, Galerie J. R. Vilímka, 5. 12. 1947 – 4. 1. 1948, Praha 1948, s. 1–6.
- Max Švabinský*, in: Katalog souborné výstavy díla Maxe Švabinského, Praha – síň Mánesa, 6 – 8 1948, Praha 1948, s. 9–19.
- J. Pešina, Tektonický prostor a architektura u Giotta, Praha 1945*, Památky (Historie) 43 – 1948, Praha 1949, s. 142–145.
- O. J. Blažíček. Pražská plastika raného rokoka, Praha 1946*, Památky (Historie) 43 – 1948, Praha 1949, s. 130–132.
- Mikoláš Aleš, Husitský Tábor*, Průvodní text k barevné reprodukci ve sbírce Národní galerie, Praha 1948, s. 1–4.
- Max Švabinský, U stavu*, Průvodní text k barevné reprodukci ve sbírce Národní galerie, Praha 1948, s. 1–4.
- Praha románská. Sochařství, malířství, umělecká řemesla*, in: Praha románská, Osmero knih o Praze, stavebním a uměleckém vývoji města díl druhý, Praha 1948, s. 129–216.
- Max Švabinský krajinář*, Praha 1948. (2. vydání 1950).
- Úvod*, in: Katalog výstavy František Hlavica, výstava akvarelů, kreseb a olejů, Praha, Slovanský dům, 23. 12. – 12. 1. 1949, Praha 1949, s. 1–4.

- Reliéf na věži Juditina mostu*, in: Cestami umění, Sborník prací k počtě šedesátých narozenin Antonína Matějčka, Praha 1949, s. 73–89.
- O Maxu Švabinském*, Volné směry 41, Praha 1949, s. 13–21.
- Dílo Aloise Jiráska ve výtvarném umění*, in: Katalog výstavy Dílo Aloise Jiráska ve výtvarném umění, Praha, Galerie ELKu v Pošově síni, 3 – 4 1949, Praha 1949, s. 1–6.
- O. J. Blažíček, Pražská plastika raného rokoka, Praha 1946. Rokoko a konec baroku v Čechách, Praha 1946*, Český časopis historický 48–49, 1947–1948, Praha 1949, s. 487–488.
- J. Pešina, Tektonický prostor a architektura u Giotta, Praha 1945*, Český časopis historický 48–49, 1947–1948, Praha 1949, s. 551–552.
- Eugen Dostál. Nekrolog*, Věstník Královské České společnosti nauk, Praha 1949 (svazek nevydán).
- Kaple betlémská, I, II*, Svobodné slovo 6, č. 119, 125, Praha 21. 5. 1950, s. 3, 28. 5. 1950, s. 6.
- České mince doby románské jako umělecké dílo*, Ephemeridis Instituti Archaeologici Bulgarici, 16, Serta Kazaroviana I, Sofia 1950, s. 195–203.
- Betlémská kaple*, in: Československo 5, Praha 1950, s. 568–715.
- Nové obrazy Františka Zikmunda*, in: Katalog výstavy František Zikmund, Mladá Boleslav, Automobilové závody, n. p., Dvorana reálného gymnasia, 15. 10. – 5. 11. 1950, Praha 1950, s. 1–4.
- Vazačské dílo A. L. Jirouta*, in: Katalog výstavy Vazačské dílo A. L. Jirouta, Praha, Výstavní síň Mánesa, 8. 12. 1950 – 15. 1. 1951, Praha 1951, s. 1–3.
- Národní památník na hoře Vítkově*, in: Národní památník na hoře Vítkově, Sborník statí s úvodem Václava Kopeckého, Praha 1951, s. 30–39.
- Nové úkoly československých dějin umění*, in: Za vědecké dějiny umění a novou kritiku. Projevy z pracovní konference čs. historiků umění a výtvarných kritiků v Bechyni ve dnech 31. 5. – 3. 6. 1951. Praha 1951, s. 9–18.
- Jiráskovi ilustrátoři*, Slovanský přehled 37, Praha 1951, s. 296–299.
- František Hlavica. Nekrolog*, Literární noviny I, č. 25, Praha 26. 7. 1952, s. 4.
- Úvod*, in: Katalog jubilejní výstavy Soubor díla Oty Bubeníčka, Praha, JUV, 4 – 6 1952, Praha 1952, s. 1–6.
- Několik poznámek k malířské technice*, Výtvarné umění 2, Praha 1952, s. 324–326.

- Ze zahajovacího projevu na výstavě Oty Bubeníčka*, Výtvarné umění 2, Praha 1952, s. 348–349.
- Vojtěch Birnbaum. K 25. výročí jeho úmrtí*, Umění 7, Praha 1952, s. 191–193.
- Dílo Aloise Jiráska v české ilustraci*, Praha 1953.
- Mládí a umělecké počátky B. Schnircha a jeho podíl na stavbě Národního divadla*, in: Zdeňku Nejedlému Československá akademie věd. Sborník prací k sedmdesátým pátým narozeninám, ČSAV, Praha 1953, s. 539–557.
- Úvod*, in: Katalog výstavy Viktor Stretti, Praha, Mánes, 5 – 6 1953, Praha 1953, s. 5–15.
- Životní dílo Maxe Švabinského*, in: Katalog výstavy Národní umělec Max Švabinský, Souborná jubilejní výstava malířského a kreslířského díla k osmdesátým narozeninám umělcovým, Praha – Slovanský ostrov, 17. 9. – 21. 12. 1953, Praha 1953, s. 5–39.
- President Klement Gottwald a naše výtvarné umění*, Literární noviny 2, Praha 21. 3. 1953, s. 6.
- President Klement Gottwald a naše výtvarné umění*, Výtvarné umění 3, Praha 1953, s. 130–133.
- Sedmdesát pět let akademika Zdeňka Wirtha*, Literární noviny 2, Praha 15. 8. 1953, s. 7.
- Vlastimil Rada, malíř a ilustrátor*, Praha 1953.
- Za Janem Lorišem, (Projev při smutečním obřadu v Grafické sbírce Národní galerie v Praze dne 24. 11. 1953)*, Umění 1, Praha 1953, s. 342.
- Sedmdesát pět let akademika dr. Zdeňka Wirtha*, Zprávy památkové péče 14, Praha 1954, s. 25–27.
- Vzpomínáme Oldřicha Blažíčka*, Výtvarné umění 4, Praha 1954, s. 250–252.
- Josefa Navrátila podobizna Antonína Veitha*, Umění 2, Praha 1954, s. 295–299.
- Max Švabinský. Umělcův profil*, Praha 1954.
- Mikoláš Aleš, malíř svého lidu*, Praha 1954.
- Sedmdesát let V. V. Štecha*, Literární noviny 4, Praha 2. 4. 1955, s. 6.
- J. Pešina, M. Aleš. Malířská tvorba, Praha 1954*, Umění 3, Praha 1955, s. 166–169.
- Un reflet de l'art Vénitien dans la sculpture en Bohême vers la fin du XIIIe ou au début de XIVe siècle*, in: Venezia e l'Europa. Atti del XVIII Congresso internazionale di storia dell' arte, Venezia 12-18 settembre 1955, Venezia 1955, s. 147–175.
- Mezinárodní kongres pro dějiny umění v Benátkách*, Věstník ČSAV 64, Praha 1955, s. 458–459.

- Vzpomínáme na architekta Kamila Roškota*, Výtvarná práce 4, č. 11, Praha 6. 7. 1956, s. 10.
- Sedmdesát let Josefa Cíbulky*, Literární noviny 5, Praha 7. 7. 1956, s. 2.
- Osmdesát pět let Oty Bubeníčka*, Výtvarná práce 4, č. 20–21, Praha 5. 12. 1956, s. 9.
- Sedmdesát let od narození Oldřicha Blažíčka*, Výtvarná práce 4, č. 24–26, Praha 31. 12. 1956, s. 10.
- K otázce zrušení hřbitova Nejsvětější Trojice v Jindřichově Hradci*, Literární noviny 6, Praha 10. 8. 1957, s. 2.
- K sedmdesátým narozeninám akademika Zdeňka Wirtha 11. srpna 1958*, Umění 6, Praha 1958, s. 109–110.
- Zdeněk Wirth*, in: *Kniha o Praze 1958*, Praha 1958, s. 9–15.
- Má vlast. Česká krajina v našem malířství 19. a 20. století*, Praha 1959. (7. nové a přepracované vydání).
- L'art français et la Bohême à l'époque romane. Quelques questions de l'histoire de la sculpture monumentale et de l'art monétaire en Bohême au XIIIe siècle*, in: *Relations artistiques entre la France et les autres pays depuis le haut moyen âge jusqu'à la fin du XIXe siècle. Actes du XIXe Congrès international d'histoire de l'art*, Paris 8 – 13 septembre 1958, Paris 1959, s. 105–110.
- L'art français et la Bohême à l'époque romane. Quelques questions de l'histoire de la sculpture monumentale et de l'art monétaire en Bohême au XIIIe siècle*, *Les lettres françaises* 739, Paris 18 –24 septembre 1958, s. 12.
- Zpráva o XIX. mezinárodním kongresu dějin umění v Paříži*, Věstník ČSAV 68, Praha 1959, s. 199–201.
- Tchécoslovaquie. Manuscrits à peintures romans et gothiques*, in: *Collection UNESCO de l'art mondial. Publié per la New York Graphic Society en accord avec l'UNESCO*, Paris 1959.
- Max Švabinský*, *Inostrannaja literatura* 1, Moskva 1959, s. 257–265.
- Úvod*, in: *Katalog výstavy Oldřich Blažíček, soubor malířova životního díla*, Praha, Obecní dům, 4 –5 1959, Praha 1959, s. 1–5.
- Památce grafika Josefa Řeřichy, 12. 11. 1872 – 5. 12. 1959. (Smuteční proslov při obřadu zpopelnění ostatků Josefa Řeřichy.)*, in: *Bibliografický tisk žáků Výtvarné školy v Praze pro Jihočeský vlastivědný kroužek v Praze*, Praha 1960, s. 3–7.

Vznik národního slohu v české knižní malbě gotické, Acta Universitatis Carolinae 1960, Philosophica et historica 3, Příspěvky k dějinám umění, Universita Karlova, Praha 1960, s. 31–42.

Max Švabinský, der grosse tschechische Maler un Graphiker, Praha 1960.

Akademik Zdeněk Wirth, Věstník ČSAV 70, Praha 1961, s. 402–405.

Vlastimil Rada, Pražské ateliéry, Praha 1961, s. 59–61.

Max Švabinský, Pražské ateliéry, Praha 1961, s. 82–83.

Devadesát let od narození Maxe Švabinského, Umění 11, Praha 1963, s. 469–470.

Martyrologium a Regula S. Benedicti z kláštera Aula Sanctae Mariae na Starém Brně, in: Sborník prací Filozofické fakulty Brno FB, 1964, s. 35–41.

La miniature romane et gothique en Tchécoslovaquie, in: UNESCO, Le grand art en édition de poche, Paris 1964.

Une Apocalypse du XIe siècle à la Bibliothèque du chapitre de St Quay à Prague, in: Mélanges offerts à René Crozet à l'occasion de son soixante-dixième anniversaire, Poitiers 1966, s. 333–340.

Příloha II.

Rozhovor s RNDr. Janem Květem ml. (nar. 26. srpna 1933), dne 3. 6. 2010, v pavilonu B Biologické fakulty JCU v Českých Budějovicích.

Tazatelka Stanislava Dubová (dále jen S. D.): „Ráda bych se Vás zeptala na otcovu scénografickou práci. Vyprávěl Vám někdy, jak se k této zajímavé práci dostal?“

Narátor Jan Květ (dále jen J. K.): „O tom scénografickém díle je článek od Mirko Očadlíka ve sborníku k tátovým sedmdesátinám a tam, myslím, je to vylíčeno přesněji, než bych mohl říct já. Pochopitelně já jsem už zažil až ty jeho poslední inscenace a to ještě jako malej kluk, takže si to nepamatuju. Mám doma viset obrázek návrhu scény Moliérova Lakomce a vím, že v roce, myslím, třicet šest dělal návrh scény pro evropskou premiéru Prokofjevova baletu Romeo a Julie, pro brněnské divadlo. A to jako bylo první..., že jo, Prokofjev se nějak vrátil do Sovětského svazu někdy v té době a předtím ta premiéra snad byla v Americe a na evropském kontinentě..., to aspoň bylo první provedení toho baletu. Jinak co sem viděl ty výpravy, jestli jste viděla taky.

S. D.: „Ano, pár jsem jich viděla. Asi tři přípravné kresby se nachází ve fondu Jana Květa v Archivu Akademie věd v Praze, a pak ještě nějaké jsou vytištěné jako příloha právě v tom sborníku.“

J. K.: „Já myslím, že jako hodně odpovídají ty návrhy tehdejší době, to znamená takovému tomu snad art deko nebo i pozůstatkům secese, ale spíš tomu stylu těch dvacátých let, kdy dělal nejvíc těch výprav. Dělal Messinskou nevěstu Fibichovu. Nejdřív ve dvacátých letech a pak znovu na konci třicátých let. Já si myslím, že byl pak zaneprázdňený jinými věcmi, než že by ho to přestalo bavit. Ale prostě byl muzejní úředník a musel se zabývat..., byl v historicko-archeologickém oddělení Národního muzea. Takže tam byl zodpovědný za sbírky a kromě toho byl soukromým docentem na Univerzitě Karlově, takže měl přednášky a takže už..., to je můj odhad..., že už na to neměl čas.

Taky..., to odbočím teďkon, on byl až do zavření vysokých škol v roce třicet devět soukromým docentem, ale běžel návrh na jeho jmenování mimořádným profesorem, ale ten samozřejmě se zavřením vysokých škol 17. listopadu třicet devět..., tak s tím zavřením vysokých škol celé to řízení bylo zastaveno a po válce potom Zdeněk

Nejedlý jako ministr školství... jmenoval profesory nové, kteří... zejména ty kteří to měli zastavený za Němců..., ale už byl táta jmenován rovnou řádným profesorem a pak tedy přešel z toho Národního muzea na Univerzitu Karlovu jako zaměstnanec Filozofické fakulty a tu katedru vedl až po smrti profesora Matějčka.

No Jinak zpátky k těm scénickým návrhům... někdy mně kreslil takové věci jako sám ještě. A co možná taky eště nevíte, táta navrhoval, nakreslil a vyrobil předlohy k několika... nebo ke slušnému počtu ex libris. Pro různé lidi. Některé se zachovaly..., pro svojí švagrovou Růženu Květovou, myslím, že to bylo, která dělala loutkové divadlo... taky udělal, takový jako malinký návrh scény loutkového divadla s nějakým panem Francem ze zámku a tak... a vo těch ex libris existuje teďkon nový článek... asi tři, čtyry roky starý, a teďko bych vám lhal, kdybych řekl, tak já si vzpomenu za chvíli... A ty ex libris ste neviděla žádný?

S. D.: „Těch jsem viděla jenom málo, asi čtyři v pozůstalosti, je pravda, že jsem po nich moc nepátrala, protože jsem si myslela, že to dělal jen tak pro radost svým známým a kamarádů a nikde už to není schované.“

J. K.: „To je pravda, že to dělal pro známý. No to dělal, dělal takhle. A to dělal už od ranejch let, protože to dělal pro svýho bratra třeba, třeba Jindřichův Hradec, což je teda rodiště obou, jeho i jeho staršího bratra Jindřicha..., a tam ten Jindřichův Hradec je zobrazen tak podobně jako od Schwaigera třeba... No, tak já se pokusím ještě najít, já ten článek o těch exlibris mám, v separátu, takže se pokusím ho dohledat.“

S. D.: „To byste byl moc hodný, to bych ráda viděla. Já se také pokusím si ho vyhledat.“

J. K.: „A to jméno toho autora Vám zmailuju, jesti si vzpomenu. Takže to jsou ty scénický návrhy, vo těch vám moc říct nemůžu... Dělal taky návrhy vobálek knižních, třeba Stanislav Nikolau, geograf, vydával takovou edici Zeměmi světa, nebo tak ňák se to jmenovalo a proto udělal táta, jako pro všechny svazky té edice, tu ořízku, páč to vycházelo takhle... v měkký vazbě za pár korun a to dělal taky ještě ve dvacátejch letech. Takže tahleta jeho ilustrační činnost výtvarná, jako výtvarná činnost aktivní skončila, teda ne, neskončila..., prostě v tom měřítku profesionálním, řekněme, skončila s tou, s tím Romeem a Julií a myslím, že pak už nebylo nic. Ale celý život táta maloval

amatérsky...akvarely a o tom možná ste se dočetla, že se učil malbě u Oty Bubeníčka. No a ty akvarely těch mám, máme hodně, některý má sestra, některý mám zarámovaný já, takže to dělal vždycky až o prázdninách, si vzal s sebou malířský náčiní a tím si jako relaxoval, odpočíval, že maloval... Nikdy to neopustil. Přesunul to do té sféry domácí a... nikdy to už nevystavoval taky.“

S. D.: „A před tím někdy Váš otec někde vystavoval?“

J. K.: „Já nevím, jestli se ty jeho scénické návrhy nedostaly na nějaké výstavy. Jináč byl táta členem Mánesa, takže taky se to mohlo dostat na nějakou členskou výstavu. A myslím, byl v redakci Volných směrů nebo tak..., nebo nevím, jestli byl v redakci, ale taky do nich psal eseje.“

S. D.: „Takže to muselo být velmi inspirativní umělecké prostředí, když vaše maminka byla hudebnice a tatínek výtvarník a historik.“

J. K.: „Máma dělala mistrovskou školu na konzervatoři na klavír a pak, jako když byla doma, tak učila soukromě hudbu a v roce padesát jí převzala nějaká, nějaká osvětová beseda nebo něco takovýho, páč pak už soukromí učitelé neměli být. A skončila s tím asi, když se narodili vnoučata, že už potom pomahala dceři, sestře teda, posléze teda nám... No, jinak taky táta měl kromě výtvarného umění měl velice rád hudbu..., my jsme byli jako rodina po dlouhou dobu členy spolku pro komorní hudbu, český spolek pro komorní hudbu. Měli jsme lístky do první a do druhé řady, to už se dědilo v rodině, z obou stran teda, z otcovy i matčiny strany. No teďko bohužel, co sem z Prahy pryč, tak už to nemá smysl, abych tam byl členem. Bydlím v Třeboni už od roku sedumdesát devět..., a tak chodil na ty komorní koncerty dost často. A protože na koncerty chodila hlavně máma sama, táta měl pořád práci doma, tak jsme si pouštěli rádio, měli jsme takový starý, ale dobrý rádio a... tak jsme vylad'ovali vždycky nějakou pěknou muziku a táta měl teda nejradši klasiku... Beethovena, Mozarta a českou muziku. Smetanu, Dvořáka a potom hodně měl rád Foerstera taky a mladýho Vítězslava Nováka a Suka... Já nevím, jestli se to nějak projevilo v jeho práci vědecký, to asi ne.“

S. D.: „No to asi ne, ale v té scénografii..., že se zaměřil na tu operu, tak to bych řekla, že rozhodně.“

J. K.: „No to určitě, to ano. No inscenoval to, co měl rád. No možná že si vybíral, no protože třeba tu Fibichovu Messinskou nevěstu tu, tu měl strašně rád. Jinak za mlada, ještě jako gymnazista chodil na přednášky Zdenka Nejedlého... on byl ročník devadesát šest čili na začátku války mu bylo osmnáct let a nebyl odveden, takže byl ušetřen, že by šel na frontu a chodil už jako sextán, myslím, na filozofickou na Nejedlýho přednášky. Nejedlý byl tenkrát velice populární mezi tehdejší mládeží a hodně jaksi měl vliv svými přednáškami, pokud jde o vztah ke Smetanovi. Von neměl rád Dvořáka, že jo, to byly dva tábory úplně jaksi zneprátelený ale... vono to mělo důvod jaksi možná osobní u toho Nejedlýho, protože on si chtěl vzít dceru Dvořákovu Otylku a když přišel žádat o ruku, tak ho Dvořák vyhnal a potom si jí vzal Suk, že jo. Takže potom Suk a Dvořákovi další žáci jaksi byli v nemilosti taky. No ale asi ten Nejedlý v těch mladších letech byl jinej a... takovej jako progresivnější než později potom. No, ale musím říct, že na našeho tátu držel vždycky, až i když byl v Akademii, když byl prezidentem v Akademii a táta udělal v roce 1916, to znamená ve svejch dvaceti letech, takovou karikaturu Nejedlýho, kterou mu věnoval a tak je, já nevím co se stalo svého času měla akademie speciální archiv Zdenka Nejedlého a ten..., byla si rozpuštěn do archivů jiných. Tak jestli tam by to někde bylo.

Jinak táta měl takovej zvláštní sen, za války, von se narodil táta 8. května a někdy v roce 1942 nebo tři, spíš čtyřicet dva, se mu zdálo, že je 8. květen a že je konec války, což se strefil, i když pro nás byl konec v Praze až 9. května, ale téměř se strefil a že Nejedlý se stal prezidentem. A tak von se nestal prezidentem republiky, naštěstí, ale prezidentem akademie se stal.“

S. D.: „Tak to měl tatínek úplně věštecké sny...“ (smích)

J. K.: „Jinak taky táta hodně fotografoval, a měl dalekohled, že jo, a měl na fakultě ohromnou sbírku tehdy černobílých diapozitivů, který promítal při přednáškách, a ty pokud eště existujou, budou na Filozofický fakultě.“

S. D.: „Aha, vidíte, tak ty skleněné negativy jsou taky součástí toho fondu.“

J. K.: „Aha, tak to je dobrý, takže to jsou negativy... To je výborný, vono tyhlencty věci maj mnohem větší trvanlivost než barevný filmy... Jinak táta taky vedle francouzštiny

uměl taky slušně italsky, jezdil do Itálie a spolupracoval s tím institutem italské kultury. Naposled byl v Itálii, myslím, na zahájení výstavy československý výtvarný v Miláně, v roce a teď neřeknu..., no myslím si, že to bylo v roce padesát pět, a myslím si, že to je správně. Já jsem ho tenkrát čekal na letišti, přiletěl z Milána dopoledne a měl strašnou radost, že bylo hezký počasí a že letěli nad Alpama a to se lítalo ještě nízko, že viděl Alpy... Anglicky se učil za války a před válkou moc neuměl. Za války se učil anglicky a zkoušel ruštinu ale s tou se moc nepohod, ale... v druhý polovině války se spoutu lidí začlo učit rusky, ale anglicky se naučil slušně a měl korespondenci hlavně s jednou paní doktorkou z New Yorku z knihovny (Pierpont Morgan Library), která se tam starala o středověký rukopisy...

No, jinak jako to ste snad i cítila z toho díla, že teda jeho celoživotní láska bylo tohleto – ty středověký rukopisy, a... potom teda gotická architektura... Byl poněkud v odborném, ale ne osobně to se měli velice rádi, ale v odborném rozporu s Pešinou. Protože Pešina se věnoval víc potom pozdní gotice z doby Václava II. a táta měl nejradši románskou teda románský umění a ranou a vrcholnou gotiku až do doby Karla IV. čili ten breviář Jana ze Středy nebo Kodex vyšehradský ale ten je ještě románský, tak to byly jeho jako nejmilejší díla a... Byl toho názoru, že i ve výtvarný... v malířství, řekněme, po Mistru třeboňským a po Theodorikovi, že už v tom gotickém umění nastal, v tom malířství, nastal jistě úpadek, proti tomu předchozímu stavu, což Pešina neuznával, tohleto, takže to byl jejich osobní názor, že... Tak bych asi to řek, že viděl v tom umění toho 15. století už něco jako manýrismus, gotickej manýrismus prostě. Jinak to je ta práce o *Gotickým síňovým prostorem*.

... Byl hrozně pečlivej na všechno i na svoje oblečení, na všechno prostě musel bejt..., muselo všechno bejt přesně v pořádku, jediný v čem nebyl přesnej, byl čas, že chodil leckde pozdě nebo přetahnul přednášku a tak a to souviselo s tím jeho pracovním vytížením, páč on byl šíleně pracovitej. Řek bych právě, že tím že působil nejdřív v muzeu a pak na univerzitě, ... současně na univerzitě, potom na univerzitě a v akademii, kde dával dohromady tu sekci historickou uměnovědnou, že jo, tak že ho to vyčerpalo, že se tím... pak ještě psal ty knihy, že, různý ty příležitostný, různý ty vernisáže, nekrology a tak dále..., že ho stálo prostě šílenýho času a že si tím přivodil jako tu srdeční chorobu a ten infarkt první, kterej měl v roce šedesát jedna.

No, potom už měl zase to špatný, arytmií, ta frekvence těch srdečních nevolností se zvyšovala a v roce šedesát pět prostě nastala... Bylo vedro zrovna, byl na prázdninách v Liblicích u Prahy v tom zámku akademie tam den před svojí smrtí

dostal zástavu srdeční, bylo asi čtyřiatřicet stupňů nebo tak,... z čehož ho dostali masáží srdce a při... druhým záchvatu ho dovezli do Prahy do Bubenečské nemocnice sanitkou a při příjmu přímo před očima toho lékaře dostal další zástavu srdeční a nepodařilo se ho nák přivést k životu... Je škoda, že prostě ta lékařská věda nebyla dál, už tak daleko jako je teď v týchletý době, protože mě... mě když bylo sedmašedesát, tak jsem měl taky srdeční potíže a udělali mě bajpás, v roce 2000, a teď jsem pořád, zaplat' Pánbu, celkem ve slušným stavu. Tak tohle kdyby bylo tenkrát, tak by taky tátu zachránili. Nebo ten pacemaker by mu dali..., že to měl prostě z tý arytmie...

... Jinak se študentama, myslim, že vycházel dobře. Taková příhoda... já nevím, znáte autora Stehlíka, kterej napsal Zemi zamyšlenou ve třech dílech o jižních Čechách a... jeho dcera Zdenka Stehlíková studovala dějiny umění a byla velice zapálená svazačka jako, pro svaz mládeže a pro režim a tak. A teďko když umřel Stalin no tak jako byl smutek a potom umřel Gottwald, že jo, a táta jí potkal na chodbě a... ona brečela prostě a říkala: „On umřel.“ Táta říkal: „Kdo vám umřel? Můžu vám nějak pomoci“, a vona nic jinýho nebyla schopná říkat: „Von umřel, von umřel“ No tak táta říkal: „Kdo vám umřel rodiče nebo dědeček?“ „Né, von umřel.“ ... pak teda z ní vyhrklo: „No von umřel no Stalin!“, ne no Gottwald, „no Gottwald!“ a... táta takhle mávnul, řekl, rukou: „Z toho si nic nedělejte...“ (smích)... A teď nevím, jestli to bylo na Stalina nebo na Gottwalda to bych vám lhal. No a je to jedno celkem. Jinak tam měl, že jo, zapálený mladý komunisty taky na tý katedře, kteří jako chtěli leccos reformovat a svazáky a z těch si dělal trochu legraci, říkal: Mě ta přípona „ák“ připadá taková hanlivá v Češtině... jako darebák,... já nevím, ještě něco,... no je několik takovejch slov jako,... je uvedl, proč si nekřikáte svazěř nebo svazovec... (smích)“

S. D.: „Činila někdy strana na vašeho otce nátlak, aby ho získali?“

J. K.: „Ty padesátý léta byly krutý, to, opravdu daleko horší než ta normalizace, vo který se teď píše hodně a vo těch padesátejch letech bohužel málo, nebo se o nich mluví a vysílá v rozhlase a v televizi míň než vo těch normalizačních letech i když není srovnání... ta, tenkrát se popravovalo a zavírali se lidi ve velkym a... přeci jenom ta normalizace byla, křivila lidi, byla hnusná, ale nezabíjela... Ten postoj k inteligenci byl trochu jinej, oni pochopitelně... existovala komunistická inteligence, nebo silně levicová, tak tu získali do strany ale potom byla inteligence z řad, řekněme, humanitních vědců i přírodovědců, kterou oni potřebovali aniž by je donutili, nebo

nutili vstupovat do strany. Prostě je potřebovali, tu jejich odbornost a zkušenost, protože jí sami neměli a vlastně spoléhali, prej, že vychovají svoje nástupce, který potom voni už si nějak vochočej, což se také do značné nebo do jisté míry stalo.

Já mám zkušenosti ze svých oborů, že jo, že tu akademii budovali od roku padesát dva na základech té učené společnosti... teda Královské české společnosti nauk a České akademie věd a umění, lidi jako byl Filip, nebo můj táta nebo,... technik stavitel Hacar a další a věnovali tomu hodně úsilí, ale potom když už jako jim dorostla generace straníků, kteří to mohli převzít, tak udělali reformu akademie. Zrušili ty sekce a zorganizovali tu akademii tak, ... do čela těch zodpovědných funkcí těch kolegií a tak dále už poslali svoje lidi, takže tady prostě lidi, kteří vysloveně nevystupovali proti režimu, nebo neměli prostě z tohohle..., z toho hlediska komunistickýho máslo na hlavě, tak oni jaksi využili vlastně k tomu, aby oni vyškolili lidi mladší. Mezi těma mladšíma lidma pochopitelně, který byli více či méně nadaný komunisti a byli taky hodně nadaný nekomunisti a tam potom bylo první kritérium ta stranickost, takže potom už méně schopný komunisti dostali přednost před schopnejma nekomunistama, a to se pak tahlo, až do té doby normalizace, že jo. S takovou mírnou přestávkou v těch šedesátech... No, táta kdyby se dožil osmašedesátýho, tak by asi nejdřív měl radost a pak by teda ho to hrozně skříplo, že jo... Takže takhle asi bych to vysvětloval. Takže ten nátlak se na ně nedělal ani tak velkej, já si myslím.... No, působil jako vedoucí katedry do té doby než těžce onemocněl a... myslím že až do smrti dokonce, ale tenkrát... to, to je vopravdu v těch padesátech letech, vopravdu ty nestraníky právě pro svoji odbornost potřebovali, protože totéž bylo v armádě, že tam zůstávali ještě staří důstojníci někteří, kteří zrovna neměli máslo na hlavě, že byly legionáři nebo něco podobnýho...“

S. D.: „Před nedávným časem vyšly vzpomínky Pavla Spunara, který taky mimo jiné píše o Vašem otci. Tam práce píše, že ho dost podržel Bohumil Ryba, jeho přítel...“

J. K.: „No, Pavel Spunar ten si táty vážil... dost na něj vzpomíná taky František Dvořák, kterému teďkon bylo osmdesát... a kupodivu, to vám asi nic neříká, Karel Brušák, ten už je po smrti. Ten študoval historii ale zapsal si dějiny umění, nebo českou literaturu, prostě dějiny umění měl taky a vdešel už po osmačtyřicátým do Anglie a dělal komentátora BBC v českým vysílání a po převratu v roce devadesát jsem se s ním sešel jako, že jsme byli oba členy akreditační komise pro vysoký školy a tam on vždycky

vzpomínal na táta a tátovy přednášky, a tak dále. No, a Zdeněk Smetánka... jó, a ještě vám můžu prozradit, že táta říkal, že měl velikou úctu a lásku k archeologii a že kdyby se znovu narodil, že by šel studovat archeologii... takže vono k tý středověký archeologii měl blízko a ten Zdeněk Smetánka zase využívá toho svého kunstistorického vzdělání taky v tý středověký archeologii..., já nevím, jestli od něj znáte nějaký knihy, třeba Legenda o Ostojovi...

Jinak táta obvykle, pokud jde o osobní vzpomínky, tak... pochopitelně s přibývajícím věkem jsem začal jako víc z něj jako čerpat. Když jsem byl malej kluk no, tak táta byl o prázdninách s náma ... po dobu svý dovolený. Takhle my jsem jezdívali dycky na měsíc někam blízko Prahy, do Senohrab nebo Strančic a táta tam dojížděl za náma na sobotu a na neděli. Pak jsme, podle toho kolik měl dovolený, nejdřív měl čtyry neděla a potom za války to zkrátili na čtrnáct dní, tak jsme jezdili do náky končiny, kde bylo kopcovito a trochu vejš. Jednak do Svratky třeba nebo do Rváčova u Lomnice nad Popelkou a tam se nám věnoval kromě toho malování. Já se pamatuju třeba u toho Rváčova u Lomnice nad Popelkou je Smetanova vyhlídka, vo který se říká, že tam seděl Smetana a inspiroval se pro symfonickou báseň Z českých luhů a hájů a je votamtud' vidět, jak do Českýho ráje tak na Kozákov na Ještěd a do Krkonoš, teď už je to víc zarostlý ale tenkrát nebylo. A tak táta nám tam tenkrát,... mi tam vykládal celou jako..., takovej ten zeměpis a vo Krkonoších a vo těch zabranejch územích, po tom obvykle přešel nák tam taky na historii, že jo. Za války nám Němci vtloukali do hlavy jako žáčkům obecný školy, že Čechy a Morava vždycky patřily k Německý říši a že se do ní vrátily a táta mně vykládal, jak to vlastně bylo, jak to bylo s tím králem českým, že byl prvním kurfiřtem, že ta Svatá říše římská národu německého, že byl vlastně dnešním jazykem konfederace, čili sdružení nezávislých států a že Český království mělo nezávislý postavení a tak dále.

Takže takhle nás jako vzdělával a ovlivňoval i jako děti, sestru teda taky, ta je o sedm let starší. My jsme jako děti tolik pohromadě nějaký akce společný nedělali, že jo, páč ona byla už velká. My sme byli čtyři vnuci prarodičů od maminky, sestra a bratranec byli skoro... byli jenom dva roky od sebe, takže ty pekli spolu a pak sem byl já a můj bratranec, který jsem byli mladší, který sme byli zase tři roky od sebe, tak my sme pekli spolu.

No, a potom... začalo to, co jsem říkal, to poslouchání tý muziky společný... To naše sezení občas nad tím, co táta psal, on taky někdy posuzoval moje výtvary, když jsem mu dal číst diplomku třeba, že jo, tak byla přírodovědecká, ale vytknul mně tam

lecjaký věci a... ten jeho styl tady v tom i leckde jinde dnes už zní trochu archaicky a já sem se z něj možná trochu okopíroval, páč když jsem napsal v roce šedesát čtyry... jsme obhajoval kandidátskou práci, čili doktorskou dneska... tak jsem tam taky jako pod vlivem otcovým používal slova arcit' a tak, to mě ten oponent vytknul, že používám archaismy a... na tý češtině si dával táta hodně záležet...

Jo, ještě vám řeknu jednu věc, když jsem maturoval, teda měl před maturitou, já už sem byl dávno rozhodnutej celkem, že puđu, asi od sexty sem byl rozhodnutej, že puđu na přírodní vědy. Primárně teda na botaniku, sekundárně potom, když se nedostanu na botaniku tak na geologii a terciárně, kdybych se nedostal ani na to ani na to, tak na zemědělků a..., ale ňák jsem zažertoval a řekl, jsem tátovi: „No a co kdybych se dal zapsat, přihlásil na dějiny umění?“ a táta říkal: „No tak to bych, jako že jsem to nikdy neudělal, odepnul řemen a seřezal tě a musím říct, musím ti říct, že se na to nehodíš, protože neumíš kreslit a správnej kunsthistorik musí umět nakreslit to, co vidí a pak teda bys nemohl študovat v Praze, když tam působim a musel bys jít do Brna k profesorů Kuthanovi.“ Takže potom jsem řekl tátovi, že to byl spíše žert... jinak taky jsem neměl tolik znalostí, který by se požadovali k tomu pohovoru vstupnímu..., protože jsem byl pořád zaměřenej spíš na tu přírodu.

Ale bavilo mě každý prázdniny, dokud jsem byl študent, tak jsem si urval vždycky tak týden, kdy jsme jezdil po městech a po památkách a nebo jsem byl v Praze taky potom, když jsem měl dovolenou v Praze... tak jsem chodil po starý Praze. Taky mě baví do dneška, když někdo přijede tak ho provádět, tak teďkon provádím svoje hosty a kolegy po Třeboni nebo i po jinejch místech, si načtu co tady v jižních Čechách a po Praze, to mě bavilo moc taky... ten reliéf, ten *Románskej reliéf z Juditina mostu* znáte? „

S. D.: „Ano, Románský reliéf z Juditina mostu znám... Ještě jsem se chtěla zeptat, na Vašeho strýce, otcova bratr Jindřicha. V mládí Vašeho otce dost inspiroval, že? Už tím, že ho vodil na univerzitu jako mladíka, pak do hudebního klubu. Měli se asi dost rádi...“

J. K.: „No, s bratrem se měli rádi, von byl vo... šest let starší a jeho hlavní zájem byla muzika a muzikologie a taky napsal různý spisy vo tom. Ale dědeček Květ mu nepovolil to, co povolil tátovi, to znamená, že ho přiměl, aby šel študovat práva, aby měl..., aby byl lepší zajištěnej. Taky dědeček byl soudce, aby to bylo v rodinný tradici

a von teda vyštudoval práva a potom šel, jak vznikla první republika, do Bratislavy a vrátil se votamtud' až v roce třicet osm, když teda byla vyhlášená autonomie Slovenska a bylo tam jako pro Čechy příliš nepříjemno, tak pak působil v Praze... Nevím, kdy přišel vo jedno voko a to se mu ten stav potom po válce zhoršoval a v roce čtyřcet osm hrozilo, že oslepne a... v červenci, 31. července skočil... spáchal sebevraždu, což teda tátu hrozně... to byla rána pro něj a... to mu bylo vlastně teprve osmapadesát let...

No a táta chtěl původně jít..., se stát malířem, ale to přeci jenom mu jako nedovolili, takže šel potom na tu filozofickou fakultu. A študoval tu historii a u profesora Birnbauma, a na gymnázium chodil na dnešní..., no dnešní už dávno není, chodil na gymnázium v Žitné ulici, které bylo pak přejmenováno na Jiráskovo gymnázium, kam jsem chodil taky, až do jeho zrušení do roku padesát, pak nás do oktávy přeložili do Akademického gymnázia... Učil ho dokonce v primě a sekundě Alois Jirásek, ale ne dějepis ale zeměpis a říkal táta, že bylo vidět, že Jirásk celkem baví to psaní, ale učení ho nebaví. Možná, že ho to nebavilo s těma malejma klukama, že jo, což se nedivím.“

S. D.: „Aha, a je tedy možné, že pak díky tomuhle setkání s Jiráskem o něm psal i tu knihu *Dílo Aloise Jiráska ve výtvarném umění*?“

J. K.: „Možná, ale myslím spíš, že to byla dobová zakázka. Tenkrát jaksi byl Jirásek hodně ve flóru a Mikuláš Aleš taky. Aleš a Jirásek byli..., že si to vybral nebo mu to bylo zadáno. A jednu věc možná nevíte, co táta chystal a už neuskutečnil, protože zemřel a možná že to v nějakých těch písemnejch materiálech ještě bude. Sbíral materiály a informace o Františku Kavánovi a chtěl napsat monografii o Františku Kavánovi. A to souviselo taky možná trochu s tím, že v roce padesát osm, tuším, sme koupili chalupu v Krkonoších, ve Vítkovicích, což je kousek od Víchovské Lhoty, kde se Kaván narodil a kde také maloval a... Kavána jako krajináře velice uctíval a měl rád...“

S. K.: „Váš otec se vůbec znal s mnohými výtvarníky, že? Seznámil se s nimi, když pořádal výstavy?“

J. K.: „To bylo ve Vilímkovi, ale moc nevím, to jsem byl ještě kluk. Vím, že to Vilímkovo nakladatelství řídil pan Sainer, což byl zeť starého pana Vilímka. Měl jeho dceru za ženu a ten se rozhodl, že zřídí tu galerii a chtěl jí mít na vysoký úrovni, a tak si myslím, že se s tátou radil koho pozvat... Dělal výstavu třeba Františka Tichého, dělal taky táta a díky tomu máme, že jo, místo honoráře, často ti umělci dali tátovi obrázek. Máme Tichého dva vobrázky, se sestrou se o to dělíme, s jejíma dětma... Holýho má sestra, Švabinskýho já. Mám lept ten... Letní noc a sestra má ten Ranní lov s Dianou zase. A Švabinskýmu táta taky zahajoval, myslím, výstavu k jeho narozeninám sedmdesátým... v roce padesát tři, páč Švabinský se narodil sedmdesát tři, myslím, jo.

A Švabinský zase potom chtěl službu na mně, jako na botanikovi. Když dělal sady známek našich skladatelů, tak ke každému dal nějakou kytku a k Foersterovi, Foerster složil nějakej sbor..., ktorej se jmenuje Mučenky, tak chtěl, abych mu sehnal mučenku, tak jsem mu ji v Průhonicích sehnal a dones..., aby měl předlohu... A já musím říct, že Švabinský byl velice... takovej přima člověk, sympatickej...

No a s Vlastimilem Radou si táta hodně rozuměl, byli stejně staří. A ten Vlastimil Rada umřel tak nešťastně... V roce šedesát dva, šedesát tři byla krutá zima a von dycky dlouho do noci pracoval v malířský akademii v ateliéru a votamtud chodil pěšky do Bubenče, což nebylo daleko, to bylo tak dvacet minut, půl hodiny možná. A von šel tak někdy v jednu hodinu v noci za třesutýho mrazu a udělalo se mu nevolno a sednul si na nějakou zídku a tam ho našli ráno, nebo v noci ho tam našla policie už jako mrtvýho, zmrzlýho... Asi infarkt a pak ještě zmrznul...

To jako táta vždycky těžce nesl, ty ztráty těch svejch přátel, učitelů taky, první byl Birnbaum pak taky Zdeněk Wirth a Matějček taky samozřejmě. Vlastně Pešina byl zeť Matějčkův... měl jeho dceru a táta šel za kmotra Pešinovic synovi Vítovi... no a to sem udělal taky takový faupaux. To mě bylo asi osm, v roce čtyřycet jedna asi to bylo čtyřycet dva a prostě..., my jsme jezdili do těch Senohrab a tam měli Matějčkovi vilu a často tam jezdil na návštěvu Pešina a já jako kluk jsme strašně rychle vycítil, že se mu líbí Alena Matějčková, Matějčkova dcera. No a uplynul rok, no a Pešina jako si ze mě udělal kamaráda a dovolil mi, abych mu tykal a říkal Jarko. No a když uplynul rok a zase tam Pešina přijel, já najednou tam před všema povídám: „A kdy si konečně, Jarko, tu Aleninu vemeš?“ A... (smích) a on říkal, že to ho teprve pořádně rozhoupalo, aby jí vo tu ruku požádal... (smích) S kým eště hodně táta byl hodně za dobře, to byl František Zikmund, to jsem říkal, to taky skončil nešťastně, sebevraždou, a to taky tátu hrozně potrefilo jako...“

S. D.: „Váš otec měl velmi v oblibě tedy českou krajinu, vzpomínal nějak zvlášť na Jižní Čechy, anebo si toho moc z nejtěplejšího dětství nepamatoval a cítil se být spíše Pražanem anebo spíše Hradečkem?“

J. K.: „No, vo tom Hradci ještě... se táta rozhodl, že mně ukáže Jindřichův Hradec, hned po válce až se bude moct cestovat a bude to bezpečný vlakem, že nebudou vlaky ostřelovaný hloubkovejma... Takže koncem srpna nebo tak nějak v posledních dnech srpna, jsme jeli do Jindřichova Hradce a ubytovali se v hotelu Grand. A táta mně ukázal svůj rodný dům, kterej je na Hradeckým náměstí, kde dlouho byl nápis znát, že tam byla lékárna a pak tam byla samoobslužná jídelna. A co tam je teď kon to nevím, myslím, že ji zrušili tu samoobslužnou jídelnu. A je to takhle na rohu vedle radnice, jak je podchod vod radnice, jestli znáte Jindřichův Hradec, ke kostelu, tak ten dům vedle. Tam se teda táta narodil toho 8. května 1896 a v ten den měl teda přesně pohřeb jeho dědeček, muj pradědeček, Alexander Květ, kterej byl tenkrát už v penzi, ale před tím byl okresní hejtmanem v Jindřichově Hradci a taky maloval... A dědeček Květ, tátův otec, taky maloval. No, a to tenkrát byl dědeček Květ, čili Jan Květ už byl soudcem v tom Jindřichově Hradci a po roce ho přeložili do Tábora a pak když tátovi bylo deset let ho přeložili do Prahy, ale táta se cítil tím Hradečkem, má tam Hradecký museum taky nákou..., jednou byla výstavka taková, když měl sedmdesátiny, právě v roce šedesát šest, tam byla taková výstavka na paměť tátovu.

A velice do konce života se stýkal s doktorem Mukem. Jan Muk byl vlastně velký kunsthistorik a velký znalec prostě Jindřichova Hradce. Jo, a měl v Jindřichově Hradci ten pradědeček a prababička... jsou pochováni na hřbitově u kostela Nejsvětější Trojice, kterej je už dlouho zrušenej, a teď je tam park a i ten náhrobní kámen, ve zdi toho hřbitova zmizel, tehdy tam ještě byl. Táta prostě platil údržbu toho hrobu, péči o ten hrob a jezdil tam okolo Dušiček se podívat za dědečkem a za babičkou a při té příležitosti se právě viděl s tím doktorem Mukem a intervenovali za záchranu toho hřbitova u Národního výboru v Hradci, ale marně. Tenkrát dokonce dali volnou ruku takovejch chuligánům aby ten hřbitov pustošili, aby měli důvod ho zrušit a zůstalo tam jen několik náhrobků a zbytek prostě zplanýrovali a udělali z toho park. A táta se zasazoval vo to u toho Národního výboru a Památkovýho úřadu vo to, aby ten hřbitov zůstal zachován..., a byl členem spolku přátel Jindřichova Hradce.

...A potom podobnou histórii, a to ho stálo, myslím, ten první infarkt bylo z Hustopečema. V Hustopečích byl starý gotický kostel, kerej chátral a v rámci toho, že jaksi na jižní Moravě se obzvlášť prosazovala ateistická propaganda, protože jižní Morava je katolická, že, hodně. Tak si ten Národní výbor respektive stranickej výbor neměl... se chtěl toho kostela víceméně zbavit, takže ho nechávali prostě... troskotat, a pak spadla věž a voni, jaksi dokončili demolici tý věže... Táta přes Akademii se tenkrát zasazoval, aby aspoň ten kostel, kterej byl teda vrcholně gotická stavba, zůstal zachován a byl tam několikrát s takovou expertní komisí, dycky o tom sepsali zprávu a podali to na Památkovej ústav a... na příslušný úřady. Nicméně ti komunisti a Národní výbor v Hustopečích si tam pozvali posádku nějakou blízkou a ty tam jezdili kolem kostela s tankama, až tam vznikly velký praskliny a ten kostel se začal rozpadat, takže po tom si vynutili víceméně... příkaz k demolici. A to teda stálo tátu, myslím, dost zdraví tohleto a... zajímavý je že dokonce tenkrát šéf památkový péče krajský v Brně, kterej byl stranickej kádr, tak zažaloval ten Národní výbor, že šlo o zanedbání povinné péče o památku..., no a podal žalobu a druhej nebo třetí den byl povolán na Krajskej výbor KSČ v Brně a bylo mu řečeno, že teda buď to tu žalobu stahne, anebo že teda může jít z místa... Stahnul žalobu... takže ten Hustopečskej kostel novej je na místě toho starýho, kterej měl takovouhle histórii a s tím měl teda náš táta taky, co do činění, že jo.

A taky vim, že byl..., že jako protestoval někdy tak v polovině... v druhý polovině padesátých let se vytvořila taková takzvaná kategorizace památek... prvního, druhýho, až pátýho řádu a... jaksi to měli se přednostně uchovávat ty památky 1. řádu, udržovat 2. řádu a ty vostatní už potom byly zanedbávané a ty 5. řádu ty prostě, podle názoru komunistů, ať teda vzal d'as... to byly boží muka, kapličky a tak... A táta právě proti tomuhle taky protestoval dokonce snad prostřednictvím Akademie, že to prostě naruší ten ráz český krajiny velice a že tím spoustu památek drobnějších, kulturních i třeba sakrálních i světských, že vezme za své takhle, že tím bude teda ta naše země velice ochuzená. Ovšem nevzali to zpátky taky, a pokud se někdo staral o tyhle ty památky, tak to bylo často ze soukromé iniciativy, anebo i tím že byly osvícenější ty místní orgány, že na to něco věnovali nebo ti majitelé: když to byly Státní statky, tak ty to většinou úplně zplundrovaly,... příklad je tady ten zámek jak se jede dolu ke Stropnici, vyjede se z Trocnova a... hezkej renesanční zámek a ten se rozpadá, pořád. Opustilo to JZD, myslím, a to se o to nestaralo a teďko možná že to dostal vlastník a zpátky...

No, ten Jindřichův Hradec ležel dycky tátovi na srdci i když... a Tábor měl taky rád, protože tam prožil svoje raný dětství, než šel do Prahy. Tam mě vzal, tenkrát mě vlastně vzal na jeden den do Tábora a na jeden den do Jindřichova Hradce a tam měl dům jeho kolega profesor Stloukal, s kterým von taky byl zadobře, to byl klasickéj archeolog, myslim, spíš filolog...

Eště k památkám měl k přednáškám táta spousty náčrtků a ty obrázky právě... Existuje autor, asi je vám známej, jménem Herout, který napsal takovýho průvodce ilustrovanýho k architektonickým slohům a ten jaksi hodně, hodně čerpal z těch obrázků... no a Herout si možná vzal ty vobrázky, protože je využil pro ty svoje knížky, jako to jsem slyšel když... že to vlastně vychází z materiálů tátovějch, ale zapoměl to tam jaksi napsat, to mu měli tenkrát naši za zlý.

Eště bych vám řekl, jako s jeho studenty sem se stýkal dál, jako třeba s Pavlem Preissem třeba nebo s Olgou Strettiovou, ta je teďka jednatelkou spolku přátel galerie v Praze, takže... jinak Krčálová, která psala knížku o tom rondelu na zámku v Jindřichově Hradci... V roce asi padesát jedna, když promovali, tak udělali velikou oslavu a dokonce na statku jednoho z nich na kraji Prahy tenkrát to bylo, tady v Jinonicích, tak tam napsali taky na tátu básničky takový a písničky..., no básničky teda, písničky si vypučili existující..., takže já si myslím, že ty jeho žáci ho měli rádi, že na něj vzpomínaj v dobrém, i když byl určitě přísný.“

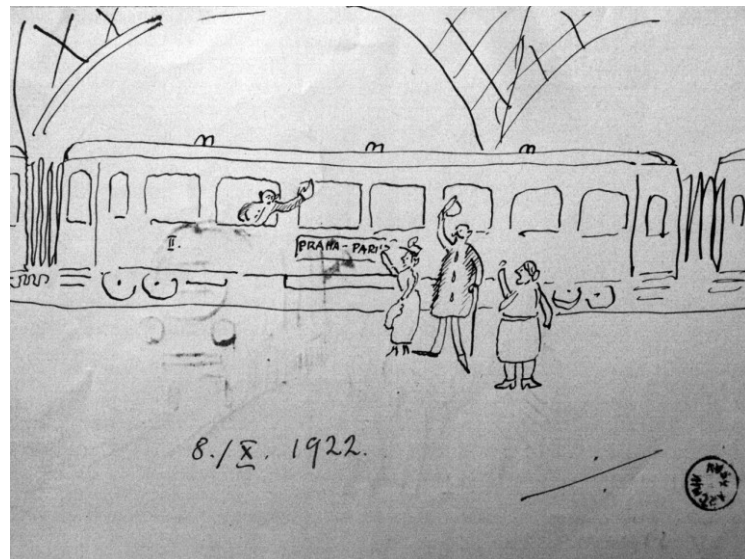
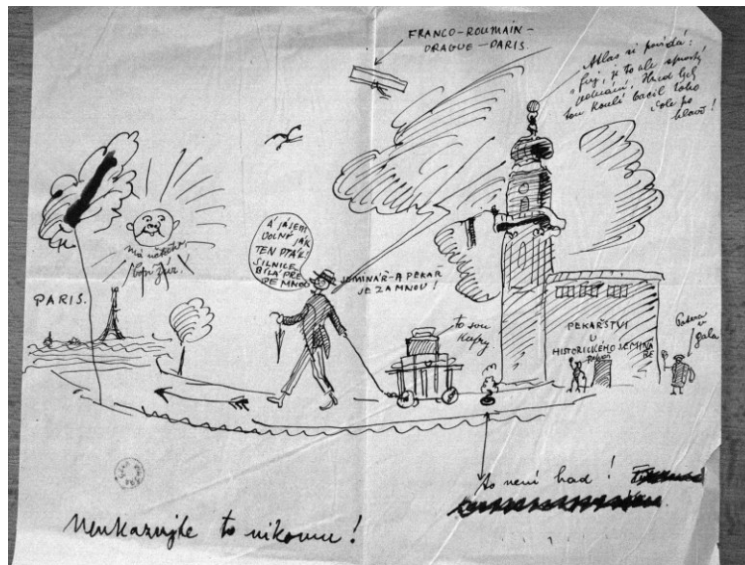
S. D.: „Děkuji Vám za rozhovor.“

Rozhovor s RNDr. Janem Květem byl veden ve velmi příjemné atmosféře. Pan Květ byl hodně sdílný. Rozhovor plynul lehce. O svém otci hovořil s velkou láskou a úctou. Poskytl mi mnohé zajímavé informace, které příhodně dokreslují celý profil osobnosti jeho otce.

Příloha III.

Příloha IV.

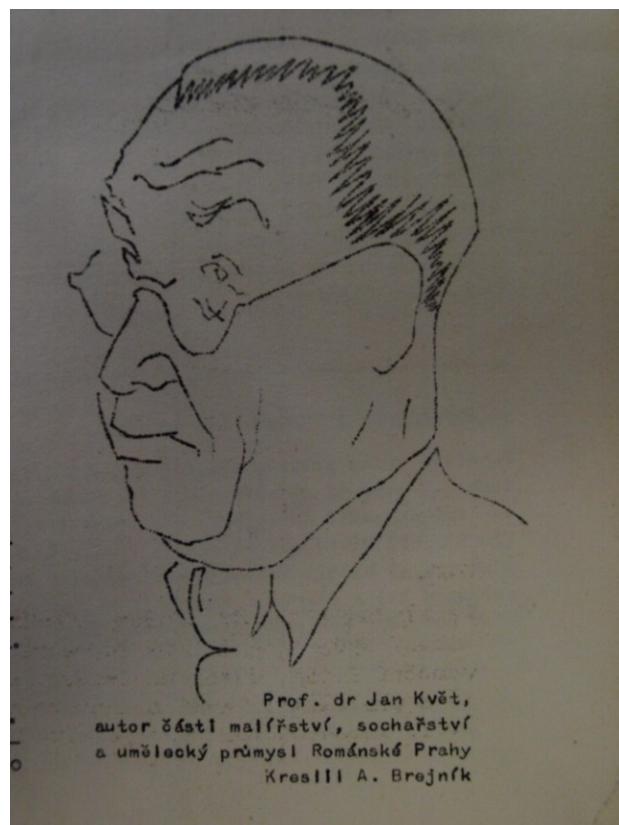
Příloha V.

Příloha VI.

Příloha VII.

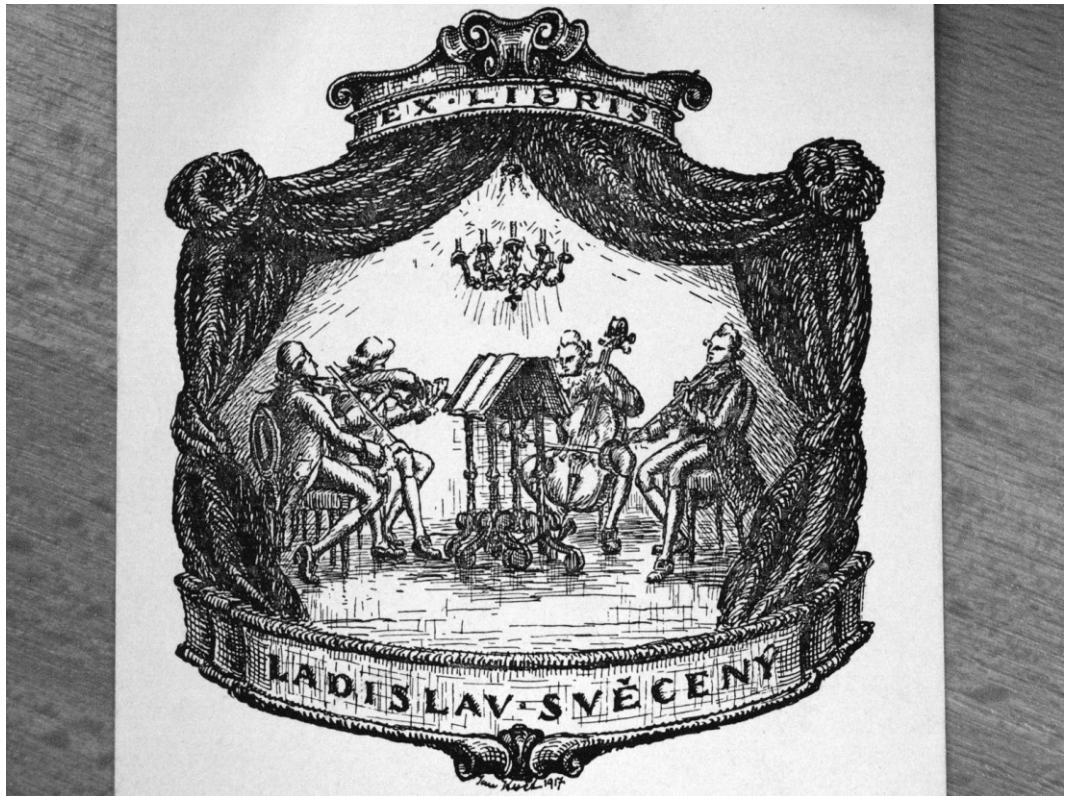
Prof. dr. Jan Květ,
autor řady malířství, sochařství
a umělecký průmysl Románské Prahy
Kreslil A. Brejnfk

Příloha VIII.

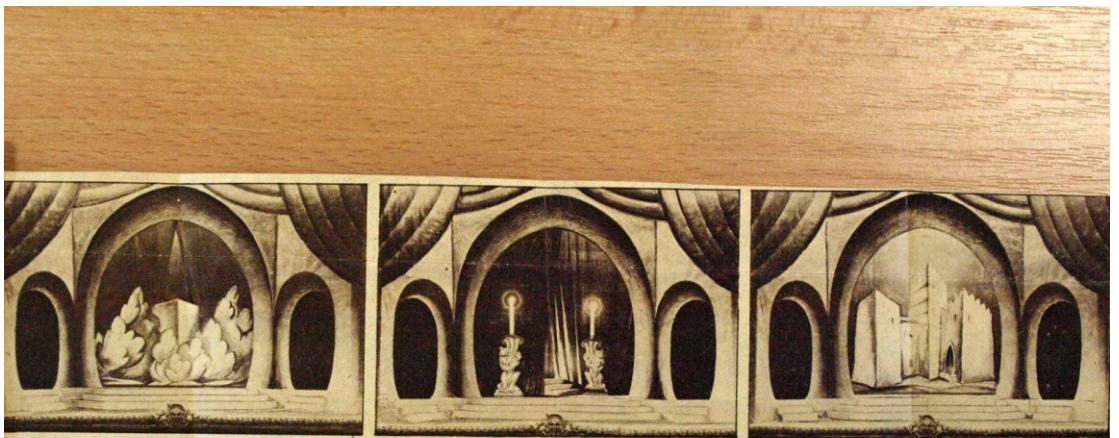
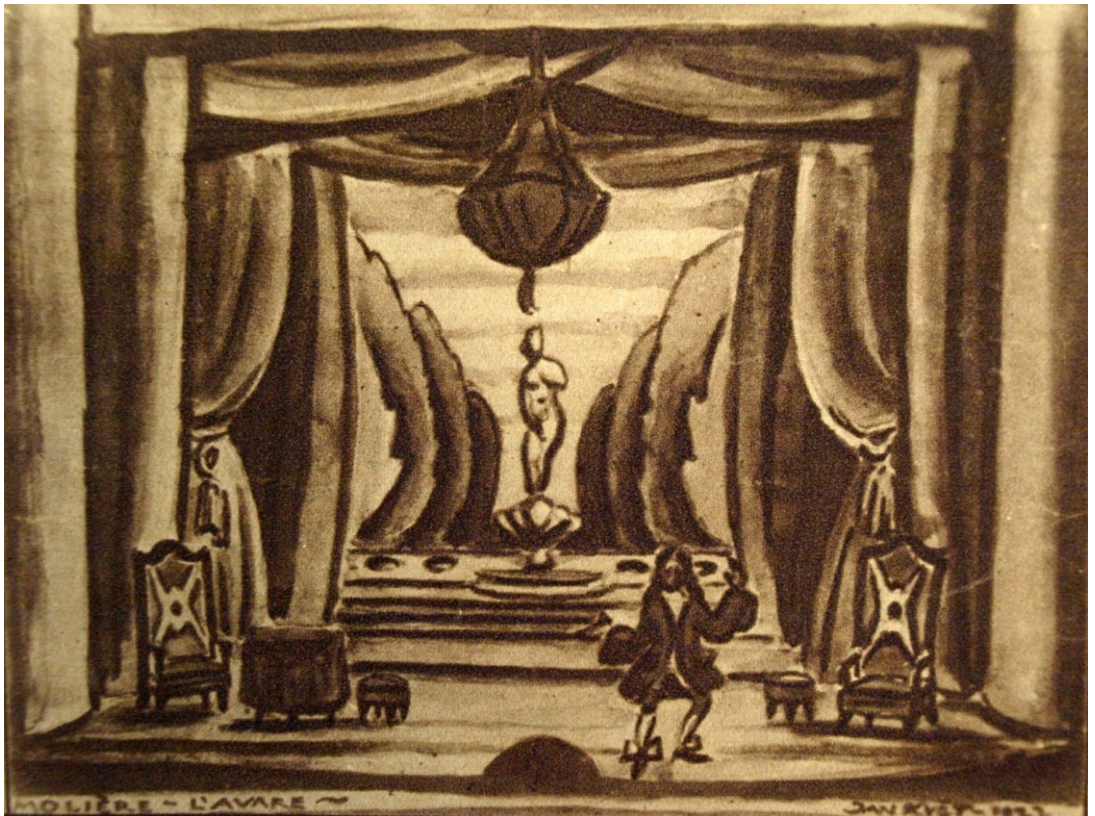

Příloha IX.

Příloha X.

Balkonszene.

Vorraum zum Tanzsaal bei den Capulets.

Platz in Verona.

„Romeo und Julia“ im Slowakischen Nationaltheater in Bratislava.

Regie: Prof. Milan Svoboda. Bühnenarchitektur: Jan Kvěť.

Příloha XI.

Hlava Jolantína spočívala na hrudi Myrtilově... (Str. 28.)

Příloha XII.

